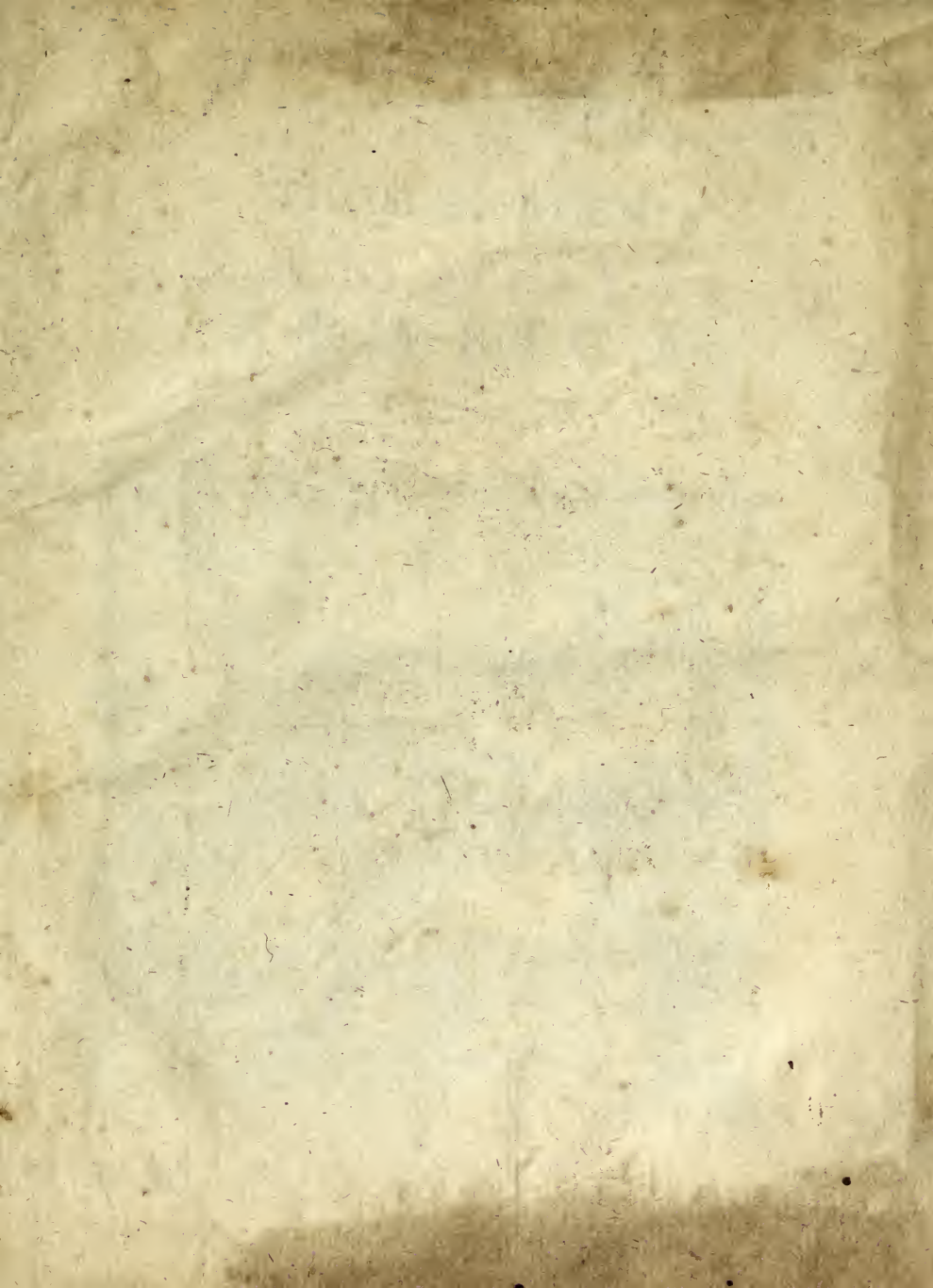

43.7

C. 85

ERKENNEN

88

7-10

Српани Трн мн
ж. б. б. - Рег. а. б. б. —

ARABICÆ LINGVÆ
TYROCINIUM.

ID EST

THOMÆ ERPENII

GRAMMATICA
ARABICA;

Cum varia Praxios materia, cujus elen-
chum versa dabit pagella.

Janob
Regio A. Valfon
1656
W. F. 90

LVGDVNI BATAVORVM,
Typis & impensis IOANNIS MAIRE. 1656.

Digitized by the Internet Archive
in 2017 with funding from
Getty Research Institute

<https://archive.org/details/arabicaelinguaet00erpe>

LECTORI PHILARABI

JACOBUS GOLIIUS S.D.P.

NON indignam favore tuo, Studiose
 Lector, operam fore suam Typographus
 existimavit, si typis eisdem Erpeniana
 iterum exhiberet Linguae Arabicae prae-
 cepta, quibus ea abhinc vicennium ex-
 cudit: cum quod praeclarum sit, etiam
 decies repetitum placere possit. Ejusmodi autem condenda
 Grammaticae, quae usitata nobis ratione & methodo con-
 staret, ut majus quondam Europae votum quam spes &
 expectatio fuit: ita quoque condita sua gloria Authori illi
 solida ac integra debetur, ut qui desiderato operi, ei; tunc
 difficillimo, primam & ultimam quasi simul visus sit im-
 posuisse manu. Ita ut vel hinc à summis in Rep. literaria
 viris elogium vivus tulerit, demerendae posteritati natum
 fuisse. In hisce quippe rebus, si quaeis aliis, verissimum est at-
 que compertum Hesiodi illud, principium dimidium totius.
 Et quo per se efficacior est Arabum lingua, & diligentius
 ab ipsis exculta, eo ad percipiendum illius usum ac fructū
 plus refert penitus cognita esse ejusdem fundamenta.
 Quorum ignari non habent ubi pedem figant, caecutientes
 illustri die, in plano offendentes; & saepenumero faciunt
 intelligendo, ut nihil intelligant. Haec itaque regia existit,
 * multis

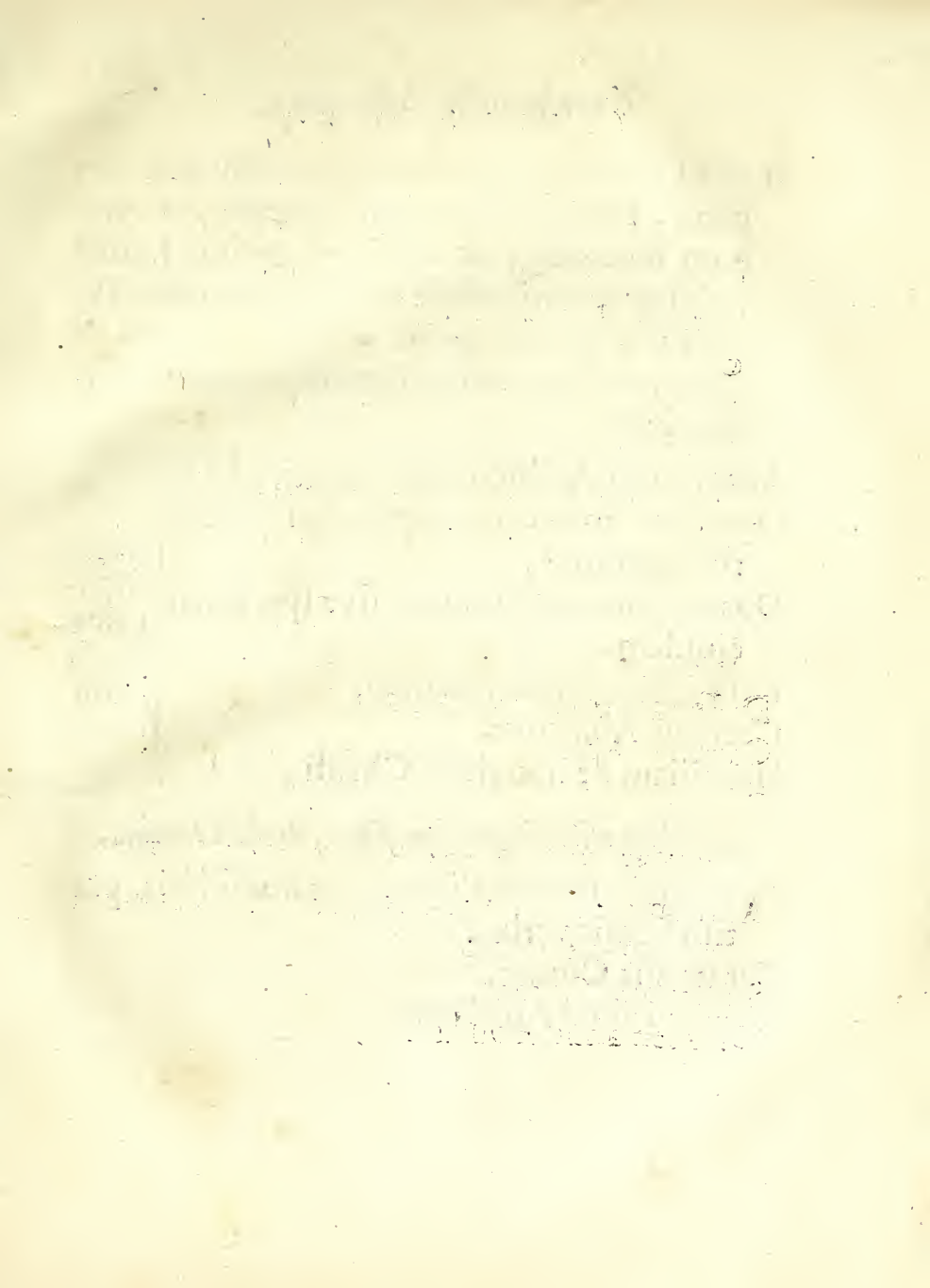
multis despecta licet, nec alia compendiarie magis aut compendiosa est via, quæ ad Arabiæ Felicis hortos ac sylvas, omnigenam scilicet acutæ & industriæ gentis eruditionem ducat. Quin & ipsi, eò adspirantes, solenni velut ritu eandem institerunt semper ac triverunt viam: & quam peculiari quodam ordine ac propriâ terminorum appellatione traditam à majoribus artem acceperant, iisdem vestigiis eodemque modo persecuti fuerunt: secundis quidem eam curis expolientes, & novis augentes observatis ac repertis; at præcipuâ operis immutatâ formâ. Quam sicuti cum nomenclaturâ suâ habere perspectâ, plurimum fecerit ad intelligendam cum Arabum Philologiam, tum alterius cujusque generis disciplinam: ita eorundem exemplum alterâ etiam parte esse nobis imitandum videtur. Ut quo modo & ordine semel Grammatica hæc moribus nostris rectè accommodata fuit, eodem porro res ipsa & doctrinâ magis magisque perficiatur; ne turbatis levi de causa lineamentis, eam magis confundi potius atque retardari contingat. At methodum verè legitimam Erpenius, quam probè calluit, in hac sua Grammatica sectatus fuit; nempe constituendæ disciplinæ legibus respondentem: quæ universaliter, & primo loco tractari jubent, respici naturæ ductum, atque homogenea, quoad fieri potest, inter se connecti. Arbitrariam verò, quæ discipulorum capiti quorundam & infirmitati subserviat, ab Artis descriptione

ptione secernendam judicavit. Et qui ipsum nullus non ducem sequi posset, qui sub ejus vellet signis militare; prout boni ducis erat, consilium publicavit: quod seorsim Rudimentis suis, Grammaticæ hujus compendio, anno 1620 editis præfixit. Quæ quidem hoc loco ita monere visum fuit, ut pro officio meo manibus illius, qui lampada mihi in decursu tradidit, objectas nebulas radio ejusdem lucis aliquo resolvere prætentare, melioribus ubi opus fuerit, ut spero, vindiciis diluendas. Ut autem institutū hoc à Clarissimo Erpenio opus, cui primitias suas studia debent mea, accessione quâdam, ceu grati animi symbolo, utcunq; locupletarem; decretum mihi erat meas aggregare ad Grammaticam Annotationes, & conceptum à me, qui hætenus defuit, de Arabum Prosodia tractatum: quorum partem jam ante complures annos auditoribus meis communicāram. Sed præsentī urbis nostræ statu, tum publicæ tum privata inciderunt causæ, quæ illud meum & Typographi propositum pro hoc tempore abrumpunt & sistunt; primâ quam nobis Deus concesserit opportunitate exsequendum. Interim in commoda atq; profectum tuum fructuere, benevole Lector, Progymnasmatum Variâ penû & appendice: quam Erpenianæ quoque subjungendam duxi & subjunctam vides. Ut cuiq; liceat imbutum Grammaticis præceptionibus animum pascere iis & exercere, atque ita paulatim per doctrinæ gradus ad altiora ipsamque

arcem

arcem contendere. Ea quidem ferè omnia Viginti abhinc annis parata & in promptu fuerunt, ut eundem in finem cum Erpeniani hujus operis editione tunc temporis prodirent: sed inopinatus item casus illa de manibus deponere hæcenus, & pro derelictis habere suavit. Partem tamen eorum vir eruditus, & mihi amicissimus, M. Johannes Fabricius, quam apud me literis hisce operam navans exceperat acceperatque, uti etiam professus fuit, Speciminis Arabici titulo in lucem emisit. Nunc verò ista reliquorum consortio inserta denuò fuerunt: ut communi scopo, cui ab initio destinata erant, & perquam accommoda videbantur, eadem recurrente occasione simul omnia inservirent: præsertim cum edita partis, de qua dixi, exempla huc ad nos, ubi nata est, paucissima & ferè serò perlata fuerint. Sed quemadmodum æquum fuit tanto post tempore recenseri versionem: ita non iniquum videbitur, plerasq; notas omnes, quæ illi conjunctæ erant, nunc suppetente Lexici copiâ prætermittas esse: quia Studiosi inde haurire illas, quantum necesse fuerit, cum majori suo emolumento possint. Nam ad eos cumprimis hæc pertinent Additamenta, qui Grammaticæ præsidio & cognitione ritè instructi, excutiendo & conferendo eandem porro confirmare cupiant; atque ita simul tum certiores, tum ampliorem, comparare sibi Linguae ipsius intelligentiam, ejusdemque percipere genium exoptent. Vale, mi Lector, & studiis hisce amore tuo, atque propriâ etiam industriâ, fave.

T H O M Æ

Continentur hoc opere

Præter Grammaticam Arabicam Thomæ Erpenii, Fabulæ Locmanni sapientis, & Arabum sententiæ, ab eodem Erpenio Latine redditæ & notis illustratæ. *Ex recensione JACOBI GOLII: qui illic à se addita asterisco distinxit; ad pleniorẽ verò Exercitationem nunc seorsim adjecit*

Adagiorum Arabicorum centurias I I I,	} cum interpretatione suâ & notis.
Quasdam metro conceptas seu poetarum gnomas,	
Duas ex Corano Suratas, sive specimen ejusdem,	
Dissertationem ex Hariræo,	
Carmen Abu'lolæ.	
Homiliam de nativitate Christi,	}

Accedunt etiam in eundem finem, Arabicè tantum,
Arabum sententiæ aliquot, partim solutis, partim ligatis verbis.
Surata alia Corani.
Carmen aliud Abu'lolæ.

THOMÆ ERPENII

CONSILIVM,

*Brevi introductione huic Grammaticæ aptatum; quod
longæ experientiæ probavit successus.*

I. **S**I quis omnino rudis accesserit, primùm ex simplici potiùs in- *Quid fa-*
stitutu, quàm prolixiore explicatione, discat Lectionis Elemen- *cere expe-*
ta: quæ sunt Consonantes, Vocales, & Notæ Orthographicae. *diat ante*
Harum attentè contempletur figuras, & expendat potestates seu *Gräma-*
valores. xxviii Consonantium notitia petetur ex initio Cap. pri- *tica le-*
mi, ipsa nempe ejus tabella; i i i Vocalium ex tabella & fine Cap. *tionem*
terti: V peculiare notas Orthographicas docet principium Cap.
quarti, & pars quinti prima & ultima. Ubi & obiter notasse pro-
fuerit, uti tres tantùm sunt vocales A, O, I; ita tres duntaxat esse
Nominum casus: & O pertinere ad Nominativum & Vocativum;
A ad Accusativum; denique I ad casus reliquos.

II. Tum cognita illa Elementa inter senectere in syllabas asue-
scat: quem in finem juvari poterit exemplis, tum singularium vo-
cum, pag. 6, 7, 20, 22; tum vocum plurium, pag. 23, 25, 26, 27;
& integræ sententiæ, pag. 19: quippe ubi Arabica etiam Latinis
litteris exprimuntur.

III. Hoc prævio defunctus rudimento, librum primum dili- *Pro libro*
genter legat, ab initio usque Appendicem ejus, quæ pag. 29 occur- *primo de*
rit. Ita quidem, ut iis quæ ad rem propositam scitu magis esse ne- *Ortho-*
cessaria judicaverit, majorem adhibeat attentionem. Quædam *graphia.*
enim curiosæ esse potiùs & uberioris doctrinæ satis liquet.

Ubi & hoc observa, in Telsdid Euphonico, de quo pag. 22 & 23;
& Wesla, de qua pag. 26 & 27, linguâ exprimendis, non adedò esse
laborandum: nam hoc, ut natum est ab expedite loquentis na-
turali propensione quadam & euphonia; ita ab ea potiùs quàm ab
artis affectatione & conatu pendet.

* *

I V. Ap-

Pro libri primi Appendice. IV. Appendicem libri I, quod spectat, illa continet Canones totius linguæ, hoc est omnibus, vel saltem præcipuis, Orationis partibus communes; utpote Euphoniæ & facili elocutioni inservientes. Per quos potiori ex parte tollitur quæ videatur esse in Arabismo anomalia: ac proinde sine quibus nemo possit feliciter Arabiari. At licet illi Canones per se singuli sint facillimi, ut nullo negotio intelligi & memoriæ mandari possint; multitudo tamen ob ipsam affinitatem facile confusionem inducit. Ea propter omnino præstiterit, ut singulis, aut ad summum binis, accuratè perpendendis & memoriæ imprimendis, singuli dentur dies.

Pro Libro secundo. V. Libro primo cæteris rebus cognito, interea dum istoc modo Canonibus etiam opera datur, progrediendum est ad secundum librum de Verbis. Ubi primùm Conjugationum tabella, quam exhibet pag. 41, diligenter est discenda: & ad majorem confirmationem, Verba quædam trilitera, ut كَتَبَ, فَرَقَ, & alia quælibet, per eam diduci debent: donec oblata cujusque Radicis Conjugationem expedite & promptè formare noris.

Pro Verbis Perfectis. VI. Hinc procedendum ad Paradigma regulare primæ Conjugationis Activæ, quod benè memoriæ est imprimendum, cum ab eo reliqua omnia dependant: mox præcepta ei adjuncta legenda quoque atque discenda sunt.

VII. Deinde differentiarum Conjugationum derivatarum à prima, sequentibus duobus capitibus III & IV traditæ, etiam memoriæ penitus insigi debent; & ad eandem normam Radices plures per primas tantùm Temporum voces in Conjugatione prima & reliquis diducendæ sunt. Nec antè pergendum ad verba Imperfecta, quàm Perfectorum conjugationes omnes, tum primitivæ, tum derivativæ, benè perspectæ & cognitæ fuerint; & simul primi libri repetita semel atque iterum Appendix memoriâ teneatur.

Pro Verbis Imperfectis. VIII. Hinc ad Imperfecta fiat progressus, & singulis speciebus singuli attribuantur dies, confusionis evitandæ gratiâ: nisi fortè species quarta & quinta, sive Cap. VII & IX, dies exigere binos videantur. In iis benè considerentur & memoriæ mandentur generales Imperfectionis regulæ, & ipsæ ad Euphoniā facientes;

res; quæ ferè circa initium singulorum Capitum proponuntur. Hisce enim intellectis & cognitâ Verbi Perfecti conjugatione, facile erit formare Imperfectum. Nam ut minori hoc molestiâ facias, omnino consultum est, quamlibet vocem Verbi Imperfecti eo formare modo, ac si Verbum Perfectum sit. Ita formata cum erit, evidenter apparebit an contra generales illas Imperfectionis regulas, an speciales peccet. In hisce verbis videbunt Studiosi, quanti momenti sint aurei illi Appendicis libr. I Canones: quos propterea hic sæpe consulere & applicare oportet.

Verbis cognitis pergatur ad Nomina, & ab hisce ad reliqua: *De reli-*
 de quibus nihil peculiare est monendum: quoniam ibi res plana *qua Græ-*
 est ac manifesta; nempe iis, qui jam præcedentium habeant cogni- *matica*
 tionem. Ubi quæ per se major esse, quàm in illis sequentibus, diffi- *parte, e-*
 cultas videtur, ei ab Erpenio provisum fuit ipsâ præceptorum tra- *iusque cū*
 ditione, perspicuâ nempe & evidenter distinctâ. Quæ si contracta *præceden-*
 nimis & in unum pressa, alio præsertim ordine, simul ingeri con- *ti compa-*
 tingat, utique in digerendo haud paulo plus negotii discentibus *ratione.*
 facessent.

ERRATA VEL OMISSA,

quæ fortè occurrerunt, emendanda vel addenda.

Pag. 13. l. 6, lege *أَنْهَارٌ* p. 33, l. 17, *oppugnabitur* p. 37,
 l. 15, *رَكِي* p. 41, l. 8, *أَفْعَلٌ* l. ult. *إِنْ تَكْرَى* *إِنْ تَرَأَ* p. 42, l. 6
pro *ت. ت* p. 45, l. penult. *كَاتُوا* p. 48, l. 11, *أَضْرَبَ* l. 18,
قَتَلَا p. 50, l. 4, *يَنْصُرَانِ* p. 80, l. 11, quæ literæ in prima,

In Fabulis Locmanni, pag. 1, l. 8, *أَحَدُهُمَا* l. 9, *يُعَارِضُهُمَا*
 p. 3, l. 1, *الشَّجَرِ* l. ult. *وَيَعُونُهُ* *verte* *visitarunt eum* p. 5, l. 1.
احتقاري

اَحْتَفَارِي p. 12, l. 18, قَمَضُوا p. 14, l. 10, فَشَقَّقْتُ p. 29, l. 3,
 Cúlififou l. 9, Cúlifou p. 42, l. 3, يعيط الجوارح, l. 13, vo-
 catur. Quod cum apud Scriptores non occurrat, cum Viro
 doctissimo, amico meo, Edoardo Pocockio, malim legere
 بعض الجوارح i.e. accipiter quidam pag. 50, l. 14, يَتَمَّ p. 51,
 l. 15, لِسَانُ l. 16, فَاطِقُ p. 61, l. 2, despiciatur p. 85, l. 15,
 يَغِي p. 89, l. 3, يَصْنَعُ l. 4, يَلَاقُ p. 99, l. 14, externâ, &c,
 sine accentu p. 101, l. 1. antep. alienâ p. 108, l. 5, commendata
 p. 116, اَلْقَمَرُ p. 120, l. 17, سُدَّةُ p. 145, l. 4, يُحَاكِي p.
 148, l. 19, نَوَاتُ p. 149 l. 9, Vox ipsa p. 153, l. 16, con-
 fessuum p. 182, l. 17, scribâ p. 203, l. 14, mendacium;
 pag. 206, l. 3, parte l. 11, Aciei; l. penult. liberatos l. ser-
 vatos p. 208, l. 28, abstergendâ p. 215, l. 18, adduxit l. 19,
 perduxit p. 217, l. 1, Cùm autem l. 5, dum p. 228, l. 9, نُبَالُ
 p. 246, l. 4, مَشْرِقِي l. 12, يَصَانُ pag. 248, l. 20, 2 tenui
 pag. 249, lin. 23, coloris, & quidem magis quæsitū
 quàm inventi; pag. 250, lin. 12, اَلْاَهْتِدَاءُ in notis l. 12, فِي
 p. 252, l. 11, اَلْمَثَلِيَّةُ p. 253, l. 9, (seu primaria) p. 254, l. 12,
 اَنَّ اَلْبَطُولُ p. 255, l. 9, conchis l. 11, urbis l. 18, dele ejus
 p. 256, l. 5, بَيْلَانُ مُغِيدُ p. 259, l. 5, figilla p. 261, in notis l.
 sublimem p. 262, l. 2, & عنایتہ , l. 8, & عزیز فضلہ ,
 اَلسُّعْدَاءُ l. 9, &

THOMÆ ERPENII GRAMMATICÆ ARABICÆ

Liber Primus,

De ORTHOGRAPHIA.

CAPUT PRIMUM.

De literis.

A R A B V M literæ consonantes sunt XXVIII : quarum nomina, ordinem, & figuras cum suis potestatibus sequens tabella exhibet.

Ordo. Nomen & Potestas.

Figura,

			<div> <div>in fine dictionis,</div> <div>extra finem dictionis,</div> </div>			
			<div> <div>annexa præ-</div> <div>ced.</div> </div>	<div> <div>non annexa</div> <div>præced.</div> </div>	<div> <div>annexa præ-</div> <div>cedenti.</div> </div>	<div> <div>non annexa</div> <div>præcedenti.</div> </div>
1	Elif.	أَلِفْ	ل	ا	ل	ا
<i>Spiritus lenis Græcorum, & Hebræorum.</i>						
2	Be.	بَاءٌ	ب	ب	ب	ب
B.						
3	Te.	تَاءٌ	ت	ت	ت	ت
T.						
			A		A S	

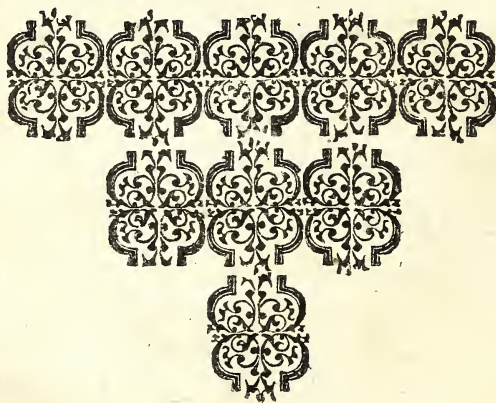
4	Thse. ^ت ث	ث	ث	ث	ث
	Tblasum.				
5	Gjim. ^ج جيم	ج	ج	ج	ج
	G Gallorum ante e & i.				
6	Hha. ^ح حَا	ح	ح	ح	ح
	¶ Hebraicum, i. e. duplex Hex imopectore protrahit H, HH.				
7	Cha. ^خ خَا	خ	خ	خ	خ
	Ch. seu χ Græcorum cum ra- sione gutturis.				
8	Dal. ^د دَال	د	د	د	د
	D.				
9	Dhsal. ^ذ ذَال	ذ	ذ	ذ	ذ
	D blasura				
10	Re. ^ر رَا	ر	ر	ر	ر
	R.				
11	Ze. ^ز زَا	ز	ز	ز	ز
	Z, aut S inter duas vocales.				
12	Sin. ^س سِين	س	س	س	س
	S initio dictionis, aut post consonantem.				
13	Sjin. ^ش شِين	ش	ش	ش	ش
	Sj Belgarū, ch Gallorū Sch. Germanorū, & Sh Anglorū.				

14	Sad. ضَاكٌ	ص	ص	ص	ص
	<i>TS, sed itant & magis quàm T audiat.</i>				
15	Dad. ضَاكٌ	ض	ض	ض	ض
	<i>Idem blasè.</i>				
16	Ta. طَاكٌ	ط	ط	ط	ط
	<i>T in gutture pronuntiatur.</i>				
17	Da. ظَاكٌ	ظ	ظ	ظ	ظ
	<i>Idè blasè: vix differt à ض.</i>				
18	Ain. عَيْنٌ	ع	ع	ع	ع
	<i>Heb. difficillima litera.</i>				
19	Gain. غَيْنٌ	غ	غ	غ	غ
	<i>Gingutturè pronuntiatur.</i>				
20	Fe. فَاكٌ	ف	ف	ف	ف
	<i>F.</i>				
21	Kaf. قَاكٌ	ق	ق	ق	ق
	<i>K in gutture pronuntiatur.</i>				
22	Kef. كَاكٌ	ك	ك	ك	ك
	<i>Cantè a o n, id est K in ante- riori parte oris.</i>				
23	Lam. لَامٌ	ل	ل	ل	ل
	<i>L.</i>				

Ordo. Nomen & Potestas.

Figura.

24	Mim.	میم	م	م	♣	♠
	M.					
25	Nun.	نُون	ن	ن	♠	♣
	N.					
26	Waw.	وَاو	و	و	♣	♠
	W nostrum, Germanicum, Anglicum.					
27	He	هَاء	ه	ه	♣	♠
	H.					
28	Ie.	يَاء	ي	ي	♣	♠
	'Heb. id est I consona, quam caveant Galli suo more pro- nunciant; is enim sonus res est.					
	ح					

De Nominibus literarum.

OMINA hæc *ἄρχιμα* sunt, ut apud nos, Be, Ce, El, Em, Ix, Zeta, &c. Quod si quædam aliud etiam significant, casu sunt æquivoca. Declinantur autem Arabibus more reliquorum nominum: unde terminationem *an* in nominativo adsciscunt, quam ego brevitatis causâ Latinè non expressi, ut ipsi quoque Arabes in recitatione Alphabeti sui eam negligunt. Elif etiam *Hamza* vocatur: ratio pòst patebit.

De Ordine.

ORDO hic Orientalium Arabum est, id est, Asiaticorum & Ægyptiorum: Occidentales, seu Mauri, paulo alium observant, scilicet

ا ب ت ث ج ح خ د ذ ر ز ط ظ ك ل م ن ص ض
ع غ ف ق س ش و و ل ا ي .

Olim apud utrosque alius obtinuit, qui etiam numeris denotandis inservit, & 8 fictis vocabulis vulgò exprimitur; apud illos, scilicet Asiaticos, idem qui apud Hebræos, hoc modo,

* اَبْجَدِ هُوَ حُطِيْ كَلَمَنْ سَعْفُصْ قُرْسَتْ تُخَذُ صُطْعُ *

Apud hos, nempe Mauros, paulo alius, in hunc modum,

* اَبْجَدِ هُوَ حُطِيْ كَلَمَنْ صَعْفُصْ قُرْسَتْ تُخَذُ طْعُشْ *

Qui in Alphabeto Asiatico hodierno, literæ & postponunt, contra omnium Lexicorum, & Alphabeticarum institutionum ipsorum Orientalium, quæ mihi videre contigit, id faciunt fidem.

De Figuris literarum.

Dubium non est, quin pleræque figuræ literarum Arabicarum à Syriacis derivatæ sint.

Septem autem scripturæ Arabicæ reperiuntur genera, quorum

Primum & potissimum est نسخي *Nischi*, quo Alcoranus vulgo apud illos solet scribi, apud nos autem libri excudi.

Secundum تعليف *Taalik*, quo Persæ utuntur; quique ad *Nischi* se habet, ut typi Hebræi Henrici Petri ad typos Plantinianos aut Bombergianos.

Tertium ديواني *Diwani*, quod in forensibus & quotidianis negotiis Turcæ usurpant; maxime cum Turcicè scribunt: habetque se ad *Nischi*, ut *Masket* Hebræorum ad scripturam Assyriacam. Ad hujus scripturæ elegantiam pertinere videtur, quod lineæ in progressu ascendunt, maximè versus finem: raro enim quid hac scripturâ expressum videas, in quo id non contingat.

Quartum قرىء *Kirma*, cujus usus fere tantum est in tabulis accepti & expensi Imperatoris Turcarum. Hoc minus attentè consideratum similis videtur esse scripturæ vulgæ.

vulgari Judæorum, quam *נִשְׁכִּי* *Nischi*: literis enim constat exiguïs, nec invicem connexis.

Quintum est *شُلْسِي* *Sjulsi*, in titulis librorum & diplomatum adhiberi solitum; habetque se ad *Nischi*, ut majusculi illi characteres Latini, quibus librorum tituli apud nos excudi solent, ad characteres communes: literæ enim eadem sunt quæ *Nischi*, sed multo majores & pinguiore, mireque elegantibus ductibus cohærentes.

Sextum est *يَاقُوتِي* *Iakuti*, & septimum *رَاحِنِي* *Rahani*, sic dicta ab auctoribus suis *يَاقُوت* & *رَاحِن*; qui ad majorem scripturæ venustatem, ut sunt Arabes *καλλιγραφία*, studiosissimi, peculiare quosdam literarum ductus & nexus, suo quisque modo, excogitarunt.

Hiscæ octavum addi queat *Mauritanicum*, quod satis multum à præcedentibus differt; qua de re post nonnihil.

Nos typorum inopia primæ tantum scripturæ, tanquam præcipuæ & primitivæ, quaque cognita reliquæ nullo fere negotio addiscuntur, literales figuras proposuimus in tabula Alphabetica.

Cæterum, cum literæ Arabicæ omnes, præter sex *ا ب ت ث ج د*, sequenti in eadem dictione inter scribendum annectantur, & in fine liberiori ductu protrahantur, ejusdem literæ, ratione connexionis & situs, plures ortæ sunt figuræ: ita in tabella propositæ, ut prima columna eas, quæ initio dictionum, & in medio post sex illas illigabiles, secunda, quæ in medio post ligabiles: reliquæ duæ quæ in fine; prior quidem post illigabiles; posterior verò post

post ligabiles usurpantur, exhibeat. Separatim autem exprimendæ, figura finali illigabili pinguntur.

¶ tamen π \int subjungendum peculiare quiddam habet: nam aut separatim illi apponitur & quasi cadens includitur, sic \int ; idque tum maxime, cum \int præcedenti annectitur: aut cum illo in unum coalescit, hoc modo \int , quum \int non cohæret cum alia: atque istæ literæ sic conjunctæ nomine composito vocantur *Lamelis*, ac si una essent; ut & quidam opinari videntur, dum ultimæ Alphabeti literæ eas præponunt: at malè.

Variant interdum, in codicibus manuscriptis præcipuè, ut non omnes uno modo & æquè bene pingunt, figuræ nonnihil à suprà positis; sed ea variatio tanta est, ut nec regulis comprehendere, nec typis repræsentari facillè possit. Tu talia exemplaria nactus diligenti consideratione & cum his nostris collatione facillè eas agnosces & observabis, etiam in omni scripturæ genere: essentialem enim ab his differentiam non habent, nisi quod Mauri *Kaf* uno puncto supernè insigniunt, hoc modo \int ; π *Fe* verò, ut ab illo differat, suum apicem subjiciunt, in hunc modum \int : quâ quidem notâ certò dignosces codices eorum ab iis, qui in Oriente exarati sunt.

Orientales autem pro triplici puncto \int \int \int lineolam interdum adhibent, hoc \int , aut hoc \int modo. Utrique compendii gratia omittunt subinde puncta illa *Σανερνα*, quibus solis figuræ quædam diversarum literarum distinguuntur; ut \int \int \int \int \int \int ; unde scriptura exsurgit lectu & intellectu difficillima. Parum est, quod interdum in unâ & alterâ literâ negligantur, quæ absque iis facile

si satis loci non reperiat, admittit inter inconnexas grandius spatium, ac inter eas in duas partes secatur; quarum prior lineam reliquis adæquat, posterior in margine ponitur, hoc modo:

Omni calceo calceatur ϣυ-
μνοποδης كُلُّ الْخِزَاءِ يُخْتَنِي بِهِ الْخَا فِي
μνοποδης.

Crebrò tamen priori superponitur, sic:

أَلْحِيَا يَمْنَعُ الرَّزَّ *Verecundia prohibet largitionem.*

Interdum initio sequentis lineæ collocatur, quod perpetuò observant libri typis excusi. Si autem dissectionem istam dictio aliqua commodè non admittat, tota initio sequentis lineæ reservatur, & ad lineæ complementum præcedentis dictionis vinculum aliquod producitur in hunc modum:

فِي الْبَدَءِ كَانَ الْكَلِمَةُ وَالْكَلِمَةُ كَانَ عِنْدَ اللَّهِ
وَاللَّهُ هِيَ الْكَلِمَةُ كَانَ هَذَا قَدِيمًا عِنْدَ اللَّهِ *

In principio erat verbum, & verbum erat apud Deum, & Deus erat verbum. Erat hoc æternum apud Deum.

Quæ vinculi productio in principio aut medio lineæ etiam interdum adhibetur ornatus gratia: maximè in trito illo,

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ *

In nomine Dei miseratoris misericordis.

Dictionum à se invicem distantia major quam quæ est
litera-

literarum unius dictionis, in manuscriptis vix observatur, quòd fines earum figuris literarum finalibus ut plurimum facillè cognoscantur. At periodorum sic satis magna ferè adhibetur, quin & notis hisce \odot * * * . \therefore & similibus, itemque Δ & \odot fines earum non rarò indicantur; quæ tamen necessitate aliquâ urgente periodi membris distinguendis inserviunt: particulares enim distinctionum & certarum orationis qualitatum notas extra Alcoranum non facillè est reperire. at in eo b minio voci supernè adscriptum periodi finem, aut colon designat, ut c hypocolon, & y comma; nisi, quod malim, hoc unionis potius quàm distinctionis notam esse statuas. Triplex autem punctus crassus & caudatus hoc modo é , & in quibusdam exemplaribus unus solùm sic é , rhythmici nota est, non distinctionis; etsi rhythmico sententiæ non rarò terminentur. Atque hæc diabolico illi libro peculiaria sunt, ut alia pleraque, de quibus aliàs. Ait Theseus Ambrosius • commatis, : coli, \therefore hypocoli, \therefore interrogationis, \therefore responsionis, & \therefore periodi apud Arabes notas esse: sed fides sit penes auctorem.

P A P E R T O N.

Solent Arabes Christiani & Judæi odio Mahomedanorum pleraque sua quæ ad religionem spectant scripta Arabica alio charactere consignare: illi quidem Christiano, id est Syriaco; hi vero Judaico, id est Hebræo. Ac tum literas ض & ط more Arabum formant ab affinium figuris appposito puncto, in hunc modum ض & ط : ع autem & ع à Caf & Gimel, Judæi quidem superscripto raphe, hoc

hoc modo ܐ ܐ, quibus ܐ est ܐ, & ܐ. Syri vero subscripto puncto, sed soli Caf, sic ܐ: nam Gimel manet nudum; cui ut repræsentet ܐ punctus inscribitur, hoc modo ܐ. Literis autem ܐ & ܐ exprimendis Syri ܐ & ܐ, id est figuras ܐܢܐ nullo constituto discrimine, etiam adhibent: secus Iudæi, qui has cum daghes, sic ܐ ܐ, illas cum raphe, in hunc modum ܐ ܐ, exprimunt, ut tale sit horum Alphabetum Arabicum.

ا ب ت ث ج ح خ د ذ ر ز س ش ص ض ط ظ
 ع ف ق ك ل م ن ه و ي.
 ع ڤ ف ڤ ك ڤ ل ڤ م ڤ ن ڤ ه ڤ و ڤ ي.

De Potestate figurarum.

POTESTAS seu valor figurarum est quod ipsæ tanquam signa repræsentant: estque primaria aut secundaria. Primaria est ipse literarum sonus, quem aliarum linguarum characteribus, quorum valor notus est, in tabula quam potuimus convenientissimè expressimus; quod in plerisque commodè satis fieri potuit, in aliis non item. Præcipua difficultas est in ܐܢܐ, maximè in ܐܢܐ; quæ vivam docentis vocem requirunt.

De solis ܐ & ܐ pauca quædam hîc addenda sunt: eæ enim valorem suum interdum mutant: ܐ quidem in eum qui est ܐܢܐ, in cuius indicium hujus puncta supernè assumit hoc modo ܐ: quod in finibus nominum tantum accidit,

و autem vocali destitutum , positumque immediatè ante aliud و , aut literas خ و غ , retinet quidem proprium

مِنْ عَبْدٍ آللهِ à *servo Dei*: fed ante alias sonum variat:
nam,

2. Ante **لَوْمِير** accipit sonum sequentis, superposito

rabbin, à domino; מֵיַלְלֵי מִלְּלֵי milleilin, non min leilin, à no-

3. Ante reliquias sonat N cum G mixtum, quomodo Turcæ **Ç** non rarè pronunciant, & vulgò nunc solet ferri **ç** Hebræum : ejusque soni nota est Cha superscriptum, & rubedo puncti **Ⲛ** Nun : ut, **أَنْزَلْ** *ángzala*, non

ánzala, *demisit* : مِّنْ طِينٍ ming tinin, non mintin, *ex luto*.

Ante ق autem & ك, Gillud טו Adjunctum est manifestius, sonusque ille mixtus fortior & vehementior; idque indicat punctum ט Nun rubrica triplicatum: ut, מִנְקָלָבֹן mungkálabon, *conversus*, מִן قُلֵבֵי ming-kálbi-

hi, *ex corde suo*: מִן קֶדָרֹן mungkédaron, *conturbatus*: sic מִן קֶפֶר meng kéfera *qui infidelis est*. Sic & N apud Latinos ante C eum quoque sonum vulgò habet: ut, incumbo, incredulus; & similiter apud Græcos ante K, sed in γ mutatum, ut συκλάω, πειθαρχα.

Secundaria figurarum potestas sunt numeri; quorum notæ sunt eodem modo, quo Hebræis suæ: alphabeti enim ordine antiquo (ut suprà) descripti primæ ix literæ unitates exprimunt, ix sequentes denarios, reliquæ centenarios, ultima غ millenarium: cæteros additione suppleant, sicut Hebræi; ut יא sit 11, יב 12, יג 13, יד 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100, 101, 102, 103, 104, 105, 106, 107, 108, 109, 110, 111, 112, 113, 114, 115, 116, 117, 118, 119, 120, 121, 122, 123, 124, 125, 126, 127, 128, 129, 130, 131, 132, 133, 134, 135, 136, 137, 138, 139, 140, 141, 142, 143, 144, 145, 146, 147, 148, 149, 150, 151, 152, 153, 154, 155, 156, 157, 158, 159, 160, 161, 162, 163, 164, 165, 166, 167, 168, 169, 170, 171, 172, 173, 174, 175, 176, 177, 178, 179, 180, 181, 182, 183, 184, 185, 186, 187, 188, 189, 190, 191, 192, 193, 194, 195, 196, 197, 198, 199, 200, 201, 202, 203, 204, 205, 206, 207, 208, 209, 210, 211, 212, 213, 214, 215, 216, 217, 218, 219, 220, 221, 222, 223, 224, 225, 226, 227, 228, 229, 230, 231, 232, 233, 234, 235, 236, 237, 238, 239, 240, 241, 242, 243, 244, 245, 246, 247, 248, 249, 250, 251, 252, 253, 254, 255, 256, 257, 258, 259, 260, 261, 262, 263, 264, 265, 266, 267, 268, 269, 270, 271, 272, 273, 274, 275, 276, 277, 278, 279, 280, 281, 282, 283, 284, 285, 286, 287, 288, 289, 290, 291, 292, 293, 294, 295, 296, 297, 298, 299, 300, 301, 302, 303, 304, 305, 306, 307, 308, 309, 310, 311, 312, 313, 314, 315, 316, 317, 318, 319, 320, 321, 322, 323, 324, 325, 326, 327, 328, 329, 330, 331, 332, 333, 334, 335, 336, 337, 338, 339, 340, 341, 342, 343, 344, 345, 346, 347, 348, 349, 350, 351, 352, 353, 354, 355, 356, 357, 358, 359, 360, 361, 362, 363, 364, 365, 366, 367, 368, 369, 370, 371, 372, 373, 374, 375, 376, 377, 378, 379, 380, 381, 382, 383, 384, 385, 386, 387, 388, 389, 390, 391, 392, 393, 394, 395, 396, 397, 398, 399, 400, 401, 402, 403, 404, 405, 406, 407, 408, 409, 410, 411, 412, 413, 414, 415, 416, 417, 418, 419, 420, 421, 422, 423, 424, 425, 426, 427, 428, 429, 430, 431, 432, 433, 434, 435, 436, 437, 438, 439, 440, 441, 442, 443, 444, 445, 446, 447, 448, 449, 450, 451, 452, 453, 454, 455, 456, 457, 458, 459, 460, 461, 462, 463, 464, 465, 466, 467, 468, 469, 470, 471, 472, 473, 474, 475, 476, 477, 478, 479, 480, 481, 482, 483, 484, 485, 486, 487, 488, 489, 490, 491, 492, 493, 494, 495, 496, 497, 498, 499, 500, 501, 502, 503, 504, 505, 506, 507, 508, 509, 510, 511, 512, 513, 514, 515, 516, 517, 518, 519, 520, 521, 522, 523, 524, 525, 526, 527, 528, 529, 530, 531, 532, 533, 534, 535, 536, 537, 538, 539, 540, 541, 542, 543, 544, 545, 546, 547, 548, 549, 550, 551, 552, 553, 554, 555, 556, 557, 558, 559, 560, 561, 562, 563, 564, 565, 566, 567, 568, 569, 570, 571, 572, 573, 574, 575, 576, 577, 578, 579, 580, 581, 582, 583, 584, 585, 586, 587, 588, 589, 590, 591, 592, 593, 594, 595, 596, 597, 598, 599, 600, 601, 602, 603, 604, 605, 606, 607, 608, 609, 610, 611, 612, 613, 614, 615, 616, 617, 618, 619, 620, 621, 622, 623, 624, 625, 626, 627, 628, 629, 630, 631, 632, 633, 634, 635, 636, 637, 638, 639, 640, 641, 642, 643, 644, 645, 646, 647, 648, 649, 650, 651, 652, 653, 654, 655, 656, 657, 658, 659, 660, 661, 662, 663, 664, 665, 666, 667, 668, 669, 670, 671, 672, 673, 674, 675, 676, 677, 678, 679, 680, 681, 682, 683, 684, 685, 686, 687, 688, 689, 690, 691, 692, 693, 694, 695, 696, 697, 698, 699, 700, 701, 702, 703, 704, 705, 706, 707, 708, 709, 710, 711, 712, 713, 714, 715, 716, 717, 718, 719, 720, 721, 722, 723, 724, 725, 726, 727, 728, 729, 730, 731, 732, 733, 734, 735, 736, 737, 738, 739, 740, 741, 742, 743, 744, 745, 746, 747, 748, 749, 750, 751, 752, 753, 754, 755, 756, 757, 758, 759, 760, 761, 762, 763, 764, 765, 766, 767, 768, 769, 770, 771, 772, 773, 774, 775, 776, 777, 778, 779, 780, 781, 782, 783, 784, 785, 786, 787, 788, 789, 790, 791, 792, 793, 794, 795, 796, 797, 798, 799, 800, 801, 802, 803, 804, 805, 806, 807, 808, 809, 810, 811, 812, 813, 814, 815, 816, 817, 818, 819, 820, 821, 822, 823, 824, 825, 826, 827, 828, 829, 830, 831, 832, 833, 834, 835, 836, 837, 838, 839, 840, 841, 842, 843, 844, 845, 846, 847, 848, 849, 850, 851, 852, 853, 854, 855, 856, 857, 858, 859, 860, 861, 862, 863, 864, 865, 866, 867, 868, 869, 870, 871, 872, 873, 874, 875, 876, 877, 878, 879, 880, 881, 882, 883, 884, 885, 886, 887, 888, 889, 890, 891, 892, 893, 894, 895, 896, 897, 898, 899, 900, 901, 902, 903, 904, 905, 906, 907, 908, 909, 910, 911, 912, 913, 914, 915, 916, 917, 918, 919, 920, 921, 922, 923, 924, 925, 926, 927, 928, 929, 930, 931, 932, 933, 934, 935, 936, 937, 938, 939, 940, 941, 942, 943, 944, 945, 946, 947, 948, 949, 950, 951, 952, 953, 954, 955, 956, 957, 958, 959, 960, 961, 962, 963, 964, 965, 966, 967, 968, 969, 970, 971, 972, 973, 974, 975, 976, 977, 978, 979, 980, 981, 982, 983, 984, 985, 986, 987, 988, 989, 990, 991, 992, 993, 994, 995, 996, 997, 998, 999, 1000, 1001, 1002, 1003, 1004, 1005, 1006, 1007, 1008, 1009, 1010, 1011, 1012, 1013, 1014, 1015, 1016, 1017, 1018, 1019, 1020, 1021, 1022, 1023, 1024, 1025, 1026, 1027, 1028, 1029, 1030, 1031, 1032, 1033, 1034, 1035, 1036, 1037, 1038, 1039, 1040, 1041, 1042, 1043, 1044, 1045, 1046, 1047, 1048, 1049, 1050, 1051, 1052, 1053, 1054, 1055, 1056, 1057, 1058, 1059, 1060, 1061, 1062, 1063, 1064, 1065, 1066, 1067, 1068, 1069, 1070, 1071, 1072, 1073, 1074, 1075, 1076, 1077, 1078, 1079, 1080, 1081, 1082, 1083, 1084, 1085, 1086, 1087, 1088, 1089, 1090, 1091, 1092, 1093, 1094, 1095, 1096, 1097, 1098, 1099, 1100, 1101, 1102, 1103, 1104, 1105, 1106, 1107, 1108, 1109, 1110, 1111, 1112, 1113, 1114, 1115, 1116, 1117, 1118, 1119, 1120, 1121, 1122, 1123, 1124, 1125, 1126, 1127, 1128, 1129, 1130, 1131, 1132, 1133, 1134, 1135, 1136, 1137, 1138, 1139, 1140, 1141, 1142, 1143, 1144, 1145, 1146, 1147, 1148, 1149, 1150, 1151, 1152, 1153, 1154, 1155, 1156, 1157, 1158, 1159, 1160, 1161, 1162, 1163, 1164, 1165, 1166, 1167, 1168, 1169, 1170, 1171, 1172, 1173, 1174, 1175, 1176, 1177, 1178, 1179, 1180, 1181, 1182, 1183, 1184, 1185, 1186, 1187, 1188, 1189, 1190, 1191, 1192, 1193, 1194, 1195, 1196, 1197, 1198, 1199, 1200, 1201, 1202, 1203, 1204, 1205, 1206, 1207, 1208, 1209, 1210, 1211, 1212, 1213, 1214, 1215, 1216, 1217, 1218, 1219, 1220, 1221, 1222, 1223, 1224, 1225, 1226, 1227, 1228, 1229, 1230, 1231, 1232, 1233, 1234, 1235, 1236, 1237, 1238, 1239, 1240, 1241, 1242, 1243, 1244, 1245, 1246, 1247, 1248, 1249, 1250, 1251, 1252, 1253, 1254, 1255, 1256, 1257, 1258, 1259, 1260, 1261, 1262, 1263, 1264, 1265, 1266, 1267, 1268, 1269, 1270, 1271, 1272, 1273, 1274, 1275, 1276, 1277, 1278, 1279, 1280, 1281, 1282, 1283, 1284, 1285, 1286, 1287, 1288, 1289, 1290, 1291, 1292, 1293, 1294, 1295, 1296, 1297, 1298, 1299, 1300, 1301, 1302, 1303, 1304, 1305, 1306, 1307, 1308, 1309, 1310, 1311, 1312, 1313, 1314, 1315, 1316, 1317, 1318, 1319, 1320, 1321, 1322, 1323, 1324, 1325, 1326, 1327, 1328, 1329, 1330, 1331, 1332, 1333, 1334, 1335, 1336, 1337, 1338, 1339, 1340, 1341, 1342, 1343, 1344, 1345, 1346, 1347, 1348, 1349, 1350, 1351, 1352, 1353, 1354, 1355, 1356, 1357, 1358, 1359, 1360, 1361, 1362, 1363, 1364, 1365, 1366, 1367, 1368, 1369, 1370, 1371, 1372, 1373, 1374, 1375, 1376, 1377, 1378, 1379, 1380, 1381, 1382, 1383, 1384, 1385, 1386, 1387, 1388, 1389, 1390, 1391, 1392, 1393, 1394, 1395, 1396, 1397, 1398, 1399, 1400, 1401, 1402, 1403, 1404, 1405, 1406, 1407, 1408, 1409, 1410, 1411, 1412, 1413, 1414, 1415, 1416, 1417, 1418, 1419, 1420, 1421, 1422, 1423, 1424, 1425, 1426, 1427, 1428, 1429, 1430, 1431, 1432, 1433, 1434, 1435, 1436, 1437, 1438, 1439, 1440, 1441, 1442, 1443, 1444, 1445, 1446, 1447, 1448, 1449, 1450, 1451, 1452, 1453, 1454, 1455, 1456, 1457, 1458, 1459, 1460, 1461, 1462, 1463, 1464, 1465, 1466, 1467, 1468, 1469, 1470, 1471, 1472, 1473, 1474, 1475, 1476, 1477, 1478, 1479, 1480, 1481, 1482, 1483, 1484, 1485, 1486, 1487, 1488, 1489, 1490, 1491, 1492, 1493, 1494, 1495, 1496, 1497, 1498, 1499, 1500, 1501, 1502, 1503, 1504, 1505, 1506, 1507, 1508, 1509, 1510, 1511, 1512, 1513, 1514, 1515, 1516, 1517, 1518, 1519, 1520, 1521, 1522, 1523, 1524, 1525, 1526, 1527, 1528, 1529, 1530, 1531, 1532, 1533, 1534, 1535, 1536, 1537, 1538, 1539, 1540, 1541, 1542, 1543, 1544, 1545, 1546, 1547, 1548, 1549, 1550, 1551, 1552, 1553, 1554, 1555, 1556, 1557, 1558, 1559, 1560, 1561, 1562, 1563, 1564, 1565, 1566, 1567, 1568, 1569, 1570, 1571, 1572, 1573, 1574, 1575, 1576, 1577, 1578, 1579, 1580, 1581, 1582, 1583, 1584, 1585, 1586, 1587, 1588, 1589, 1590, 1591, 1592, 1593, 1594, 1595, 1596, 1597, 1598, 1599, 1600, 1601, 1602, 1603, 1604, 1605, 1606, 1607, 1608, 1609, 1610, 1611, 1612, 1613, 1614, 1615, 1616, 1617, 1618, 1619, 1620, 1621, 1622, 1623, 1624, 1625, 1626, 1627, 1628, 1629, 1630, 1631, 1632, 1633, 1634, 1635, 1636, 1637, 1638, 1639, 1640, 1641, 1642, 1643, 1644, 1645, 1646, 1647, 1648, 1649, 1650, 1651, 1652, 1653, 1654, 1655, 1656, 1657, 1658, 1659, 1660, 1661, 1662, 1663, 1664, 1665, 1666, 1667, 1668, 1669, 1670, 1671, 1672, 1673, 1674, 1675, 1676, 1677, 1678, 1679, 1680, 1681, 1682, 1683, 1684, 1685, 1686, 1687, 1688, 1689, 1690, 1691, 1692, 1693, 1694, 1695, 1696, 1697, 1698, 1699, 1700, 1701, 1702, 1703, 1704, 1705, 1706, 1707, 1708, 1709, 1710, 1711, 1712, 1713, 1714, 1715, 1716, 1717, 1718, 1719, 1720, 1721, 1722, 1723, 1724, 1725, 1726, 1727, 1728, 1729, 1730, 1731, 1732, 1733, 1734, 1735, 1736, 1737, 1738, 1739, 1740, 1741, 1742, 1743, 1744, 1745, 1746, 1747, 1748, 1749, 1750, 1751, 1752, 1753, 1754, 1755, 1756, 1757, 1758, 1759, 1760, 1761, 1762, 1763, 1764, 1765, 1766, 1767, 1768, 1769, 1770, 1771, 1772, 1773, 1774, 1775, 1776, 1777, 1778, 1779, 1780, 1781, 1782, 1783, 1784, 1785, 1786, 1787, 1788, 1789, 1790, 1791, 1792, 1793, 1794, 1795, 1796, 1797, 1798, 1799, 1800, 1801, 1802, 1803, 1804, 1805, 1806, 1807, 1808, 1809, 1810, 1811, 1812, 1813, 1814, 1815, 1816, 1817, 1818, 1819, 1820, 1821, 1822, 1823, 1824, 1825, 1826, 1827, 1828, 1829, 1830, 1831, 1832, 1833, 1834, 1835, 1836, 1837, 1838, 1839, 1840, 1841, 1842, 1843, 1844, 1845, 1846, 1847, 1848, 1849, 1850, 1851, 1852, 1853, 1854, 1855, 1856, 1857, 1858, 1859, 1860, 1861, 1862, 1863, 1864, 1865, 1866, 1867, 1868, 1869, 1870, 1871, 1872, 1873, 1874, 1875, 1876, 1877, 1878, 1879, 1880, 1881, 1882, 1883, 1884, 1885, 1886, 1887, 1888, 1889, 1890, 1891, 1892, 1893, 1894, 1895, 1896, 1897, 1898, 1899, 1900, 1901, 1902, 1903, 1904, 1905, 1906, 1907, 1908, 1909, 1910, 1911, 1912, 1913, 1914, 1915, 1916, 1917, 1918, 1919, 1920, 1921, 1922, 1923, 1924, 1925, 1926, 1927, 1928, 1929, 1930, 1931, 1932, 1933, 1934, 1935, 1936, 1937, 1938, 1939, 1940, 1941, 1942, 1943, 1944, 1945, 1946, 1947, 1948, 1949, 1950, 1951, 1952, 1953, 1954, 1955, 1956, 1957, 1958, 1959, 1960, 1961, 1962, 1963, 1964, 1965, 1966, 1967, 1968, 1969, 1970, 1971, 1972, 1973, 1974, 1975, 1976, 1977, 1978, 1979, 1980, 1981, 1982, 1983, 1984, 1985, 1986, 1987, 1988, 1989, 1990, 1991, 1992, 1993, 1994, 1995, 1996, 1997, 1998, 1999, 2000, 2001, 2002, 2003, 2004, 2005, 2006, 2007, 2008, 2009, 2010, 2011, 2012, 2013, 2014, 2015, 2016, 2017, 2018, 2019, 2020, 2021, 2022, 2023, 2024, 2025, 2026, 2027, 2028, 2029, 2030, 2031, 2032, 2033, 2034, 2035, 2036, 2037, 2038, 2039, 2040, 2041, 2042, 2043, 2044, 2045, 2046, 2047, 2048, 2049, 2050, 2051, 2052, 2053, 2054, 2055, 2056, 2057, 2058, 2059, 2060, 2061, 2062, 2063, 2064, 2065, 2066, 2067, 2068, 2069, 2070, 2071, 2072, 2073, 2074, 2075, 2076, 2077, 2078, 2079, 2080, 2081, 2082, 2083, 2084, 2085, 2086, 2087, 2088, 2089, 2090, 2091, 2092, 2093, 2094, 2095, 2096, 2097, 2098, 2099, 2100, 2101, 2102, 2103, 2104, 2105, 2106, 2107, 2108, 2109, 2110, 2111, 2112, 2113, 2114, 2115, 2116, 2117, 2118, 2119, 2120, 2121, 2122, 2123, 2124, 2125, 2126, 2127, 2128, 2129, 2130, 2131, 2132, 2133, 2134, 2135, 2136, 2137, 2138, 2139, 2140, 2141, 2142, 2143, 2144, 2145, 2146, 2147, 2148, 2149, 2150, 2151, 2152, 2153, 2154, 2155, 2156, 2157, 2158, 2159, 2160, 216

usurpari quintam 0 : sed tunc quinarium hanc figuram exprimitur 8 : sic 100 est 100, 188 155.

Sed ad figuras nostras literarum revertamur : quarum duplici valori addi videtur posse tertius, quo compendii gratia signa integrarum dictionum sunt, assumpta ut plurimum supernè hac ~ figura in mysterii hujus indicium. idque accidit vocabuli significandi, si solum sit, literæ primæ; ut ص pro صَدِيقٌ *justus*, ج pro جَمْعٌ *plurale*, ط

pro طَرَفٌ *finis*. si cum aliis conjunctum, vel primæ, ut

كافي هادي جَدَّةٌ عَلِيمٌ صَادِقٌ كَهْمٌ عَصٌ *Effi-*

cax (scilicet est *Deus*), *director* (*fidelium*), *manus ejus* (*sustentat omnia*), *sciens* (*omnia*), *verax* (*in promissis suis*). vel alii, puta primi vocabuli primæ, medii mediæ, ultimi ultimæ;

ut ع pro عَلَيْهِ السَّلَامُ, super eo sit pax : اَلَمْ pro

أَنَا اَللَّهُ اَعْلَمُ *Ego Deus sum sapientissimus*.

CAPUT SECUNDUM.

De divisionibus literarum.

DIVIDUNTUR hæ literæ multifariam, ratione scilicet pronuntiationis, roboris, affinitatis, officii, & societatis.

Ratione pronuntiationis : in Gutturales, quæ nullum certum linguae situm aut labiorum motum requirunt, sed in ipso gutture efformantur, suntque ا ح خ ع ف ه.

Labiales, quæ labiorum operâ pronuntiantur, ب و م ف. Palati.

Palatinas, quæ efferuntur mucrone linguæ inferius palatum tangente, & interiori ejus parte superius palatum pulsando sonos distinguente, & sunt جَيْفَكْ.

Dentales, quæ proferuntur mucrone linguæ tangente superiores dentes, vel inferne قُذْطْ, vel internè قُذْطَلَنْ.

Linguales, quæ proferuntur mucrone linguæ superius palatum mobiliter tangendo, suntque رُزْشْشُضْضْ. Hæ unà cum dentalibus Solares vocantur, ut reliquæ omnes Lunares.

Ratione roboris dividuntur literæ in Debiles, quæ inter pronuntiandum interdum enervantur, sonoque proprio amisso alii inserviunt, أَوِي; & Robustas, quibus id non accidit, quales reliquæ omnes.

Ratione affinitatis, in Permutabiles, quæ faciliè invicem commutantur, quales eæ ferè omnes sunt quæ ejusdem sunt organi, itemq; ط & ض, & longè frequentissimè Debiles أَوِي; & Impermutabiles, quæ non permutantur invicem, ut pleræque aliæ.

Ratione officii, in Radicales, quæ radicem ipsam seu primū thema solummodo constituunt, sequentes, حُذَنْ شَحْجْ; & Serviles, quæ derivatis formandis & accidentibus radici inducendis non rarò inserviunt, quales reliquæ. Quin & ط etiam interdum pro ت servili veniunt: sed de his postea.

Ratione societatis, in Compatibiles, quæ mutuo se in eadem

eadem dictione consequi possunt, & Incompatibiles, quæ conjungi recusant.

Incompatibiles sunt

Gutturales حُخْفَه: interdum tamen ع و ؤ ة subjun-
gitur.

م ف & ب. At Nun ante Be sonum ن Mem induit, ut
jam monui.

ت & ت

ض & ش

ظ ط ض ص س & ت

ظ ط ض & ص

ك ق غ & ج

ظ ط & ض

ك ق ظ & خ

ك ظ & ط

ن & ن

ق غ & ظ

ظ ط ض ص & ن

ك ق & غ

ل & ر

ك & ق

ظ ط ض ص & ز

ل & ن; si كُنْ nequaquam, &

ض ص & س

عَلَن manifestavit, exceperis.

At serviles his inclusas ut radicem constituentes ac-
cipio: actu enim cum serviunt, cuilibet literæ adjungi
possunt: ut بِفَضَّةً argento, تُثَبِّتُ confirmabis, لِرَبِّ domino,
كَقَوْلِكَ ut si dicas, &c.

Duæ quoque similes initio dictionis quàm rarissimè
concurrunt, nisi prior serviat. Et ن vocali destitutum
in medio dictionis rarè ponitur ante literas لُئِيْمِير: ن au-
tem carens vocali, etsi interdum scribitur ante ت, nun-
quam tamen pronuntiatur; qua de re cap. 4.

Reliquæ omnes Compatibiles sunt, quamvis aliæ aliis sæpius conjunguntur.

Hujus observationis usus est ad ea scripta, quæ punctis essentialibus consonantium destituuntur, melius legenda, corrupta restituenda, ambigua determinanda, & denique vocabula Arabica à Barbaris discernenda.

CAPUT TERTIUM.

DE VOCALIBVS.

Consonantes ex claustris oris educuntur à vocalibus, quarum tabella hæc est.

<i>Nomen.</i>	<i>Figura.</i>	<i>Potestas.</i>
Phatha فَثَا	بُ	Nunc <i>a</i> purum & clarum, ut in <i>amabam</i> ; nunc cum <i>e</i> mixtum, id est <i>æ</i> Græcum, ut multi id nunc pronunciant.
Dshamma ضَمَّة	بُ	Nunc <i>u</i> purum & clarum; nunc cum <i>o</i> mixtum, id est <i>o</i> obscurum.
Kesre كَسْرَة	بِ	<i>i</i> simplex.

Literam ب singulis adjeci, ut unâ operâ fitum earum docerem, quo solo prima & ultima discernuntur: utraque enim lineola est, apud Orientales quidem à dextra finistram versus descendens, ut tabula eas exhibet; apud Occidentales verò prorsus jacens, hoc modo ب ب. Quare interdum perpendiculariter pingatur in hunc modum , , pòst fiet manifestum.

Valet

Valet autem Phatha *a* clarum, & Dshamma *o* obscurum, cùm ponuntur suprà ultimas dictionum literas, aut suprà طَطْعُفُفْ : ut in sequenti exemplo liquet,

خَلَفَ اللَّهُ الْعَالَمَ وَكَلَّمَا فِيهِ وَهُوَ لَا خَلْفَ مِنْ أَحَدٍ, Chá-

laka l,láho l,álema wakóllama fihi wahza la chólíka min áhadín, id est; *Creavit Deus mundum & quidquid in eo est; ipse autem non est creatus à quoquā.* aliàs illud nunc *a* clarū, nunc cum *e* mixtum, id est *a* Anglorum, *ai* Gallorum, ut in *mate/faire*: hoc nunc *u* clarum, nunc cum *o* mixtum, id est *o* obscurum Belgarum & Italarum; ut in *locht, dulce*: quod

usu discendum: ut اِنْ كَانَ اللَّهُ مَعَنَا مِنْ يَكُونُ عَلَيْنَا
In cana l,láho máana men jeceno aleina. *Si Deus est pro nobis, quis erit contra nos?*

Accidit his vocalibus Productio & Nunnatio.

Productio est soni simplicis roboratio, & quasi duplicatio; ita quidem, ut

Phatha sonet *a* circumflexum seu longum, quomodo nostrates pronunciant *ae*, exempli gratiâ *maer/daer*: vel *a* Anglicum productum, seu *ñ*.

Dshamma *u* longum, ut Germani id pronuntiant, id est *u* Græcorum, *oe*, Belgarum, *ou* Gallorum: *ueg, boer, vous*.

Kesre *i* circumflexum seu longum, *ie* nostrum, ut *niet/riet*.

Quod tum iis accidit, cùm habent post se literas اَوِي vocalibus destitutas.

Phatha quidem ا, ut قَا, K A P.

Dshamma verò و, ut قُو, Kēp.

Kesre autem ي, ut قِي, Kīp.

Exuunt enim in tali statu literæ istæ potestates suas, (unde vulgò dicuntur quiescere) & naturam vocalium præcedentium induunt, cumque iis in unam longam coalescunt.

Nunnatio est additio soni Nun ad sonum earum, ita ut sonent *an*, *on*, *in*, sintque syllabæ inversæ potius quàm vocales: quod accidit iis tantum ad extremas nominum literas; ejusque in scriptura indicium est duplicatio figuræ, hoc modo, ب vel ب, ب vel ب; quæ sonant ب, ب, ب, *ban*, *ban*, *bin*. Unde & Nun, quod in iis includitur conditionibus illis mutationis subiectum est, quibus ب subiectum esse dictum est capite primo. autem nisi ponatur supra ة, aut ء pro ل positum, assumit post se ل, hoc modo ب, absque ullo soni augmento. Et ة compendii gratia non raro sic pingitur ة, ة, ة.

CAPUT QUARTUM.

De syllabis, ubi de Gjezm & Tesdid.

EX consonantibus & vocalibus confurgunt Syllabæ, ita ut in pronuntiatione consonæ vocales semper præcedant: nulla enim syllaba Arabica à vocali inchoatur, aut ea sola constat. suntque puræ vel mixtæ.

Pura est, quæ constat unâ solâ consonante & vocali, eâque

eâque vel brevi : ut بَبْ بَبْ, velut in تَصْرُ *adjutus fuit* ; vel longâ, ut بَا بُو بِي, velut in تَصَارِفُ, تَصَارِفُونَ, *juvantium, juvantes*.

Mixta, quæ duabus consonantibus vocali unâ copulatis, ut بَلْ بَلْ بَلْ (quod pertinent literæ cum vocali nunnata, ut ة ة ة) ubi vides ultimam literam hâc notâ (°), quæ tamen non rarò imperfectè sic (°) vel sic (°) pingitur, superne insigniri, cujus nomen est جَزْمٌ *Gjezmon*, i.e. *resectio*: officium verò indicare eam cui superponitur literam syllabam mixtam constituere, & cum præcedente vocali copulari. Invenies quidem eam etiam literis اوي quiescentibus subinde appositam, ut تَصَارِفُ, تَصَارِفُونَ: sed minus bene; ut præter rationes, quæ adferri queant, correctissima Alcorani exemplaria, eam istis locis non habentia, abunde confirmant. Sed nec l in fine dictionis post و quiescens id agnoscit: quia nullum sonum auribus exhibet, ut تَصَرُّوا *juverunt*; non verò تَصَرُّوا.

Secunda syllabæ mixtæ litera compendii causa inter scribendum non exprimitur, cum immediatè post se habet aliam sui similem, sed per figuram quandam sequenti appositam commodè repræsentatur: cui figuræ nomen est تَشْدِيدٌ *Tesdid*, i.e. *reboratio, duplicatio*; forma, ista (°); situs, supra literam: Occidentalibus tamen etiam hâc formâ

(x) subjicitur; sicut hâc (v), & hâc quoq; (x) subinde, superponitur: ut فُرَزٌ, فُرَزٌ; فُرَزٌ, فُرَزٌ, pro فُرَزٌ. Duplicat itaque figura ista literam suam; ac omnibus omnino consonantibus communis est; excepto l, quod ut consonans vocali destitui nequit.

Est autem Tefdid duplex: Necessarium, & Euphonicum.

Necessarium est, quod adscribitur literæ immediatè ante se vocalem habenti: ut in exemplis allatis.

Euphonicum verò, cujus litera ante se habet consonam vocali destitutam, quæ Euphoniæ causa in pronuntiatione periens sequenti similem in locum suum substituit.

Estque Commune, vel Initiale.

Illud est quod supra mediam vel ultimam dictionis literam ponitur.

Estque Deltale, vel Lambdale.

Deltale adscribitur literæ ت post د, ut وَجَدْتُ wagjat-to, *inveni*; حَمَدْتُ hamattum, *laudasti*.

Lambdale apponitur literis Solaribus post ل Articuli
أَلْ nominiibus præfixi: ut أَلْرَبُّ errábbo, ὁ κύριος;
أَلْدِينُ eddino, ἡ νεότης; أَللَّهُ alláho, ὁ θεός: in quo tamen ultimo litera in prioris locum supposita ab ea non differt. Sic Latini pro adtollo dicunt attollo, pro conripio corripio, pro conligo colligo, non pingentes literam euphonicè mutatam: alioqui scriberent adttollo, conrripio, colligo: fecus

secus Arabes confusionis evitandæ gratia. ل tamen Articuli non rarò omittitur, cùm Solaris eam sequens ل quoq; est, ad compendium & scripturæ elegantiam: ut **أَلَيْلٍ** pro **أَلَيْلٍ**, **أَلَهَبٍ** pro **أَلَهَبٍ**, **أَلَذِي** pro **أَلَذِي**. Quod ob frequentem usum perpetuum est in pronomine relativo **أَلَذِي**, ejusque foeminino **أَلَّتِي**, & plurale masc. **أَلَّذِينَ**, (nunquam autem in reliquis casibus, quia rariores sũnt) scribuntur enim pro **أَلَّذِي أَلَّتِي أَلَّذِينَ**: & semper quoque accidit cùm Articulo præfigitur ل dativi casus nota, ne tria Lam concurrant; ut **لِلَّيْلِ** nocti pro **لِلَّيْلِ**, **لِلَّهِ** Deo, pro **لِلَّهِ**.

Initiale est quod supra primam dictionis literam ponitur, adeoque ultimam præcedentis supplet.

Estque Primarium, aut Secundarium.

Primarium est, quod apponitur literis **لَوَمِير** immediate ante se habentibus Nun giesmatum: expressum, ut **مِنْ رَبِّهِ** mir rábbihi, à *Domino suo*; vel latens in vocali nunnata, ut **قَلْبٌ مُطَهَّرٌ** qalbon mutáhharon, *cor mundum* seu *mundatum*.

Secundarium, quod apponitur cuivis non gutturali immediate positæ post sui similem giezma affectam; ut

يَسْتَغْفِرُ رَبَّهُ *men jestágfir rábbaho, qui petit veniam à Domino suo.* ubi similis pro simili tantum ponitur, adeoque nulla soni mutatio inducitur: unde non video cur id fiat, nisi fortassis ut dux istæ voces in unam coalescant. Invenies & interdum tale tesdid post similem vocali affectam, sed minio pictum, quod notat quædam exemplaria id non agnoscere; & me iudice, bene: nullam enim rationem video cur apponatur.

Cæterum tesdid initiale non in quibusvis codicibus reperitur: sed ex regulis positis facile est noscere ubi subintelligendum sit, si pictum non compareat.

CAPUT QUINTUM.

De reliquis notis Orthographicis; ubi de Hamza, Wesla, & Medda.

H A M Z A.

ء (pro quo Mauri punctum crassum flavo aut viridi colore usurpare solent) *Hamza* i.e. *punctio* vocatur, & servus est literæ Elif mobilis; eiq; cum vocali appositum, motum ejus indicat actualem, ut اَنْ, اُ, اِ; ut sine ea, potentialem, id est, ا natura sua radicale & mobile esse, ut اْ securus est: unde & nomen ejus تَوْنٌ mobili sæpe attribuitur: quin & pro eo usurpatur, idemq; in pronuntiatione valet, cum positum in fine dictionis, habet ante se aliquam literarum اوي; ut مَاءٌ, سُوءٌ, شَيْءٌ, pro مَاْ, سَوْا

شَيْءٌ, سُوءٌ, *agua, malum, res*; aut in medio literam aliā vocali carentē, ut يَسْأَلُ pro يُسْأَلُ, *rogabit*, vel aliud ا, ut أَذْذُرُ pro أَأْذْذُرُ, *an terruit?* Literis autem ي & و super scriptum indicat eas pro ا suā naturā mobili poni: ut يَأْمِنُ pro يُؤْمِنُ, *credet*, اِزْرُ pro اِزْزُرُ, *cinge*.

W E S L A.

~ *Wesla* vocatur, & soli quoque ا adscribitur, in principio vocum, cū id, vocali sua abjecta, planē otiosum est, quæque eam sequitur consonans cum præcedentis dictionis ultima vocali uniri debet: ut قَلْبُ الْمَلِكِ *Kalbo-lméliki, cor regis*. Nihil itaque ~ est aliud, quàm unionis illius indicium.

A N N O T A T I O.

UNIONI autem huic subiectum Elif initiale est triplex, Verbale, Nominale, & Articulare.

Verbale est duplex; Imperii & Characteristicum.

Imperii, est quod format Imperativum primæ Conjugationis, ut أَنْصِرْ onfor, *juva*, اِضْرِبْ idrib, *verbera*.

Characteristicum, quod initiale est in Præteritis Activis, Imperativis, & Infinitivis Conjugationum derivatarum secundæ & tertiæ classis: ut

أَنْصِرَافًا	أَنْصِرِفْ	أَنْصِرُفْ	<i>mutatus fuit, mutatur, mutando.</i>
أَسْتَطَعَامًا	أَسْتَطَعِمْ	أَسْتَطَعِمْ	
		D	Nomi-

Nominale est in his decem Nominibus.

اَمْرًا vir.	اَتْنَان duo.
اَمْرَأَةً mulier.	اَتْنَتَان duæ.
ابْنٌ filius.	اِسْمٌ nomen.
ابْنَةٌ filia.	اَنْتَى nates.
ابْنِمْ filius.	اَيْمَنْ juramentum.

Articulare est Articuli اَلْ ó nò: quò pertinet id, quod est in Relativo اَلَّذِي, & Casibus ejus.

In his omnibus (nisi initio ponantur sententiarum, aut post Articulum) l initiale vocali suâ privatur, & quæ eam sequitur litera vocali destituta, unitur cum vocali terminante dictionem præcedentem, aut servilis præfixæ: ut jedo-b,nica, manus filii tui, bibnica, in filio tuo.

Si dictio præcedens terminetur consonante, ea adsumit Kefram: ut ضَرَبْتَ اَلْأُمَّ darabati-l,ommo, verberavit mater. مَنِ ابْنُكَ Meni-b,nuca, quis filius tuus? ubi ضَرَبْتَ est pro ضَرَبْتِ, مَنِ pro مَن. Sed terminationes verbales وَآ & تَمْ, itemque Affixa كَمْ & هُمْ, adsumunt Damma: ut قَتَلَهُمُ اَلْعَدُوّ kataláhumo-l,adouwo, occidit eos hostis,

hostis, غَزَوْا أَلْعَدُوَّ gazawo-ladouwa, *oppugnarunt hostem*, & à Fatham : ut مِّنَ الْمَلِكِ mina-l-mélîki, à Rege.

Si autem præcedat nunnata, ea ante Articulum اَلْ abjicit Nun : ut بَيْتُ الْمَقْدِسِ Beito-l-mukáddafo, *Domus sanctificata*, pro بَيْتِ. Alibi retinet, & unionis licet vocalem suam adscriptam non habeat, in pronuntiatione tamen eam adsumit: ut مَدِينَةُ أَفْشَكْتِ medinatòn istétahat, *urbs quæ capta est*.

Si præcedat aliqua literarum اَوِي quiescens, ea non obstat unioni, ut غَزَا الْمَدِينَةَ gazâ-l-medínata, *oppugnavit urbem*, يَغْزُو الْمَدِينَةَ jagzou-l-medínata, *oppugnabit urbem*, نَصَرُوا الْمَلِكِ nasarou-l-mélîka, *opem tulerunt regi*, اُنْصُرِي الْاَخَ onforî-l-acha, *adjuva f. fratrem*. Sed Affixa دي meus, mea, meum, & نِي me, adsumunt Fatham super ي : ut كِتَابِي الْعَظِيمُ kitábia-ladîmo, *liber meus magnus*. ضَرَبَنِي الْمَعْلَمُ darabanîa-l-muállimo, *verberavit me præceptor*.

Observa autem omnia Elif unionis servilia esse, & omnia naturaliter Kefram possidere; præter Imperativum, quod interdum habet Damma, & Articulare, quod Fatham; uti & Nominale in solo أَجِبْ.

Nota quoque hanc Regulam :

Elifunionis, sequente immediatè vocali, excidit : ut
 وس pro ^غأمس *extende*.

M E D D A.

Medda vocatur, & apponitur ^l quiescenti ante ء, idque producitur : ut سماء ^ءsamâon, *cælum*. Superfcribitur tamen quoque notis Arithmeticis : & dictionum compendiis, seu literis integras dictiones repræsentantibus, ut apud Hebræos signum^o hoc.

De Accentibus.

Accentus hic nulla est nota : sed quæ dictionis syllaba attollenda sit, facilitè cognoscitur. Nam dissyllaba attollunt penultimam : ut بَيْتٌ ^ءbeiton, *domus*. أَنْصَرَ ^ءonfor, *adjuva*. Polysyllaba antepenultimam : ut مَكْتَبٌ ^ءméc-tebon, *schola*. جَانْسُورٌ ^ءjánforo, *adjuvabit*. Nisi penultima producatur per اوي ^ء quiescens; tunc enim ea accentum habet : ut إِلَهِ ^ءilâhon, *deus*. غَفُورٌ ^ءgafóuron, *condonans*. رَاحِمٌ ^ءrahîmon, *misericors*.

LIBRI PRIMI APPENDIX
VERE AUREA.

S E V

C A N O N E S

De

Literarum اوي Natura & Permutatione.

CANONES GENERALES.

I.

 I T E R Æ اوي frequenter inter se commutantur. sed in principio dictionis; itemque in medio, & fine, post Gjezmam, constanter manent.

II.

Literæ اوي vocalibus destitutæ, post vocales heterogeneas, iis fiunt homogeneæ: ut

دَوِي	} pro {	دَوِي incile.
بِير		بَار puteus.
فَار		فُور ignis.
مِيعَان		مَوْعَان dictus locus, vel dictum tempus.
دَار		دِير domus.
مَوْقِن		مِيقِن certum reddens.

D 3

EXCER-

E X C E P T I O.

و post *Fatham* non raro manent, & diphthongescunt, adscriptâ *Gjezmâ*; aut quiescunt instar ١, sine *Gjezmâ*: ut

يوم *Jaumon, dies.*

رَمِيَهُ *Ramâho, jecit eum.*

لَيْل *Leilon, nox.*

غَزَوَهُ *Gazâton, oppugnavit.*

I I I.

Litteræ اوي quiescentes, sequente *Gjezmâ*, excidunt: ut

يُخَفُّ	pro	يُخَافُ	<i>timeat.</i>
يُقُومُ		يُقُومُ	<i>stet.</i>
يُسِرُّ		يُسِيرُ	<i>eat.</i>

A N N O T A T I O.

Elif unionis non fit quiescens, nec huic regulæ subjicitur:
ut قَانَصَر itaque adjuva.

C A N O N E S S P E C I A L E S.

E L I F.

I.

Elif in medio dictionis mobile per Damma, in و; per Kefram, in ي mutatur: ut

اوب

$\left. \begin{array}{l} \text{أَبْ} \\ \text{سَلَّ} \end{array} \right\} \text{pro} \left\{ \begin{array}{l} \text{أَبْ} \text{ pascua.} \\ \text{سَلَّ} \text{ rogatus fuit.} \end{array} \right.$

Etiam post Elif quiescens : ut

$\left. \begin{array}{l} \text{قَالَ} \\ \text{مَاءُ} \end{array} \right\} \text{pro} \left\{ \begin{array}{l} \text{قَالَ} \text{ dicens.} \\ \text{مَاءُ} \text{ aqua ejus.} \end{array} \right.$

Elif in medio dictionis mobile per Fatham, post Damma, in و; post Kefram, in ي mutatur : ut

$\left. \begin{array}{l} \text{نُوبْ} \\ \text{فِيَّةُ} \end{array} \right\} \text{pro} \left\{ \begin{array}{l} \text{نُوبْ} \text{ studia.} \\ \text{فِيَّةُ} \text{ agmen hominum.} \end{array} \right.$

III.

Elif in fine dictionis, post Damma, in و; post Kefram, in ي mutatur : ut

$\left. \begin{array}{l} \text{نُذْ} \\ \text{خَاطِي} \end{array} \right\} \text{pro} \left\{ \begin{array}{l} \text{نُذْ} \text{ vilis fuit.} \\ \text{خَاطِي} \text{ peccans.} \end{array} \right.$

IV.

Elif in fine dictionis post Fatham, mobile per Damma, in و; per Kefram, in ي mutatur : ut

$\left. \begin{array}{l} \text{تَفَنُّ} \\ \text{سَنِي} \end{array} \right\} \text{pro} \left\{ \begin{array}{l} \text{تَفَنُّ} \text{ definis.} \\ \text{سَنِي} \text{ foliorum sennæ.} \end{array} \right.$

Elif

V.

Elif quiescens post Elif Fathatum excidit, Fatha perpendiculariter picta, vel adscripta Medda : ut

آَمَنُ vel آمَنُ pro آَمُّ credidit.

VI.

Elif quiescens, sequente alio Elif quiescente, in ق Fathatum mutatur : ut

قَوَاصِرُ } pro قَاصِرُ adjutrices.

A N N O T A T I O I.

ق ex Elif mobili descendentes Hamzam perpetuò adscriptam habent. ق punctis non raro suis tunc destituitur. Mobile autem Elif ق illud est, quod, licet actu vocalem non habeat, radicale tamen est, eamque habere aptum : ut جِيرُ.

A N N O T A T I O II.

Voculae inseparabiles ا ب ف ل ق non censentur Elif in medium collocare : ut لَابِ patri, كَامِ instar matris : nisi in Particulis quibusdam : ut آَيْنُ an fi؟ لِبَلَّ ut ne.

C A N O N E S W A W.

I.

ق in medio dictionis mobile per Fatham, post Kes-
ram,

ram, interdum in ي mutatur : ut

ثِيَابٌ } pro { ثَوَابٌ vestes.

I I.

و in medio dictionis, habens post se aliud و quiescens, sæpe id expellit :

طَاوُسٌ } pro { طَاوُوسٌ pavo.
رُؤُسٌ } رُؤُوسٌ capita.

I I I.

و finale post Fatham nequit moveri, sed abjecta sua vocali, & rejecto ad Fatham Nun vocali, si quod adsit, quiescit, in ل mutata, si sit tertia dictionis litera; aut in ي conversa, si quarta, aut ulterior : ut

غَزَا } pro { غَزُوَ oppugnavit.
عَصَا } عَصُوَ baculus.
يَغْزِي } يَغْزُوَ oppugnatus fuit.
مُعْطَى } مُعْطُوَ datus.

I V.

و finale post Damma, non fert Damma, vel Kefram; sed i is abjectis, quiescit : ut

رَدَى } pro { رَدُوَ } & { رَدِي periens & pereuntis.

Si adsit Nun vocale, id retrocedit, & و excidit : ut

اَنْ } pro { اَنْ } & اَنْ *fitulae.*

V.

و finale post Kefram, in ي mutatur: ut

رُضِي } pro { رُضِيَ *gratum habuit, εὐδόκησε.*

VI.

و servile in fine dictionis, ne eam terminet, adsciscit-
Elif otiosum: ut

نَصَرُوا } pro { نَصَرُوا *juverunt.*
رَمَوْا } { رَمَوْا *jecerunt.*

CANONES IE.

I.

ي in medio dictionis, mobile per Fatham, post Dam-
ma, interdum in و mutatur: ut

رَمَوْا } pro { رَمَيَا *projectio, jaculatio.*

II.

ي in medio dictionis, habens post se aliud ي quiescens,
sæpè id expellit: ut

رَجِسَ } pro { رَجِسَ *praefectus.*

III.

ي finale post Fatham nequit moveri, sed abjectâ suâ
vocali

vocali, & rejecto ad Fatham Nun vocali, si quod adsit, in-
star Elif quiescit : ut

أُولِي } pro { أُولِي أُولِي أُولِي prima, æ, am.
فُتَي } فُتَي فُتَي فُتَي vir, i, um.

Si aliud ي præcedat, mutatur in ا : ut

هُدَايَا } pro { هُدَايِي res oblatæ, munera.

Excipiuntur يُحْيِي & رُحِّي nomina propria virorum.

IV.

ي finale post Kesram, non fert Damma, vel Kesram ;
sed, iis abjectis, quiescit : ut

حَافِي } pro { حَافِي & حَافِي nudipes, dis.

Si adsit Nun vocale, id retrocedit, & ي excidit : ut

رَامِي } pro { رَامِي & رَامِي jaculator, is.

V.

ي finale post Damma, id in Kesram mutat ; ipsum non
mutatur : ut

تَمْنِي } pro { تَمْنِي optatio.
أَيْدِي } أَيْدِي manus plur.

Etiā intercedente و : quod in ي vertitur : ut

مُرْمِي } pro { مُرْمِي jactus.

CANONES WAW & IE.

I.

و & ي mobiles, ante و quiescentes excidunt, vocali suâ abjectâ, si præcedat Fatha; (cum quâ quiescens diphthongescit,) aut rejectâ, in locum præcedentis vocalis, si ea sit Damma vel Kesra: ut

رَمَوْا	} pro {	رَمَيُوا	jecerunt.
تَغْرَيْنَ		تَغْرَوَيْنَ	oppugnaberis fœm.
أَغْنِي		أَغْزَوِي	tu fœmina oppugna.
غَارُونَ		غَارَوْوْنَ	oppugnantes.
يَرْمُونَ		يَرْمَيُونُ	jacent.

II.

و & ي mobiles, ante literam mobilem, post Fatham, sæpe in Elif quiescens mutantur: ut

قَامَ	} pro {	قَوْمَ	stetit.
رَسَا		سَيْرَ	profectus fuit.

III.

و & ي ita concurrentibus, ut prior vocalem non habeat, mutatur و in ي, duoque ي per Tesdid coalescunt: ut

أَيَّامَ } pro { أَيَّوَامَ dies plur.

و &

IV.

و & ي finales, post Elif servile, in Hamzam mutantur: ut

$$\left. \begin{array}{l} رَآءُ \\ سَآءُ \end{array} \right\} \text{pro} \left\{ \begin{array}{l} رَأَى \text{ pallium.} \\ سَأَى \text{ cælum.} \end{array} \right.$$

OBSERVATIO I.

Cùm in hisce Canonibus, litera اَوِي vocali alicui postposita dicuntur, immediata intelligitur postpositio, non intercedente scilicet Gjezma, aut litera quiescente expressa, vel latente in Tesdid: ut fit in

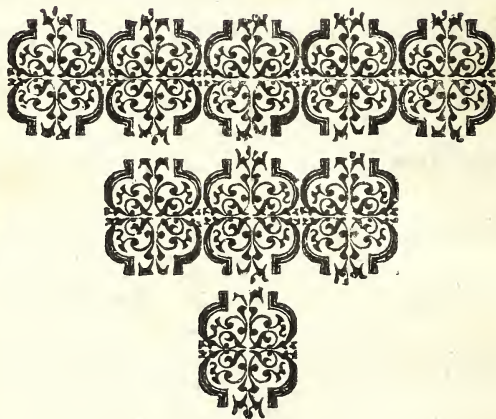
سَطَوُ	insultatio,	سَطَوِ	insultationis.
عَدُوْ	inimicus,	عَدُوِّ	inimici.
اَنِيْ	perditio,	اَنِيْ	perditionis.
رَكِيْ	putei, vel infirmus.	رَكِيْ	puteorum, vel infirmi.
تَحْوِيلُ	mutatio.	مَرْمِيُونُ	jaeti, petiti. plur.

OBSERVATIO II.

Affixa censentur Elif in medium collocare, non ي و : ut
E 3

مَاءٌ	مَاءٌ	} non {	مَاءٌ	<i>aqua ejus.</i>
مَاءٌ	مَاءٌ		مَاءٌ	<i>aquæ ejus.</i>
رَمَى	رَمَى		رَمَى	<i>jecit illum.</i>
غَزَا	غَزَا		غَزَا	<i>oppugnavit eū.</i>

FINIS LIBRI PRIMI.

THO-

THOMÆ ERPENII
GRAMMATICÆ
ARABICÆ

Liber Secundus,

De

VERBO.

CAPUT PRIMUM.

De Verbo in Genere.

RIMA Verbi vox seu thema apud Arabes vocatur أَصْلٌ, id est, *radix*; & literæ ejus أَصْلِيَّةٌ id est, *radicales*: ad quas quæ accedunt ad formationem Conjugationis, Temporis, Personæ, Numeri, Generis, & Nominis, quales sunt septem, quas comprehendit vox يَتَسَمَّنُوا *pinguescent*; vel ad consignificationem, quales insuper quatuor, contentæ voce بَعْلُكُ *in navi*, Accidentales seu serviles vocantur, ut dictum est Cap. 2. lib. 1. Estque radix tertia præteriti persona singularis masculina:

sculina : quæ paucioribus quàm tribus, ut in *دَصَرَ* *adjuvit*, *مَدَّ* *extendit*, pluribus quàm quatuor, ut in *دَخَرَ* *volvit*, *غَرَّ* *fefellit*, nequit constare literis : quarum prima *Fe* dicitur, penultima *Ain*, & ultima *Lam* : quòd cum singulæ obtineant locum, quem literæ istæ in usitato paradigmate *فَعَلَ* *fecit*.

In verbo autem consideranda sunt sex. 1. Qualitas. 2. Conjugatio. 3. Tempus. 4. Numerus. 5. Persona. 6. Genus.

I. Qualitate aliud est *ἀνὰλογον* seu Regulare, quod scilicet regulam communem seu typum Conjugationum (qui est verbum *فَعَلَ*) sequitur; qualia omnia illa sunt quæ nec secundam tertiæ similem habent, nec aliquam litterarum *أَوِي* radicalem : vel *ἀνώμαλον* seu Irregulare, quod ab ea regula recedit, qualia sunt reliqua fere omnia. Illud Perfectum, hoc Imperfectum vulgò solet appellari.

II. Conjugatio genus significationis activum aut passivum continet. Deducuntur autem trilitera per tredecim conjugationes, denominatas à formâ quam in singulari habet paradigma *فَعَلَ* : in quibus omnibus observanda sunt Character & Significatio.

Prima nuda & simplex est, omnique caractere destituta : ut

فَعَلَ 1.

Reliquæ certis literis characteristicis affectæ, & in tres classes

classēs divisæ : quarum prima continet formata à radice
adjectione unius, secunda duarum, tertia trium literarum:
hoc modo,

III.		II.		I.	
اسْتَفْعَلَ	10	تَفَعَّلَ	5	فَعَلَ	2
أَفْعَالٌ	11	تَفَاعَلَ	6	فَاعَلَ	3
أَفْعُوْعَلٌ	12	أَنْفَعَلَ	7	أَفْعَلَ	4
أَفْعُوْلٌ	13	أَفْتَعَلَ	8		
		أَفْعَلَّ	9		

Ubi quæcunque literæ accedunt ad فَعَلَ characteris
vice funguntur.

Sed observandum est in octava أَفْتَعَلَ, ت epentheti-
con mutari interdum in ط vel و.

In ط quidem, cùm prima radice est una literarum :
صضطط : ut اصْطَبُعُ *intingi*, pro اصْتَبُعُ ; اضْطَرُّمُ *accendi*, pro
اضْتَرُّمُ ; اِطْبَعُ *imprimi*, pro اُطْبَعُ ; اِظْلَمُ *injuriâ affici*, pro
اُظْلَمُ, ubi ط insuper in ظ mutatur, & cum priori per
tesdid coalescit.

In و verò, cùm prima radice est una literarum و :
pro اَنْتَرَا dicitur اَنْتَرَا *propelli*, pro اَنْتَكُرُ *recordari*, اَنْتَكُرُ,
F ut

ut ò radicale etiam in ò mutetur, & cum sequenti contrahatur; vel اَنَكَّرَ, ut è contrario posterior priori assimilatur; vel اَنَدَكَرَ utràque salvâ manente: pro اَزَلَفَ, اَزَلَفَ prolabi; & ò interdum in ز conversâ اَزَلَفَ.

At ipsum illud ت mutat primam radice in sui similem cum quâ per tesdid unitur, cùm ea est و, ت, و, aut ي: اَتَّخَذَ incipere, pro اَتَّخَذَ firmari, pro اَتَّخَذَ transfigi, pro اَوْدَجَرَ ludere aleis, pro اِجْتَسَرَ: si autem sit ت, absque ullâ mutatione cum illo coalescit.

In prima autem conjugatione verba significationem habent simplicem & activam, quam à prima sua origine possident; eamque vel transitivam, ut كَتَبَ scripsit; vel intransitivam, ut حَزَنَ tristatus est: in reliquis verò intransitivam, seu auctam, vel alio modo mutatam: etsi & in plerisque earum primitivam significationem obtinere possint, maximè ea quæ in prima conjugatione sunt inusitata.

Secunda autem فَعَّلَ, & quarta أَفْعَلَ, ex absolutis formant transitiva; ut حَزَّنَ & حَزَّنَ contristavit: ex transitivis transitiva in secundum; ut أَضْرَبَ & ضَرَبَ verberare fecit.

Tertia فَاعَلَ significat actionem in id à quo similis actio recipitur: بِطَرَسَ ضَارِبَ بَوَلَسَ Petrus verberavit

*ravit Paulum; sed ita, ut à Paulo reverberatus fuerit, ad-
eoque mutuo se verberaverint, at Petrus tamen prior*

Paulum. Et sic neutra; ut بَطْرُسُ قَاعَدُ بَوَلْسُ *Petrus se-
det cum Paulo, confidet illi.*

Sexta تَفَاعَلُ cooperationem & mutuam actionem;
ut Latinorum composita per *con* & Græcorum per συν:
ut تَضَارَبُ alter alterum verberavit; تَلَاعَبُ غِلْمَانُ col-

*luserunt pueri: بَوَلْسُ وَبَطْرُسُ تَصَارَعُ Petrus & Paulus col-
luctati sunt.*

Quinta تَفَعَّلُ, septima اِنْفَعَلَ, & octava اِفْتَعَلَ for-
mant absoluta & passiva: quinta quidem & septima à se-
cundâ, ut عَلَّمَهُ وَهُوَ تَعَلَّمَ docui eum & ipse doctus fuit,
seu didicit. كَسَرْتُ الْإِنَاءَ فَادْكَسَرُ fregi vas & fra-
ctum est, id est, sivit se frangi nec restitit actioni meæ.
octava verò à prima, ut قَصَرْتُ ذُلُكَ فَاقْتَصَرُ abbreviavi
hoc & abbreviatum est.

Nona اَفْعَلَّ & undecima اِنْفَعَلَّ formant absolu-
ta colorum cum intensiōe: mediocri quidem prior,
vehementiori verò posterior; ut اَصْفَرَّ valde flavus fuit,
اَصْفَرَّ multo flavissimus fuit: & deformitatum verba; ut
اَضْجَمَّ & اَضْجَمَّ ore distorto fuit.

Decima اسْتَغْفَرُ petitionem designat : ut اسْتَغْفَرُ *veniam delicti petiit*, اَغْفَرَ *remisit*, اسْتَطْعَمَ *cibum petiit*, اَغْطَمَ *gustavit, edit*.

Dux ultimæ, quæ rarissimæ sunt, significationem intendunt, ut اَخْشَوْشُنُ *valde asper fuit*, اَخْشُنُ *asper fuit*, اَعْلَوْتُ *fortiter adhæsit*, اَعْلَطُ *adhæsit*.

Non rarò tamen conjugationes derivativæ, maximè quarta, quinta, octava, & decima aliter accipiuntur, quod usu discendum, & ex dictionariis : sicut & in quibus conjugationibus quodque verbum usitatum sit : non enim quælibet radix in qualibet conjugatione occurrit. Multæ, ut apud Hebræos, in una solùm conjugatione usurpantur; multæ in pluribus; nulla in omnibus.

Quadrilitera autem quatuor solùm agnoscunt conjugationes, quarum prima primæ, secunda quintæ, tertia septimæ, quarta nonæ trilaterorum respondet : suntque hujusmodi,

اَفْعَلَلُ 3 فَعَلَلُ 1

اَفْعَلَّ 4 تَفَعَّلَ 2

ut اِنْجَحَ *inclinavit caput*, اِنْجَحَ *superbivit*, اِنْجَحَ *multuatus fuit*, اِنْجَحَ *horripilavit*.

Ad tertiam اَفْعَلَلُ malo cum nonnullis Arabum Gram-

Grammaticis reducere أَفْعَسَسُ *pectus egrediens habuit*,
& اسْلَنَّى *pronus cubavit*, quàm cum aliis eorum causâ
particulares trilaterorum constituere conjugationes.

Est autem cuiusque conjugationis forma duplex, Activa & Passiva; quarum eadem ratio quæ in linguâ Hebræâ & aliis: unde verba intransitiva cuiuscunque tandem sint conjugationis convenienter naturæ suæ passivam non agnoscunt.

III. In conjugatione quinque sunt partes, quæ tempora & modi vulgo dicuntur. 1. Præteritum. 2. Futurum. 3. Imperativus. 4. Participium. 5. Infinitivus.

In quibus omnibus tria consideranda sunt. 1. Significatio. 2. Literæ serviles. 3. Vocales literarum radicalium.

1. Significationem quod attinet,

Præteritum respondet nostro præterito perfecti indicativi modi: ut سَقَطَ *cecidit*, مَاتَ *è vita excessit*.

Sed verbum substantivum كَانَ *fuit*, itemque particulae لَى *si*, اِنَّ *si*, اِنَّا *cum*, ei præpositæ hanc significationem solent immutare.

Præteritum enim ejusdem verbi كَانَ importat ei significationem præteriti plusquam perfecti indicativi: ut ضَرَبَ كَانَ *verberaverat*, quasi dicas, *fuit verberavit*; sic كَانُوا قَالُوا *dixerant*; قَدْ اَمْسَكَ كَانَ *jam prehenderat*, &c.

لی *si* id vertit in Optativi praesens vel praeteritum perfectum; & quod sequitur praeteritum, eodem tempore exponendum est, habetque ل in capite praefixum: ut لَو عَلِمْتُ هَذَا لَكُضَحْتُكَ *si* scirem hoc, monerem te, vel *si* scivissem hoc, monuisssem te. Sed si secunda enuntiationis pars neganda est, usurpatur futurum cum لَمْ (quod id in praet. vertit, ut post dicetur) nec ل ullum adsciscitur: ut لَو كُنْتُ هَاهُنَا لَمْ يَمُتْ أَخِي *si* fuisses hic, non mortuus esset frater meus.

ان *si* id vertit in Subjunctivi futurum, cum aliud praeteritum (aut hujus loco futurum conversum) ei subjungitur; quo casu secundum vertendum est per futurum Indicativi: ut اِنْ قُلْتُمْ لِي قُلْتُ لَكُمْ *si* dicatis mihi, dicam vobis; اِنْ مَا قُلْتُمْ لِي لَمْ أَقُلْ لَكُمْ *si* non dicatis mihi, non dicam vobis. Puto tamen hanc etiam formam efferri praeteritum conditionatum: *si dixistis mihi, dixi vobis; si non dixistis mihi, non dixi vobis.* Vel in Subjunctivi aut Indicativi praesens, si aliud praeteritum non subjungitur: ut اِنْ كُنْتُ ابْنُ اللَّهِ فَقُلْ *si* es filius Dei, dic, &c.

اِنْ & اِنْ *cum* id saepe vertit in Subjunctivi futuro-praeteritum, seu futurum in ro: ut اِنَّا كُتِبَتْ ذَلِكْ اَحْمَدُكَ *ubi scripseris illud, laudabo te.*

Venit

Venit & aliis quibusdam casibus jam memoratorum temporum & modorum loco; quin & interdum pro Præsente, Præterito imperfecto, & Futuro indicativi: quæ usus docebit; & ego alibi, ubi fusius de significatione & usu temporum disseram. prolixum enim ea res exigit sermonem, quem hîc inferere molestum esset.

2. Futurum, indicativi nostri præsens & futurum complectitur; quomodo autem exponendum sit, contextus ut plurimum indicat: restringitur tamen non raro ad futurum nostrum, præfixâ literâ س, aut præmissâ voculâ سَوْفَ, vel hujus loco سَيُ, سَفَ, سَفَى; ut سَوْفَ يَنْصُرُ *adjuvat vel adjuvabit*; at سَيَنْصُرُ & سَوْفَ يَنْصُرُ vel سَيُ يَنْصُرُ &c. *adjuvabit*, tantum. Sic cum particulâ negativâ لَنْ *nequaquam futurum quoque significat*: ut لَنْ يَنْصُرَ *nequaquam juvabit*: & ut plurimum etiam cum لَا *non*; ut لَا يَضْرِبُ *non verberabit*: sicuti cum مَا *non frequentius præsens*; ut مَا أَعْلَمُ *non scio*; cum كَيْسَ *utrumque*.

At præmissô لَمْ *non*, & لَمَّا *nondum*, præteriti notionem induit: ut لَمْ يَضْرِبْ *non verberavit*, لَمَّا يَخْرُجُ *nondum egressus est*.

Præposito autem præterito verbi substantivi, exprimit imperfectum indicativi: ut كَانَ يَجْلِسُ *sedebat*. nisi præcedat لَى; tunc enim optativi præsens loco venit,

venit, ut & quod ei respondet futurum, cui verbum substantivum ל præfixum habens præponitur: ut
 לֵאמֹר תֵּדָעוּ לְכֵן תֵּדָעוּ לְכֵן si nosceres eum, amares eum.

Cum particulâ אֲנִי ut, & aliis idem significantibus, per subjunctivum exponitur: ut אֲרִידֵנּוּ אֲנִי תִּכְתֵּב volo ut scribas.

III. Imperativus respondet nostro imperativo: sed usurpatur solum in præceptis affirmativis, deprecationibus, & hortationibus: nam præcepta negativa, deprecationes, & dehortationes per fut. præposito ל ne concipiuntur: ut אֲחַדְּכֶם אֶחָד לֹא תִּצְרֹב ne verbera.

Participium nostro respondet: ut מַצְרִיב verberans; מְצֻרָב verberatus. At quia omissione temporis sæpe fit nomen, futurum non raro pro eo usurpatur.

Infinitivus non æquipollet nostro, sed Hebræorum absoluto: adjungitur enim solum verbo suo significationis augendæ gratiâ, & per gerundium in do verti utcumque potest, ut הָרַג הָרַגוּ מֵרַגֵּי occidendo occidit eum.

Literæ autem serviles, & vocales radicalium manifestæ fient in paradiamate.

IV. Numeri in tempore (excepto Infinitivo) tres sunt: Singularis, Dualis, Pluralis.

V. In Numero tres Personæ; quarum tertia secundam

dam præcedit, secunda primam: sed hæc ultimâ Dualis destituitur.

VI. In Persona duplex genus, Masculinum & Fœmininum, quorû quodque suam habet terminationem: sed in Singulari & Plurali, prima; in duali, secunda communis est generis.

CAPUT SECUNDUM.

De prima Triliteri Conjugatione.

PRIMAM triliteri conjugationem reliquæ per omnia fere sequuntur: quocirca paradigma ejus perfectum distinctè hîc proponam; deinde quatenus quadrilitera, & derivativæ conjugationes, item verba imperfecta ab eâ discedant, paucis ostendam. Paradigma nobis esto **دَصَرَ** *adjuvit*: cujus forma Activa est hujusmodi.

PRÆTERITIVUM.

Pluralis. Dualis. Singularis. NUM.

Fœm.Com.Masc. Fœm.Com.Masc. Fœm.Com.Masc. GENVS.

دَصَرُوا	دَصَرَا	دَصَرَتْ	3.	} PER- SONA.
دَصَرْنَهُ	دَصَرْتُمَا	دَصَرْتِ	2.	
دَصَرْنَا		دَصَرْتُ	1.	

G

F V T V-

FUTURVM.

<i>Pluralis.</i>	<i>Dualis.</i>	<i>Singularis.</i>
Fœm. Com. Masc.	Fœm. Com. Masc.	Fœm. Com. Masc.
يَنْصُرُونَ يَنْصُرُونَ يَنْصُرُونَ يَنْصُرُونَ يَنْصُرُونَ	يَنْصُرَانِ يَنْصُرَانِ يَنْصُرَانِ	يَنْصُرُ يَنْصُرُ 3 يَنْصُرُ يَنْصُرُ 2 يَنْصُرُ 1

IMPERATIVVS.

<i>Pluralis.</i>	<i>Dualis.</i>	<i>Singularis.</i>
Fœm. Masc. Com.	Fœm. Masc.	
أَنْصُرُوا أَنْصُرُوا أَنْصُرُوا	أَنْصُرَا أَنْصُرَا	أَنْصُرْ 2.

PARTICIPIVM.

<i>Pluralis.</i>	<i>Dualis.</i>	<i>Singularis.</i>
Fœm. Masc.	Fœm. Masc.	Fœm. Masc.
فَانْصُرُونَ فَانْصُرُونَ فَانْصُرُونَ فَانْصُرُونَ	فَانْصُرَانِ فَانْصُرَانِ	فَانْصُرُ فَانْصُرُ

INFINITIVVS.

يَنْصُرُ

De Præ-

De Praterito.

Prima & ultima radices perpetuò fatha habent: media sæpissimè quoque fatha, significatione vel intransitivâ, ut *قَعَدَ* *sedit*, vel transitivâ, ut *ضَرَبَ* *verberavit*; rariùs kesre, significatione quoque vel intransitivâ, ut *فَرِحَ* *gavisus est*, vel transitivâ, ut *عَلِمَ* *scivit*; rarissimè damma, significatione tantùm intransitivâ, ut *حَسُنَ* *bonus fuit*. Ac primæ quidem duæ vocales inter flectendum constanter manent, ultima excidit; ut in paradi-gmate. in quo serviles, quæ in fine ad formationem Numerorum, Personarum & Generum assumuntur, satis sunt manifestæ.

De Futuro.

Futurum formatur adscitis literis *أَتَيْنَ* in principio, & *يُونَا* in fine, eodem ferè modo quo apud Hebræos servantibus: *Elif* enim *أَتَيْنَ* format primam singularem, ut *Nun* pluralem: *Te* secundam ubique personam, & tertiam quoque foemininam in singul. & duali. *Ie* tertiam masculinam; & foemininam quoque in plurali. In fine autem *Nun* solum, plurale foemininum format; ut cum *و* masculinum; cum *ا* autem duale; & cum *Ie* singul. foem. secundæ personæ. Habent autem literæ *أَتَيْنَ* perpetuò fatha, & prima radicalis giezma: at secunda, si

habet in præterito Damma, id hîc retinet : ut قَبِجٌ *turpis fuit*, يُقَبِّجُ. Si Kefre, id in Phatha mutat ; ut فَرِحَ *gavisus est*, يُفَرِّحُ ; sed in دَعِمٌ *jucundus fuit*, حَسِبَ *putavit*, يَسِسَ *desperavit*, جَسَ *aruit*, & secundum doctissimos Grammaticos etiam in فَضُلٌ *excelluit*, قَنَطٌ *desperavit*, & عَرَضٌ *recessit*, Kefre non rarò manet, diciturque يَنْعَمُ & يَنْعَمُ, يَفْضُلُ & يَفْضُلُ. reperies quoque يَنْعَمُ & يَفْضُلُ cum dsham ; sed ea sunt à præteritis نَعِمَ & فَضَلَ. Si autem secunda radice in præterito Phatha habeat, id hîc mutatur in Damma: ut كَتَبَ *scripsit*, يَكْتُبُ. vel in Kefre: ut ضَرَبَ *verberavit*, يَضْرِبُ ; nisi ipsa aut tertia radice sit gutturalis ; tunc enim etsi sæpe quoque mutetur, ut دَبَحَ *latravit*, يَدْبَحُ ; دَخَلَ *intravit*, يَدْخُلُ ; non rarò tamen manet, ut شَغَلَ *laboravit*, يَشْغُلُ ; مَنَحَ *donavit*, يَمْنَحُ. Sic quoque à رَكَنَ *associatus fuit*, sine gutturali, est يَرْكُنُ (quanquam quidam volunt etiam رَكَنَ in præterito dici) & ab أَيَّ *noluit*, يَأْيِي : sed hoc imperfectum est.

Ultima radicalis habet dsham, quod accedentibus literis يُونَا cadit, ut patet in paradigmate. Sed naturalis
ista

ista futuri terminatio variatur interdum Apocope, Antithesi, & Paragoge.

Apocope tollit damma finale, & Nun يُونَا, præter id quod format foemina pluralis: ut hæc sit futuri forma, prorsus Hebraica:

Plural.	Dual.	Singular.
يَنْصُرُوا يَنْصُرُونَ	يَنْصُرَا يَنْصُرَانِ	يَنْصُرُ يَنْصُرُ
تَنْصُرُوا تَنْصُرُونَ	تَنْصُرَا تَنْصُرَانِ	تَنْصُرُ تَنْصُرُ
أَنْصُرُوا أَنْصُرُونَ		أَنْصُرُ أَنْصُرُ

Ubi vides in plurali masculino abjecto ن assumi l otiosum, secundum sextum Canonem و.

Accidit autem futuro hæc Apocope ob influentiam particularum quarundam ei præpositarum, scilicet لَمْ non, لَمَّا nondum, لَا ne, & لِ imperativum: ut يَضْرِبُ لَمْ non verberavit, لَمَّا nondum ingressus est, لَا ne abi, لَيْكُشِفْ detegat. Item إِنْ si, مَا id quod, quidquid, مَنْ quicumque, أَي idem, مَهْمَا quotiescunque, كَيْفَمَا (& apud nonnullos etiam كَيْفَ) quomocunque, أَيْنَ ubique, حَيْثُمَا idem, مَتَى quum, إِنْهَا idem, إِنْهَا idem, & in carmine quoque إِنْهَا idem. Sed eâ lege, ut aliud verbum in eodem orationis contextu tan-

quam retributivè illis respondeat: ut si dicas; *quidquid facies faciam, aut feci. quocunque ibis, ibo. quicunque me amabit, amabo illum.* Ac tum, si utrumque futurum est, in utrun-

que influunt: ut *أَنْ تَخْرُجَ أَخْرُجَ مَعَكَ*, si egrediaris egrediar tecum. *مَتَى أَجْلِسَ أَجْلِسَ مَعَهُ* quum sedebit sedebo cum illo. si prius tantum, in illud: ut *مَا تَصْنَعُ صَنَعْتُ* quidquid facies feci: si posterius, liber est influxus: ut si dicas; *أَصْنَعُ مَا تَصْنَعُ* vel *أَصْنَعُ* quidquid fecisti faciam.

Accidit quoque hæc apocope, cum præcedit Imperativus, cui futurum respondet: ut *أَنْصُرْنِي أَنْصُرْكَ* adjuva me, adjuvabo te, id est, si adjuves me, adjuvabo te.

Antithesin similiter inducunt influentiæ particularum quarundam, quæ damma tertiæ radicalis in fatha mutant, & Nun *نون* quoque tollunt: ut hæc sit futuri forma,

Plur.	Dual.	Sing.
يَنْصُرُونَ	يَنْصُرَا	يَنْصُرُ
تَنْصُرُونَ	تَنْصُرَا	تَنْصُرُ
يَنْصُرُونَ	يَنْصُرَا	يَنْصُرُ
تَنْصُرُونَ	تَنْصُرَا	تَنْصُرُ
يَنْصُرُونَ	يَنْصُرَا	يَنْصُرُ
تَنْصُرُونَ	تَنْصُرَا	تَنْصُرُ

Particulæ autem, quæ hanc mutationem causant, sunt *لَنْ* nequaquam: ut *لَنْ يَضْرِبَ* nequaquam verberabit, *لَنْ يَضْرَبُوا* nequaquam verberabunt.

ل *Vt*, Conjunctio: e. g. جِئْتُ لَأَنْصُرَ *veni ut adjuvem.*

أَنْ idem: ut تَنْصُرُ أَنْ أَجِبُ *cupio ut adjuves.* Cùm autem significat *quod*, nihil mutat: ut أَعْلَمُ أَنْ يَنْصُرَ *scio quod adjuvabit*: nisi præcedat verbum opinandi, qualia sunt زعم, حسب, وظن, &c. tunc enim antithesin inducit, sed liberè: ut يَنْصُرُ أَنْ أَحْسِبُ & أَحْسِبُ أَنْ يَنْصُرَ, *puto quod iuvabit.*

كَيْ idem: ut يَضْرِبُكَ كَيْ *venit ut verberet te.*

Sic horum composita, لَكَيْ, كَيْلًا & لَكَيْ, لَكَيْلًا *ut*, لَا لَيْلًا, *ne.*

أَنْ (quidam اِنَّا scribunt) responsionis & retributionis particula, *bene, age*, cùm ponitur initio sententiæ & immediatè (vel intercedente solum juramento, vocatione, aut negatione,) ante futurum rem futuram significante: ut si quis dicenti; اَللّٰهُمَّ اِنِّىْ اَتُجِّىْ *confugiam ad te*, respondeat,

اِنْ اَوَّلَهِ اَنْصُرَكَ *bene, iuvabo te*; vel اِنْ اَنْصُرَكَ

bene, per Deum, iuvabo te; vel اِنْ اَنْصُرَكَ

bene, amice mi, iuvabo te. vel لَا اَنْصُرَكَ

non iuvabo te. Si quid aliud intercedit, non influit: ut

اِنْ اَنَا اَنْصُرَكَ *bene, ego iuvabo te.* Ut nec si futurum

pro

pro præsentī ponitur. nec si initio sententiæ non colloce-
tur: ut *أَنْصُرْكَ إِنْ جِئْتَنِي يَا أَمِيعَةَ* *mi, bene, juvabo te.*
Si tamen solum *وَ* vel *فَ* copulativum ei præfigitur, li-
berè influit: ut *أَنْصُرْكَ وَ إِنْ جِئْتَنِي* *bene, (Et bien Gall.) ad-*
juvabo te, & إِنْ جِئْتَنِي; quanquam hoc rarius.

حَتَّى, cum significat *ut*: e.g. *جَاءَ حَتَّى يَنْصُرْكَ* *venit*
ut adjuvet te. vel donec: ut *أَسِيرُ حَتَّى تَغِيبَ الشَّمْسُ* *ibo*
donec occidat sol.

أَوْ eadem significatione: *ut* *أَرْغَبُ اللَّهَ أَنْ يَغْفِرَ لِي* *roga-*
bo Deum ut parcat mihi, & أَنْتَظِرُهُ أَنْ يُخْرَجَ *expectabo eum*
donec egrediatur.

فَ, cum præfigitur futuro, quod dependet à præce-
dente enuntiationis parte, includente imperium, petition-
em, optationem, interrogationem, aut negationem;
adeoque causalis potius quam copulativa Coniunctio est:
ut *أَنْصُرْكَ فَأَنْصُرْني* *adjuva me, & (vel equidem) adjuvabo te;*
لَا تُصْرِبْ بِطَرَسٍ فَيَغْضَبُ *ne verbera Petrum & irascetur, id*
est, ne irascatur, أَيْنَ بَيْتُكَ فَأَرْوِرْكَ *ubi est domus tua? &*
invisam te, id est, ut invisam te.

cum Futuro præpositum, jungit illud cum præceden-
te enuntiationis parte, includente similiter imperium, peti-
tionem, optationem, interrogationem, aut negationem,
signifi-

significatque & simul : ut *تَشْرَبُ اللَّبَنُ وَتَأْكُلُ السَّمَكُ* *an pisces edes simulq; lac bibes?* *وَتَشْرَبُ اللَّبَنُ وَتَأْكُلُ السَّمَكُ* *ne comede pisces & simul bibe lac.* alio sensu acceptum nihil mutat : ut *تَشْرَبُ اللَّبَنُ وَتَأْكُلُ السَّمَكُ* *an comedes pisces, & bibes lac?* Idem de præcedentibus particulis habendum.

Paragoge adjicit futuro Nun phathatum cum tefdid ; hoc modo ,

Plural.	Dual.	Sing.
يَنْصُرُونَ	يَنْصُرَانِ	يَنْصُرُ
تَنْصُرُونَ	تَنْصُرَانِ	تَنْصُرُ
أَنْصُرُونَ		أَنْصُرُ

aut giezmatum sine tefdid : sed in singulari solum, ac plurali masculino & communi ; in hunc modum,

Plur.	Sing.
يَنْصُرُونَ	يَنْصُرُ
تَنْصُرُونَ	تَنْصُرُ
أَنْصُرُونَ	أَنْصُرُ

Illud Nun paragomicum grave, hoc leve vocatur.

Vides autem, ut ante Nun damma tertiæ radicalis in phatha mutetur ; itemque ي & و serviles in fine exci-
H dant ;

dant, & in plurali foeminino ۱ inferatur, ne tria Nun concurrant.

Adhibetur autem ferè folùm hæc utraq; paragoge, cùm futurum rem futurã quodammodo petit; ut fit interrogando, imperando, vel optando: ut *هَلْ تَنْصُرُنَّ* & *هَلْ تَنْصُرُنَّ* *an adjuvabis?* *لَا تَنْصُرُنَّ* & *لَا تَنْصُرُنَّ* *adjuvet:* *لَا تَنْصُرُنَّ* & *لَا تَنْصُرُنَّ* *ne adjuva.* *لَا تَنْصُرُنَّ* & *لَا تَنْصُرُنَّ* *utinam adjuvet,* &c. Et cùm præcedit juramentum: ut *وَاللّٰهٖ يَنْصُرُنَّ* *per Deum, juvabit.*

De Imperativo.

IMPERATIVUS formatur præposito Elif unionis cum kefra: ut *اَعْلَمُ* *(scito, اَضْرِبُ verbera.* nisi penultima vocalis, quæ talis femper est qualis in futuro, fit damma: tunc enim & Elif damma habet, ut *اَنْصُرُ* *juva.* Prima radices giezma possidet; ut & ultima, quamdiu augmenti vocalem nullam recipit. Exciditque interdum ۱ imperativum post و & ف. Formationi autem Generum & Numerorum hîc inserviunt literæ *يُونَا*, ut in Futuro; cujus Nun paragogicum hîc locum quoque habet: sic,

Plural.	Dualis.	Singul.
اَنْصُرُونَا	اَنْصُرَانِ	اَنْصُرْ
	& sine tesdid.	
اَنْصُرُوْهُ	اَنْصُرُوْهُمَا	اَنْصُرْهُ

Secun-

Secundam autem personam tantum agnoscit Imperativus : reliquæ per futurum giezmatum exprimuntur, præfixo ل cum kesra : ut لَيَنْصُرْ *adjuvet*, لَنْتَصُرْ *adjuvemus*; quod & secundæ interdum contingit, ut لَتَنْصُرْ *adjuva*. Sed excidit kesra تـ ل, cùm præfigitur و vel ف ; ut فَلْيَنْصُرْ & وَلْيَنْصُرْ *adjuvet* : quin & tum ل etiam interdum omittitur, sed influit tamen.

Prohibitiones quoque per futurum, præpositâ giezmanante particulâ لا ne concipi, jam suprà dictum est.

De Participio.

H V I V S prima radicalis habet fatha, in quo elif quiescit; secunda kesra; ultima damma nunnatum, ut in Nominibus, quorum more etiam foemininum & numeros format.

De Infinitivo.

V E R B O R V M transitivorum infinitivus regularis est نَصْرًا, ut ضَرَبَ ضَرْبًا *verberando verberavit*, فَهَمَّ فَهَمًّا *intelligendo intellexit*: Intransitivorum autem, si media radicalis in Præterito habet fatha, نَصُورًا; ut قَعَدَ قُعُورًا *sedit*: si damma, نَصُورَةً; ut سَهَّلَ سُهُولَةً *facilis fuit*: vel نَصَارَةً, ut جَرَّلَ جُرَالَةً *abundavit*; si kesra, نَصْرًا; ut فَرِحَ فُرُوحًا *gavisus est*. Sed innumera excipiuntur, quæ aliter Infinitivum

vum formant: adduntque Grammatici hiscequinque formis alias 28; ut 33 sint in universum: nempe,

نَصْرًا 25	نَصْرِي 17	نَصَارًا 9	نَصْرًا 1
نَصْرًا 26	نَصْرِي 18	نَصْرَةً 10	نَصْرًا 2
نَصْرَةً 27	نَصْرِي 19	نَصْرَةً 11	نَصْرًا 3
نَصْرًا 28	نَصْرَانًا 20	نَصْرَةً 12	نَصْرًا 4
نَصْرَةً 29	نَصْرَانًا 21	نَصْرَةً 13	نَصْرًا 5
مَنْصَرًا 30	نَصْرَانًا 22	نَصَارَةً 14	نَصْرًا 6
مَنْصَرَةً 31	نَصْرَانًا 23	نَصَارَةً 15	نَصَارًا 7
مَنْصَرًا 32	نَصْرًا 24	نَصَارَةً 16	نَصَارًا 8
مَنْصَرَةً 33			

Paradigma Passivi.

P R Æ T E R I T V M.

Plur.	Dual.	Sing.
نَصِرُوا نَصِرْنَ	نَصِرَا نَصِرْتَا	نَصِرَ نَصِرْتَ 3
نَصِرْتُمْ نَصِرْتُنَّ	نَصِرْتُمَا	نَصِرْتَ نَصِرْتِ 2
نَصِرْنَا		نَصِرْتُ

F V T V R V M.

<i>Pluralis.</i>	<i>Dualis.</i>	<i>Singularis.</i>
Fœm. Com. Masc.	Fœm. Com. Masc.	Fœm. Com. Masc.
يَنْصُرُونَ يَنْصُرُونَ يَنْصُرُونَ يَنْصُرُونَ يَنْصُرُونَ	يَنْصُرَانِ يَنْصُرَانِ يَنْصُرَانِ يَنْصُرَانِ يَنْصُرَانِ	يَنْصُرُ 3 يَنْصُرُ يَنْصُرُ 2 يَنْصُرُ 1

P A R T I C I P I V M.

<i>Pluralis.</i>	<i>Dualis.</i>	<i>Singularis.</i>
Fœm. Masc.	Fœm. Masc.	Fœm. Masc.
مَنْصُورُونَ مَنْصُورُونَ مَنْصُورُونَ مَنْصُورُونَ مَنْصُورُونَ	مَنْصُورَانِ مَنْصُورَانِ مَنْصُورَانِ مَنْصُورَانِ مَنْصُورَانِ	مَنْصُورٌ مَنْصُورٌ مَنْصُورٌ مَنْصُورٌ 1

Præteritum & Futurum vocalibus tantum ab activis differunt : habetque præteriti prima perpetuò damma, & secunda kefre. Futuri اَتَيْنَ similiter damma, & secunda radice fatha. In reliquis cum Activo conveniunt. Participium initio assumit م cum fatha, & و quiescens post damma ante ultimam.

Sunt & participia quædam formæ نَصِيرٌ & دُصُورٌ : quæ nunc activa sunt ; nunc passiva.

Imperativus hîc nullus est ; sed pro eo venit Futurum cum ل imperativo giezmente : ut لِيَنْصُرْ adjuvetur, لِنَنْصُرْ adjuvemur.

CAPUT TERTIUM.

De quadriliteris & Conjugationibus derivativis primæ classis.

QUADRILITERA, & verba derivativa primæ classis eodem ferè modo flectuntur: & in eo solùm à præcedenti differunt, quòd,

1. Penultima radicalis in Activi præterito perpetuò fatha, in Futuro verò kesra habet: أَتَمِنَ autem non minùs in Activo quàm in Passivo damina afficiuntur: ut نُخْرِجُ ; يُكْسِرُ fregit كَسْرُ , يُدْخِرُ volvit دُخْرُجُ نُخْرِجُ ; يُفَرِّجُ exhilaratus fuit فُرْحُ , يُدْخِرُ volutus est دُخْرُجُ.

2. Imperativus formatur à Futuro, solâ abjectione أَتَمِنُ , & ultimæ vocalis; ut كَسِرْ volve, فَرِّجْ frange.

3. Participium utrumque à suo formatur Futuro, pro أَتَمِنُ posito, & nunnatâ vocali ultimâ; ut مُنْخَرِجٌ volvens, مُكْسِرٌ frangens: & in Passivo مُنْخَرِجٌ volutus, مُفَرِّجٌ exhilaratus.

4. Infinitivos habent speciales; نَخْرَجُ scilicet نَخْرَاجًا & نَخْرَجَةً.

تَفْعَالًا , تَفْعِلَةٌ & interdum quoque تَفْعِيلًا , فَعَّلَ فَعَالًا vel فَعَّلًا.

فَاعِلٌ

فَاعِلٌ , مُفَاعَلَةٌ , فَعَالًا , vel فَيَعَالًا .

فُعَالَةٌ aut فَعَالًا , رارًا , اَفْعَالٌ .

5. اَفْعَلٌ accedentibus اَتَيْنِ abjicit ا , secundum regulam : (ا initiale formans verba derivativa, characteristica temporis praefixa, cum sua vocali abjicitur.) ut يَنْصُرُ pro يَأْنَصُرُ , ab اَنْصُرُ : unde in imperativo, ubi اَتَيْنِ recedunt, elif cum vocali sua redit, ut اَنْصُرُ , ubi non est putandum formare Imperativum, & unionis esse.

6. فَاعِلٌ mutat ا in و in Praeterito passivo : ut فُوصِرُ pro فَاَصِرُ ; juxta secundum Canonem generalem.

Quæ omnia initialibus Paradigmatis vocibus breviter hoc modo visum est proponere.

A C T I V U M.

<i>Infin.</i>	<i>Part.</i>	<i>Imp.</i>	<i>Fut.</i>	<i>Præt.</i>
فَعَالًا	مُفَعَّلٌ	فَعِّلْ	يُفَعِّلُ	فَعَّلَ
تَفْعِيلًا	مَفْعَلٌ	فَعِّلْ	يُفَعِّلُ	فَعَّلَ 2
مُفَاعَلَةٌ	مُفَاعِلٌ	فَاعِلْ	يُفَاعِلُ	فَاعَلَ 3
اَفْعَالًا	مَفْعَلٌ	اَفْعِلْ	يُفَعِّلُ	اَفْعَلَ 4

PASSIVUM

P A S S I V U M.

<i>Part.</i>	<i>Fut.</i>	<i>Prat.</i>
مُفْعَلٌ	يُفْعَلُ	فُعِلَ
مُفَعِّلٌ	يُفَعِّلُ	فُعِّلَ 2
مُفَاعِلٌ	يُفَاعِلُ	فُوِعِلَ 3
مُفَعِّلٌ	يُفَعِّلُ	أُفْعِلَ 4

CAPUT QUARTUM.

De reliquis derivativis.

IN reliquis Conjugationibus derivativis Activi præteriti penultima semper quoque fatha habet.

Futurum autem fit à Præterito, præfixis أَتَمِينَ cum fatha; elif initiali, si quod sit, cadente, secundum regulam Abjectionis: & fathâ ultimo in regulare damma mutato; penultimo autem in kesra, præterquam in تَفَعَّلَ, & تَفَاعَلَ, quæ id retinent: ut اجْتَمَعَ congregatus est, & اِسْتَعْمَلَ usurpavit, & يَسْتَعْمِلُ; كُسِرَ fractus fuit, & يَتْبَاعُنْ recessit, & يَتْبَاعُنْ. Ac [formæ istæ duæ à ت

à ت inchoatæ id compendii causâ interdum abjiciunt,
 cum تَاتِيَنَّ præfigitur : ut تَكْسِرُ pro تَكْسَرُ ,
 تَبَاعُدُ : quæ ne arbitreris esse futura à فَعَلُ & فَاعَلُ ,
 facile impediunt vocales ; nam eorum futura activa , sunt
 يَفْعَلُ & يَفَاعَلُ ; passiva , يَفْعَلُ & يَفْعَلُ .

Imperativus fit sicut in quadriliteris ; ut يَتَكْسِرُ *frangetur* ,
 تَكْسِرُ *frangitor* : I abjecto , si quod est , redeun-
 te , sed cum kesra ; ut يُسْتَعْمِلُ *usurpabit* , اُسْتَعْمِلُ *usurpa-*

Participium assumit cum damma , & penultimam vo-
 calem kesra perpetuò habet : ut مُسْتَعْمِلٌ *usurpans* , مُتَبَاعِدٌ
recedens .

Infinitivus autem cujusque conjugationis mox pate-
 bit .

Passivum nona & undecima non agnoscunt : reliquæ
 formant præteritum ab Activo , primis duabus vocalibus
 in damma mutatis , & penultimâ in kesra , ut تَفْعَلُ à تَفْعَلُ :
 & futurum quoque à futuro activo , fathâ literarum تَاتِيَنَّ
 in damma , & kesra penultimo in fatha converso ; ut يُسْتَعْمِلُ
 يُسْتَفْعَلُ . Participium autem à futuro fit , pro تَاتِيَنَّ po-
 sito : ut مُسْتَفْعَلٌ . Itaque hujusque est Paradigma :

A C T I V U M.

<i>Infinit.</i>	<i>Part.</i>	<i>Imp.</i>	<i>Fut.</i>	<i>Prat.</i>
دَفْعًا	مُتَفَعِّلٌ	تَفَعَّلْ	يَتَفَعَّلُ	تَفَعَّلَ 5
تُفَاعِلُ	مُتَفَاعِلٌ	تُفَاعِلْ	يَتُفَاعِلُ	تُفَاعِلَ 6
اِنْفَعَالًا	مِنْفَعِلٌ	اِنْفَعِلْ	يَنْفَعِلُ	اِنْفَعِلَ 7
اِفْتَعَالًا	مُفْتَعِلٌ	اِفْتَعِلْ	يَفْتَعِلُ	اِفْتَعِلَ 8
اِفْعِلَالًا	مُفْعِلٌ	اِفْعِلْ	يَفْعِلُ	اِفْعِلَ 9
اِسْتِفْعَالًا	مُسْتَفْعِلٌ	اِسْتَفْعِلْ	يَسْتَفْعِلُ	اِسْتَفْعِلَ 10
اِفْعِيلَالًا	مُفْعِيلٌ	اِفْعِيلْ	يَفْعِيلُ	اِفْعِيلَ 11
اِفْعِيلَعَالًا	مُفْعِيلٌ	اِفْعِيلْ	يَفْعِيلُ	اِفْعِيلَ 12
اِفْعُولَالًا	مُفْعُولٌ	اِفْعُولْ	يَفْعُولُ	اِفْعُولَ 13

P A S S I V U M.

<i>Part.</i>	<i>Fut.</i>	<i>Prat.</i>
مُتَفَعَّلٌ	يَتَفَعَّلُ	تَفَعَّلَ 5
مُتَفَاعِلٌ	يَتُفَاعِلُ	تُفَاعِلَ 6
مِنْفَعِلٌ	يَنْفَعِلُ	اِنْفَعِلَ 7
		اِفْتَعِلَ 8

مُفْعَلٌ	يُفْعَلُ	أُفْعِلَ 8
مُسْتَفْعَلٌ	يُسْتَفْعَلُ	أُسْتَفْعِلَ 10
مُفْعُولٌ	يُفْعَوَلُ	أُفْعَوِلَ 12
مُفْعُولٌ	يُفْعَوَلُ	أُفْعَوِلَ 13

Et sic quoque quadrilitera.

A C T I V U M.

<i>Infin.</i>	<i>Part.</i>	<i>Imp.</i>	<i>Fut.</i>	<i>Prat.</i>
تُفْعِلَا	تُفْعِلُ	تُفْعِلْ	يُفْعِلُ	تُفْعِلْ
أُفْعِلَا لَا	مُفْعِلٌ	أُفْعِلْ	يُفْعِلُ	أُفْعِلْ
أُفْعِلَا لَا	مُفْعِلٌ	أُفْعِلْ	يُفْعِلُ	أُفْعِلْ

P A S S I V U M.

مُفْعِلٌ	يُفْعِلُ	تُفْعِلُ
مُفْعِلٌ	يُفْعِلُ	أُفْعِلُ
مُفْعِلٌ	يُفْعِلُ	أُفْعِلُ

CAPUT QUINTUM.

De verbo Surdo, seu geminante secundam radicalem.

HACTENVS de verbo perfecto : Imperfectum est triplex : Surdum, Hamzatum, & Quiescens.

Surdum est quod ultimam radicalem penultimæ similem habet, quarum prior posteriori vocalem habenti per tesdid inferitur, propriâ vocali vel abjectâ, si præcedens vocalem habeat, ut مَدٌ pro مَدُنٌ *extendit*, مَدٌ pro مَدُنٌ *extensus est*; vel in præcedentem rejectâ, si ea giezma habeat, ut مَدٌ pro مَدُنٌ *extendet*, مَدٌ pro مَدُنٌ *extendetur*. Dixi posteriori vocalem habenti: nam cum ea giezma habet nequit fieri contractio, ut مَدُنٌ *extendisti*. Itaque hujusmodi est ejus conjugatio.

P R A E T E R I T V M.

Plural.	Dual.	Sing.
مَدُوا مَدُنٌ	مَدَا مَدَتَا	مَدَت مَدٌ
مَدْنَم مَدُنْتُمْ	مَدْنَمَا	مَدْنَت مَدُنٌ
مَدْنَا		مَدْنَت مَدُنٌ

F V T V R V M.

Plural.	Dualis.	Singul.
يَمْدُون يَمْدُون	يَمْدَان يَمْدَان	يَمْد يَمْدٌ
يَمْدُون يَمْدُون	يَمْدَان	يَمْد يَمْدٌ
يَمْدُون		يَمْد يَمْدٌ

I M P E R A T I V U S.

Plur.	Dual.	Sing.
أَمْدُونْ	أَمْدُوا	أَمْدُيْ

P A R T I C I P I V M.

Plural.	Dual.	Singul.
مَادَاتْ	مَادَانِ	مَادٌ

I N F I N I T I V U S.

مَدَا

De Præterito.

SIMILIS ratio est eorum, quorum media radicalis habet damma vel kesra, ut مَسَسَ *tetigit* pro مَسَسْتُ, *tetigisti*, &c.

De Futuro.

SIC cum penultima radicalis habet fatha vel kesra, ut يَعْضُ *mordebit*, pro يَعْضُ, *fugiet* pro يَفْرُ. Si particula giezma seu apocopen inducens præponitur, ultimaque radicis giezma recipit, omnia regularia sunt: ut لَمْ يَمْدَنْ *non extendit*, لَمْ يَعْضْ *non momordit*, لَمْ يَفْرُ *non fugit*: vel, ut contractio fieri possit, loco giezmae in-

ducitur fatha vel kesra; ut *لَمْ يَعْصَ*, *لَمْ يَغْرِ*, *لَمْ يَمْدَ* vel *لَمْ يَعْصِ* &c. Interdum etiam manet damma, cùm penultima radicalis damma quoque habet: ut *لَمْ يَمْدُ*.

De Imperativo.

IMPERATIVUS ut vides, regulariter flectitur, sed & (excepto plur. foem.) non rarò contractionem patitur, hoc modo:

Plural.	Dual.	Sing.
مَدُّوا أَمْدُونْ	مَدَّا	مَدَّ مَدِّي

Ubi imperativum omittitur secundum regulam: Elif imperativum non præfigitur literæ vocalem habenti. In singul. Masc. tertia, quo tefdid recipere possit, accipit fatha, ut *مَدَّ* vel kesra; ut *مَدَّ* *extende*.

De Participio & Infinitivo.

PARTICIPIVM & Infinitivus perpetuò contrahuntur, eo modo, quo in paradiigmate.

Similis est ratio Passivi, ut

P R Æ T E R I T I V M.

	Dual.	Sing.
	مَدَّا مَدَّا	مَدَّ مَدَّتْ
&c.	مَدَّوْا مَدَّوْا	مَدَّوْا مَدَّوْا
		مَدَّوْا

F V T V R V M.

Dual.

Sing.

&c.		يَمْدَانِ		يَمْدٌ	يَمْدٌ
		تَمْدَانِ		تَمْدٌ	تَمْدٌ
		تَمْدَانِ		تَمْدَيْنِ	تَمْدٌ
					أَمْدٌ

P A R T I C I P I V M.

Dual.

Sing.

&c.	مَمْدَوَانِ		مَمْدَوَانِ	مَمْدَوَانِ
-----	-------------	--	-------------	-------------

مَمْدٌ est pro مَمْدٌ : abjiciturque kesra, quia litera præ-

cedens habet vocalem. مَمْدٌ autem pro مَمْدٌ retrocedente fatha, quia præcedit giezma. Participium regulare est, ob و illud quiescens insertum.

Derivatarum Conjugationum eadem est ratio : ut

A C T I V U M.

Præteritum.

Futurum.

أَمْدٌ	{	أَمْدٌ	{	يَمْدٌ	{	يَمْدٌ
أَمْدٌ		أَمْدٌ		يَمْدٌ		يَمْدٌ
أَمْدٌ		أَمْدٌ		يَمْدٌ		يَمْدٌ
أَمْدٌ	{	أَمْدٌ	{	يَمْدٌ	{	يَمْدٌ
أَمْدٌ		أَمْدٌ		يَمْدٌ		يَمْدٌ
أَمْدٌ		أَمْدٌ		يَمْدٌ		يَمْدٌ

& sic cæteræ, exceptis iis quæ tesdid habent : ex enim per-

perfectè flectuntur; (quia unum tefdid duas compensare literas nequit, aut una litera duo sustinere tefdid:) ut

&c.		تَمَدَّدَتْ	تَمَدَّدَ		مَدَّدَتْ	مَدَّدَ
		تَمَدَّدَتْ	تَمَدَّدَ		مَدَّدَتْ	مَدَّدَ
		تَمَدَّدَتْ			مَدَّدَتْ	

OBSERVATIO I.

Observandum autem est verba perfecta trilatera nonæ & undecimæ Conjugationis, & quadrilatera quartæ, id est, quæ ultimam radicis afficiunt tefdid, eandem hanc rationem sequi: dicitur enim

*In Præterito.**In Futuro.*

اَصْفَرَّ	} pro	اَصْفَرَّ	يَصْفَرُّ	} pro	يَصْفَرُّ
اَصْفَارَ		اَصْفَارَ	يَصْفَارُ		يَصْفَارُ
اَقْمَطَرَ		اَقْمَطَرَ	يَقْمِطُرُ		يَقْمِطُرُ

unde cum secunda geminatorum requirit giezma, separatim utraque scribitur, ut اَصْفَرَّرَتْ اَصْفَرَّرَتْ, اَقْمَطَرَّرَتْ اَقْمَطَرَّرَتْ: & sic in Futuro giezmato, & Imperativo: ubi tamen & contractio adhiberi potest fatatâ vel kefratâ vocali ultimâ, quemadmodum in Surdis, hoc modo.

Futu-

Futurum giezmatum.

يُصْفِرُ	}	يُصْفَرُ	}	يُصَفِّرُ
يُصْفَارُ		يُصْفَارُ		يُصَفَّارُ
يُعْمَطِرُ		يُعْمَطَرُ		يُعْمَفِّرُ

I M P E R A T I V V S.

اصْفِرْ	}	اصْفَرْ	}	اصْفِرْ
اصْفَارْ		اصْفَارْ		اصْفَفَارْ
اقْمِطِرْ		اقْمِطَرْ		اقْمِفِرْ

Ubi vides, in nona & undecima penultimam Futuri kesra quoque habere; etsi id in contractione excidit, quia littera antecedens vocalem possidet.

O B S E R V A T I O II.

VERBA terminata literis ن & ت hîc quoque, ut apud Hebræos, illas, cum giezma habent ante ن vel ت fer-vile, sequenti inferunt, secundum Canonem de secunda syllabæ mixtæ litera, ut سَكَّتْ زَيْنًا pro سَكَّتْنَا ornavimus, سَكَّتْ زَيْنًا pro سَكَّتْنِي tacuisti. Sed non videntur propterea im-

K perfectis

perfectis annumeranda esse: sicut nec quæ à ن vel ت inchoantur, quod ن & ت characteristicæ conjugationum in iis delitescant; ut اِنْتَقَبُ *perfoffus est*, pro اِنْتَقَبُ; اِنْتَجَرُ *negotiatuſ est*, pro اِنْتَجَرُ. Vide Caput primum hujus libri.

CAPUT SEXTUM.

De Verbo Hamzato.

VERBUM Hamzatum est cujus radicalium aliqua est Hamza, seu Elif mobile: ut اَثَرٌ *maluit*, سَأَلَ *interrogavit*, هَنَّا *concoxit*: flectiturque eodem modo quo verbum perfectum, observatis solum Canonibus de Elif.

Itaque hujusmodi est flexio Hamzati Phe sive primâ radicali.

A C T I V U M.

Præt. اَثَرَ, regulariter. Fut. يَأْثُرُ, regulariter.

Imp. اِثْرُ pro اَثْرُ, juxta Can. 2. generalem.

Part. اِثْرٌ pro اَثْرٌ, juxta Can. 5. Elif.

Inf. اَثْرًا, regulariter.

Cùm l imperativum damma habet, mutatur hamza in و, juxta Can. secund. generalem: ut اَوْمَلْ pro اَمَلْ:

أَأْمَلُ : sed أَخَذَ accepit, أَكَلَ comedit, أَمَرَ præcepit, abji-
ciunt hamza cum I imperativo habentque خُذْ accipe, كُلْ
ede, وُجِدَ reperias tamen etiam , quanquam ra-
rissimè, أَوْكَلَ, ac أَوْمَرَ , & ab hoc , cum و copulativo
وَأَمَرَ , sic فَأَمَرَ , excidente I imperativo & redeunte radi-
cali.

P A S S I V U M.

Præt. أَثَرُ, regulariter.

Fut. **يُؤَثِّرُ** pro **يُأَثِّرُ**, juxta Can. sec. de l quiescen-
te.

Part. مَأْثُورٌ, regulariter.

Sic in secunda Conjugatione.

دَعَا يَدْعُو دَعَا يَدْعُو دَعَا يَدْعُو دَعَا يَدْعُو	} pro {	دَعَا يَدْعُو دَعَا يَدْعُو دَعَا يَدْعُو دَعَا يَدْعُو	} instar {	دَعَا يَدْعُو دَعَا يَدْعُو دَعَا يَدْعُو دَعَا يَدْعُو	} juxta Ca ^o non. 2. Elif.
--	---------	--	------------	--	---

يُوَاثِرُ	pro	يَأْثِرُ	instar	يُنَاصِرُ	}	juxta Canon. 2. Elif.
مُوَاثِرُ		مَأْثِرُ		مُنَاصِرُ		
يُوَاثِرُ		يَأْثِرُ		يُنَاصِرُ		
مُوَاثِرُ		مَأْثِرُ		مُنَاصِرُ		
مُوَاثِرَةٌ		مَأْثِرَةٌ		مُنَاصِرَةٌ		

In tertia & quarta,

أَنْصَرُ & نَاصِرٌ instar, أَأْثَرُ & أُوَاثِرُ pro, أَثَرٌ vel آثَرٌ juxta Canon. 5. Elif.

يُوَاثِرُ	pro	يَأْثِرُ	instar	يُنَاصِرُ	}	juxta secundam Canon. 2. gener.
مُوَاثِرُ		مَأْثِرُ		مُنَاصِرُ		
يُوَاثِرُ		يَأْثِرُ		يُنَاصِرُ		
مُوَاثِرُ		مَأْثِرُ		مُنَاصِرُ		
أَيْثَارُ		أَثَارُ		أَنْصَارُ		

Ita & in cæteris conjugationibus hamza ob damma, kefra, aut aliud hamza mutatur, aut excidit, secundum Canones memoratos: reliqua omnia perfecta sunt.

Hamzata autem Ain & Lam eandem quoque rationem sequuntur: ut,

$\left. \begin{array}{c} \text{سَأَلَ} \\ \text{سِئِلَ} \end{array} \right\} \text{pro}$	$\left\{ \begin{array}{c} \text{سَأَلَ} \\ \text{سَانَ} \end{array} \right.$	juxta Canon. 1. Elif.
$\left. \begin{array}{c} \text{هَادِيَ} \\ \text{هُنِيَ} \end{array} \right\} \text{pro}$	$\left\{ \begin{array}{c} \text{هَانَا} \\ \text{هُنَا} \end{array} \right.$	juxta Canon. 3. Elif.

Sed observandum est, hamzata Ain interdum etiam, et si rariùs, conjugari more quiescentium; ita ut hamza vocali suâ abjectâ, vel ad litteram præcedentem giezma habentem rejectâ, quiescat: ut سَأَلَ pro بُسَأَلَ, يُسَأَلُ pro يُسْتَلُ: اسْأَلْ pro سَأَلْ, ubi utrumque elif excidit: radicale quidem, secundum tertium Can. generalem; imperativum verò, secundum Canonem imperii.

CAPUT SEPTIMUM.

De verbo Quiescente Phe و ي ۞

VERBA quiescentia sunt, quæ radicalem aliquam habent و vel ي; sive prima ea sit, ut وَجَدَ invenit, يَسِرُ alea ludit; sive secunda, ut قَوْلٌ dixit, سِيرٌ ivit; sive ultima, ut رَمَى jecit, غَزَى oppugnavit.

Quiescentia Phe, hoc est, quæ primam radicalem و vel ي habent, Similia propriè Arabibus dicuntur. Quiescentia و exiguam habent anomaliam; quæ in eo potissimum consistit, quòd و excidit in Futuro activo primæ conjugationis, cùm penultima ejus litera habet kesra (quod hîc plerisque etiam illis verbis contingit, quorum

secunda radicalis in præterito kesra habet :) ut,

وَعَدَ assignavit.	Fut.	يَعِدُ	pro	يُوعِدُ	ut	يَضْرِبُ
وَرِثَ hereditavit		يَرِثُ		يُورِثُ		
وَمَفَّ amavit.		يَمِفُّ		يُومِفُّ		

Quod etiam Imperativo tunc accidit : ut أَوْعِدْ pro وَعِدْ ,
 أَوْمِفْ pro وَمِفْ : & Infinitivo, cum est formæ فَعْلَةٌ ; ut
 وَعَدُ pro وَعْدَةٌ , وَمَقَّةُ pro وَمَقَّةٌ : si verò alius formæ est, re-
 gulariter formatur ; ut نَصْرًا pro نَصْرٌ .

Cum autem penultima rad. in Futuro kesra non habet,
 regulare est ; ut يُوَجِّهُ tendit وَجَّةٌ ; يُوَجِّلُ timuit وَجَلٌ (qui-
 dam tamen tunc euphoniæ causâ و in ل mutant, dicuntque
 يَاجِلُ ; alii in ي mobile, يَيَّجِلُ ; alii in ي quiescens post
 kesra, quod ponitur loco fatha literarum ا ق ي ن , يَيَّجِلُ : sic
 & Imperativus, ut أُوَجِّهُ ; at si ل habet kesra, و mutatur in ي ,
 secundum Canon. 2. gen. ut اَيَّجِلُ pro اُوَجِّلُ instar اَعْلَمُ .

Sed وَطَّى pro وَطَّى subjecit, وُسْعٌ amplius fuit, وَقَعَ cecidit,
 وَنَعٌ sivit, وَهَبٌ donavit, & وَضَعَ posuit ; etsi forment futu-
 rum cum fatha ad penultimam ; و tamen, non secus ac si
 penultima kesra haberet, abjiciunt : quia fatha illud habent
 pro

pro kefra, ob ultimam vel penultimam gutturalem, diciturque, يَطَّ, يَسَّعُ, يَغَّعُ &c. & in Imp. طَّ, سَّعُ, غَّعُ, &c.

Sic & sine gutturali يَنْزُ finit, ab inusitato in Præterito & Participio وَنَزَ.

Quiescentia autem Phe ي, mutant illud in و, cum giezma habet post damma, juxta Canon. 2. generalem: ut أَيسَرَ dives fuit, habet in Futuro يُوسِرُ pro يَسِرُ, instar مُنَصَّرٍ: & in Participio مُوسِرٌ pro ميسِرٌ, ut مُنَصَّرٌ.

In reliquis omnibus utraque perfecta sunt; nisi quòd in Conjugatione octava أَفْعَلُ و, ي in ت mutant, idque ت characteristico per resdidit inserunt; uti dictum est hujus libri Cap. primo, ut

أَفْعَلُ	} pro {	أَوْفَعَلُ	} pro {	أَيْسَرَ
يَفْعَلُ		يَوْفَعَلُ		يَيْسَرُ
مَفْعَلُ		مَوْفَعَلُ		مَيْسِرُ
أَفْعَالُ		أَوْفَعَالُ		أَيْسَارُ

Manent tamen interdum, & accommodant sese vocali præcedenti; cui, si non sunt, fiunt homogeneæ, ut

يَيْسَرُ

اَبْتَعَدُ	} pro {	اَوْتَعَدُ	اَيْتَسَرُ	} pro {	يَيْتَسِرُ
يَأْتَعِدُ		يَوْتَعِدُ	يَأْتَسِرُ		يَيْتَسِرُ
مَوْتَعِدُ			مَوْتَسِرُ		مَيْتَسِرُ
اَبْتَعَانَا	} pro {	اَوْتَعَانَا	اَيْتَسَارَا		

CAPUT OCTAVUM

De Quiescente Ain.

QUIESCENCIA Ain ab Arabibus vocantur Conca-
va: suntque ea quæ habent mediam radicalem و vel
ي; quæ in literæ prima, quarta, septima, octava & deci-
ma Conjugatione aut excidunt, aut vocali suâ amissâ
quiescunt; unde maximam in iis hæc verba habent irre-
gularitatem.

Paradigmata primæ Conjugationis sunt hujusmodi:

Concavum و.

PRÆTERITUM.

Plural.		Dual.		Singular.		
قَالُوا	قُلْنَا	قَالَا	قَالَتَا	قَالَ	قَالَتْ	3
قُلْتُمْ	قُلْنَا	قُلْتُمَا	قُلْتُمَا	قُلْتُ	قُلْتِ	2
قُلْنَا				قُلْتُ		1

F V T V R V M.

<i>Plural.</i>	<i>Dual.</i>	<i>Singular.</i>	
يَقُولُونَ يَقُولُونَ يَقُولُونَ	يَقُولَانِ يَقُولَانِ يَقُولَانِ	يَقُولُ يَقُولُ يَقُولُ	3
تَقُولُونَ تَقُولُونَ تَقُولُونَ	تَقُولَانِ	تَقُولُ تَقُولُ تَقُولُ	2
نَقُولُ		أَقُولُ	1

I M P E R A T I V U S.

<i>Plural.</i>	<i>Dual.</i>	<i>Sing.</i>
قُولُوا قُلُوبُ	قُولَا	قُلْ قُولِي

P A R T I C I P I V M.

<i>Plural.</i>	<i>Dual.</i>	<i>Singular.</i>
قَائِلُونَ قَائِلُونَ قَائِلُونَ	قَائِلَانِ قَائِلَانِ قَائِلَانِ	قَائِلٌ قَائِلٌ قَائِلٌ
قَائِلَاتٌ قَائِلَاتٌ قَائِلَاتٌ	قَائِلَتَانِ قَائِلَتَانِ قَائِلَتَانِ	قَائِلَةٌ قَائِلَةٌ قَائِلَةٌ

I N F I N I T I V U S.

قُولُ.

L

Conca-

Concavum ي.

P R Æ T E R I T I V M.

<i>Pluralis.</i>	<i>Dualis.</i>	<i>Singularis.</i>
Fœm. Com. Masc.	Fœm. Com. Masc.	Fœm. Com. Masc.
سَارُوا سَرُون	سَارَا سَارَتَا	3 سَارَ سَارَتْ
سَرْتُمْ سَرْتَن	سَرْتُمَا	2 سَرْتَ سَرْتِ
سَرْنَا		1 سَرْتُ

F V T V R V M.

<i>Pluralis.</i>	<i>Dualis.</i>	<i>Singularis.</i>
Fœm. Com. Masc.	Fœm. Com. Masc.	Fœm. Com. Masc.
يَسِيرُونَ يَسِيرُون	يَسِيرَانِ يَسِيرَانِ	3 يَسِيرُ يَسِيرُ
يَسِيرُونَ يَسِيرُون	يَسِيرَانِ	2 يَسِيرُ يَسِيرُ
يَسِيرُ		1 أَسِيرُ

I M P E R A T I V U S.

<i>Plur.</i>	<i>Dual.</i>	<i>Sing.</i>
Fœm. Masc.	Com.	Fœm. Masc.
سِيرُوا سِيرُون	سِيرَا	سِرْ سِيرِي

P A R T I C I P I V M.

سَائِرُونَ سَائِرَات	سَائِرَانِ سَائِرَتَانِ	سَائِرٌ سَائِرَةٌ
----------------------	-------------------------	-------------------

I N F I N I T I V U S.

سِيرَا

De Præ-

De Præterito.

In tertiis personis (exceptâ plurali fœm.) ي و vocali suâ abjectâ mutantur in ا quiescens post fatha primæ radicalis, ut sint pro

قَوْلُوا	قَوْلْتَا	قَوْلَا	قَوْلْتِ	قَوْلُ
سَيَرُوا	سَيَرْنَا	سَيَرَا	سَيَرْتِ	سَيَرُ

& sic quoque cùm media habet kesra vel damma; ut خَافَ timuit pro خُوفَ, طَالَ longus fuit, pro طُولَ, هَابَ pavit pro هَيْبَ.

In reliquis ipsæ excidentur (juxta Canonem tertium general.) vocalem suam ad literam præcedentem, cujus vocalis perit, rejiciunt, immutatam quidem si est kesra vel damma, ut

&c. خَفْتُ	خَفْتِ	خَفْتَا	} pro {	خُوفْتُ	خُوفْتِ	خُوفْنَا
&c. طَلْتُ	طَلْتِ	طَلْتَا		طُولْتُ	طُولْتِ	طُولْنَا
&c. هَيْبْتُ	هَيْبْتِ	هَيْبْنَا		هَيْبْتُ	هَيْبْتِ	هَيْبْنَا

at mutatam, si est fatha; in damma quidem cùm quiescens est و, ut

&c. قُلْتُ	قُلْتِ	قُلْتَا	} pro {	قَوْلْتُ	قَوْلْتِ	قَوْلْنَا
------------	--------	---------	---------	----------	----------	-----------

in kesra verò cùm est ي, ut

&c. سَرْتُ	سَرْتِ	سَرْنَا	} pro {	سَيْرْتُ	سَيْرْتِ	سَيْرْنَا
------------	--------	---------	---------	----------	----------	-----------

Itaque prima radicalis concavorum ي in istis personis
kesra perpetuò habet: nam formam فَعَلَ inveniri in iis
non puto: at in concavis و, damma, à formis فَعَلَ &
فَعُل; vel kesra à فَعَلَ.

De Futuro.

PENULTIMA radice si in Præterito fatha habet,
id hîc quiescentia و in damma, quiescentia ي in kesra mu-
tant, ut يَقُولُ, يُسِيرُ; si kesra, in fatha, ut يُخَافُ, يَهَابُ;

si damma, id regulariter manet, ut يَطُولُ. Rejicitur autem
ea vocalis ad primam radicalem, ut secunda in ea quiescat:
quod fit absque ulla mutatione, si sit damma vel kesra; at
conversione quiescentis in ا, si fatha: ut in exemplis alla-
tis; ponuntur enim pro يَقُولُ, يُسِيرُ, يُخَافُ, يَهَابُ, &

يَطُولُ. At in plurali foem. ob giezma literæ sequentis
(juxta Can. 3. general.) quiescens excidit, diciturque
يُخَافُنَ, يُسِيرُنَ, يَقُولُنَ, pro يَقُولُ, يُسِيرُ, يُخَافُ, يَقُولُ.
& eadem de causa in Apocope iis personis accidit, qua-
rum tertia radicalis giezma recipit: ut

يَقُولُ	تَقُولُ	أَقُولُ	تَقُولُ
يُسِيرُ	تُسِيرُ	أُسِيرُ	تُسِيرُ
يَخَافُ	تَخَافُ	أَخَافُ	تَخَافُ

De Imperativo.

ELIF hîc non præfigitur ob Canonem imperii: accipit enim prima vocalem secundæ, quæ quiescit expressa; præterquam in Singulari Masculino & Plurali Fœm. ubi excidit ob giezma tertiæ radicalis. Unde in Singul. Mascul. cum و Paragogico, quod tertiæ dat fatha, redit: ut قَوْلٌ *dic*, سَيْرٌ *vende*, خَافٌ *time*.

De Participio.

Hîc secunda ob Elif quiescens, quod primæ postponitur, cogitur ad motum (duæ enim quiescentes concurrere nequeunt) à quo abhorrens in locum suum substituit hamza seu Elif mobile; quod secundum Canonem primum Elif in ء mutatur: itaque قَائِلٌ est pro قَالَ, & hoc pro قَائِلٌ; سَائِرٌ pro سَائِرٌ, & hoc pro سَائِرٌ.

De Infinitivo.

Infinitivus regularis est.

Passivum Concavi و.

P R Æ T E R I T V M.

Plural.	Dual.	Sing.
قِيلُوا قِيلُوا	قِيلَا قِيلَا	قِيلَ قِيلَ
قِيلْتُمْ قِيلْتُمْ	قِيلْتُمَا	قِيلْتَ قِيلْتَ
قِيلْنَا		قِيلْتُ
	L 3	F V T V.

F V T V R V M.

Plural.	Dual.	Singul.
يُقَالُونَ يُقَالُونَ تُقَالُونَ تُقَالُونَ تُقَالُ	يُقَالَانِ تُقَالَانِ تُقَالَانِ	يُقَالُ تُقَالُ تُقَالُ تُقَالَانِ أُقَالُ

P A R T I C I P I V M.

مُقُولُونَ مُقُولُونَ	مُقُولَانِ مُقُولَتَانِ	مُقُولٌ مُقُولَةٌ
-----------------------	-------------------------	-------------------

Passivum Concravi ي.

Plur.	Dual.	Sing.
يُسِيرُونَ يُسِيرُونَ يُسِيرُونَ يُسِيرُونَ يُسِيرُوا	يُسِيرَانِ يُسِيرَانِ يُسِيرَانِ	يُسِيرُ يُسِيرُ يُسِيرُ يُسِيرُ يُسِيرُ

F V T V R V M.

Plural.	Dual.	Singul.
يُسَارُونَ يُسَارُونَ يُسَارُونَ يُسَارُونَ يُسَارُوا	يُسَارَانِ يُسَارَانِ يُسَارَانِ	يُسَارُ يُسَارُ يُسَارُ يُسَارَانِ أُسَارُ

PAR-

PARTICIPIVM.

Plural.

Dual.

Sing.

مُسِيرٌ مُسِيرَةٌ | مُسِيرَانِ مُسِيرَتَانِ | مُسِيرُونَ مُسِيرَاتُ

De Præterito.

KESRA mediæ radicalis rejicitur ad primam, cujus vocalis perit; ut pro سِيرٌ fit سِرَ, & pro قَوْلٌ قِيلَ Waw in Ie mutato, juxta Can. 2. generalem. Secundæ & primæ personæ Concavorum Ie coincidunt cum Activo, sed sensu orationis facile distinguuntur.

De Futuro.

FATHA mediæ radicalis ad primam retrocedente, و, ي & ي mutantur in ل quiescens, juxta Can. 2. gen. quo regulariter in Plur. Fœm. excidit: est itaque يُقَالُ pro يُسَارُ, يُسَارُ pro يُسِيرُ.

De Participio.

DAMMA secundæ radicalis ad primam rejecto, و participiale (etsi quidam malunt radicale) excidit; quia duæ literæ simul in una vocali nequeunt quiescere: estque مَقُولٌ pro مَعُولٌ: & ي quiescens non accommodat se more solito vocali præcedenti damma; sed contrà, discriminis ergo, eam sibi accommodat, vertitque in kesra, ut dicatur مُسِيرٌ, non مُسَوٌّ, pro مُسَيِّوٌّ.

Reperies tamen etiam apud Auctores probatos, maxime

ximè apud Poëtas, participia hæc regulariter formata, potissimum in Concavis *ي*; ut *مُصَوَّنٌ* *custoditus*, *مُخَبَّطٌ* *consutus*, *مُكَيَّلٌ* *mensuratus*.

Similis est ratio Conjugationum quartæ, septimæ, octavæ, & decimæ: in his enim *ي* & *و* moveri quoque nolunt, sed abjectâ vocali suâ vel ad præcedentem rejectâ quiescunt, expressæ ante vocalem, abjectæ ante gjezma, hoc modo:

A C T I V A.

<i>Infin.</i>	<i>Part.</i>	<i>Imp.</i>	<i>Fut.</i>	<i>Prat.</i>	
أَقَالُ	مُقِيلٌ	أَقِلْ	يُقِيلُ	أَقَالَ	4
أَسَارُ	مُسِيرٌ	أَسِرْ	يُسِيرُ	أَسَارَ	
أَنْقِلَالٌ	مَنْقَالٌ	أَنْقِلْ	يَنْقَالُ	أَنْقَالَ	7
أَنْسَارُ	مَنْسَارٌ	أَنْسِرْ	يَنْسَارُ	أَنْسَارَ	
أَقْتِلَالٌ	مَقْتَالٌ	أَقْتِلْ	يَقْتَالُ	أَقْتَالَ	8
أَسْتِيَارُ	مَسْتَارٌ	أَسْتِرْ	يَسْتَارُ	أَسْتَارَ	
أَسْتَقَالُ	مَسْتَقِيلٌ	أَسْتَقِلْ	يَسْتَقِيلُ	أَسْتَقَالَ	10
أَسْتَسَارُ	مَسْتَسِيرٌ	أَسْتَسِرْ	يَسْتَسِيرُ	أَسْتَسَارَ	

P A S S I V A.

أَقِيلُ	يُقَالُ	مُقَالٌ	أَسِيرُ	يُسَارُ	مَسَارٌ	4
أَنْقِيلُ	7					

7 أَذْقِيلُ يُذَقُّ مَذْقَالٌ أَذْسِيرُ يُنْسَرُ مَنَسَارٌ

8 أَفْتِيلُ يُفْتَلُ مَفْتَالٌ أَفْتِيرُ يُسْتَرُ مُسْتَارٌ

10 أَفْتَقِيلُ يُسْتَقَلُ مُسْتَقَالٌ أَفْتَسِيرُ يُسْتَسَرُ مُسْتَسَارٌ

Vides hîc non differre Concava و à Concavis ي : & Participia quoque Passiva septimæ & octavæ Conjugat. coincidere cum Activis : sed usus & circumstantia textûs ea discernunt. In Infinitivis quartæ & decimæ Conjugationis و ي fatha suo ad præcedentem gjezmatam rejecto, in Elif quiescens mutantur; post quod illud quiescens quod ad formationē Infinitivi ultimæ præponitur in أَذْصَارًا & اِسْتَنْصَارًا, excidit, ob causam in Participio allatam; sed ad compensationem ejus ة in fine accedit, diciturque اِقَالَةً pro اِسْتَقْوَالًا. Septimæ & octavæ Conjugationis Infinitivi mediam regulariter movent; sed Concava و eam insuper in ي mutant, ut patet in Paradigmate.

Reliquæ Conjugationes perfectè inflectuntur; ut

قَوْلٌ يَقُولُ قَوْلٌ مَقُولٌ تَقْوِيلٌ

قَاوُلٌ يُقَاوَلُ قَاوُلٌ مُقَاوَلٌ مُقَاوَلَةٌ

سَيْرٌ يَسِيرُ سَيْرٌ مَسِيرٌ تَسْيِيرٌ

سَايِرٌ يَسَايِرُ سَايِرٌ مُسَايِرٌ مُسَايِرَةٌ

& sic quoque تَقْوَلٌ, تَقَاوُلٌ, اِسْوَوٌ, اِبْيَضٌ, & cæt.

Quin & verba quædam mediam و vel ي habentia in primis illis Conjugationibus regulariter etiam inflecti reperies: ut

عَاوَرُ	أَعَوَرُ	يَعَوَرُ	عَوَرُ	<i>monoculus fuit.</i>
صَايَدُ	أَصَيَدُ	يَصَيَدُ	صَيَدُ	<i>venatus est.</i>

& sic quoque

أَعَوَرُ	أَنْعَوَرُ	أَعْتَوَرُ	أَسْتَعَوَرُ
أَصَيَدُ	أَنْصَيَدُ	أَصْطَيَدُ	أَسْتَصَيَدُ

quædam etiam in prima conjugatione imperfecta esse; in quarta verò, modò perfecta, modò imperfecta: ut,

رَاحَ quievit.	} in افعل habet	أَرَوَحَ & أَرَّاحَ
غَامَ exhalavit.		أَغَيَّمَ & أَغَامَ

Sic concava و in decima Conjug. sæpissimè perfectè etiam conjugantur: ut اسْتَجَابَ & اسْتَجَوَبَ exaudivit, اسْتَصَابَ & اسْتَصَوَبَ approbavit. quin non nemo Grammaticorum id perpetuò ait liberum esse; quod non probo.

C A P U T N O N U M.

De verbo Quiescente ج.

QUIESCENTIA ج, hoc est, quæ ultimam radicalem habent و vel ي defectiva propriè vocantur ab Arabum Grammaticis; & hoc modo flectuntur in prima Conjugatione.

Activum

Activum Defectivi و.

P R A E T E R I T V M.

Plur.	Dual.	Sing.
غَزَوْا	غَزَوَا	غَزَا
غَزَوْنَ	غَزَوْتُمَا	غَزَوْتَ
غَزَوْنَ		غَزَوْتِ
غَزَوْا		غَزَوْتُ

F V T V R V M.

Plural.	Dual.	Sing.
يَغْزُونَ	يَغْزَوَانِ	يَغْزُو
يَغْزَوْنَ	يَغْزَوَانِ	يَغْزُوْنَ
يَغْزُونَ		يَغْزُوْنَ
يَغْزُونَ		يَغْزُوْا

I M P E R A T I V U S.

Plural.	Dual.	Sing.
اَغْزُوا	اَغْزُوا	اَغْزِ
اَغْزُوا		اَغْزِيْ

P A R T I C I P I V M.

Plur.	Dual.	Sing.
غَازٍ	غَازِيَانِ	غَازِيَةٌ
غَازُونَ		غَازِيَةٌ

INFINITIVUS.

غَزَوْا

Activum defectivi ي.

P R A E T E R I T V M.

Plur.	Dual.	Sing.
رَمَوْا رَمَيْنَ	رَمَيَا رَمَيَا	رَمَى رَمِي
رَمَيْتُمْ رَمَيْتُمْ	رَمَيْتُمَا	رَمَيْتَ رَمَيْتَ
رَمَيْنَا		رَمَيْتَ

F V T V R V M.

Plur.	Dual.	Sing.
يَرْمُونَ يَرْمَيْنَ	يَرْمِيَانِ يَرْمِيَانِ	يَرْمِي يَرْمِي
يَرْمَوْنَ يَرْمَوْنَ	يَرْمِيَانِ	يَرْمِي يَرْمِي
يَرْمِي		يَرْمِي

I M P E R A T I V U S.

Plur.	Dual.	Sing.
ارْمُوا ارْمَيْنَ	ارْمِيَا	ارْمِ ارْمِ

PARTI-

PARTICIPIVM.

Plural.

Dual.

Singular.

رَامٍ رَامِيَّةٌ | رَامِيَانِ رَامِيَتَانِ | رَامُونَ رَامِيَاتُ

INFINITIVUS.

رَمِيََا

De Præterito.

غَزَا *oppugnavit* est pro غَزَى, in Elif quiescens converso, juxta Canonem tertium و ; & رَمَى *projecit*, pro رَمَى, abjectâ vocali ي, quod quiescit instar Elif, juxta Canone mtertium ي : & excidit. utraque cum vocali sua in tertia persona foemin. singularis ac dualis, & masc. pluralis. Dicitur enim.

غَزَوْا } pro { غَزَوْتَ غَزَوْتَا } pro { غَزَوْتَ غَزَوْتَا } pro { غَزَوْتَ غَزَوْتَا }
 رَمَوْا } pro { رَمَوْا رَمَيْتَا } pro { رَمَوْا رَمَيْتَا } pro { رَمَوْا رَمَيْتَا }

Cùm mediâ radicis habet damma, non mutatur و radicale, ut سَرَوُ *potitus fuit*: cùm verò kesra possidet, convertitur ubique in ي, ut رَضِيَ, pro رَضُو, juxta Canon. quintum و ; ut رَضَيْتَ رَضَيْتَ, pro رَضَوْتَ رَضَوْتَ, juxta Can. 2. gen. At tunc etiam in tertia foem. sing. & dualis non excidit; ut رَضَيْتَ رَضَيْتَا, سَرَوْتَ سَرَوْتَا: secus in Plurali masculino, ubi dicitur رَضُوا, سَرَوْا, juxta Canon. 1. ي & و.

De Futuro.

ULTIMA radicalis, abjecto damma suo, quiescit. Penultima, si in Præter. fatha habet, id hîc (ut in Concavis) quiescentia و in damma, quiescentia ي in kesra mutant: ut يَغْرُو , يَرْمِي ; sed & ob gutturalem manet, sicut in perfectis, ut رَعِيَ رَعِي pavit pascet. si damma, id regulariter manet, ut يَسْرُو noctu ibit, quod flectitur ut يَغْرُو . si kesra, id in fatha mutatur, ut يَرْضِي gratum habebit: ubi & pro و est ي instar Elif quiescens, juxta posterius membrum Canonis tertii و ; ponitur enim pro يَرْضُو : flectiturque hoc modo,

يَرْضَوْنَ	يَرْضَوْنَ	يَرْضِيَانِ	يَرْضِيَانِ	يَرْضِي	يَرْضِي
تَرْضَوْنَ	تَرْضَوْنَ	تَرْضِيَانِ	تَرْضِيَانِ	تَرْضِي	تَرْضِي
ذَرْضِي				أَرْضِي	أَرْضِي

In plurali masculino, & singulari secundæ personæ fœminino, juxta Canonem primum و & ي, fit contractio, quæ aufert differentiam pluralis mascul. à plur. fœm. cùm penultima Futuri habet damma, ut patet in يَغْرَوْنَ & تَغْرَوْنَ; & singularis fœm. secundæ personæ, à plur. fœm. secundæ personæ, cùm penultima possidet kesra vel fatha; ut in تَرْضِيْنَ & تَرْمِيْنَ.

Præpositis particulis giezmantibus, ultima radicalis non recipit giezma, sed excidit, & و regulariter abjicitur hoc modo,

Plural.

Plural.

Dual.

Sing.

يَغْزُونَ	يَغْزُوا	يَغْزُوا	يَغْزُو	يَغْزُ	لَمْ
تَغْزُونَ	تَغْزُوا	تَغْزُوا	تَغْزُو	تَغْزُ	
				تَغْزِي	
تَغْزُ				أَغْزُ	

Et sic quoque لَمْ يَرْضَ & لَمْ يَرْمِ: sed interdum licet rarissimè, manere ultimam reperiens, dicique لَمْ يَغْزُ, لَمْ يَرْضِي, لَمْ يَرْمِي.

At cum particulæ fathantes præmittuntur, ultima regulariter recipit fatha; ut

يُغْزِي	يُغْزِي	لَنْ	يَغْزُو	يَغْزُو	لَنْ
تُغْزِي	تُغْزِي		تَغْزُو	تَغْزُو	
أُغْزِي	أُغْزِي		أَغْزُو	أَغْزُو	
&c.	&c.				

Nisi penultima habeat fatha; tunc enim obstat Canon tertius ي; ut لَنْ يَرْضِي تُرْضِي &c. Sic & و interdum manet quiescens post damma, sed rarissimè; ut لَنْ نَغْزُو neutiquam condonabimus.

De Imperativo.

Imperativus, ut in perfectis, fit à futuro giezmato, præfixo l imperativo, ut أَرْضُ, أَرْمُ, أَغْزُ: reditque cum Nun paragogico tertia radicalis abjecta in singulari masc. ut

وَأَغْزُونَ

أَرْضِيكَ , أَرْضِيكَ , أَرْضِيكَ . In singul. fœminino & plur. masculino adhibetur contractio, eo prorsus modo quo in Futuro.

De Participio.

In singulari masc. و finale post kesra mutatur in ي , juxta Canonem quintum و , fitque غَارِي pro غَارٍ : & quia Ie finale post kesra nequit habere damma, juxta quartum Canonem ي , id abjicit, ejusque Nun ad præcedentem rejecto, ipsa etiam excidit, ut غَار pro غَارِي ; sicut eo amisso redit, ut أَلْغَارِي pro أَلْغَارِي (nam articulum tollere Nun ultimæ vocalis post discas :) Eadem est ratio defectivi ي , ut رَام pro رَامِي , أَلْرَامِي pro أَلْرَامِي : & quia ي finale post kesra etiam respuit kesra, juxta eundem Canonem quartum, dicitur etiam in genitivo غَارِي pro رَام & غَارِي . At accusativus est regularis, غَارِيَا pugnātem, رَامِيَا projicientem. In غَارِيَّة & رَامِيَّة redit ي abjectum; quia extra finem dictionis collocatur. & in غَارُونَ fit contractio, ut in Futuro.

De Infinitivo.

Infinitivus est regularis.

De Passivo.

Passivi similis est ratio: ut,

PRÆTERITIVUM.

Defectivum ي.

رَمَيْتَ رَمَيْتَ
رَمَيْتَ رَمَيْتَ
رَمَيْتَ
&c.

Defectivum و.

عَزَيْتَ عَزَيْتَ
عَزَيْتَ عَزَيْتَ
عَزَيْتَ
&c.

FUTURUM.

دَرَمِي دَرَمِي
دَرَمِي دَرَمِي
أَرَمِي
&c.

تَعَزِي تَعَزِي
تَعَزِي تَعَزِي
أَعَزِي
&c.

PARTICIPIVM.

مَرَمِي مَرَمِي
مَرَمِي
&c.

مُعَزِي مُعَزِي
مُعَزِي
&c.

عَزِي est pro عَزُو juxta Canonem quintum و. in
يَغَزِي mutatur و in ي quiescens instar Elif, juxta tertium
Canonem و. يَرَمِي autem est pro يَرَمِي, secundum ter-
tium Canonem ي. يَمُعَزِي est pro يَمُعَزُو per contractio-
nem : & يَمَرَمِي pro يَمَرَمُو juxta quintum Canonem ي.

N

Atque

Atque hujus Conjugationis normam derivativæ omnes
sequuntur, ut,

PASSIVUM.		ACTIVUM.	
<i>Futur.</i>	<i>Præt.</i>	<i>Futur.</i>	<i>Præt.</i>
يُغْزَى	غَزِيَ	يُغْزِي	غَزَى
يُغْزَايَ	غَزَايَ	يُغْزِي	غَزَايَ
يُغْزَى	أُغْزَى	يُغْزِي	أُغْزَى
يُغْزَايَ	أُغْزَايَ	يُغْزِي	أُغْزَايَ
يُغْزَى	أُغْزَى	يُغْزِي	أُغْزَى
يُغْزَايَ	أُغْزَايَ	يُغْزِي	أُغْزَايَ

PASSIVUM.		ACTIVUM.	
<i>Futur.</i>	<i>Præt.</i>	<i>Futur.</i>	<i>Præt.</i>
يُرْمَى	رُمِيَ	يُرْمِي	رُمِيَ
يُرْمَايَ	رُمَايَ	يُرْمِي	رُمَايَ
يُرْمَى	أُرْمَى	يُرْمِي	أُرْمَى
يُرْمَايَ	أُرْمَايَ	يُرْمِي	أُرْمَايَ
يُرْمَى	أُرْمَى	يُرْمِي	أُرْمَى
يُرْمَايَ	أُرْمَايَ	يُرْمِي	أُرْمَايَ

Et sic

Et sic in cæteris Conjugationibus & temporibus primæ Conjugationis regulæ observantur: solùmque notandum est, **ي** illud quod in præteritis Defectivi **و** ponitur loco **و**, juxta posterius membrum Canonis tertii **و**, in primis & secundis personis manere, & diphthonge-
scere cum fatha, dicique, **أَغْزَيْتُ أَغْزَيْتُ أَغْزَيْتُ** &c. secus atque in prima Conjugatione, ubi redit **و**.

CAPUT DECIMUM.

De Verbo dupliciter imperfecto.

VERBA dupliciter imperfecta, simpliciter imperfecta per omnia sequuntur. Classes autem eorum duæ sunt; quarum prima continet ea quæ hamzata sunt & simul quiescentia: quorum quatuor sunt species.

1. Hamzatum Fe & quiescens Ain: ut **آبٌ** reversus est; quod conjugatur sicuti **قَالَ** & **أَثَرٌ**: ut

<i>Infin.</i>	<i>Part.</i>	<i>Imp.</i>	<i>Fut.</i>	<i>Præt.</i>
أَوْبًا	آيِبٌ	أَبٌ	يُؤْوِبُ	آبٌ

2. Hamzatum Lam & quiescens Ain: ut **سَاءٌ** contristavit, **جَاءَ** venit. quorum illud conjugatur ut **قَالَ** & **هُنَأَ**; hoc ut **سَارُ** & **هُنَأَ**: exempli gratia,

<i>Infin.</i>	<i>Part.</i>	<i>Imp.</i>	<i>Fut.</i>	<i>Præt.</i>
سَوَاءٌ	سَاءٌ	سِ	يُسَوِّدُ	هَاءٌ
مُجِئًا & جِيءَ	جَاءَ	جِ	يَجِيءُ	جَاءَ

3. Hamzatum Fe & quiescens Lam: ut *آتَى* venit; quod conjugatur sicut *أَتَى* & *رَمَى*, ut

<i>Infin.</i>	<i>Part.</i>	<i>Imp.</i>	<i>Fut.</i>	<i>Præt.</i>
أَتَى	أَتَ	أَتِ	يَأْتِي	أَتَى

Dicitur tamen & *دَسَ* in Imperativi sing. masculino.

4. Hamzatum Ain & quiescens Lam : ut *هَانَى* recessit; quod conjugatur sicut *سَأَلَ* & *رَمَى*, ut

<i>Part.</i>	<i>Imp.</i>	<i>Fut.</i>	<i>Præt.</i>
هَانَ	هَانَ	يَهْنَى	هَانَ

Fatha penultimæ manet in Futuro & Imperativo, quia elif est litera gutturalis. Et sic quoque regulariter conjugaretur *رَأَى* vidit : sed ob frequentem usum hamza abjicit, vöcali ejus ad præcedentem rejectâ, quoties ر giezma habet; ideoque in Futuro & Imperativo primæ Conjugationis sic habet :

F V T V R V M.

*Plural.**Dual.**Singul.*

يُرَيْنَ	يُرُونُ	يُرَيَانِ	يُرَيَانِ	قُرَيَّ	قُرَيَّ
قُرَيْنَ	قُرُونُ	قُرَيَانِ	قُرَيَانِ	قُرَيَّ	قُرَيَّ
قُرَيَّ				أُرَيَّ	

pro يُرَائِي قُرَائِي, &c; sicuti & apud Poëtas interdum, versu id exigente, occurrit.

I M P E R A T I V U S.

*Plur.**Dual.**Sing.*

رُؤُوا	رُؤُوا	رُؤُوا	رُؤُوا	رُؤُوا	رُؤُوا
رُؤُوا	رُؤُوا	رُؤُوا	رُؤُوا	رُؤُوا	رُؤُوا

vel cum Nun paragogico,

رُؤُوا	رُؤُوا	رُؤُوا	رُؤُوا	رُؤُوا	رُؤُوا
رُؤُوا	رُؤُوا	رُؤُوا	رُؤُوا	رُؤُوا	رُؤُوا

Invenitur tamen etiam non rarò regulariter formatus,

ut ارأى, &c.

Et in tota Conjugatione quarta أَفْعُلُ, ut

P R Æ T E R I T V M.

أَرَيْتَ	أَرَيْتَ	أَرَيْتَ	أَرَيْتَ	أَرَيْتَ	أَرَيْتَ
أَرَيْتَ	أَرَيْتَ	أَرَيْتَ	أَرَيْتَ	أَرَيْتَ	أَرَيْتَ

N 3

F V T V -

F V T V R V M.

يُرِي ثُرِي ثُرِي ثُرِي ثُرِي &c.

I M P E R A T I V U S.

Plural.

Dual.

Singular.

أَرِ أَرِيَا | أَرِيَا | أَرِيَا

& cum Nun paragogico,

أَرِيَا أَرِيَا | أَرِيَا | أَرِيَا

P A R T I C I P I V M.

مَرِيَا مَرِيَا | مَرِيَا | مَرِيَا

I N F I N I T I V U S.

أَرِيَا vel أَرَاة aut أَرَاة

Quin reliqua etiam verba omnia hujus ordinis in Conjugatione hâc quartâ hamza etiam posse abjicere doctissimi tradunt Grammatici; ac proinde dici non solum أَنِّي يَنْبِي مِّنَا sed & أَنَاي يَنْبِي مِّنَا.

Cùm ر giezma non habet, regulariter conjugatur رَأَى, nec amittit hamza; ut

P R Æ T E R I T V M.

رَأَى رَأَى رَأَى رَأَى

PAR-

PARTICIPIVM.

&c. رَاءَ رَائِيَّةَ | رَائِيَانِ رَائِيَّتَانِ

INFINITIVUS.

رَأْيَا

Et sic quoque in Participio Passivi est مُرْمِيٌّ ut مُرْمِيٌّ; licet ر habeat giezma.

Secunda verborum dupliciter imperfectorum classis continet dupliciter quiescentia, quæ ab Arabibus vocantur Involuta; suntque duum generum, Separata & Conjuncta. Involutum separatum est quod quiescit primâ & ultimâ, ut قَوَّىٰ custodivit, وَجَّىٰ ungulam attritam habuit (equus scilicet) quorum illud flectitur, ut رُمِيَّ & وَعَدَّ, hoc verò ut وَجَلَّ & رَضِيَ; exempli gratia,

Part. Imp. Fut. Præt. Part. Imp. Fut. Præt.

قَوَّىٰ | يَقِي | قِي vel قِيَّة | وَقِي | وَجَّىٰ | يُوْجِي | اِئْج | وَاْج

Imperativus قِي in reliquis personis resumit ي, adhibitâ tamen contractione in sing. & plur. masc. ut

Plur.

Dual.

Sing.

قِي | قِيَا | قُوا قَيْنَ

Sic cum قِي paragogico in singul. masc. قَيْنَ dicitur.

Invo-

Involutum conjunctum, quod quiescit mediâ & ultimâ, ut شَوِيَّ *affavit*, قَوِيَّ *valuit*, حَيِيَّ *vixit*: quæ perfectè conjugantur quoad mediam, at imperfectè quoad ultimam; شَوِيَّ quidem sicut رَمِيَّ, قَوِيَّ verò & حَيِيَّ sicut رَضِيَّ; ut

<i>Infin.</i>	<i>Part.</i>	<i>Imp.</i>	<i>Fut.</i>	<i>Præt.</i>
شَيَّا	شَاي	اَشِيَّ	يَشَوِيَّ	شَوِيَّ
قَوَّة	قَاي	اَقُوَّ	يَقْوِيَّ	قَوِيَّ
حَيَوَّة	حَاي	اَحِيَّ	يَحْيَا	حَيِيَّ

Infinitivus شَيَّا est pro شَوِيَّا secundum Canonem tertium و & ي & قَوَّة pro قُوَّة juxta Canonem de secunda syllabæ mixtæ litera: est autem قَوِيَّ pro قَوُو, و ultimo juxta Canonem quintum و ob kesra præcedens in ي converso; unde desinit ultimam penultimæ similem habere, & Surdum esse. Sicuti contrà, حَيِيَّ convertens و finale in ي juxta eundem Canonem, accipit ultimam penultimæ similem. unde & more Surdi contractionem non rarò patitur: dicitur enim in Præterito حَيِيَّ & حِيَّ; quanquam nonnulli kesra penultimo ad primam rejecto malunt حِيَّ dicere: & in Futuro يَحْيَا (ubi ي instar Elif quiescens, in quod و conversum erat juxta

juxta Canonem tertium و, in l quiescens mutatur ob ي
 præcedens, juxta Canonem tertium (ي) يُحْيِي. Pro
 Participio حَيٌّ usitatus est adjectivum حَيٌّ *vivus*. In In-
 finitivo و radicale suâ vocali abjectâ quiescit instar Elif:
 quod particulare est, & de eo Can. secun. و & ي vide.

Sic in reliquis quoque Conjugationibus hæc verba ana-
 logiam quiescentium ultimâ sequuntur. Sed حي in de-
 cima Conjugat. ي prius interdum abjicit, vocali ejus ad
 præcedentem rejectâ: dicitur enim,

اِسْتَحْيَا يَسْتَحْيِي اِسْتَحْيِ مُسْتَحْيٍ اِسْتَحْيَا
 اِسْتَحْيِ يَسْتَحْيِي اِسْتَحْ مُسْتَحٍ اِسْتَحْ &

Verba tripliciter imperfecta paucissima reperiuntur:
 suntque hamzata Fe & Involuta conjuncta: ut اَوِي *rece-*
pit; vel hamzata Ain & Involuta separata, ut اَوِي *stetit*
promissis: quorum illud conjugatur ut اَثَرُ & شَوِي, hoc
 ut وُقِي & سَأَلَ: ut

Inf.	Part.	Imp.	Fut.	Præt.
أَيَّا	أَيِّ	أَيِّ	يَأْوِي	أَوِي
وَأَيَّا	وَأَيِّ	أَيِّ & أَوِي	يَأْوِي	وَأَوِي

Verba tribus radicalibus aut primis duabus quiescen-
 tia nulla dantur. Itaque hæc de Imperfectis, & de verbis
 in universum sufficiant.

FINIS LIBRI SECUNDI.

O

THO-

THOMÆ ERPENII
GRAMMATICÆ
ARABICÆ

Liber Tertius,

De

N O M I N E.

IN Nomine consideranda sunt Qualitas, Species, Forma, Genus, Motio, Numerus, Casus, Declinatio, & Comparatio.

CAPUT PRIMUM.

De Qualitate.

QUALITATE Nomen aliud est Substantivum, idque Proprium, ut مُحَمَّدٌ *Muhammed*, مَكَّةُ *Mecca*, جَيْحُونُ *Oxus fluv.* aut Appellativū; ut مُدِينَةُ *propheta*, مَدِينَةُ *civitas*, نَهْرٌ *fluvius*: vel Adjectivum, ut صَغِيرٌ *parvus*, أَبْيَضٌ *albus*. Quorum Proprium naturā suā restrictum & determinatum est: Appellativum verò & Adjectiva latè patentia & vaga; sed restringuntur præfixo Articulo اَلْ *ò n̄ to*, ut اَلنَّبِيُّ *ò νεωφῆτης*, اَلْمَدِينَةُ *ò πόλις*, اَلصَّغِيرُ *ò μικρὸς*,

ὁ μινεθς, ὁ ἀλβινς, ὁ λακνδς. Cujus Articuli literam ج ante Solarem inter pronunciandum perire, Solari in compensationem ejus duplicatâ, dictum est Cap. 4. libri primi: I autem ejus unionis esse, vocalemque suam fatha influxu sententiæ abjicere, & consonam sequentem cum præcedentis dictionis aut literæ servilis vocali unire, constat ex ejusdem libri Capite quinto.

Appellativum autem restringitur quoque constructione, seu regimine genitivi; separati quidem, ut in عَبْدُ اللَّهِ *servus Dei*; conjuncti verò, ut عَبْدُ *servus ejus*. unde Articulum tunc non admittit: sicuti nec unquam Proprium, quippe naturâ suâ determinatum. Multa tamen virorum nomina ex appellativis facta possident Articulum, sed ut essentialem, non ut accessorium; ex. gr. أَلْخَلِيلُ, أَلْقَاسِمُ: quæ tamen & brevitatis causa interdum eum amittunt. Sic & Particularum quarundam compositionem Articulus potest dicetur ingredi.

CAPUT SECUNDUM.

De Specie.

SP E C I E S duplex est, Primitiva & Derivativa: Nomen Primitivum est quod non derivatur aliunde; ut رَأْسٌ *caput*, لَحْمٌ *caro*: Derivativum verò quod ab alio derivatur; estque Verbale vel Nominale. Verbale est quod derivatur à Verbo: qualia ferè sunt Adjectiva, ut

عَظِيمٌ *magnus*, ab عَظُمَ *magnus fuit*, صَغِيرٌ *parvus*, à صَغُرَ *parvus fuit*; أَصْفَرُ *flavus*, à صَفُرَ *flavus fuit*; طَيِّبٌ *bonus*, à طَابَ *bonus fuit*; نَاصِرٌ *adjuvans*, à نَصَرَ *adjuvit*, atque sic reliqua Participia adjectivè accepta: & substantiva significantia Actorem, Locum vel Tempus actionis, Instrumentum actionis, aut denique Actionem ipsam.

Nomen Actoris.

ACTOREM significant Participia activa, substantivè accepta: ut نَاصِرٌ *adjutor*, مَالِكٌ *rex, dominator*, قَاعِدٌ *seffor*, &c.

Nomen Loci & Temporis.

LOCVS & Tempus actionis eâdem nominis voce significantur: ut مَكْتَبٌ *locus & tempus scriptionis*, مَجْلِسٌ *locus & tempus sessionis*: fiuntque in prima trilateri Conjugatione à Futuro activo, pro أَفْعِلْ posito, & vocali penultimâ manente, cum est fatha, ut مَشْغُلٌ *locus & tempus laboris*, à يَشْغُلُ; vel kesra, ut مَضْرِبٌ *locus & tempus verberationis*, à يَضْرِبُ; مَبِيعٌ *locus & tempus emptionis*, à يَبِيعُ: at in fatha converso, cum est damma, ut مَدْخُلٌ *locus & tempus introitus*, à يَدْخُلُ; مَقَامٌ *locus & tempus stationis*, à يَقُومُ. Duodecim tamen hæc nomina damma in kesra mutant,

مُشْرِقٌ locus ortûs, Oriens. مُنْخَرٌ locus spirationis, id est, nares.

مُغْرِبٌ locus occasûs, Occidens. مُنْسَكٌ locus sacrificandi.

مُرْفِقٌ locus innitendi cubitui. مُطْلَعٌ locus ascensûs.

مُنْبِتٌ locus cretionis herbarû. مُفْرَقٌ locus separationis capillorum.

مُسْقَطٌ locus casûs. مُسْكَنٌ locus habitationis.

مُجْزَرٌ locus jugulandi camelû. مُشْجِدٌ locus adorationis.

Quorum postrema quinque etiam regulariter cum fatha scribuntur: quod &, ex sententia quorundam, primis etiam sex accidere potest. Septimum quoque interdum irregulariter kesra sub م habet, & مُنْخَرٌ effertur.

Si autem verbum est simile و, penultima perpetuò kesra habet, & و si abjectum est redit: ut مَوْضِعٌ locus & tempus positionis, à يَضَعُ; مَوْعِدٌ locus, & tempus promissionis, à يَعِدُ; مَوْجَهٌ locus & tempus eundi, à يُوْجِه. si verò est Defectivum, penultima perpetuò habet fatha: ut مَرْمِي (pro مَرْمِي secundum Can. tertium ي) locus & tempus projectionis, à يَرْمِي; مَدْعِي locus & tempus vocationis, à يَدْعُو; مَرْضِي locus & tempus complacentiæ, à يَرْضِي: à يَأْوِي ta-
men reperitur مَأْوِي, & cum kesra مَأْو pro مَأْوِي (juxta Canonem quintum ي) locus & tempus mansionis.

Assumitur interdum in Locorum nominibus & in fine; ut *مَقْبَرَةٌ* locus sepelitionis, cæmeterium, à *يَقْبُرُ*; *مُشْرِقَةٌ* locus ortus, Oriens, à *يُشْرِقُ*. ac tum penultima radicalis subinde damma habet; ut *مَقْبَرَةٌ*, *مُشْرِقَةٌ*. à *يُظَنُّ* autem, existimat, fit *مُظَنَّةٌ* cum kesra, locus existimationis.

In Verbis autem quadriliteris & Conjugationibus omnibus derivativis, formatur Nomen Loci & Temporis à Futur. passivo, posito *م* pro *اتين*; ita ut omnino conveniat cum Participio passivo: ut *مُحَرَّنٌ* locus & tempus contristationis, à *يُحَرِّنُ*; *مُقَامٌ* locus & tempus constitutionis, à *يُقَامُ*; sic *مُنْقَطِعٌ* locus & tempus abscissionis, *مُدْخَرٌ* locus & tempus volutationis, *مُحَرَّنَجِمٌ* locus & tempus tumultuationis.

Nomen Instrumenti.

NO M E N Instrumenti fit præposito *م* cum kesra; estque formæ *مَنْصَارٌ* vel *مَنْصَرٌ* aut *مَنْصَرَةٌ*: ut *مِفْتَاحٌ* quo quid aperitur, clavis, à *فَتَحَ* aperuit; *مُحَلَبٌ* mulctra, ab *حَلَبَ* mulsit; *مُشَكَّةٌ* verriculum, à *كَشَحَ* verrit. Sed *مُنْخَلٌ* cribrum, à *نَخَلَ* cribravit, habet damma super *م* & mediâ radicali; ut *مُدَقٌّ* (contractè pro *مُدَقِّقٌ*) instrumentum quo contunduntur vestes, à *دَقَّ* contudit. Dicitur tamen

tamen etiam regulariter مِدْقٌ & مِدْقَةٌ. His adjungunt etiam مَسْعُوطٌ *vasculum in quo asservatur unguentum*, مَكْحَلَةٌ *vasculum in quo asservatur medicina caput purgans*, مَحْرُضَةٌ *vasculum in quo asservatur stibium*, & nonnulli etiam مَحْرُضَةٌ (pro quo tamen doctissimi Grammatici مَحْرُضَةٌ scribunt) *clavæ theca*. Sed hæc mihi non videntur actionum significare instrumenta: nullâ certè ratione hoc postremum, quod ne verbale quidem est.

Nomen actionis.

ACTIONEM ipsam significat Infinitivus, reliquorum Nominum more Casibus variabilis: ut ضَرْبٌ *verberatio*, احْزَانٌ *contristatio*, تَصَارُعٌ *colluctatio*, اِسْتِخْرَاجٌ *eductio*, &c. quin propriè nihil aliud est Infinitivus quàm Nomen verbale adverbiascens, quod elegantiae, & significationis intendendæ causâ Verbo apponitur.

Nomen Vicis.

AB Infinitivo autem non terminato ꝓ formatur etiam Nomen ꝓ terminatum significans actionem unam & solitariam, ac repudians proinde Adjectivum وَاحِدَةٌ *una*; vocaturque ab Arabibus Nomen Vicis. Et est à triliterris primæ Conjug. perpetuò formæ نُصْرَةٌ: ut ضَرْبَةٌ *una sola*

sola verberatio, ^{قَعْنَةٌ} *una sola sessio*, ^{قَوْمَةٌ} *una sola statio*; quorum Infinitivi sunt ^{ضَرَبًا}, ^{قُعُونًا}, ^{قَوْمًا}: à quadriliteris verò & Conjugationibus derivativis, ejusdem formæ cum Infinitivo apposito solùm ة, ut ^{وَحَرَّاجَةٌ} *una sola volutatio*, ^{اِحْزَانَةٌ} *una sola contristatio*; ^{اِسْتِخْرَاجَةٌ} *una sola eductio*, ab Infinitivis ^{وَحَرَّاجًا}, ^{اِحْزَانًا}, ^{اِسْتِخْرَاجًا}. & sic quoque à duobus hisce Infinitivis primæ Conjugationis trilaterè ^{اَتَيَانًا} & ^{لِقَاءً} fiunt ^{اَتَيَانَةٌ} *unus solus accessus*, & ^{لِقَاءً} *unus solus occurfus*; non ^{لُغَيْبَةً}, ^{اَتَيْبَةً}. Ex.gr. ^{ضَرَبْتُهُ ضَرْبَةً} *verberavi eum verberatione unâ*, seu *verberando semel*, vel *semel eum verberavi*: ^{قَعَنْتُ قُعْنَةً} *sedi sessione unâ*, *semel sedi*: at ^{قَعَنْتُ قُعُونًا} *sedi sedendo*, indeterminatè. Cùm autem Infinitivus terminatur ة, non formatur ab eo Nomen vicis; sed ut unitas actionis significetur, adjicitur ei Adjectivum ^{وَاحِدَةً}, ut ^{رَحْمَةً وَاحِدَةً} *una sola miserescentia*, ^{اِقَامَةً وَاحِدَةً} *una sola constitutio*.

Simili prorsus modo formatur Nomen Specificationis, ut ajunt Arabes, id est, quo specificatur seu determinatur actio generalis; (ut cùm dicimus, Hic excellit scriptione, seu in scriptura, vel cùm scribit, ubi excellere determinatur & specificatur vocabulo actionis, scriptione scilicet) fit enim additione literæ ة ad Infinitivum destitutum

tum ة, nec in quadriliteris & Conjugationibus derivativis differt à nomine vicis; ut هُوَ حَسَنٌ اسْتَحْرَاجَةً ipse bonus est educatione, seu in educatione: sed in trilateris primæ Conjugationis prima radicalis perpetuò habet kesra, & est formæ نَصْرَةٍ, ut هُوَ حَسَنٌ ضَرْبَةً ipse bonus est verberatione seu in verberatione; هُوَ حَسَنٌ قَعْدَةً ipse bonus est sessione, seu in sessione. Apud Poëtas tamen hanc formam interdum cum præcedente نَصْرَةٍ confundi videas, ut مَنَصْرٌ formam instrumenti cum مَنَصْرٌ formâ Loci & Temporis.

Derivativum Nominale est quod derivatur ab alio nomine: estque possessivum, Diminutivum, Augmentativum, & Locale.

Possessivum.

POSSESSIVUM est Nomen Adjectivum significans possessionem, & formatur à quovis Substantivo adjectione ى; ut اِنْسَانٌ homo, اِنْسَانِيٌّ humanus; اَرْضٌ terra, اَرْضِيٌّ terrenus: sed ة terminata id abjiciunt, ut مَائِدَةٌ mensa, مَائِدِيٌّ mensalis: حَبْلِيٌّ gravida mulier, حَبْلِيٌّ ad gravidam pertinens; tamen interdum in ى mutatur, ut dicatur حَبْلَوِيٌّ. A propriis regionum No-

minibus formata sæpe fiunt substantiva, & Gentilia vocantur; ut *السَّامُ Syria*, *السَّامِيُّ Syriacus* & *Syrus*; *مِصْرُ Egyptus*, *مِصْرِي Egyptianus* & *Egyptius*; *أَفْرِيقِيَّةُ Africa*, *أَفْرِيقِي Africanus* & *Afer*; ubi & *ي* cum *ة* perit, quod in terminatis per *ة*, perpetuum est.

Diminutivum.

DIMINUTIVUM significat diminutionem sui primitivi; estque in trilateris formæ *نَصِيرٌ*, in quadrilateris *قَمِيْطَرٌ*: ut *عَبِيدٌ servulus*, ab *عَبْدٌ servus*; *قَمِيْرٌ lunula*, à *قَمْرٌ luna*; *ضَرِيْبٌ lentè & perfunctoriè verberans*, à *ضَارِبٌ verberans*; *جَعِيْفَرٌ rivulus*; à *جَعْفَرٌ rivus*, *عَصِيْفِيرٌ passerulus*, ab *عَصْفُوْرٌ passer*.

Augmentativum.

Augmentativum intendit significationem sui primitivi; estque participiale ut plurimum, formæque variae, scilicet *نَصِيْرٌ*, & *نَصَارٌ*, *نُصُوْرٌ*, *نُصِرٌ*, *مِنْصَارٌ*; quæ si immediatè à verbis derivari dicantur, verbalia erunt actorum significantia: ut *ضَرِيْبٌ & ضُرُوْبٌ*, *ضَرِبٌ*, *مَضْرَابٌ*, *ضَرَابٌ* bene & diligenter seu vehementer verberans, vel vehemens verberator. De *نَصِيْرٌ* vide ad Particip. passivum primæ

Con-

Conjug. ubi videbis id interdum passivum esse; quod & ^{نَصْرٌ}نَصْرٌ interdum accidit, sed in Foeminino tantum.

Locale.

LOCALE denotat locum sui primitivi: estque Collectivum vel Singulare. Collectivum significat locum in quo res copiosæ sunt & abundanter, estque formæ ^{مَنْصُورٌ}مَنْصُورٌ; ut ^{مَأْسُورٌ}مَأْسُورٌ locus leonibus refertus, ab ^{أَسَدٌ}أَسَدٌ leo; ^{مَنْبَاطَةٌ}مَنْبَاطَةٌ locus melonibus refertus, à ^{بَطِيخٌ}بَطِيخٌ melo. Nec formari potest à nominibus quatuor literas radicales habentibus, ut sunt ^{ضَعْدَعٌ}ضَعْدَعٌ rana, ^{تُعْلَبٌ}تُعْلَبٌ vulpes. Singulare significat locum seu instrumentum in quo quid reponitur, aut asservatur vel asservari solet; estque ejusdem formæ cum verbali significante instrumentum actionis, id est ^{مَنْصَارٌ}مَنْصَارٌ vel ^{مَنْصَرٌ}مَنْصَرٌ aut ^{مَنْصُورٌ}مَنْصُورٌ: ut ^{مَقْلَمٌ}مَقْلَمٌ calamarium, à ^{قَلَمٌ}قَلَمٌ calamus; ^{مَبْوَالٌ}مَبْوَالٌ & ^{مَبْوَالٌ}مَبْوَالٌ urinartum, à ^{بَوْلٌ}بَوْلٌ urina; ^{مَشْمُوعَةٌ}مَشْمُوعَةٌ vasculum in quo ponitur cera, à ^{شَمْعٌ}شَمْعٌ cera; ^{مَيْبُورَةٌ}مَيْبُورَةٌ & ^{مَيْبُورٌ}مَيْبُورٌ theca in qua asservantur acus, ab ^{أَبْرَةٌ}أَبْرَةٌ acus. Huc enim referenda sunt hæc & similia, non ad verbalia significantia instrumentum actionis, ut supra monui: ubi quatuor attuli per duplex damma scripta, huc quoque transferenda.

CAPUT TERTIUM.

De Forma Nominum.

FORMA Nominum duplex est, Nuda & Aucta. Nuda est quæ solis radicalibus literis constat, ut عَبْدٌ *servus*, رَجُلٌ *vir*, كِتَابٌ *liber*, بَطُولٌ *inanitas*, otium; عَظِيمٌ *magnus*; خَرْبَقٌ *helleborus*, خَزَزُفٌ *aranea*, صُرَافٌ *nummularius*: Aucta, quæ præter radicales habet unam aut plures ex literis servilibus يَتَسَمَّنَا, quæ formationi nominum inserviunt.

سَمَاوِيٌّ quidem in fine, ut فَرْسِيٌّ *Persa* & *Persicus*, خَجِيرٌ *caelestis*; فَاكِرِيٌّ *recordatio*: vel in medio; ut حَجِيرٌ *pillas*: aut in principio; ut يَنْبُوعٌ *fons*.

ت in principio; ut تَطْوِيلٌ *prolongatio*, تَكْبِيرٌ *superbia*: vel in medio; ut in octava Conjugatione, ut اَعْتَرَاكَ *confessio*: aut in fine, sed per ة scriptum; ut رَحْمَةٌ *misericordia*.

س solum hinc non servit, sed cum aliis duabus, sicut in decima Conjugatione; ut اِسْتَعْفَاكَ *petitio venia*, اِسْتَخْرَجَ *educitor*.

in initio ; ut مَضْرَبٌ *fustis*, مِثْقَالٌ *pondus*, مَوْضِعٌ *locus*,
 مَمْلُوكَةٌ *regnum* : rarò in fine ; ut أَبْنَمٌ *filius*, بَرْنَمٌ *camela*
edentula.

ن in principio ; ficuti in septima Conjugatione ; ut
 انْقِطَاعٌ *abstinentia, finis* : & in fine ; ut غُفْرَانٌ *remissio*.

ل in principio ; ut أَسْوَنٌ *niger*, اِغْفَالٌ *negligentia*, أَلْرَمٌ
breves habens digitos : & in fine ; quo casu Elif aliud, sed
 quiescens, ante se habet, ut كِبْرِيَاءٌ *superbia*, عَاشُورَاءُ *dies*
decimus mensis Ramadân.

CAPUT QUARTUM.

De Genere Nominum.

GENVS duplex est, Masculinum & Fœmininum.
 Fœminina sunt ex significatione,

1. Nomina mulierum, & quæ mulieribus tantum con-
 veniunt ; ut هِنْدٌ *Hinda*, مَرْيَمٌ *Maria*, أُمٌّ *mater*, عُرُوبٌ *mu-*
lier amans maritum suum.

2. Nomina Regionum & Urbium ; ut مِصْرٌ *Egyptus*,
 قُبْرُسٌ *Cyprus*, مَكَّةٌ *Mecca*, عَدَنٌ *Aden*.

3. Nomina geminorum membrorum ; ut يَدٌ *manus*,
 كَعْبٌ *humerus*, عَيْنٌ *oculus*.

Ex terminatione verò,

1. Terminata ة; ut قَصَّةٌ *scutella*, خَلَالَةٌ *amicitia*,
جَنَّةٌ *hortus*, ظِلْمَةٌ *tenebræ*, صَغِيرَةٌ *parva*, طَيِّبَةٌ *bona*.

2. Terminata ا servili; ut مَشْيُوخَاءٌ *multitudo senum*,
senes, كِبَرِيَاءٌ *superbia*, حُمْرَاءٌ *rubra*.

3. Terminata ي servili quiescente instar Elif; ut نَكْرِي *recordatio*,
أُولَى *prior*, طُولَى *longissima*.

His addenda أَرْضٌ *terra*, خُمْرٌ *vinum*, بَيْرٌ *puteus*, نَارٌ *ignis*,
رِيحٌ *ventus*, نَفْسٌ *anima*, شَمْسٌ *sol*; & alia quædam
usu discenda.

Reliqua Masculina sunt; ut مُحَمَّدٌ *Mahomed*, رَجُلٌ *vir*,
أَبٌ *pater*, بَيْتٌ *domus*, نَهْرٌ *fluvius*, صَغِيرٌ *parvus*, طَيِّبٌ *bonus*.
& sic paucissima in ة terminata; ut خَلِيفَةٌ *summus Imperator*,
عَلَامَةٌ *vir valde doctus*.

Sed utrumque genus habent, & Dubia sunt literarum
nomina: ut أَلْفٌ *ba*, ع. quæ sæpiùs tamen foeminina
sunt: Communia verò, Adjectiva quædam sunt in sequen-
tibus indicanda.

CAPUT QUINTUM.

De Motione Nominum.

MOTIO est Nominis Masculini in Fœmininum conversio: fitq; additione terminationis fœmininæ; ut كَرِيمَةٌ *patruus*, عَمَةٌ *amita*; كَرِيمٌ *honorandus, liberalis*, كَرِيمَةٌ *honoranda, liberalis*.

Accidit autem Motio Substantivis quibusdam Masculinis res potissimum sexum habentes significantibus; ut رَجُلٌ *vir*, رَجُلَةٌ *mulier*; فَتًى *puellus*, فَتَاةٌ *puella*; مَالِكٌ *Rex*, مَالِكَةٌ *Regina*; جَدٌّ *avus*, جَدَّةٌ *avia* &c. & Adjectivis, ut كَبِيرٌ *magnus*, كَبِيرَةٌ *magna*, فَرِحٌ *lætus*, فَرِحَةٌ *læta*; ضَارِبٌ *verberans masc.*, ضَارِبَةٌ *verberans fœm.* Assumiturque ut plurimum prima terminatio fœminina ة, absque ulteriori mutatione; ut apparet in exemplis allatis. Excipiuntur Adjectiva formæ أَفْعُلٌ; quæ cum sunt Positiva, secundam assumere solent terminationem, nempe Elif servile, & Fœmininum habere فُعْلَاءُ: ut أَصْفَرٌ *flavus*, صَفْرَاءٌ *flava*; أَهْدَبٌ *longa habens cilia*, هَدْبَاءٌ *fœm.* Cum verò Comparativa sunt aut Superlativa, tertiam adsciscunt terminationem, scilicet servile quiescens post fatha, habentq; Fœmininum ut فُعْلَى: sic أَطْوَلٌ *longior vel longissimus*,

simus, طَوِّي longior f. vel longissima; أَكْبَرُ major vel maximus, كَبْرِي major f. vel maxima.

Hanc quoque terminationem tertiam assument Adjectiva non pauca formæ نُصِيرُ; ut سُكْرِي ebrius, سُكْرِي ebria. quo pertinent أَوَّلُ primus, أُولَى prima. & sic آخِرُ alius, آخِرِي.

Eandem terminationem adsciscunt, sed formâ نُصَرِي, Adjectiva quædam formæ دُصْرَانُ; ut غَضْبَانُ iratus, غَضْبِي irata. أَحَدٌ autem unus habet أَحَدِي cum kesra.

Quinque tamen Adjectivi formæ Communis ferè sunt generis, & sub eadem terminatione nunc masculinè nunc foemininè usurpantur: suntque 1. تَصَوْرُ activè sumpta, ut صَبُورٌ hic & hæc patiens. 2. مَنَصَارٌ, ut مَعْطَارٌ hic & hæc condiens aromatibus. 3. مَنَصِيرٌ, ut مَسْكِينٌ hic & hæc pauper. 4. مَنَصَرٌ, ut مَغْشَمٌ termearius, temeraria. 5. دُصِيرٌ passivè sumpta, ut قَتِيلٌ hic occisus, & hæc occisa. Invenies tamen etiam has formas in foeminino interdum assumere ة, ut عَدُوٌّ inimicus, عَدُوَّةٌ inimica; مَسْكِينَةٌ pauper masc. مَسْكِينَةٌ foem. & sic perpetuò ultima, cum

cùm substantivè usurpatur : ut قَتِيلَةٌ *ea quæ occisa est*.

Neutrum genus Arabes non agnoscunt : unde Adjectiva neutra substantivè usurpata exprimunt per foemina , ut وَاحِدَةٌ تُعْزِزُكَ *unum deest tibi*.

Cæterùm observatu quoque dignum est , à Nominibus Substantivis Masculinis significantibus res habentes partes homogeneas , formari sæpe foeminina primæ terminationis significantia partem aliquam illarum : ut قَبَسٌ *stramen*, قَبْصَةٌ *particula straminis*; ذَهَبٌ *aurum*, ذَهَبَةٌ *particula auri*, *massa auri*.

C A P U T S E X T U M.

De Numero.

NUMERI Nominum tres sunt : Singularis, ut سَارِقٌ *fur*, رَجُلٌ *vir*; Dualis, ut سَارِقَانِ *duo fures*, رَجُلَانِ *duo viri*; & Pluralis, ut سَارِقُونَ *complures fures*, رِجَالٌ *complures viri*.

Formatur autem Dualis à Singulari, adjecto اِنْ abfque ulla mutatione , ut patet in exemplis allatis. & tamen foemininum in ة mutatur , ut مَدِينَةٌ *civitas*, مَدِينَتَانِ

duæ civitates, كِبِيرَتَانِ *magna*, كِبِيرَتَانِ *duæ magnæ*. ي & و
 autem finales in singulari post fatha quiescentes, juxta
 Canonem suum tertium, hîc fiunt mobiles: ut فُتًى *puer*,
 فُتًى *duo pueri*; نِ كَرِي *commemoratio*, نِ كَرِيَانِ *duæ*
commemorationes; مَسْمِي *nominatus*, مَسْمِيَانِ *duo nominati*;
 عَصَا *fustes*, عَصَوَانِ *duo fustes*. Elif servili terminata mu-
 tant id in و, ut صُفْرَاءُ *flava*, صُفْرَاوَانِ *duæ flavæ*. at radi-
 cale I manet, ut جُزْءٌ *pars*, جُزْءَانِ *duæ partes*: nisi ponatur
 pro و vel ي, juxta ultimum Canonem ي & و; tunc enim
 liberè manet, vel mutatur in و, ut رِئَاسَةٌ *vestis*, رِئَاسَاتَانِ *&*
 رِئَاسَاتَانِ *duæ vestes*.

Pluralis fit à Singulari dupliciter, perfectè scilicet aut
 imperfectè: unde Plurale aliud est perfectum, quod Sa-
 num vocant Arabes, aliud imperfectum, quod Fractum
 appellant. Sanum formant potissimum nomina propria
 rationalium, & Adjectiva formantia foemininum adjecto
 ة, cum de rationalibus prædicantur: Masculina quidem
 adjecto مٌ, ut مُحَمَّدٌ *Mahomed*, مُحَمَّدُونَ *Mahomedes*;
 قَرِحُونَ *lætus*, قَرِحُونَ *adjuvans*, قَرِحُونَ *adjuvantes*;
 لَاطِي *Propheta*, لَاطِيُونَ *Prophetae*: Foeminina verò adjecto
 ات, ut مَرْيَمُ *Maria*, مَرْيَمَاتُ *Mariæ*; نَاصِرَةٌ *adjuvans*
 foem.

foem. فَاَصْرَاتٌ *adjuvantes*; فَرْحَةٌ *leta*, فَرْحَاتٌ *letæ*; نَبِيَّةٌ

Prophetissa, نَبِيَّاتٌ *Prophetissæ*. Nullâ quoque adhibitâ singularis mutatione, nisi quoddam foemininum excidit; ut manifestum est in exemplis allatis. Sed Masculina terminata ي quiescente post kesra id unâ cum kesra abjiciunt: ut الْقَاضِي *judex*, الْقَاضُونَ *judices*, non الْقَاضِيُونَ; juxta Can. primum و ي. at finita ي quiescente post fatha, solum ي amittunt, manente in ejus indicium fatha, cum quo و plurale diphthongescit: ut مُوسَى *Moses*, in plur. habet مُوسُونَ, non مُوسِيُونَ; & مُصْطَفَى *Mustapha*, مُصْطَفُونَ non مُصْطَفِيُونَ, juxta eundem Canonem. Substantiva autem foeminina perfecta (id est, non derivata à verbis imperfectis) nuda, vel sola & aucta; quorum media radicalis habet giezma, illud in plurali mutant in vocalem talem, qualem possidet prima radicalis: ut دَعْدٌ *Daado*, nomen mulieris, دَعْدَاتٌ; جُمْرٌ *Gjumra*, nomen mulieris quoque, جُمَرَاتٌ; هِنْدٌ *Hinda*, nomen mulieris, هِنْدَاتٌ; قَصْعَةٌ *scutella*, قَصْعَاتٌ; سِدْرَةٌ *lotus arbor*, سِدْرَاتٌ; جَلْبَةٌ *ventus*, جَلْبَاتٌ. ea tamen quorum prima habet damma vel kesra, giezma etiam retinere possunt, vel in fatha mutare: ut,

جُمَرَاتٌ, جُمَرَانٌ, جُمَرَاتٌ, جُمْرٌ.

هِنْدَاتٌ , هِنْدَاتٌ , هِنْدَاتٌ , هِنْدَا *Hinda*.

جُلْبَاتٌ , جُلْبَاتٌ , جُلْبَاتٌ , جُلْبَةٌ *ventus*.

سِدْرَاتٌ , سِدْرَاتٌ , سِدْرَاتٌ , سِدْرَةٌ *lot. arb.*

Plurale fractum est quod formatur imperfectè, seu non adjectis وُ & اُ & fit à plerisque singularibus tam rationalibus, quàm irrationalibus. Formæ autem ejus præcipuæ: à Nudis trilateris & foemininis eorum potissimum ortæ, sunt xxi: videlicet,

1 دَصْرٌ 7 دَصْرٌ 13 أَصْرٌ 19 نَصْرٌ

2 دَصْرٌ 8 نَصْرَةٌ 14 أَصْرَةٌ 20 أَصْرٌ

3 نَصْرٌ 9 نَصْرَةٌ 15 نَوَاصِرٌ 21 نَصْرِي

4 دَصْرٌ 10 نَصْرَةٌ 16 نَصَائِرٌ 22 نَصَارِي

5 نَصْرٌ 11 نَصْرَةٌ 17 نَصْرَانٌ

6 نَصْرٌ 12 أَصْرٌ 18 نَصْرَانٌ

Quarum rationem analyticè, evidentioris doctrinæ ergo, visum est proponere, in hunc modum.

Prima دَصْرٌ

fit à singularibus نَصْرَةٌ & نَصْرِي: ut عَرَفَةٌ *cenaculum*,

عُرْفٌ *canacula*; كَبْرِي *maxima*, كَبْرٌ *maximæ*. raro à نَصْرَةٌ

نَصْرَة & نَصْرَة : ut قَرْبَة pagus, قَرْيَة pagi, لَحْيَة barba, maxilla, لَحْيَة barbae, maxillae.

Secunda نَصْر

fit à substantivis quatuor literarum, quarum ultima non est و vel ي, penultima autem اوي quiescens : ut جِدَارٌ paries, جُدُرٌ parietes; عَمُودٌ columna, عَمَدٌ columnæ; قَضِيبٌ virga, قَضَبٌ; حُجَّاجٌ os supercilii, حُجَّجٌ obsequens jumentum, نَلَلٌ; سُرُرٌ lectica, سُرُورٌ solium. sed duplicantia secundam interposito ا quiescente, ut حُجَّاجٌ, sæpius decimam quartam formam obtinent.

Tertia نَصْر

fit ab Adjectivis masculinis formæ أَنَصْر, & foemininis eorum نَصْرَاء : ut أَحْمَرٌ ruber, & حُمْرَاء rubra, حُمْرٌ rubri, & rubræ.

Quarta نَصْر

fit à Singulari نَصْرَة : ut قَرْبَة uter, utris, قَرْبٌ; حَجَّةٌ annus, حُجَّجٌ. سَكَّةٌ moneta, سَكَكٌ.

Quinta نَصْر

fit 1. à نَصْر, نَصْر & نَصْر : ut قَدَحٌ telum absque cuspide, قَدَاحٌ;

رِجَالٌ *vir* رَجُلٌ ; رِمَاحٌ , *hasta* رُمُوحٌ ; قِدَاحٌ .

2. à *نَصْرٌ* & *نُصْرَةٌ* : ut *كَعْبٌ* *calcaneus* , *كَعَابٌ* ; *ثَوْبٌ* : *صِعَابٌ* *difficilis* , *قِصَاعٌ* ; *قِصْعَةٌ* *scutella* , *فَيْفٌ* : *desertum* , *فَيْفٌ* *mutato* , *فَيْفٌ* *post kefra in ي* , *فَيْفٌ* .

3. à Substantivis *نَصْرٌ* & *نُصْرَةٌ* non habentibus tertiam radicalem secundæ similem , aut *ي* vel *و* : ut *جَبَلٌ* *mons* , *رِقَابٌ* *collum* , *رُقْبَةٌ* *montes* ; *جَبَانٌ* .

4. ab Adjectivis *نَصِيرٌ* & *نُصِيرَةٌ* : ut *شَرِيفٌ* & *شَرِيفَةٌ* *nobilis* , *شِرَافٌ* . non tamen à Participiis formæ *نَصِيرٌ* passivè sumptis , ut *قَتِيلٌ* *occisus* .

5. ab Adjectivis *نُصْرَانَةٌ* & *نُصْرَانٌ* : ut *نُصْرَانٌ* & *نُصْرَانَةٌ* *pœnitens* , *نُصْرَانٌ* .

6. ab Adjectivis *نُصْرَانَةٌ* & *نُصْرَانٌ* : ut *نُصْرَانٌ* & *نُصْرَانَةٌ* *esuriens* , *نُصْرَانٌ* .

Sexta *نُصُورٌ*

fit à Substantivis *نُصْرٌ* , *نُصْرٌ* , *نُصْرٌ* , *نُصْرٌ* , & *نُصْرٌ* : ut

ضُرُوسٌ *dens*, جُنُودٌ *exercitus*; بَزْرٌ *semen*; كَبُورٌ *jecur*; أَسَدٌ *leo*. Et interdum quoque à فَاَصْرٌ: ut شَهِيدٌ *testis*.

Septima فَصْرٌ

fit ab Adjectivo فَاَصْرٌ & فَاَصْرَةٌ, cujus ultima radicalis non est و vel ي: ut ضَارِبٌ & ضَارِبَةٌ *verberans*, ضَرَبٌ *verberantes*, mascul. & foem. Sed differentiae causâ Masculinum interdum assumit ب ante ultimam radicalem, hoc modo; ضَرَّابٌ *verberantes*, masc.

Octava فَصْرٌ

fit ab Adjectivo rationali (seu quod de re rationali prædicatur,) formæ فَاَصْرٌ non habentis ultimam و vel ي; ut قَائِمٌ *perfectus*; وَرَثَةٌ *hereditans*; بَرٌّ *justus*; قَوْمَةٌ *stans*.

Nona فَصْرٌ

fit ab Adjectivo rationali formæ فَاَصْرٌ quiescentis ultima: ut رَمٍ *projiciens*; رُمَاةٌ *oppugnans*; غَرَاةٌ: in quibus ultima

est اوي quiescens : ut أَنْرُعُ *brachium* , أَيْمَنُ *juramentum* , أَفْءَمُ .

Decima tertia أَنْصَارُ

fit à Substantivis trium literarum, cujusvis formæ (præter نُصْرٌ, non habentis mediam و vel ي aut ultimam penultimæ similem) : ut رَضٌ ; أَمْطَارٌ *pluvia* , مُطَرٌ *morbus* , أَمْرَاضٌ ; كَتَفٌ *humerus* , أَكْتَفٌ ; أَبَلٌ *camelus* , أَبَالٌ ; ubi ا radicale excidit , juxta Can. quintum Elif : أَيَّامٌ pro أَيَّامٌ , juxta Can. tertium و & ي & طَرْبٌ *gaudium* , أَطْرَابٌ . ab hâc tamen formâ نُصْرٌ sæpius venit plurale decimum septimum . أَخْثَاءٌ , أَخْثَاءٌ *finus bovis* , أَرْحَاءٌ *mola* , رَحَاٌ ; بَصْرَانٌ ; in quibus ultima radicalis mutatur in hamza , secundùm Can. quartum و & ي & اِسْمٌ *nomen* , أَسْمَاءٌ ; أَبْنٌ *filius* , أَبْنَاءٌ ; ubi redit ultima radicalis quæ in singulari excidebat , mutaturque in hamza , juxta eundem Canonem .

Decima quarta أَنْصَرَةُ

fit à multis Substantivis Masculinis quatuor constantibus literis , quarum penultima est اوي quiescens : ut إِلَهٌ *Deus* (quod compendii causâ sic

scribitur pro ^{الْأَلِهَة} (الْأَلِهَة); ubi l radicale excidit, juxta
 Canonem quintum Elif: ^{رَغِيفٌ}; ^{أَعْمِدَةٌ} columna, ^{عُمُودٌ} *columna*, ^{أَرْغِفَةٌ} *libum*, & sic ferè perpetuò furda, & quiescen-
 tia ل, formarum ^{نَصَارٌ} & ^{بَتَاتٌ} ut ^{أَبَتَةٌ} *supellex*, ^{أَقْبِيَّةٌ} *aula*, ^{أَقْبِيَّةٌ} *tunica*, ^{أَقْبِيَّةٌ} *antistes*, Elif rad. in ي mutato juxta pri-
 mum Can. Elif; ^{أَقْبِيَّةٌ} *aula*, ^{أَقْبِيَّةٌ} *tunica*, ^{أَقْبِيَّةٌ} *antistes*.

Decima quinta ^{فَوَاصِرٌ}

fit à singulari ^{فَاصِرٌ}: ut ^{طَوَابِفٌ} *sartago*, ^{طَوَابِفٌ}. & ab
 Adjectivo ^{فَاصِرٌ} ac Foeminino ejus ^{فَاصِرَةٌ}: ut ^{ضَارِبٌ}
verberans masc. ^{ضَارِبَةٌ} *verberans foem.* ^{ضَوَارِبٌ} *verberantes*
masc. & foem. à Masculino tamen rationali ^{فَاصِرٌ} rariùs
 hæc forma venit.

Decima sexta ^{فَصَائِرٌ}

fit à Foemininis harum decem formarum:

^{فَصِيرٌ}	^{فَصُورٌ}	^{فَصَارٌ}	^{فَصَارٌ}	^{فَصَارٌ}
^{فَصِيرَةٌ}	^{فَصُورَةٌ}	^{فَصَارَةٌ}	^{فَصَارَةٌ}	^{فَصَارَةٌ}

ut شمال

ut شمال *septentrio*, شَمَائِلٌ ; سُحَابَةٌ *nubes*, سُحَابِيٌّ ;
 عَقَابٌ *aquila*, عَقَائِبٌ ; نُؤَابَةٌ *antia*, نُؤَائِبٌ ;
 شمالٌ *sinistra*, شَمَائِلٌ ; رِسَالَةٌ *epistola*, رِسَائِلٌ ;
 عَجُوزٌ *vetula*, عَجَائِزٌ ; حَمُولَةٌ *jumentum onerariū*, حَمَائِلٌ ;
 أَصِيلٌ *Tempus ante vesperam*, أَصَائِلٌ ; صَحِيفَةٌ *lamina*, صَحَائِفٌ ;
 سَعِيدٌ *felix foem.* سَعَائِدٌ ; كَرِيمٌ *nobilis foem.* كَرَائِمٌ .

تَصْرَافُ دَعاِمِ السَّبعِ

fit à singulari دُصْرٌ & دُصْرٌ : ut غُلَامٌ *puer*, غُلَمَانٌ ;
 اَسَافُو, دُصْرَانٌ . & sæpe etiam à concavis وِ formarum
 عَيْدَانٌ *lignum*, عَيْدَانٌ ; حَيْثَانٌ *piscis*, حَيْثَانٌ : دُصْرٌ & دُصْرٌ
 قَاعٌ *ager*, قَيْعَانٌ . تَيْجَانٌ *corona*, تَيْجَانٌ . & à paucis aliis:
 صَبْيَانٌ *infans*, صَبْيَانٌ ; ظَلَمَانٌ *struthiocamelus mas*, ظَلَمَانٌ .

تَصْرَافُ دَعاِمِ السَّبعِ

fit à Substantivis دُصْرٌ, دُصْرٌ, & دُصِيرٌ, quorum media
 radicalis non est وِ vel ي : ut سَعْفَانٌ *tectum*, سَعْفَانٌ ;
 رَغْفَانٌ *libum*, رَغْفَانٌ ; بَلْدَانٌ *regio, provincia*, بَلْدَانٌ .

Decima nona دُصْرَاءُ

fit ab Adjectivo rationali دُصِيرٌ, cujus tertia radicalis non est secundæ similis, aut ي vel و: ut شَرِيفٌ *nobilis*, كَرِيمٌ *honorabilis*, بُخِيلٌ *avarus*, شُرْفَاءُ; بُخْلَاءُ.

Vigesima أَدْصْرَاءُ

fit ab Adjectivo rationali formæ دُصِيرٌ, cujus tertia radicalis est secundæ similis, aut ي vel و: ut

حَبِيبٌ <i>dilectus</i> ,	أَحْبَاءُ	} contractè pro	{ أَحْبَاءُ أَشْدَاءُ
شَدِيدٌ <i>vehemens</i> ,	أَشْدَاءُ		

أَوْلِيَاءُ, & in paucissimis perfectis: ut أَصْدِقَاءُ *verax*, أَغْنِيَاءُ *dives*, وَلِيٌّ *amicus*; ثُقُولَاءُ *pius*, دُصْرَاءُ. sicut contrà imperfecta quædam habent دُصْرَاءُ: ut ثُقُولَاءُ.

Vigesima prima دُصْرِي

fit ab Adjectivis formæ دُصِيرٌ, & interdum quoque نَاصِرٌ vel دُصْرٌ significantibus dolorem aut destructionem: ut

جَرْحٌ

هَالِكٌ : قَتْلِي , occisus , قَتِيلٌ ; جَرَحِي , vulneratus , جَرِيحٌ
 هَلَكِي . periens .

نَضَارِي Vigesima secunda

عَنَرَاءُ ; صَحَارِي , اَصْحَرَاءُ ut : نَضَرَاءُ fit à singulari
 عَذَارِي , virgo .

Si quæ autem harum formarum ab aliis etiam singularibus triliteris & Nudis aut Fœmininis eorum veniunt, id speciale est & notandum. sicuti & observanda sunt illiusmodi singularia, quorum Pluralia diversas habent formas à nominatis : qualia non usque adeò multa occurrent.

Ea autem singularia quarum formæ in diversis hîc comparent classibus, diversa quoque ut plurimum habent Pluralia : sic à نَفْسٌ anima, fit دُفُوسٌ & أَنْفُسٌ animæ ; عِيُونٌ & أَعْيَانٌ , عَيْنٌ oculus , غِلْمَانٌ & غِلْمَةٌ puer, غِلَامٌ oculi ; رُغِفٌ libum , رُغْفَانٌ & أَرْغَفَةٌ liba ; سُورٌ murus , أَجْفَانٌ & جَفُونٌ palpebra, جَفْنٌ muri ; سَيْرَانٌ & أَسْوَارٌ عِبِيدٌ quoque & عِبْدَانٌ , عِبُونٌ , عِبَانٌ , servus, عَبْدٌ palpebræ ; شَاهِدٌ maria , أَنْحَرٌ & بُحْرٌ , بَحَارٌ , بَحْرٌ servi ; شَاهِدُونَ testes . Non tamen perpetuò

omnia illa quæ à talibus formis derivari possunt: sic à نَفْسٌ non dicitur نَفْسَانٌ, نَفْسَتٌ, نَفْسَتَانٌ; nec ab عَبْدٌ dicitur اَعْبَدٌ, عِبْدَةٌ, &c. interdum verò unum tantum; ut à رَجُلٌ *vir*, solum fit رِجَالٌ; ab أَمْرٌ *negotium*, solum أُمُورٌ: quod usus docebit.

Observandum autem est formas undecimam, duodecimam, decimam tertiam & decimam quartam, Pluralia paucitatis vocari & usurpari cum numeralibus tantum, si videlicet aliud ejusdem singularis plurale extet; si minùs, etiam has generaliter usurpari, ut solent reliquæ.

Atque hæc quidem de nudis trilateris dicta sunt: quadrilitera autem nuda omnia, & aucta pleraquæ, cum Foemininis suis formant plurale fractum assumpto 1 quiescente post secundam literam, quæ, ut & prima, fatha possidet, sicut tertia kesra; ut sit formæ قِمَاطِرٌ: ut ضِفْدَعٌ *rana*, ضُفْعَانٌ; مَدْخَلٌ *vestibulum*, مَدْخَلٌ, & autem finale excidit: ut مَرَبَلٌ *fimetum*, مَرَابِلٌ. & ultimam radicalem si præcedat aliqua literarum اوي quiescens, ea manet; ut قَنْدِيلٌ *lampas*, قَنَابِيلٌ: sed ob præcedens kesra in ي mutata, si sit 1 vel و; ut سُلْطَانٌ *princeps*, سُلَاطِينٌ; عَرْقُوبٌ *calcaneus*, عَرَاقِيْبٌ: interdum tamen ea excidit, & in fine

fine accedente ad ejus compensationem; ut *أَبَالَيْسُ* *diabolus*, *أَبَالَيْسُ* & *أَبَالَيْسَةُ*; *إِسْكَافُ* *calcearius*, *أَسَاكِفُ* & *أَسَاكِفَةُ*: ficuti & aliàs interdum accedit ة; ut *أَسَاقِفُ* *Episcopus*, *أَسَاقِفَةُ* & *أَسَاقِفِيْنَ*; *قَلَامِنُ* *discipulus*, *قَلَامِنَةُ* & *قَلَامِيْنَ*. Hanc etiam pluralis formam adsciscunt adjectiva formæ *أَنْصَرُ*, de quibus suprà in *نَصْرُ* dictum est; ut *أَسَاوُنُ* *niger*, *أَسَاوُنُ* & Comparativa, ut *أَصَاغُرُ* *minor, minimus*, *أَصَاغُرُ* & *أَكْبَرُ* *major, maximus*, *أَكْبَرُ*. & Pluralia quædam aucta trilaterorum (formatur enim interdum ab uno Plurali aliud ad copiam sermonis;) ut *أَظْفَارُ* *unguis*, in Plur. habet *أَظْفَارُ*, unde formatur secundum plurale *أَظْفِيرُ*: sic ab *عَرْقُ* *vena*, fit *عُرُوقُ*, & ab hoc *عُرَابِقُ*; à *سَوَارُ* *armilla*, *أَسَوْرَةُ* & ab hoc *أَسَاوُرُ*.

Ad hanc quoque pluralis formam reduci commodè possunt formæ *نَوَاصِرُ* & *نَصَائِرُ* suprà posita, ut insipienti satis fit manifestum.

Cæterum quædam ultimam literam habentia quiescen-

escentem, kesra penultimum in fatha mutant: ut عَذَارِي
pro عَذَارِي, ab عَذْرِي *virgo*.

Quæ autem quinque vel pluribus constant literis (non annumeratis ة & أُوِي quiescentibus) eandem quidem formam assumunt, sed abjectâ tamen literâ unâ aut pluribus: Nuda enim pentagrammata abjiciunt ultimam radicalem; ut عَنَكَبُوتٌ; سَفَارِجٌ, *cydonium malum*, aranea, عَنَّاكِبٌ: & interdum quoque penultimam, manente ultimâ; ut خَزَارِيقٌ & خَزَارِيقٌ, *aranea*, خَزَرْدَقٌ Collect. *frustum libi deciduū, mica*, فَرَارِيقٌ & فَرَارِيقٌ. Si tamen penultima est و vel ي diphthongescens post fatha, utraque manet, ultima scilicet & penultima, sed و in ي mutatur ob kesra præcedens; ut قَرَعُونٌ *crocodilus*, فَرَاعِينٌ. Aucta verò abjiciunt serviles; ut مَدْخَرِجٌ *locus volutationis*, مَدْخَارِجٌ: manet tamen م, si serviat cum و; ut مَسْخَرِجٌ *solutus*, مَطَالِفٌ: vel cum سى; ut مَسْخَرِجٌ *eductor*, مَخَارِجٌ.

Observatio de Pluralibus Anomalis.

NOTANDUM est Singularia quædam, Pluralia sua aliunde

aliunde mutuari : ut *أُمُّ* mater habet *أُمَّهَاتُ*, tanquam ab *أُمِّ* os, *أَفْوَاهُ* : *قُوَّةُ* à *قُوَّةٌ* *fumus*, *عَوَاثِنُ*, ut ab *عَاشِنُ* ; *أُمْرَأَةٌ* *mulier*, habet *مَاءٌ* *aqua*, *أَمْوَاءُ*, & *مِيَاءٌ*, ut à *مَاءٌ* ; *أَنْسِي* ab *أَنْسٌ*, *إِنْسَانٌ* *homo*, *نِسْوَانٌ* & *نِسْوَةٌ*, *دَسَائِرُ* ponitur enim pro *أَنْسِي* ; sed ob frequentem usum *ي* excidit : quidam tamen putant poni pro Plurali regulariter formato ab *إِنْسَانٌ*, nempe *أَنْسِيْنُ*, abjecto *يْنِ* : & sic pauca alia, de quibus aliàs. Atque hæc de Pluralibus nunc sufficiant.

CAPUT SEPTIMUM.

De Casu.

IN Numero tres sunt Casus, Nominativus, Genitivus (sub quo Dativus etiam noster & Ablativus continetur) & Accusativus. Horum ratione nomina alia sunt Triptota; alia Diptota. Triptota sunt, in quibus casus isti tres tribus distinctis terminationibus discernuntur. Diptota; in quibus Casus obliqui unâ terminatione continentur, atque adeò quæ duas tantum terminationes agnoscunt.

Triptota autem sunt,

Omnia ferè singularia, & pluralia fracta, terminantque Nominativum per *on*, Genitivum per *in*, Accusativum

S

vum

vum per *an* : ut Nominat. رَجُلٌ *vir*, Genit. رَجُلٍ *viri* vel viro, Accus. رَجُلًا *virum*; رَجَالٌ *viri*, رِجَالٍ *virorum*, وِ *viris*, رِجَالًا *viros*.

Diptota sunt,

1. Dualia omnia, habentq; Nominativum in اِن , Genitivum & Accusat. in يِن : ut رَجُلَانِ *duo viri*, رَجُلَيْنِ *duorum virorum*, رَجُلَيْنِ *duobus viris*, رَجُلَيْنِ *duos viros*: مَدِينَتَانِ *duae urbes*, مَدِينَتَيْنِ *duarum urbium*, مَدِينَتَيْنِ *duabus urbibus*, مَدِينَتَيْنِ *duas urbes*.

2. Pluralia sana Masculina, habentque Nominativum in وُن , Genitivum & Accusat. in يِن : ut مُؤْمِنُونَ *credentes*, مُؤْمِنِينَ *credentium*, مُؤْمِنِينَ *credentibus*, مُؤْمِنِينَ *credentes*.

3. Pluralia sana Foeminina, habentque Nominativum in اَت , Genitivum & Accusativum in اَت : ut أُمَّهَاتُ *matres*, أُمَّهَاتٍ *matrum*, أُمَّهَاتٍ *matribus*, أُمَّهَاتٍ *matres*.

4. Nomina Invariabilia quæ vocant Arabes, seu quorum ultima vocalis non admittit Nunnationem: habentque Nominativum in وُ , Genitivum & Accusativum in وُ , ut عُثْمَانُ *Othmanus*, عُثْمَانُ *Othmani*, عُثْمَانُ *Othmano*, عُثْمَانُ *Othmanum*: مَسَاجِدُ *templa*, مَسَاجِدُ *templorum*, مَسَاجِدُ *templis*, مَسَاجِدُ *templis*: أَسْوَدُ *niger*, أَسْوَدُ *nigri*, أَسْوَدُ *nigro*, أَسْوَدُ *nigrum*.

Sunt

Sunt autem Nomina invariabilia,

1. Adjectiva Positiva & Comparativa formæ أَفْعُلْ : ut أَحْمَرُ *ruber*, أَكْبَرُ *major, maximus*. nisi quod rarius accidit, foemininum per ة forment; sicuti أَرْمَلٌ *viduus*, أَرْمَلَةٌ *vidua*.

2. Adjectiva terminata اُنْ fervili, quæ non formant foemin. addito ة ut غَضَبَانٌ *iratus*, cujus foemin. est غَضَبِي; sic enim etiam hujus formæ quædam Adjectiva moventur.

3. Terminata Elif fervili; ut صَفْرَاءٌ *flava*: vel ي fervili quiescente instar Elif; ut ذِكْرِي *recordatio*, pro ذِكْرِي juxta Can. tertium ي; sic etiam غَضَبِي *irata*, قَتْلِي *occisi*.

4. Pluralia fracta formæ مُوَاصِرٌ & قِمَاطِرٌ vel قِمَاطِيرٌ : ut صَوَارِبٌ *verberantes*, ضَغَادِعٌ *ranæ*, قَنَادِيلٌ *lucernæ*, مَدْأَخِلٌ *vestibula*, خَزَارِقٌ vel خَزَارِجٌ *araneæ*. Sed eæ quarum ultima radicalis est litera quiescens, triptota sunt, ut reliqua Pluralia fracta: quædam tamen kesra penultimam in fatha mutant, & ea hujus quoque loci sunt: ut عَذَارِي *virgines*, pro عَذَارِي in Nominativo, عَذَارِي in Genit. & Accus. sic نَصَارِي *Christiani*, pro نَصَارِي &

& نَصَارِيّ. Cæterùm vox سُراويلُ *femoralia*, aliis est Plur. à سُروَالٍ, & regulariter diptoton; aliis Singulare per se, & diptoton ob similitudinem quam habet cum plurali formæ نَصَارِبِرْ.

5. Regionum, Insularum, Urbium, Pagorum, Artium, Montium, Fluviorum, & Locorum quælibet nomina: ut مِصرُ *Ægyptus*, قَبْرُسُ *Cyprus*, مَكَّةُ *Mecca*, جِيزَةُ *Gjiza*, عَكَارُ *Acâra*, اُتْلَسُ *Atlas mons*, نَجْلَةُ *Tygris*, غَوَطَةُ *Gouta*.

6. Pleraque hominum propria; & inter cætera Masculina omnia terminata اُنْ: ut اِمْرَانُ *Imran*, عُثْمَانُ *Othman*, & Barbara pluribus quàm tribus literis constantia; ut اِبْرَاهِيمُ *Abraham*, اِسْحَاقُ *Isaac*, يَعْقُوبُ *Jacob*, آدَمُ *Adam*, جَهَنَّمَ *Gehenna*, فِرْدَوْسُ *Paradisus*, &c. nec non foeminina terminata ة foeminino, ut عَيْشَةُ *Aisja*; & constantia literis quatuor, زَيْنَبُ *Zainab*; vel tribus quarum media movetur, ut سَكَّرُ *Sakar*, aut damma ante se habet, ut جَوْرُ *Gjoero*. quæ autem tribus constant literis nec terminantur ة, nisi Barbara sint, (nam hæc sunt diptota) modò triptota sunt, modò diptota, ut Nom. سَقَرُ Genit. سَقَرٍ, Acc. سَقَرًا, & Nom.

& Nom. سَقَرُ Gen. & Accus. سَقَرٌ . sic Nom. دُعْدُ , Genit. دُعْدٍ Acc. دُعْدًا ; & Nom. دُعْدُ Genit. & Accus. دُعْدُ . quod & reliquis nominibus invariabilibus (in poësi potissimum) interdum contingit; sicut contrà, variabilia seu triptota quædam, invariabilia seu diptota subinde fiunt: sed utrumque rarum est.

Bene autem hîc meminisse oportet Canonis tertii و , nec non tertii & quarti ي : nam juxta Canonem tertium و dicitur , عَصَا pro عَصًى , عَصًى , عَصَا , baculum , baculi vel baculo, baculum: & juxta tertium Can. رَحِيَّ دي pro رَحِيٍّ , رَحِيٍّ , رَحِيًّا , mola , molæ , molam; juxta quartum verò ejusdem Canonem رَامٍ , pro رَامِيٍّ & رَامِيٍّ pro- jiciens, projicientis; جَوَارٍ , pro جَوَارِيٍّ & جَوَارِيٍّ puellæ , puellarum.

Consideranda autem in hisce casibus sunt Apocope & Permutatio.

Apocope est & Nun Casualis: Vocalis quidem, in nominibus triptotis, & diptotis pluralibus fœmininis perfectis: Consoni verò in diptotis dualibus, & pluralibus masculinis perfectis. amittunt enim hæc omnia Nun ob Constructionem, tum Regiminis, seu cùm sequitur Genitivus:

ut كِتَابٌ liber, كِتَابُ مُوسَى liber Mosi, كِتَابٌ ut كِتَابُ مُوسَى libri vel libro Mosi, كِتَابُ مُوسَى librum Mosi:

كِتَابَانِ libri duo, كِتَابَا مُوسَى libri duo Mosi,
 كِتَابَيْ مُوسَى librorum duorum, libris duobus, vel libros
 duos Mosi: كِتُبٌ libri, كِتُبٌ مُوسَى libri Mosi,
 كِتُبِ مُوسَى librorum, vel libris Mosi, libros
 Mosi: كِتُبُ بَنِي اللَّهِ filii Dei, كِتُبُ بَنِي اللَّهِ filiorum, filiis
 vel filios Dei. tum Affixi, seu cum annectitur Pronomen
 Possessivum: ut كِتَابُهُ liber ejus, كِتَابِهِ libri vel libro
 ejus, كِتَابُهُ librum ejus; كِتَابَاهُ libri duo ejus; كِتَابَيْهِ
 librorum duorum, libris duobus, vel libros duos ejus; كِتُبُهُ
 كِتُبُهُ, كِتُبُهُ, libri, librorum, & libros ejus. Et Nun vocale
 etiam excidit ob articulum ال tum præcedentem, ut
 كِتَابُ liber, كِتَابُ libri, كِتَابُ librum; tum
 sequentem, ut كِتَابُ الَّذِي liber qui, كِتَابُ الَّذِي li-
 brum qui, &c. رَامِ sagittarius, رَامِي السَّيْفِ sagittarius re-
 gis: excidente enim Nun redit ي abjectum.

Sed أَبٌ pater, أَخٌ frater, حَمٌ socer, & interdum quo-
 que هُنَّ res, muliebria, Nun ob constructionem abjicientes
 (nisi accedat ي affixum,) assumunt ejus loco literam
 quiescentem; in Nominativo و, in Gen. ي, in Acc. ا:
 ut

ut *هُوَ أَبُو دَاوُدَ* *is est pater Davidis*, *أَبِي دَاوُدَ* à *patre Davidis*, *رَأَيْتُ أَبَا دَاوُدَ* *vidi patrem Davidis*, *أَبُوكَ* *pater tuus*, *أَبَاكَ* *patrem tuum*. Sic *نُو* possessor, in regimine (nec aliter usurpatur) habet Genitivum *نِي*,

Accusativum *نَا*. & *فَمُ* *os, oris*, in Gen. constructo *فِي* habet, (etiam cum affixo *ي*) & in Accusativo *فَا*.

Permutatio est Nominativi cum Accusativo: accipit enim ille hujus terminationem in subiecto enuntiationis, cum præcedunt particulæ subiecti, quæ sunt

إِنَّ etenim, utique: *أَنَّ* quodd: *كَأَنَّ* sicuti, ac si:

لَعَلَّ fortassis: *لَيْتَ* sed: *لَا كُنْ* & *لَا كُنَّ*

ut *إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ* *utique Mahomed stat*; *إِنَّ مُحَمَّدًا يَقُومُ*

etenim *Deus est clemens*; *أَنَّ الْمَلِكَ قَدِيرٌ* *sciunt quodd*

rex est potens; ubi *مُحَمَّدًا* est pro *مُحَمَّدٌ*, *اللَّهُ* pro *اللَّهُ*, *الْمَلِكُ* pro *الْمَلِكُ*.

Sed necesse est ut nihil intercedat; nisi fortè Præpositio cum suo casu: ut *إِنَّ فِي الدَّارِ رَجُلًا* *utique in domo est homo*. *إِنَّ* quoque & *لَيْتَ* assumunt interdum *مَا* in fine; & tunc *إِنَّ* semper, *لَيْتَ* ut plurimum, virtutem illam amittit.

Sic

Sic *لَا non est*, immediatè præpositum appellativo ei influxu suo pro Nominativi dat Accusativi terminationem, sed sine Nun vocali; ut رَبِّهِ *لَا non est dubium in eo*. sed iteratum liberè influit in alterutrum, & utrumque; ut

$$\left\{ \begin{array}{l} \text{لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ} \\ \text{لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ} \\ \text{لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ} \\ \text{لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ} \end{array} \right\} \text{إِلَّا بِاللَّهِ}$$
non est virtus nec potentia nisi in Deo.

De Vocativo.

VOCATIVUS per Accusativum concipitur: ut يَا *vir*, يَا عَبْدَ اللَّهِ *o serve Dei*: nisi sit nominis Proprii aut Appellativi possidentis Articulum: vel absolutè positi, quod significat rem quam vocans intuetur; tum enim concipitur per Nominat. sed absque Nun vocali: ut يَا أَدَمَ *o Adam*, يَا مُحَمَّدَ *o Mahomed*, يَا أَيُّهَا النَّاسُ *o homines*, يَا رَجُلًا *o tu vir*, (quem scilicet aspicio) يَا رَجُلَانِ *o vos duo viri*, يَا نَبِيَّوْنَ *o vos prophetæ*. Si quis ad opem invocetur, adhibetur non rarè Genitivus præfixo لَ: ut يَا لَزَيْدَ *Zeide*, (adjuva scilicet) vel Accusat. cum اِ: ut يَا زَيْدَا. Adjectivum Vocativo appositum aut Substanti-

stantivum per copulativam Conjunctionem ei adjunctum, indifferenter Nominativi terminationem habet, vel Accusativi; nisi adsit Affixum, tunc enim Accusativi tantum. Cum autem Vocativo addendum est *mi* vel *mei*, id regulariter fit per affixum *ي* : ut *يَا غُلَامِي* *ô puer mi*; & fathato *ي* *يَا غُلَامِي*; vel eo omisso, ut *غُلَام* : raro per *ا*, ut *يَا غُلَامَا*; rarissimè per simplex damma, ut *يَا غُلَام*. pro *أَبِي* autem *pater mi*, & *أُمِّي* *mater mea*, interdum dicitur, *أَبْت* vel *أَبِي*, & *أُمْتُ* vel *أُمِّي* : quod speciale est.

CAPUT OCTAVUM.

De Declinatione.

EX Numerorum & Casuum suprâ memoratorum varietate Declinationes exsurgunt quatuor.

Prima triptota est in Singulari & Plurali, (nam Dualis ubique eadem est ratio:) ut

Sing. Nom. *بَيْتٌ*, Gen. *بَيْتٍ*, Accus. *بَيْتًا*.

Plur. Nom. *بُيُوتٌ*, Gen. *بُيُوتٍ*, Accus. *بُيُوتًا*.

Secunda triptota in Singulari & diptota in Plurali: ut

Sing. Nom. *فَاصِرٌ*, Gen. *فَاصِرٍ*, Accus. *فَاصِرًا*.

T

Plur.

Plur. Nom. فَاَصِرُونَ, Gen.& Acc. فَاَصِرِينَ.

Sing. Nom. فَاَصِرَةٌ, Gen. فَاَصِرَةٌ, Acc. فَاَصِرَةٌ.

Plur. Nom. فَاَصِرَاتُ, Gen.& Acc. فَاَصِرَاتِ.

Sing. Nom. مُسْجِدٌ, Gen. مُسْجِدٍ, Acc. مُسْجِدًا.

Plur. Nom. مُسَاجِدُ, Gen.& Acc. مُسَاجِدِ.

Tertia diptota in Sing. & triptota in Plurali, ut

Sing. Nom. أَحْمَرُ, Gen.& Acc. أَحْمَرُ.

Plur. Nom. حُمْرٌ, Gen. حُمْرٍ, Acc. حُمْرًا.

Quarta diptota in Sing. & Plurali, ut

Sing. Nom. أَصْغَرُ, Gen.& Acc. أَصْغَرُ.

Plur. Nom. أَصَاغِرُ, Gen.& Acc. أَصَاغِرُ.

CAPUT NONUM.

De Comparatione.

COMPARATIVUS fit à positivo præfixo أَ; est-
que formæ أَفْعُلُ: ut أَحْسَنُ bonus, أَحْسَنُ melior;
أَحَبُّ charus, أَحَبُّ (pro أَحَبُّ) parvus, أَصْغَرُ minor; أَكْبَرُ major, أَكْبَرُ charior. habetq; post se مِنْ الْمَلِكِ, ut أَكْبَرُ مِنَ الْمَلِكِ major rege.
fi abso-

si absolutè ponatur aut in regimine, Superlativus est; ut
 اللَّهُ أَعْلَمُ *Deus est scientissimus*; أَحْسَنُ النَّاسِ *optimus ho-*
minum.

CAPUT DECIMUM.

De Numeralibus.

NOMINUM Numeralium, quia peculiaris quædam
 habent, tractatum hîc lubet adjicere: sunt autem du-
 plicia: Cardinalia, & Ordinalia. Cardinalia sunt

Fœm.	Masc.		Fœm.	Masc.	
سِتَّةٌ	سِتَّةٌ	6	وَحْدَةٌ	وَاحِدٌ	1
سَبْعٌ	سَبْعَةٌ	7	أَحَدِي	أَحَدٌ	
ثَمَانِيَةٌ	ثَمَانٍ	8	اِثْنَانِ	اِثْنَانِ	2
تِسْعَةٌ	تِسْعٌ	9	ثَلَاثٌ	ثَلَاثَةٌ	3
عَشْرَةٌ	عَشْرٌ	10	أَرْبَعٌ	أَرْبَعَةٌ	4
			خَمْسَةٌ	خَمْسٌ	5

مِائَتَانِ	200	ثَمَانُونَ	80	خَمْسُونَ	50	عِشْرُونَ	20
أَلْفٌ	1000	تِسْعُونَ	90	سِتُّونَ	60	ثَلَاثُونَ	30
أَلْفَانِ	2000	مِائَةٌ	100	سَبْعُونَ	70	أَرْبَعُونَ	40

Quorum prima duo regulariter formant fœmininum:
 sequentia octo masculina sunt sub terminatione fœmini-

na, & vice versa : reliqua communia. Ea autem quæ terminantur ١٠, diptota sunt, ut reliqua Dualia, & Pluralia perfecta; cætera verò triptota.

Reliqua ex his componuntur, minori numero perpetuè præmissa, idque sine Conjunctione copulativa usque ad viginti : ut

Fœm.	Masc.	Fœm.	Masc.
عَشْرَةٌ	ثَلَاثَةٌ عَشْرٌ	إِحْدَى عَشْرَةٌ	أَحَدٌ عَشْرٌ
عَشْرَةٌ	أَرْبَعَةٌ عَشْرٌ	اِثْنَانِ عَشْرَةٌ	اِثْنَا عَشْرٌ
عَشْرَةٌ	أَرْبَعَةٌ عَشْرٌ	اِثْنَانِ عَشْرَةٌ	اِثْنَا عَشْرٌ

& sic de cæteris : ita ut in hac compositione regulariter عَشْرٌ sit masculinum, & عَشْرَةٌ fœm. & utrumque terminetur nudâ vocali fatha, idque in omni casu; præterquam in اِثْنَانِ عَشْرَةٌ & اِثْنَا عَشْرَةٌ, quorum casus obliquus est اِثْنَيْنِ عَشْرٌ & اِثْنَيْ عَشْرٌ.

In reliquis accedit Conjectio absque ulla mutatione : ut أَحَدًا وَعَشْرَيْنِ, أَحَدٌ وَعَشْرُونَ, أَحَدٌ وَعَشْرُونَ; & sic de cæteris.

Ordinalia sunt,

Fœm.	Masc.	Fœm.	Masc.
رَابِعَةٌ	رَابِعٌ 4 ^{us} .	أَوَّلِي	أَوَّلٌ Pri- mus.
خَامِسَةٌ	خَامِسٌ 5 ^{us} .	ثَانِيَةٌ	ثَانٍ 2 ^{us} .
سَادِسَةٌ	سَادِسٌ 6 ^{us} .	ثَالِثَةٌ	ثَالِثٌ 3 ^{us} .

سَابِعَةٌ

7us. سَابِعٌ سَابِعَةٌ ٧^{us}. تَاسِعٌ تَاسِعَةٌ ٩^{us}.
8us. ثَامِنٌ ثَامِنَةٌ ٨^{us}. عَاشِرٌ عَاشِرَةٌ ١٠^{us}.

عِشْرُونَ *vigesimalis*, *ma*; ثَلَاثُونَ *trigesimalis*, *ma*: & sic de cæteris denariis: nam in his non differunt Ordinalia à Cardinalibus.

Reliqua ex his componuntur eodem ferè modo, quo Cardinalia: ut

Fœm.	Masc.	
حَادِيَّةٌ عَشْرَةٌ	حَادِي عَشْرٌ	Undecimus.
ثَانِيَّةٌ عَشْرَةٌ	ثَانِي عَشْرٌ	12 ^{us}
ثَالِثَةٌ عَشْرَةٌ	ثَالِث عَشْرٌ	13 ^{us}

& sic cætera, ut aptota quoque sint per fatha:

حَادِيَّةٌ وَعِشْرُونَ ٢١^{us} حَادِي وَعِشْرُونَ

& ita reliqua.

Usurpatur autem pro Ordinali numerus Cardinalis, cum numeratum non est restrictum.

CAPUT UNDECIMUM.

De Pronomine.

NOMINIS vicem subeunt Pronomina; quæ sunt Separata, vel aliis vocibus Affixa. Separata sunt triplicia, Personalia, Demonstrativa, & Relativa: quæ Generibus & Numeris variantur ut Nomina: sed Casus non agnoscunt; nisi dualia Demonstrativa & Relativa, quæ more Nominū diptota sunt.

T 3

Per-

Personalia autem sunt hæc :

Pluralia.			Dualia.		Singularia.		
illi	vos	nos	illi	duo vos duo	ille	tu	ego
هُمْ	أَنْتُمْ	نَحْنُ		أَنْتُمَا هُمَا	أَنْتَ هُوَ		Masc.
illæ					illa	أَنَا	Com.
هُنَّ	أَنْتُنَّ				أَنْتِ هِيَ		Fœm.

Quorum ea quæ tertiæ personæ sunt pro verbo substantivo cujuscvis personæ sæpissimè usurpantur.

Demonstrativum autem propinqui est *هَـ* hic ; quod sic flectitur :

Plur.	Dual.	Sing.
أُولَئِكَ	هَـ هَـ	هَـ Masc.
أُولَئِكَ	هَـ هَـ	هَـ Com:
	هَـ هَـ	هَـ Fœm.

fitque demonstrativum remoti addito *كَـ* , in hunc modum ;

Plur.	Dual.	Sing.
أُولَئِكَ	هَـ هَـ	هَـ ille
أُولَئِكَ	هَـ هَـ	هَـ illa

ante quod *كَـ* in Singul. & Plur. non rarò assumitur ,
ut di-

ut dicatur **ذَلِكَ**, & cum **م** paragogico **ذَلِكَ**, **أُولَئِكَ**. utrique autem, nisi **ل** illud assumatur, crebro præfigitur **هَـ**: cujus tamen **ل** compendii causâ non solet pingi; sed per fatha perpendicularare aut medda representari, (quod & **هَـ** ante **ل**, & aliis vocibus **ل** quiescens habentibus creberrimè accidit) hoc modo:

هَـ	هَـ	هَـ	هَـ
هَـ	هَـ	هَـ	هَـ
هَـ	هَـ	هَـ	هَـ

Relativum est **الَّذِي** *qui*, compositum ex articulo **ال** & **لَـ**; flectiturque hoc modo:

الَّذِي	الَّذِي	الَّذِي	الَّذِي
الَّذِي	الَّذِي	الَّذِي	الَّذِي
الَّذِي	الَّذِي	الَّذِي	الَّذِي

Nun Duale hîc & in Demonstrativis interdum habet tefdid, in compensationem ultimæ singularis excidentis.

Cæterùm relativum hoc non patitur ante se literas serviles præter **فَـ**, ac rarissimè usurpatur in Casu obliquo. sed defectus hi supplentur per Affixa vocum sequentium: sic pro **الَّذِي** *in quo*, dicitur **بِالَّذِي**; & pro **الَّذِي** *à quo*, **مِنَ الَّذِي**; pro **الَّذِي** *quem vidi*, **رَأَيْتُ الَّذِي**.

Relati-

Relativa quoque sunt sed antecedens includentia
مَنْ is qui, & *مَنْ* qui, quicumque; *مَا* id quod, quodcunque, ea
 quæ, quæcunque: illud de personis, hoc de rebus dicitur:
 & utrumque non rarò interrogat.

أَيُّ autem quis, qualis, Nomen est interrogativum &
 substantivum; unde aliud substantivum regit in Geniti-
 vo: ut *كَيْتَابٍ أَيُّ* qualis liber, *كَيْتَابٍ* ex quo
 vel *quali libro?*

Affixa cum Nominibus significant possessionem, re-
 feruntque Pronomina nostra possessiva: cum Verbis ut
 plurimum Casum patientem; non rarò tamen Dativum,
 maximè cum Accusativus alius sequitur: suntque

Plur.			Dual.		Sing.				
3	2	1	3	2	3	2	1	Perf.	
هُمْ	كُم				كِي	كِي			Masc.
		نَا	كَمَا	هَمَا		ي			Com.
هِنَّ	كَنَّ				كِي	هَا			Fœm.

Pro *ي*, cū Verbis & Particulis terminatis *ن*, est *في*.

Nunquam autem mutantur: nisi quòd *هَؤُلَاءِ* damma in kesfra mutant, cū immediate præcedit kesfra,
 ut *مِنْ رِجْلِهِ*; vel *ي* vocali destitutum, ut *فِيهِ* in eo, &
عَلَيْهِ super eo: & quòd *ي* loco kesfra ante se, habet fatha
 super se, cū annectitur dictioni terminatæ aliquâ litera-
 rum

rum *خطاياي* *خطاياي* vocali destituta : ut *خطاياي* *peccata*,
غلامين *غلامين* *peccata mea*, *غلاماي* *duo pueri*, *غلامي* *duo pueri mei*; *غلامين*
مُسْلِمِينَ *duorum puerorum*, *غلامي* *duorum puerorum meorum*; *مُسْلِمِينَ*
فidelium, *مُسْلِمِي* *fidelium meorum*; sic & *مُسْلِمُونَ* est
مُسْلِمِي juxta Canon. 5. Ie : *عَصَا* *baculus*, *عَصَاي* *baculus*
meus; *رَامٍ* *sagittarius*, *رَامِي* *sagittarius meus*. & quod post
kesra interdum excidit, quod frequens est in Vocativo :
ut *رَبِّ* *domine mi* : & fere perpetuum, cum praecedit
aliud *ي* descendens ex hamza ; ut *أَحِبَّاي* *amici mei*,
أَبَائِي *patres mei*. Sic pro *ي* occurrit *ن* ; ut *أَنْصُرُونَ* *ad-*
juva me.

Et vocibus nullam inducunt mutationem : nisi quod in
Nominibus Nun casuale tollunt, ut supra dictum est : &
ي insuper ultimam vocalem ; ut *كِتَابِي* *liber*, *كِتَابِي*
liber meus : ac *ة* foemininum in *ا* mutant ; ut *أَمِيَّتِي* *amita*,
أَمِيَّتِي *amita tua* : nec non hamza ultimum in *ي* vel *و*
juxta Canonem primum Elif. In verbis autem pellunt
otiosum post *و* servile ; ut *أَنْصُرُوا* *adjuverunt*, *أَنْصُرُونَا*
adjuverunt nos : & terminationi *تُمْ* *adjiciunt*, *و*, ut *أَنْصُرْتُمْ*
adjuvistis, *أَنْصُرْتُمُوهُ* *adjuvistis eum*.

In utrisque autem, tum Nominibus tum Verbis, Ie finale post fatha quiescens instar Elif, liberè in Elif quiescens mutant vel relinquunt: ut رَمَى *jecit*, & رَمَاهُ *jecit eum*; & فَتَى *puer*, & فَتَاهُ *puer ejus*. Nam in Particulis ي hoc diphthongescit; ut إِلَيَّ *ad*, إِلَيْهِ *ad eum*.

Uni autem Verbo duo interdum annectuntur affixa: ut أَعْطَانِيَهُ *dedit mihi eum*, يُكْفِيكَهُمْ *sufficere fecit tibi illos*.

Possunt quoque Affixa separatim verbis apponi, sed præfixo أَجَا; ut أَجَاكَ *te*, أَجَانِي *me*, &c. ضَرَبَكَ, atque etiam ضَرَبَ أَجَاكَ *verberavit te*.

Actiones autem reciprocae per nomen نَفْسٌ cum affixis exprimuntur: ut أَحَبَبْتُ نَفْسِي *dilexi me* (quasi dicat, animam meam) أَحَبَبْتُمْ أَنْفُسَكُمْ *dilexistis vos ipsos*, &c. rarissimè per nudum affixum, ut أَحْبَبْنِي *diligo me*.

FINIS LIBRI TERTII.

THO-

THOMÆ ERPENII

GRAMMATICÆ

ARABICÆ

Liber Quartus,

De

PARTICVLIS.

CAPUT PRIMUM.

De Particulis conjunctis.

PARTICVLARVM orationis indeclinabilium alia
sunt conjunctæ, quæ perpetuò aliis vocibus præfi-
guntur; alia separatæ: conjunctæ sunt octo literæ
أَبْتَسْ فُعْلُو.

ا

habet fatha, estque nota interrogationis: ut أَمَاتْ *an obiit?*
أَنْتُ *an tu?* أَفِي *an in?* & vocandi articulus; ut أَدُوسُفُ
ô *Iosephe*, vocatque propinquum.

ب

semper possidet kesra, &

1. significat *in*: ut بَالْمَسْجِدِ *in templo*.

V 2

2. no-

2. notat *instrumentum*: ut كَتَبْتُ بِقَلَمٍ (*scripsi calamo*).
3. valet *cum*; quando videlicet subjungitur verbis adventus & discessus, quæ tum per *adducere*, *afferre*, *abducere*, *auferre*, exponuntur: ut أَتَوْا بِكِتَابٍ *attulerunt librum*;
بِالْفَتَى *abduxerunt puerum vel juvenem*.
4. significat *per*: ut بِأَبِي *per patrem meum*.
5. valet *propter*: ut بِدُخُولِكَ *propter introitum tuum*.
6. est jurandi particula: ut بِاللَّهِ *per Deum*, بِالأَرْضِ *per terram*.
7. Nominativo præfigitur pleonasticè: ut بِاللَّهِ يَقْدِرُ *Deus est in potente, id est, potens*; أَنَا بِمُؤْمِنٍ *ego sum in credente, id est, credens*.
8. constructioni verborum peculiariter inservit: ut مَرَّ بِمُرِّي *præterit me*.

ت

præfigitur nomini بِاللَّهِ cum fatha, estque jurandi particula: ut تَاللَّهِ *per Deum*.

س

cum fatha Futuro præfigitur, & valet *post*. vide pag. 47.

ف

habet fatha, & significat *ac, dein*; subjungitque præcedenti id

id quod re ipsâ posterius est, & sequitur, sed sine mora ; quo differt à ^فثم. Initio tamen sententiæ, & post dictiones completivas sæpe redundat, & completiva est. Emphasis egregiam importat, & per *igitur* commodè sæpe redatur, cum Imperativo præfigitur. Exempla passim sunt obvia.

ك

fatha quoque possidet, & significat *sicut, instar*, regitque Genitivum, nec admittit affixa : ut كَرَجُلٍ *sicut vir*.

ل

1. est Dativi nostri nota, regitque Genitivum, ac obtinet kesra ; ut لِرَبِّ domino : cum affixis tamen habet fatha, ut لَكَ tibi.

2. significat *ob, propter*, cum kesra : ut ضَرَبْتُهُ لِكُذْبِهِ *verberavi eum ob mendacium ejus*.

3. denotat *ad* : ut ضَرَبْتُهُ لِلتَّائِبِ *verberavi eum ad erudiendum*.

4. juramenti cum admiratione particula : ut لِلَّهِ *per Deum !*

5. cum fatha, est vocationis ad opem nota : ut يَا لِرُدِّي *ô Zeide adjuva*.

6 per pleonasmum eleganter vocibus præfigitur cum fatha, nec mutationem ullam inducit ; cum alibi, tum maximè initio prædicati, cujus subjectum ante se habet

انَّ : ut *اللَّهُ لَقَدِيرٌ* *an* etenim seu utique Deus est potens ;
 انَّ اللَّهُ لَيُحِبُّ : *an* etenim Deus est in caelo ;
 انَّ الْمُؤْمِنِينَ namque, equidem, Deus amat fideles.

7. præfigitur Præterito cum fatha , vertitque id in Optativum. vide Pag. 46.

8. præfigitur Futuro cum kesra , & tunc aut format ex eo Imperativum , inducitque apocopen , aut significat ut , inducitque antithesin. vide pag. 53. & 55.

9. peculiariter inservit Verbis : ut *رُدُّوْكُمْ* pro *رُدُّوْكُمْ* ejecit vos.

habet fatha, estque

1. Conjunctio copulativa, *وَ*, etiam ; sed non includit ordinem , ut *فَ* ; de quo suprà vide sis :

2. jurandi particula , regit Genitivum : ut *وَرَبِّ* per Dominum.

3. Præpositio æquivalens cum , & regit Accusativum : ut *جَاءَ الْأَمِيرُ وَالْجَيْشُ* venit Imperator cum exercitu.

Appendix.

عَمَّا & مِمَّا videntur quoque serviles esse in
 عَنْ مَا & مِنْ مَا.

CAPVT SECVNDVM.

De Particulis separatis.

PARTICVLAS separatas more nostro visum est distinguere in Adverbia, Coniunctiones, Præpositiones, & Interjectiones: quæ omnes immutabiles sunt.

Adverbia Loci.

إِلَى أَيَّنْ unde; مِنْ حَيْثُ, مِنْ أَيَّنْ hinc; *ubi*; حَيْثُ, أَيَّنْ
& هُنَا, هُنَا : *ubicunque*; أَنَّى, حَيْثُمَا : *quod*; إِلَى حَيْثُ
مِنْ هُنَاكَ, *binc*; مِنْ هُنَا : *illic*; هُنَاكَ, هُنَاكَ *hic*; هَاهُنَا
illuc, إِلَى هُنَاكَ, *huc*; إِلَى هُنَا : *illinc*; &c.

Temporis.

مَتَى *quando, cum*: جَمَّ, *antè*; *cum* Præterito; *interdum* *cum* Futuro. sæpe etiam *cum* Præt. vacat, aut indicat Præteritum non venire loco Futuri vel Præsentis, aut emphasin solum aliquam importat; ut & لَقَدْ & قَدْ.
أَيَّانَ & إِنْ مَا, إِنْ أَى, *deinde*: ثُمَّ, ثُمَّ & ثُمَّ
مِنْ بَعْدَ مَا, بَعْدَ, إِنْ, لَمَّا: *tunc*: حِينَئِذٍ, يَوْمَئِذٍ & حِينَ, يَوْمَ
ante hac, قَبْلَ هَذَا: *post*: سَبَّ, سَفَّ, سَفَّ, سَفَّ, *postquam*:
إِلَى أَنْ & حَتَّى أَنْ, حَتَّى إِنْ أَى, حَتَّى *posthac*. بَعْدَ هَذَا
donec

Alia.

لَمْ & لِمَا quomodocunque, كَيْفَ quomodo, أَنَّى أَنَّى, كَيْفَ
 quare, فَقَطْ solum, semper postponitur. اَدَمَّا solummodo, tan-
 tum: رَبِّ لَعَلَّ fortasse: يَا لَيْتَ, لَيْتَ utinam, ô utinam: idem, & interdum; sed regit Genitivum, seu Nomi-
 nativo dat Genitivi terminationem: اِنَّا age: اِنَّا idem,
 & utique: كَمَا ac si: كَمَا quotiescunque.

Reliqua.

Reliqua Adverbia ferè exprimuntur per Accusativos
 Nominum: ut حَسَنًا benè, شَرًّا malè, حَكِيمًا sapienter,
 كَثِيرًا multum, جَدًّا vehementer, مَعًا simul, خَارِجًا foris,
 بَعِيدًا eminus, أَوَّلًا primùm, أَمْسًا heri, غَدًا cras; & cum
 Articulo, الْيَوْمَ hodie, الْآنَ nunc. Vel per Genitivum cum
 præpositione: ut اِلَى دَاخِلٍ intrò, مِنْ فَوْقٍ desuper, اِلَى الْآنَ hætenus, مِنْ الْآنَ posthac, &c.

Conjunctiones.

Copulativæ, sub quibus & disjunctivæ & adversativæ
 continentur: ثُمَّ, & deinde; حَتَّى idem: أَوْ, vel, aut;
 أَمْ an, vel. بَلْ, sed: لَا non autem.

تَحْتِ *infra*, قَبْلَ *ante*, قَدَّامَ *ante*, أَمَامَ *coram*, عِنْدَ *apud*,
 مَعَ *cum*; & دُونَ *præter*, & *infra* de numero, & *non autem*
subintellectâ simul præpositione, si qua præcessit, عَبْرَ
trans, بِدَلِ *pro*, حَوْلَ *circa*, بَيْنَ *inter*, خَلْفَ *post*, شَطْرَ
versus; & si quæ similia: quò pertinent سُوِي سُوِي
 & غَيْرَ *præter*: quæ tamen interdum variant terminatio-
 nem; ut dicetur libro sequente. vel per Genitivum præ-
 cedente Præpositione: ut مِنْ فَوْقِ *superne*, مِنْ بَعْدِ *post*,
 مِنْ دُونَ *præter*, لِأَجْلِ *propter*, idem, &c.

Interjectiones.

Has docebit facilè usus. وََيْلٌ autem *væ* Nomen est;
 & cum Articulo الْوَيْلُ dicitur: regitque Genitivum
 cum ل.

Appendix.

كَمْ ac كَأَيِّنْ & كَأَيَّسَ *quot*, & كُنَا *tot*, Nomina qui-
 dem videntur potiùs esse quàm Particulæ: sed tamen Par-
 ticularum more immutabilia sunt. quod & Nominibus,
 sonitus animaliumque voces significantibus, & paucis
 X 2 etiam

etiam aliis Præteriti aut Imperativi valorem obtinenti-
 bus contingit : ut غَاقُ *crocitatio* : هَاتِ *da, offer* ; فَرَّالِ
descende.

FINIS LIBRI QVARTI.

THO-

THOMÆ ERPENII
GRAMMATICÆ
ARABICÆ

Liber Quintus.

De

SYNTAXI.

CAPUT PRIMUM.

De Syntaxi Nominum.

CONCORDIA Substantivi cum Adjectivo, Relativi cum Antecedente, ac Nominativi cum Verbo eadem hîc quæ in aliis linguis. Solùm observandum est.

1. Plurale inhumanum (sic voco quod non significat homines) eleganter construi modo singularis fœminini:

ut جَنَّاتٌ تُجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ *horti sub quibus currunt*

fluvii: ubi singularia fœminina & تُجْرِي & هَا construuntur

cum جَنَّاتٌ & أَنْهَارٌ pluralibus inhumanis.

2. Plurali humano eleganter quoque præponi Verbum singulare, eodem ferè genere in Præterito, sed non rarò

discrepante in Futuro : ut قَالَ النَّاسُ *dixerunt homines*,
 & يَقُولُ الْكُفَّاءُ *dicunt sapientes*. si Verbum post-
 ponatur , omnia sunt regularia : ut وَيَقُولُونَ *homines dixerunt & dicent*.

Idem de Duali habendum.

3. Adjectivum appositum Vocativo vel Nomini affe-
 cto à vocula *يَا* cum Substantivo suo , interdum non con-
 venire casu.

Cæterum Adjectivum & Substantivum eandem par-
 tem enuntiationis constituentia hîc etiam in restrictione
 & absentia ejus conveniunt. id est, si utrumque pertinet
 ad subjectum, aut ad prædicatum, ac unum restrictum est,
 necesse est etiam alterum restringi : ut & كِتَابٌ عَظِيمٌ
 اِبْرَاهِيمَ الْاَمِينُ *liber magnus, Abraham*
 اَبِي الْمَكْرَمِ ارْسَلْ اِلَيَّ هَذِهِ الرَّسَالَةَ *Pater meus re-*
verendus misit ad me hanc epistolam. Si verò non consti-
 tuant illa eandem partem enuntiationis, id non obtinet :
 ut اَللّٰهُ قَدِيرٌ *Deus est potens*, هٰذَا كِتَابٌ *hic est liber*.

At Substantivum Appellativum cum adjuncto Adje-
 ctivo nomen Proprium constituens Articulum abjicit :
 ut بَيْتُ الْمَقْدَسِ *domus sanctificata*, id est, *Hierosolyma* ;
 بَابُ الصَّغِيرِ *porta parva* , Nomen portæ Damascenæ.

Sub-

Substantivum cum Substantivo genitivo casu jungitur:
 ut *يَدُ الْإِنْسَانِ manus hominis* : *ابْنُ مَرْيَمَ filius Mariæ*. Sic
 quoque *كَأْسٌ ذَهَبِيّ cyathus auri*, id est, *aureus*. Item
كُلُّ إِنْسَانٍ universitas hominis, id est, *omnis homo*, vel
omnes homines. nam *كُلٌّ* est Substantivum.

Exceptio.

Sed nomen mensuræ & ponderis regit mensuratum &
 ponderatum in Accusativo : ut *قَغِيرٌ شَعِيرًا modius*, vel
 potius *hemimedimnus, hordei*; *رَطْلٌ زَيْتًا libra olivarum*.

OBSERVATIO. I.

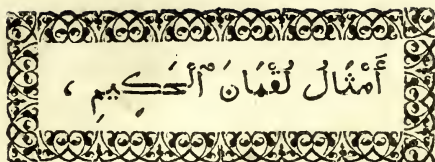
Quædam Substantiva assumpto affixo cum præcedente
 Substantivo congruente adjectiva quodammodo fiunt, &
 constructionem eorum imitantur : ut *نَفْسٌ anima*, cum
 affixo alii Substantivo appositum valet idem quod *ipse*,
ipsa, *ipsum*; & *كُلٌّ universitas*, idem quod *totus*, *tota*,
totum: conveniuntque cum præcedente Substantivo, ut
حَبِيبٌ نَفْسِهِ amicus ipse, quasi dicas, *amicus anima ejus*,
حَبِيبٌ كُلِّهِ amicum ipsum. *خُبْزٌ كُلُّهُ panis totus*, *خُبْزٌ كُلِّهِ panis totius*, &c.

OBSERVATIO II.

Numeri cardinales ratione regiminis substantiva sunt,
 unde

unde à tribus ad decem, & qui supra 99 sunt, regunt numeratum in genitivo, more reliquorum Substantivorum; sed minor denario Plurale cupit, centenarius & major eo, Singulare: ut ثَلَاثُ جَارِيَّاتٍ *tres puellæ*; أَرْبَعَةُ رِجَالٍ *quatuor viri*; مِائَةُ رَجُلٍ *centum viri*; أَلْفٌ دِينَارٍ *mille denarii*. reliqui à decem ad centum, ut Substantiva ponderis & mensuræ, regunt numeratum in Accusativ. singulari: عِشْرُونَ دِينَارًا *quindecim drachmæ*. عِشْرُونَ دِينَارًا *quinti lupi*, &c. Quam constructionem sequuntur, كَيْفَ كَأَيِّ رَجُلًا؟ *quot drachmæ?* كَيْفَ كَأَيِّ رَجُلًا؟ *quot viri?* كَيْفَ كَأَيِّ رَجُلًا؟ *quot drachmis?* كَيْفَ كَأَيِّ رَجُلًا؟ *quot viri?* At ratione convenientiæ Adjectiva sunt, & Masculina Masculinis, Fœminina Fœmininis, Communia utrisque apponuntur, ut patet in exemplis allatis. Interdum etiam Substantivis postponuntur more reliquorum Adjectivorum.

quis dicitur hoc septant sub scriptum non 278
 in hunc dicitur. 282.
 CAP.

FABVLÆ LOCMANI

SAPIENTIS.

أَسَدٌ وَثُورَانِ ،

مَرَّةً خَرَجَ عَلَيَّ ثُورَيْنِ فَأَجْتَمَعَا جَمِيعًا وَكَانَا
 يَنْتَظِمَانِ بِقُرُونِهِمَا وَلَا يَمْكِنُهُ مِنَ الدُّخُولِ
 بَيْنَهُمَا فَانْقَرَّ يَأْخُذُهُمَا وَيُخَذُّهُمَا وَأَوْعَدُهُمَا
 إِلَّا يُعَارِضُهُمَا وَإِنْ يَدْخُلِي أَحَدُهُمَا عَنْ صَاحِبِهِ فَتُخَلِّي
 أَحَدُهُمَا وَأَفْتَرِسُهُمَا جَمِيعًا ،

هَذَا مَعْنَاهُ ،

أَنْ مَدِينَتَيْنِ إِذَا اتَّفَعُوا عَلَيَّ رَأَيْ وَاحِدٍ أَهْلُهُمَا فَإِنَّهُ لَا
 تَمْكِنُ مِنْهُمَا عَدَوَاتٌ فَإِذَا افْتَرَقَا هَلَكَ جَمِيعًا ،

LEO ET DVO TAURI.

Eo aliquando egressus est contra duos Tauros, qui simul congregati cornibus suis feriebant, ita ut ingredi inter eos non posset: unde desiit eos invadere & petere, promisitque eis se non adversaturum eis, etiamsi recederet alter à socio suo. Recessitque alter: atque ille simul dilaceravit utrumque.

Significat hoc,

Duabus civitatibus, cùm cives earum consilio conveniunt, prævalere non posse inimicitias; at discordes si sint, simul eas perire.

NOTÆ.

Aliquando] *Arabice* semel, una vice: *ut nos dicimus* cens, een reise, *une fois*.

Petere] *Verbum* خدع non solum fallere significat; sed etiam insistere, rei alicui incumbere, & operam dare, quæ notio hujus mihi loci esse videtur. * Malim legere, فادفرون وياخذن خدعهما seorsim recessit abstinitque, & eos petere coepit fraude.

غَزَالٌ ،

إَيْلٌ يَعْنِي غَزَالٌ مَرَّةً عَطَشٌ فَأَتَيْتُ إِلَى عَيْنِ مَاءٍ يَشْرَبُ فَنَظَرْتُ
خَيَالَهُ فِي الْمَاءِ فَحَزِنَ لِدِقَّةِ قَوَائِمِهِ وَسَرَّ وَأَبْتَهَجَ لِعَظَمِ
قُرُونِهِ وَكِبَرِهَا وَفِي الْحَالِ خَرَجَ عَلَيْهِ الصَّيَادُونَ فَأَنْهَزَهُمْ
مِنْهُمْ فَأَمَّا هُوَ فِي السَّهْلِ فَلَمْ يَذَرِكُوهُ فَلَمَّا دَخَلَ فِي
الْجَبَلِ

الْجَبَلِ وَعَبَّرَ بَيْنَ الشَّجَرِ فَلَحَقُوهُ الصَّيَّانُونَ وَقَتَلُوهُ فَقَالَ
عِنْدَ مَوْتِهِ الْوَيْلَ لِي أَنَا الْمُسْكِينُ الَّذِي أَزْدَرَيْتَ فِيهِ هُوَ
خَلَّصَنِي وَالَّذِي رَجَوْتُهُ أَهْلَكَنِي ۝

C E R V U S.

2

Cervus cùm aliquando sitiret, ad aquæ venit fontem ut biberet, viditque imaginem sui in aqua, ac tristatus est ob pedum suorum gracilitatem. Gavisus verò est & superbivit cornuum magnitudine & excellentiâ. Ac statim egressi contra eum sunt Venatores, à quibus fugit: cùm autem in planitie esset, non assequuti sunt eum: at cùm montem deinde ingressus esset, & inter arbores transfiret, ceperunt eum venatores, atque occiderunt. Dixitque moriturus: Væ mihi misero, quod me servavit, id vilipendi, in eo confisus sum quod me perdidit.

N O T Æ.

Cervus] *Textus habet*, ajul, (*potiùs* ijjel & ojjel) *id est*, Cervus. *Explicatur vox obscurior*, & *apud Hebræos quam Arabes usitatio* ايل *per notio*ر : sic fabella XIII. Baüda, *id est*, culex.

Ut biberet] ل, *id est*, ut, *hic* & *frequenter alibi in hac constructione omittitur*.

غَزَالٌ ،

غَزَالٌ مَرَّةً مَرَضٌ وَكَانَ أَصْحَابُهُ مِنَ الْوَحُوشِ يَأْتِي
الْيَهُ وَيُودِعُهُ وَيُرْعِي مَا حَوْلَهُ مِنَ الْكَشِيشِ وَالْعُشْبِ فَلَمَّا
فَأَقَ

فَأَفْ مِنْ مَرَضِهِ أَلْتَمَسَ شَيْئًا لِيَأْكُلَهُ فَلَمْ يَجِدْ فَهَلَكَ
جَوْعًا ،

هَذَا مُعْنَاهُ ،

مَنْ كَثُرَ أَهْلُهُ كَثُرَتْ أَحْزَانُهُ ،

C E R V U S.

3.

CERVUS aliquando cū ægrotaret, ad eum venerunt
socii ejus de feris, & custodiverunt eum, graminaque
& herbas quæ circum eum erant absumpserunt: is autem
cū convalescisset, quæsiuit quod ederet, nec invenit quic-
quam; unde periit fame.

Hoc significat,

Multiplicari dolores ejus, cujus familia multiplicatur.

N O T Æ.

Convalescisset] *Arabice est: cū à morbo suo surrexisset. Qui modus loquendi & Belgis est familiaris.*

أَسَدٌ وَتَعَلَّبَ ،

أَسَدٌ مَرَّةً أَشْتَدَّ عَلَيْهِ حَرُّ الشَّمْسِ فَدَخَلَ إِلَى بَعْضِ
الْمُعَاذِرِ يَتَظَلَّلُ بِهَا فَلَمَّا رُبِضَ أَتَى إِلَيْهِ جِرَدُونَ يَمْشِي
عَلَى ظَهْرِهِ فَوَثَبَ قَائِمًا فَنَظَرَ يَمِينًا وَيَسَارًا وَهُوَ خَائِفٌ
مَرَعُوبٌ فَنَظَرُوهُ التَّعَلَّبَ فَضَحَّكَ عَلَيْهِ فَقَالَ لَهُ الْأَسَدُ
لَيْسَ

لَيْسَ مِنْ الْجَرُونِ خَوْفِي إِنَّمَا أَكْبَرُ عَلَيَّ احْتِقَارِي ،
هَذَا مَعْنَاهُ ،

أَنْ أَلْهَوَانَ عَلَيَّ الْعَاقِلِ أَشَدُّ مِنْ أَلَمِ الْمَوْتِ ،

LEO ET VULPES.

4.

LEO aliquando cū molestus ei esset calor solis, ingressus est speluncam quandam, umbram in ea captans. Postquam autem procubuit, venit ad eum stellio, ambulans super dorso ejus: unde subsiliit surgendo, & prospexit dextrorsum, ac sinistrorsum, timens & perterritus: viditque eum & irrisit Vulpes. cui dixit Leo: Non metuo à stellione, sed graviter fero contemni me.

Hoc significat ,

Despectionem sapienti ipsā morte graviores esse.

NOTÆ.

In speluncam quandam] Arabicè in quandam speluncarum. *Observent autem studiosi, vocem بعض, quæ collectivè passim accipitur, & quosdam, nonnullos, partem significat, etiam singulariter interdum sumi pro احد, & احدي, sine ullo tamen generis respectu; ut hîc & locis aliquot aliis in hoc opusculo.*

* **أكبر** graviter fero] seu indignor. *Est autem propriè التكبیر, dicere, اللہ اکبر Allâho Acbar: quam formulam in الصلاة precatione sacra usurpare solent; nec nō extra Dei cultum, in percussi animi admiratione, indignatione, & metu.*

أَسَدٌ وَثُورٌ ،

أَسَدٌ مَرَّةً أَرَانُ يَفْتَرِسُ ثُورًا فَلَمْ يُجَسِرْ عَلَيْهِ لِشِدَّةِ
قُدْصِي إِلَيْهِ لِيَحْتَالَ عَلَيْهِ قَائِلًا ائِلِمَنَّ أَنِّي قَدْ ذُبَحْتُ
خُرُوفًا سَمِينًا أَشْتَهِي أَنْ تَأْكُلَ عِنْدِي فِي هَذِهِ اللَّيْلَةِ
خَبْرًا فَأَجَابَهُ إِلَيَّ ذَلِكَ فَلَمَّا وَصَلَ إِلَيَّ الْمَوْضِعِ وَنَظَرَهُ إِنَّا
قَدْ اسْتَعَدَّ الْأَسَدُ حُطْبًا كَثِيرًا وَخَلَائِفِينَ كِبَارًا قَوْلِي
الْثَّورُ هَارِبًا فَلَمَّا عَايَنَ ذَلِكَ فَقَالَ لَهُ الْأَسَدُ لِمَ إِنَّا وَلَيْتَ
بَعْدَ مَجِيئِكَ إِلَيَّ هَاهُنَا قَالَ لَهُ الثَّورُ لِأَنِّي عَلِمْتُ أَنَّ هَذَا
الْإِسْتِعْدَادَ لِمَا هُوَ أَكْبَرُ مِنْ الْخُرُوفِ ،

هَذَا مَعْنَاهُ ،

أَنَّ مَا سَبِيلُ الْعَاقِلِ أَنْ يُصَدِّقَ عُدُوَّهُ وَلَا يَأْتِسَّ إِلَيْهِ ،

LEO ET TAURUS

S. LEO aliquando cū vellet dilacerare Taurum, nihil
contra eum est ausus, ob robur ejus; abiitque ut deci-
peret eum, dicens: Scito me agnum pinguem mactavisse:
cupio ut hac nocte cibum apud me sumas. Quod is factu-
rum se promisit. Ut autem ad locum pervēnit, eumque
vidit,

vidit, ecce, præparaverat Leo ligna multa, & ollas magnas: abiitque Taurus fugiens: quod ut vidit Leo, dixit ei: Cur abis postquam huc advenisti? Respondit Taurus. Quia scio hunc apparatus esse rei alicui majori agno.

Hoc significat,

Non oportere sapientem credere inimico suo, aut associari (seu potius familiarem esse) illi.

N O T A.

Cibum] *Arabice est panem: sed edere panem Arabibus est cibum sumere.*

Promisit] *Arabice, respondit ei ad hoc, id est annuit, non recusavit. Phrasis elegans, & passim obvia.*

Ollas] *Arab. خلّاقين quam ego vocem alibi non memini me legere, unde nec satis certò scio quid significet: sed suspicor id esse quod dixi.* Vtique singulare ejus est خلّاقين Chal-kînon, nempe Græc. χαλκείον, ahenum.*

Oportere] *Arabice, non esse semitam sapientis.*

Affocietur] *انس est socium esse, associari. unde انس الإنسان, infânnon, & انسي infînon, hominem significant, quòd animal sit sociabile.* Hic potius familiarem esse reddi posset.*

أَسَدٌ وَتَعَلَّبَ ،

أَسَدٌ مَرَّةً شَاخَ وَضَعُفٌ وَلَمْ يَقْدِرْ عَلَى شَيْءٍ مِنَ الْوُحُوشِ
فَأَرَانَ أَنْ يُحْتَالَ لِنَفْسِهِ فِي الْمَعِيشَةِ فَتَمَارَضَ وَالْقِي دُعُسُهُ
فِي بَعْضِ الْمَغَايِرِ وَكَانَ كُلَّمَا أَنَاهُ شَيْءٌ مِنَ الْوُحُوشِ
لِيُودِعَهُ

لِيُودِعَهُ أَفْتَرَسَهُ دَاخِلَ الْغَارَةِ وَأَكَلَهُ فَأَتَى الثَّعْلَبُ إِلَيْهِ
فَوَقَفَ عَلَى بَابِ الْغَارَةِ مُسَلِّمًا عَلَيْهِ قَائِلًا لَهُ كَيْفَ حَالُكَ
يَا سَيِّدَ الْوَحُوشِ فَقَالَ لَهُ الْأَسَدُ لِمَذَا لَا تَدْخُلُ يَا أَبَى
الْحُسَيْنِ فَقَالَ لَهُ الثَّعْلَبُ يَا سَيِّدُ قَدْ كُنْتُ عَوَّلْتُ عَلَى
ذَلِكَ غَيْرَ أَنَّنِي أَرَا عِنْدَكَ آثَارَ أَقْدَامٍ كَثِيرَةٍ قَدْ دَخَلُوا وَلَا
أَرَا أَن خَرَجَ مِنْهُمْ وَلَا وَاحِدٌ ،

هَذَا مَعْنَاهُ ،

أَنَّ مَا سَبِيلَ الْإِنْسَانِ أَنَّ يَهْجُمَ عَلَى أَمْرِ إِلَّا حَتَّى يَمِيزَهُ ،

LEO ET VULPES.

LEO aliquando cū senuisset & debilis factus esset,
nec praevaleret ulli ferarum, voluit sibi dolo acquirere
victum, & morbum simulans, se in speluncam quandam
abjecit. Accidit autem ut quotiescunque accederet ad eum
ferarum aliqua ipsum custoditura, eam in specu dilaceraret,
& devoraret. Venitque ad eum Vulpes, & substitit ad
ostium speluncae, ac salutavit eum, dicens: Qualis est sta-
tus tuus ô princeps ferarum? Dixitque ei Leo: Quam-
obrem non ingrederis ô Pater pulchri? Respondit Vul-
pes: Considerem ego in hoc, domine, nisi viderem apud te
vestigia multorum pedum, qui ingressi sunt, quorum ne
unum quidem video egressum esse.

Hoc

Hoc significat,

Non oportere hominem rem aliquam aggredi, antequam probè eam perpenderit.

N O T Æ.

* *ليودعه* *Hoc in Conj. II. notat valediceret, & in Conj. IV. depositum relinqueret custodiendum: quorum neutrum hîc quadrat. Itaque levi factâ metatthesi legendum puto يعوده, visiteret ægrotantem.*

Pater bonitatis *vel* pulchritudinis.] *Arabismus, in quo* أب venit *pro* نى .

Confiderem ego in hoc.] *id est, crederem bonis verbis tuis, nisi, &c. est enim* تعويل *inniti, confidere. * vel minime veritus eram id facere.*

أَسَدٌ وَانْسَانٌ ،

أَسَدٌ مَرَّةً وَجَدَ انْسَانًا عَلَيَّ الطَّرِيفِ فَجَعَلَا يَتَشَاوِرَانِ
بِالْكَلَامِ عَلَيَّ الْقُوَّةِ وَشِدَّةِ الْبَأْسِ الْأَسَدُ يَطِيبُ فِي شِدَّتِهِ
وَبَأْسِهِ فَنَظَرَ الْانْسَانُ عَلَيَّ حَايِطَ صُورَةِ رَجُلٍ وَهُوَ يُخْنَفُ
الْأَسَدُ فَضَحَكَ الْانْسَانُ فَقَالَ لَهُ الْأَسَدُ لَوْ كَانَ السَّبْعُ
مُصَوِّرِينَ مِثْلَ بَنِي آدَمَ لَمْ يَقْدِرِ الْانْسَانُ يُخْنَفُ سَبْعًا بَلْ
كَانَ السَّبْعُ يُخْنَفُ الْانْسَانُ ،

هَذَا مَعْنَاهُ ،

أَنَّ مَا يُرَكَّبِي الْانْسَانُ بِشَهَاةِ أَهْلِ بَيْتِهِ ،

LEO ET HOMO.

7. LEO aliquando invenit hominem in via, coeperuntque velitari inter se sermone de virtute & roboris vehementia. Leo quidem suam laudabat virtutem & robur. At homo vidit in pariete figuram hominis strangulantis leonem, ac risit. Leo verò ei dixit: Si leones pictores essent, ut filii hominis, non posset homo strangulare leonem; sed leo strangularet hominem.

Hoc significat,

Non justificari quemquam testimonio domesticorum suorum.

NOTÆ.

Coeperunt] *Verbum جعل hic & linea sequenti servile est, ut verbum كان: & sic passim alibi.*

Filii hominis] seu filii Adami, id est homines, phrasis est Arabibus etiam valde usitata.

غَزَالٌ وَأَسَدٌ ،

غَزَالٌ مَرَّةً مِنْ خَوْفِهِ مِنَ الصَّيَّادِينَ أَنْهَزَمَ إِلَيَّ مَغَارَةً فَدَخَلَ إِلَيَّ الْأَسَدُ فَأَقْبَرَسَهُ فَقَالَ فِي نَفْسِهِ الْوَيْلَ لِي أَنَا الشَّقِيُّ لِأَنِّي هَرَبْتُ مِنَ النَّاسِ وَوَقَعْتُ فِي يَدِ مَنْ هُوَ أَشَدُّ مِنْهُمْ بَأْسًا ،

هَذَا مَعْنَاهُ ،

مَنْ يَفِرُّ مِنْ خَوْفٍ يَسِيرُ يَقَعُ فِي بَلَاءٍ عَظِيمٍ ،

CER-

CERVUS ET LEO.

8

CERVUS (vel dorcas) aliquando timens sibi à venatoribus fugit in antrum, ingressusque ad eum est Leo, ac dilaceravit eum. dixitque secum : Væ mihi misero, qui ab hominibus fugi, & incidi in manum ejus qui vehementior illis est robore.

Hoc significat,

Eum, qui fugit præ timore parvo, incidere in infortunium magnum.

N O T Æ.

Secum] *Arab. in anima sua, id est, apud se.*

Manum] *id est, potestatem : ut in aliis linguis.*

غَزَالٌ وَتَعْلَبٌ ،

غَزَالٌ مَرَّةً غَطَشَ فَجَاءَ إِلَى عَيْنِ مَاءٍ يَشْرَبُ وَكَانَ الْمَاءُ
فِي جُبٍّ عَمِيقٍ ثُمَّ إِذْهُ لَمَّا رَأَى عَلَى الطَّلُوعِ لَمْ يَقْدِرْ فَنَظَرَ
التَّعْلَبُ فَقَالَ لَهُ يَا أَخِي أَسَيْتَ فِي فِعْلِكَ إِنَّ لَمْ تُمَيِّزْ
طُلُوعَكَ قَبْلَ دُرُوكِ ،

هَذَا مَعْنَاهُ ،

الَّذِي يَنْزِلُ إِلَى أَسْفَلِ الْبَحْرِ وَلَا يَعْرِفُ يَوْمَ حَتَّى إِلَى
فَوْقَ وَجْهِهِ الْمَاءِ ،

9

CERVUS aliquando cùm sitiret, venit ad fontem aquæ, ut biberet: erat autem aqua in puteo profundo, unde cùm ille deinde conaretur ascendere, non potuit. Viditque eum Vulpes, & dixit ei: O frater mi, fecisti malè quod non perpenderis ascensum tuum ante descensum tuum.

Hoc significat

Hominem, qui descendit in imum maris, neque scit natare, donec super facie ejus sit aqua.

N O T Æ.

Fecisti malè] *ad verbum*, deliquisti in actione tua.

* *Estque* أَسَاءَتْ *pro* أَسَاءَتْ: nam thema est, سَاءَ *pro* سَوَاءَ, idè quod in Conj. iv. scil. malè fecit; & opponitur أَحْسَنَ *pro* أَجْسَنَ.

Significat hominem] *id est*, fabula est in hominem: & sic pòst aliquoties, cùm videlicet Accusativum non sequitur Infinitivus.

أَرَانِبُ وَتَعَالِبُ

النَّسُورُ مَرَّةً وَقَعَ بَيْنَهُمْ وَبَيْنَ الْأَرَانِبِ حُرْبٌ فَمَضَوْا الْأَرَانِبَ
إِلَى التَّعَالِبِ يُسَوِّمُونَ مِنْهُمْ الْخَلْفَ وَالْمُعَاضِدَةَ عَلَيِ
النَّسُورِ فَقَالُوا لَهُمْ لَوْ لَا عَرَفْنَاكُمْ وَنَعْلَمَ لِمَنْ تُحَارِبُونَ
لَفَعَلْنَا ذَلِكَ

هَذَا مَعْنَاهُ

أَنَّ سَبِيلَ الْإِنْسَانِ إِلَّا يُحَارِبُ لِمَنْ هُوَ أَشَدُّ بَأْسًا مِنْهُ

LEPO-

LEPORES ET VULPES.

10.

OR TVM aliquando inter Aquilas & Lepores est bellum: abieruntque Lepores ad Vulpes, petentes ab iis contrarietatem & resistantiam contra Aquilas. At dixerunt eis: Nisi nossemus vos, & sciremus quibuscum bellum geritis, utique faceremus illud.

Hoc significat,

Non decere hominem ut cum eo belligeret, qui plus ipso virtute pollet.

N O T Æ.

* الخلف والمعاضدة] *malim legere الحلف* l, *hilfa*, ut in fœdus coirent opemque ferrent.

أَرَدْتُ وَلَبَوْتُ ،

أَرَدْتُ مَرَّةً عَبَّرَ عَلَيَّ لَبَوْتُ قَائِلًا أَنَا أَتَنَجُّ فِي كُلِّ سَنَةٍ
أَوَّلًا كَثِيرَةً وَأَتَبِ إِنَّمَا ثَلَاثِينَ فِي كُلِّ عُمْرِي وَاحِدًا
أَوْ اثْنَيْنِ فَقَالَتْ لَهُ اللَّبَوْتُ صَدَقْتَ غَيْرَ أَنَا وَإِنْ كَانَ وَاحِدًا
فَهُوَ سَبْعَةٌ ،

هَذَا مَعْنَاهُ ،

أَنَّ وَلَدًا وَاحِدًا مُبَارَكًا خَيْرٌ مِنْ أَوَّلَانِ كَثِيرَةٍ عَاجِزِينَ ،

LEPUS ET LEÆNA.

LEPUS quidam aliquando adortus est (*vel propriè præ-*
teriiit, transiit juxta vel ad) leænam, dicens: Pario ego
singulis annis complures filios (*seu foetus*); tu autem tota
tua ætate solummodò unum aut duos. Dixit ei Leæna:
Credo: sed ille, licet unus sit, septem valet.

B 3

Hoc

Hoc significat,

Quòd filius unus probus præstat pluribus ignavis.

N O T Æ.

Septem valet] *Arab.* est septem. * *Potius* سَبْعَةٌ *legendum, reddendumque, est leana.*

Probus] *Proprie* benedictus.

امْرَأَةٌ وَدَجَاجَةٌ ،

امْرَأَةٌ كَانَ لَهَا دَجَاجَةٌ تَبِيضُ فِي كُلِّ يَوْمٍ بَيْضَةً فَضَةً
فَقَالَتْ اَلْاِمْرَأَةُ فِي نَفْسِهَا اِنْ اَنَا كَثَرْتُ عَلَافَهَا تَبِيضُ
بَيْضَتَيْنِ فَلَمَّا كَثُرَ عَلَافُهَا تَشَقَّتْ حَوْصَلَتُهَا فَمَاتَتْ ،

هَذَا مَعْنَاهُ

اَنَّ نَاسًا كَثِيرًا بِسَبَبِ رِيحٍ كَثِيرٍ يَهْلِكُونَ رَأْسَ
مَالِهِمْ ،

MULIER ET GALLINA.

α

MULIERI cuidam erat Gallina singulis diebus ovum pariens argenteum. Dixitque Mulier secum: Si multiplicavero cibum ejus, pariet ova bina. Ut autem cibus ejus fuit auctus, rupta est ingluvies ejus, & mortua est.

Hoc significat,

Multos homines quæstus multi causâ perdere caput opum suarum.

N O T Æ.

Caput opum, *id est, quod Arabes uno verbo dicunt*
بِضَاعَةٌ

بضاعة id est, *summa principalis quæ sænori exponitur*,
hooft-somme *nostratibus*.

بَعُوضَةٌ وَثُورٌ ،

بَعُوضَةٌ يَعْنِي ثَامُوسَةَ وَقَعَتْ عَلَيَّ قَرْنٌ ثُورٍ فَظَنَنْتُ أَنَّهَا
ثَقُلَتْ عَلَيْهِ فَقَالَتْ لَهُ إِنْ كُنْتُ قَدْ ثَقُلْتُ عَلَيْكَ أَعْلَمْنِي
حَتَّى أَطِيرَ عَنْكَ فَقَالَ الثَّوْرُ يَا هَذَا مَا شَعَرْتُ لِمَنْ تَزَلْتِ
وَلَا أَنْبِرِي لِمَنْ ضَرَرْتِ ،

هَذَا مُعْنَاهُ ،

مَنْ يَطْلُبُ أَنْ يُجْعَلَ لَهُ نِكَرًا وَوَجْدًا وَهُوَ ضَعِيفٌ حَقِيرٌ ،

CULEX ET TAURUS.

CII.

CVLEX, quæ & BAÛDA (*Arabice*) dicitur, constitit
super cornu Tauri, ac arbitratus est se oneri ei esse,
dixitque ei: Si oneri tibi sum, dic id mihi; ut à te avo-
lem. Respondit ei Taurus: O tu, non animadverti in quem
descenderis, neque scio cui noceas.

Hoc significat

Hominem, qui quærit sibi ponere famam & gloriam
cùm debilis sit & contemptibilis.

انسان

إِنْسَانٌ وَالْمَوْتُ ،

إِنْسَانٌ مَرَّةً حَمَلَ جُرْزَةَ حَطْبٍ فَتَغَلَّتْ عَلَيْهِ فَلَمَّا آغَمَّا
وَضَجَرَ مِنْ حَمْلِهَا رَمَى بِهَا عَنْ كَتِفِهِ وَدَعَا عَلِيَّ رُوحَهُ
بِالْمَوْتِ فَشَخَصَ لَهُ قَائِلًا هُوَذَا أَنَا لِمَا نَا دَعَوْتَنِي فَقَالَ لَهُ
الْإِنْسَانُ دَعَوْتَكَ لَتَرْفَعَ هَذِهِ جُرْزَةَ الْحَطْبِ عَلَيَّ كَتِفِي ،

هَذَا مَعْنَاهُ ،

أَنَّ الْعَالَمَ بِأَسْرِهِ يُحِبُّ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا وَمَا يَمْلِكُ مِنَ الضَّعْفِ
وَالشَّقَاءِ ،

HOMO ET MORS.

13. **H**O M O aliquando ferebat fascem lignorum , qui gra-
vabat eum : cūmq̃ue lassus factus esset , tædioque af-
ficeretur gestationis ejus , abjecit eum ab humero suo , vo-
cavitque ad se Mortem ; quæ se coram eo stitit , dicens :
Ecce me : cur me vocavisti ? Respondit ei Homo : Voca-
vi te ut fascem hunc lignorum superimponeres humero
meo .

Hoc significat ,

Quod universus mundus vitam diligit mundanam , ne-
que lassatur infirmitate & miseriâ.

بِسْتَانِي

بُسْتَانِي ،

بُسْتَانِي يَوْمًا كَانَ يَنْعِي الْبَعْلَ فَقِيلَ لَهُ لِمَاذَا الْبَعْلُ
الْبَرِي بِهِي الْمَنْظَرُ وَهُوَ غَيْرُ مُحْدُوْمٍ قَالَ الْبُسْتَانِي قَرِيْبُهُ
أُمُّهُ وَهَذَا قَرِيْبُهُ أَمْرَأَةٌ أَبِيهِ ،

هَذَا مَعْنَاهُ ،

أَنَّ قَرِيْبِي أَلَامٌ لِلْأَوْلَادِ أَفْضَلُ مِنْ قَرِيْبِي أَمْرَأَةٌ أَلَابٍ ،

HORTULANUS.

14.

HORTULANVS aliquando , cū herbas purgaret
(à zizaniis), dictum ei fuit: Cur herba silvestris aspectu
est speciosa , cū non colatur ? Respondit Hortulanus:
Educat eam mater ejus ; at hæc à noverca sua educatur.

Hoc significat,

Præstantiorem esse educationem matris, quam novercæ.

NOTÆ.

Noverca] *ad verbum*, Vxor patris, *phrasi Hebraicâ*:
nam uno aliquo vocabulo Noverca Arabibus dicitur رَابَّةٌ ,
* sc. Rábbaton, *fæm.* رَابٌ , quod proprie est educator.

اِنْسَانٌ وَصْنَمٌ ،

اِنْسَانٌ كَانَ لَهُ صْنَمٌ فِي بَيْتِهِ يَعْبُدُهُ وَكَانَ يَذْبَحُ لَهُ
فِي

فِي كُلِّ يَوْمٍ ذَبِيحَةً فَأَقْنِي جَمِيعَ مَا يَمْلِكُكَ عَلَيَّ ذَلِكُ
الَّذِينَمْ فَشَخْصٌ لَهُ قَائِلًا لَا تُعْزِي مَالَكَ عَلَيَّ ثُمَّ تَلَوْنِي
لِلْإِلَهِ آخِرُ ،

هَذَا مَعْنَاهُ ،

مَنْ نَفَقَ مَالَهُ فِي الْخَطِيئَةِ ثُمَّ يُحْتِجُّ أَنَّ اللَّهَ أَفْقَرُ ،

HOMO ET IDOLVM.

15

ERAT homini cuidam Idolum domi suæ, quod colebat, & cui quotidie sacrificabat sacrificium, consumpsitque omne id quod possidebat propter Idolum illud: quod se coram eo sistens, dixit: Ne consume opes tuas propter me, & me deinde culpa apud Deum alium.

Hoc significat

Eum, qui facultates suas erogat in peccato (*seu* peccatum), & deinde queritur (*causatur*) quòd Deus ipsum pauperem fecerit.

إِنْسَانٌ أَتَوَّ ،

إِنْسَانٌ مَرَّةً رَأَى رَجُلًا أَتَوَّ وَهُوَ وَقَفَ فِي الْمَاءِ يُسْكِمُ
فَقَالَ لَهُ يَا أَخِي لَا تُعْكَرِ النَّهْرَ فَإِنَّكَ لَا تَسْتَطِيعُ الْبَيَاضَ
وَلَا تُقَدِّرُ عَلَيْهِ أَبَدَ الدَّهْرِ ،

هَذَا

هَذَا مَعْنَاهُ ،

أَنَّ الْمَطْبُوعَ لَا يُغَيِّرُ طَبْعَهُ ،

HOMO NIGER.

16

V I D I T quidam aliquando hominem nigrum, qui in aqua stabat sese lavans ; dixitque ei : O Frater mi, ne turba (inquina) fluvium : non enim potes albescere, nec albitudinem acquirere in æternum.

Hoc significat ,

Quod à natura quid habens , non mutat naturam suam.

N O T Æ.

Non enim potes] *Arabismum hunc Latinus sermo non admittit: sic sonat ad verbum ; Non potes albescentiam, neque valebis super eâ in æternitatem sæculi. * & potius legendum* الابيضاض , *Act. à Conj. IX.*

اِنْسَانٌ وَقُرْسٌ ،

اِنْسَانٌ كَانَ يَرْكَبُ قُرْسًا وَكَانَتْ حَامِلًا وَفِيمَا هُوَ فِي بَعْضِ الطَّرِيقِ اَنَّهْ جَاءَ ابْنًا فَتَبَعَ اُمَّهُ غَيْرَ بَعِيدٍ ثُمَّ وَقَفَ وَقَالَ لِصَاحِبِهِ يَا سَيِّدِي تَرَانِي صَغِيرًا وَلَا اَسْتَطِيعُ الْمَشْيَ وَنَضَيْتَ وَتَرَكْتَنِي هَاهُنَا فَهَلَكْتُ وَاِنْ اَنْتَ اَخَذْتَنِي مَعَكَ وَرَبَّيْتَنِي اِلَيَّ اَنْ اَقْوِي فُحْمَلْتُكَ عَلَيَّ ظَهْرِي وَاَوْصَلْتُكَ سَرِيعًا اِلَيَّ حَيْثُ تَسَاءُ ،

C 2

هَذَا

هَذَا مُعْنَاهُ ،

أَنَّهُ يُجِبُّ أَنْ يَشُدَّ الْمَعْرُوفَ لِأَهْلِهِ وَتُسْتَحَقِّبَهُ وَلَا يُطْرَحُوهُ ،

17.

HOMO ET EQUULEVS.

HOMO quidam vehebatur equâ , quæ grvida erat :
 cùmque in via quadam esset, peperit filium, (pullum)
 qui sequutus est Matrem suam non longè : deinde substi-
 tit, dixitque Domino suo : O Domine mi, vides me par-
 vum esse, neque posse incedere. si itaque abieris & relinqui-
 ris me hîc, peribo : at si acceperis me tecum, & educaveris
 me, donec robustus fiam, feram ego te super dorso meo,
 & perducam te celeriter, quocunque voles.

Hoc significat,

Oportere, ut res quælibet nobilis populum suum, &
 qui ea digni sunt, molestiâ afficiat, neque abjiciant eam.

N O T Æ.

Equâ] *Miror hîc* فرس *fæmininè usurpari; alioqui* مَك
 Ramecon *proprie equam significat. ** فرس *est comm. gen. &*
pec. fæm. licet pro eo quoque فرسة *Feréfaton dicatur. مَكَّة*
autem, non مَك *, est equa vilioris generis. Ca. in inscrip-*
tionem pro HINNVLVS, *quod aliæ editiones habent, reposui*
 EQUULEVS; *quanquam non proprie ipsa vox* فرس *, sed*
vox مهر *Muhron, equuleum notet.*

Grvida] حامل *in fæminino ponitur genere; ita ut* عاقر
sterilis, passim in Alkorano.

Via quadam] *ut supra spelunca quadam: vel, in par-*
tem aliquam viæ; id est, cùm aliquousque progressus esset.

Et si abieris] *Arabice abieris, per ellipsin vocula si: quæ*
Turcis est usitatissima.

Res

Res nobilis] معروف *est* notus, cognitus. *item*, iustus, æquus. *Hic* rem præstantiâ celebrem, & omnibus notam *significat*, quâ & nos nobilem dicimus. * *quin* & *hic* المعروف *fuerit* Id quod æquum & iustum est, τὸ ἡθικόν; *contrarium* τὸ ἀντικρῶν *Almunkero* : *ita uti etiam* Græcis *usurpantur* τὸ γνῶμον & τὸ ἀγῶμον. *يشد* cordi & curæ sit *verti possit*.

إِنْسَانٌ وَخَنَزِيرٌ ،

إِنْسَانٌ مَرَّةً حَمَلٌ عَلَيَّ بِهِمَةً كَبِشًا وَعَنْزًا وَخَنَزِيرًا
وَتَوَجَّهَ إِلَى الْمَدِينَةِ لِيَبِيعَ الْجَمِيعَ فَأَلْكَبِشَ وَالْعَنْزَ فَلَمْ
يَكُونُوا يَضْرِبَانِ عَلَيَّ الْبَهِيمَةَ وَأَمَّا الْخَنَزِيرُ فَإِنَّهُ كَانَ
يُعْرِضُ نَائِمًا وَلَا يَهْدِي فَقَالَ لَهُ الْإِنْسَانُ يَا أَشَرَّ الْوُحُوشِ
لِمَ أَتَاكَ الْكَبِشُ وَالْتَمِسْ سَكُوتٌ لَا يَضْرِبَانِ وَأَنْتَ لَا
تَهْدِي وَلَا تَسْتَقِرُّ قَالَ لَهُ الْخَنَزِيرُ كُلُّ وَاحِدٍ يَعْلَمُ نَفْسَهُ
أَنَا أَعْلَمُ أَنَّ الْكَبِشَ لَصُوفِهِ وَالْعَنْزَ يُطَلَبُ لَلْبَنِّهَا وَأَنَا
الْتَمِيسُ لَا صُوفَ لِي وَلَا لَبَنَ أَنَا عِنْدَ وَصُولِي إِلَى الْمَدِينَةِ
أُرْسَلُ إِلَى الْمَسَاحِ لَا مُحَالَةَ ،

هَذَا مَعْنَاهُ ،

أَنَّ الْكَذِبِينَ يَعْرِفُونَ فِي الْخَطَايَا وَالذُّنُوبِ الَّتِي قَدَّمَتْ
أَعْيُنُهُمْ يَعْلَمُونَ سُوءَ مَقَلَّتِهِمْ مَاذَا تَكُونُ آخِرَتُهُمْ ،

HOMO aliquando portabat super jumento Agnum, Capram, & Porcum, abiitque in civitatem, ut ea omnia venderet. Agnus autem & Capra non percutiebant jumentum: at Porcus continuè repugnabat, neque quiescebat: dixitque ei homo: O pessimum animalium, quare Agnus & Capra silent, nec percutiunt; tu autem non quiescis, nec tranquillus es? Dixit ei Porcus: Unusquisque novit se ipsum: ego scio quod Agnus ob lanam, Capra autem ob lac queratur. At ego miser, non est lana mihi, neque lac; cùm in urbem venero, mittar procul dubio in carnificinam.

Hoc significat,

Eos, qui noverunt peccata & delicta, quæ manus eorum commiserunt, agnoscere pravitatem conversationis suæ cùm finis eorum instat.

. N O T Æ.

Animalium] وحوش *proprie significat feras.* * تهدي *leg.* إهدأ. Iáhdao, Hamz. ult. vel إهدن. Iáhdeno. مستلخ *est laniena, proprie locus ubi excoriatur quid, aut exuitur.*

* سوء متقلبهم *lege* من سوء تغلبهم, و *verte;* qui noti sunt per delicta & peccata à se commissa, cognoscere ex pravitate conversationis suæ, quinā futurus sit finis suus.

سَلْحَفَاةٌ وَأَرْئِبٌ ،

سَلْحَفَاةٌ وَأَرْئِبٌ مَرَّةً تَسَابِقًا وَجَعَلَا أَحَدَ بَيْنَهُمَا الْجَبَلَ
يَسْتَبِقَانِ إِلَيْهِ أَمَّا الْأَرْئِبُ لِأَجْلِ دَلَّتِهِ وَخَفَّتِهِ وَجَرِيهِ
تَوَانِي فِي الطَّرِيفِ وَنَامَ وَأَمَّا السَّلْحَفَاةُ فَلِعِلْمِهَا ثِقَلُ
طَبِيعَتِهَا

طَبِيعَتُهَا لَمْ تَكُنْ تَسْتَقِرُّ وَلَا تَتَوَانِي فِي الْجَرِيِّ
فَوَصَلَ إِلَى الْجَبَلِ عِنْدَ مَا اسْتَيْقَظَ الْأَرَبُ مِنْ نَوْمِهِ فَوَجَدَ
السَّحَابَةَ قَدْ سَبَقَتْ قَدَمَ حَيْثُ لَا تَنْفَعُ الدَّامَةُ ،
هَذَا مَعْنَاهُ ،

أَنَّ إِذَا كَانَا أَتْنَانِ فِي حَرْبٍ وَكَانَ الْوَاحِدُ ضَعِيفًا
وَالْآخَرُ قَوِيًّا فَالضَّعِيفُ لَمْ يَنْتَمْ مِنْ خَوْفِهِ عَلَى نَفْسِهِ قَرِيبًا
أَنَّ الضَّعِيفَ ظَفِرَ بِالْقَوِيِّ لِحَسَبِ تَوَادِيهِ وَيَعُونَ يَنْدُمُ حَيْثُ
لَا تَنْفَعُ الدَّامَةُ ،

TESTUDO ET LEPUUS.

19.

TESTUDO & Lepus certarunt aliquando uter alterum
anteverteret, & posuerunt inter se terminum montem,
ad quem certatim contenderent. Lepus autem ob subtili-
tatem, (gracilitatem) levitatem, & experientiam tardavit in
via, & dormivit: sed Testudo, quòd nosset gravitatem na-
turæ suæ, non quievit, nec tardavit in cursu; venitque ad
montem, cùm expergisceretur Lepus à somno suo: inven-
nitque Testudinem quæ anteverterat eum. Poenituitque
eum, ubi non prodesset poenitentia.

Hoc significat,

Quòd cùm duo sunt in certamine, quorum alter est
debilis, alter fortis; debilis verò non dormit, quòd timeat
sibi: sæpe contingit, ut debilis fortem vincat, propter
negligentiam hujus, abeatque poenitens, ubi non profit
ei poenitentia.

NOTÆ

NOTÆ.

* دلته] *à دل*, quod & per ضوي *exponitur*, gracilis corpore fuit: *at pro illa voce forte دقة legendum.*

* وجربه] *تجربة*, non جرب, est experientia. Ideoq; legendum puto وجربه, vel جربه, & cursum, vel in cursu suo.

* Invénit] *vel ita transferendum*, qui comperit Testudinem anteveritisse.

نَيْبٌ ،

نَيْبٌ مَرَّةً أَحْطَفَ خِصَّصًا صَغِيرًا وَفِيمَا هُوَ ذَاهِبٌ بِهِ لِقِيَهُ
الْأَسَدُ فَأَخَذَهُ مِنْهُ فَقَالَ الَّذِي نَيْبٌ فِي نَفْسِهِ أَعْتَجِبْتُ كَيْفَ
شَيْءٍ أَعْتَصَبْتُهُ لَا يَثْبُتُ مَعِي ،

هَذَا مَعْنَاهُ ،

أَنَّ مَا يُكْسَبُ مِنَ الظُّلْمِ لَا يُقِيمُ مَعَ صَاحِبِهِ وَإِنْ هُوَ
قَامَ مَعَهُ فَلَا يَتَّهِنِي بِهِ ،

L V P V S.

LUPUS aliquando porcellum rapuit parvum, & auferenti illud occurrit Leo, qui id ei eripuit: dixitque Lupus apud se; Miror ego quomodo res quam rapui non maneat mecum.

Hoc significat,

Id, quod per nefas acquiritur, non permanere cum domino suo: &, si maneat, illum non beari eo.

NOTÆ.

Auferenti illud] *ad verbum*, cum abiret cum eo. *vide Gram.*

Gram. p. 154. *hîc est pro* چتهما *Hamx. ultimâ.*

أَلْعُوسَجُ ،

أَلْعُوسَجُ قَالَ مَرَّةً لِلْبُسْتَانِ لَوْ أَنَّ لِي مِنْ يَهُمَّ بِي وَيَنْصِبُنِي
فِي وَسْطِ الْبُسْتَانِ وَيَسْقِينِي وَيُخْدُمُنِي لَكَانُوا الْمُلُوكُ
يَسْتَهْوُونَنِي وَيَنْظُرُونَ زَهْرِي وَتَهْرِي فَأَخَذَهُ وَنَصَبَهُ فِي وَسْطِ
الْبُسْتَانِ فِي أَجْوَانِ الْأَرْضِ وَكَانَ يَسْقِيهِ فِي كُلِّ يَوْمٍ
نَفْعَتَيْنِ نَفْسِي وَقَوِي شَوْكِهِ وَأَقْرَعَتَهُ وَأَعَصَانَهُ عَلَى جَمِيعِ
الشَّجَرِ الَّتِي حَوْلَهُ فَأَمَلَتْ عُرْوَتُهُ فِي الْأَرْضِ وَأَمْتَلَا الْبُسْتَانُ
مِنْهُ وَمِنْ كَثْرَةِ شَوْكِهِ وَلَمْ يَكُنْ أَحَدٌ أَنْ يَسْتَطِيعَ أَنْ
يَتَقَدَّمَ إِلَيْهِ ،

هَذَا مَعْنَاهُ ،

مَنْ يُجَاوِزُ إِنْسَانٌ سُوءَ فَاذَةٍ كُلَّمَا أَكْرَمْتَهُ كَثُرَتْ
شُرُورُهُ وَتَمَرَّنَ وَكُلَّمَا أَحْسَنْتَ إِلَيْهِ أَسَاءَ الْفِعْلُ مَعَكَ ،

R V B V S.

R V B V S dixit aliquando Hortulano : Si mihi esset
quispiam qui curam mei gereret, meque plantaret in
medio horti, & irrigaret me, & coleret me; utique reges
desiderarent me, & aspicerent (contemplantur) florem
meum, & fructum meum. Vnde accepit eum, plantavitque

D

in me-

in medio horti, in optimo terræ, irrigavitq; eum quotidie bis: ac invaluerunt spinæ ejus, & germina ac rami ejus, supra omnes arbores quæ circum ipsum erant, & operuerunt folia ejus terram, & impletus est hortus ab eo ac multitudine spinarū ejus; neque potuit quisquam accedere ad eum.

Hoc significat

Eum, qui conversatur cum homine malo: hunc enim quotiescunque honoras, multiplicantur malitiæ ejus, & rebellis est, & quotiescunque bene facis ei, malè facit tibi.

N O T Æ.

* عوسج Rubus.] *proprie* Rhamnus. *At* Rubus عليق Olleikon dicitur.

* وافرعت اغصانه وافرعته germina ejus.] *vel* lege وافرعت اغصانه & propagati sunt rami ejus.

* فاصلت & operuerunt folia ejus terram.] *lege* فاصلت Feásolet, firmiterque fixæ sunt radices ejus in terra.

أَسْوَدٌ ،

أَسْوَدٌ فِي يَوْمٍ نُزِعَ ثِيَابُهُ وَأَقْبَلَ يَأْخُذُ الثَّلَجَ وَيَعْرِكُ بِهِ جِسْمَهُ فَقِيلَ لَهُ مَاذَا تَعْرِكُ جِسْمَكَ بِالثَّلَجِ فَقَالَ لَعَلِّي أَبْيَضُ فَأَتَى رَجُلٌ حَكِيمٌ قَالَ لَهُ يَا هَذَا لَا تَتَعَبُ نَفْسَكَ فَقَدْ يُمْكِنُ أَنْ جِسْمُكَ يُسَوِّدَ الثَّلَجَ وَهُوَ لَا يَرْتَدُّ السَّوَادَ ،

هَذَا مَعْنَاهُ ،

أَنَّ الشَّرِيرَ يَقْدِرُ أَنْ يُقْسِدَ الْخَيْرَ وَأَمَّا لَا يَقْدِرُ أَحَدٌ عَلَى إِصْلَاحِ الشَّرِيرِ ،

NIGER.

NIGER.

22.

NIGER die quodam exuit vestes suas, incepitque accipere nivem, eâque corpus suum fricare. Dictum autem ei fuit: Quare fricas corpus tuum nive? Ait ille: Fortassis albescam. Venitque vir quidam sapiens, qui dixit ei: ô tu, ne afflige te ipsum: fieri enim potest, ut corpus tuum nigram faciat nivem; ipsum autem non amittet nigredinem.

Hoc significat

Quod malus potest corrumpere bonum: sed nemo potest emendare malum.

N O T Æ.

O tu.] *Ad verbum*, O hic. *Græci*, ὦ σὺς.

خَنْفَعَةٌ وَنَحْلَةٌ

خَنْفَعَةٌ مَرَّةً قَالَتْ لِنَحْلَةٍ الْغَسَلِ لَنْ أَخَذْتَنِي مَعَكَ لَعَلَّتْ
مَسْلًا مِثْلَكَ وَأَكْثَرَ فَأَجَابَتْهَا النَّحْلَةُ إِلَيَّ ذَلِكَ فَلَمَّا لَمْ
يَقْدِرْ عَلَيَّ مِثْلَ ذَلِكَ ضَرَبَتْهَا النَّحْلَةُ بِحِمَالِهَا فِيمَا هِيَ
تَمُوتُ قَالَتْ فِي نَفْسِهَا لَقَدْ اسْتَوْجَبْتُ مَا نَالَنِي مِنْ
الْإِسْوَاءِ وَلَا يُمْكِنُ لِي عَمَلُ الزَّوْتِ لِهَذَا أَلْتَمِسُ عَمَلُ
الْغَسَلِ

هَذَا مَعْنَاهُ ،

أَنَّ نَاسًا كَثِيرًا يَحْطُونَ أَنْفُسَهُمْ بِأَشْيَاءٍ كَثِيرَةٍ وَيَدَّعُونَ
أَنَّهُمْ بِهَا خَبِيرِينَ فَعِنْدَ مَا كَشَفُوا عَلَيْهَا قَوْلَهُمْ كَذَبٌ
فَيَكْأَفُوا عَلَيَّ قَدَرٍ فَعَلَيْهِمْ ،

ARANEA ET APES.

23. **A**RANEA aliquando dixit Apī melliferæ : Si me tecum fumeres, facerem ego mel sicuti tu, & plus co. Auscultavit ei Apes. Cū autem non posset simile quid facere, feriit eam Apes aculeo suo: unde mortua est, dicens apud se : Digna certè ego sum malo hoc, quod mihi evenit. cū non possim facere picem, cur volui mel facere?

Hoc significat,

Homines multos immiscere se rebus multis, quarum se existimant esse peritos, cūque eas aggrediuntur, sermo eorum est mendax, & accipiunt præmia digna opere suo.

N O T Æ.

* خنفة] vox Arabibus non cognita, quod sciam. Itaque vel خرنقة seu خرنف Chazárnakon legendum est; vel خنفسة Chonfásaton; at quod non Aranea est, verū Scabæus.

* Auscultavit ei Apes,] id est, annuit hoc illi Apes.

* بحمالها Aculeo suo.] Arabicum sonat, impetu suo. quare potius legendum fuerit بجمته Bihomátihi, à Rad.

حمو:

حمو : quod virus scorpionis, &c. atque aculeum notat : nempe à fervore, qui pungendo infligi videtur.

* كشفوا] *potiùs in Pass.* Cùsjesou efferendum, cùm manifesti fiunt res eas efficiendo : nisi quis priori servatâ lectione, in *Accus.* ponat قولهم Kaùlahum, reddatque, cùm iis rebus conficiendis manifestant seu cognoscendum, præbent sermonem suum : atque etiam كذب, in *Pass.* *Conj. II*, Cùddiba rectiùs efferatur, mendacii coarguitur. *potest* و pro كشفوا legi كلفوا Cùllefou vel تكلفوا, id est, cùm adiguntur ad eas res efficiendas.

صَبِيٍّ ،

صَبِيٍّ مَرَّةً رَمَى نَفْسَهُ فِي نَهْرٍ مَاءٍ وَلَمْ يَكُنْ يَعْرِفُ يَسْبَحُ
فَأَشْرَفَ عَلَى الْغَرْبِ فَاسْتَعَانَ بِرَجُلٍ عَابِرٍ فِي الطَّرِيقِ
فَأَقْبَلَ إِلَيْهِ وَجَعَلَ يُلَوِّمُهُ عَلَى ذُرُولِهِ إِلَى النَّهْرِ فَقَالَ لَهُ
الصَّبِيُّ يَا هَذَا خَلَّصَنِي أَوَّلًا مِنَ الْمَوْتِ وَبَعْدَ ذَلِكَ لَوْ مَنَنِي ،

هَذَا مَعْنَاهُ ،

إِنَّ إِذَا وَقَعَ صَدِيقُكَ فِي شِدَّةٍ نَجَّهِ وَخَلَّصَهُ وَفِيمَا بَعْدَ
لَوْ مَنَنَ فَيَكُونُ أَحْسَنَ جَمِيلٍ ،

P U E R .

24

P U E R aliquando conjecit se in fluvium aquæ, neque natare sciebat, parumque aberat quin suffocaretur, &
D 3 opem

opem imploravit viri cujusdam in via transeuntis : qui accedens ad eum , coepit eum objurgare , quòd in fluvium descendisset. Dixitque ei puer : O tu , libera me primum à morte , & deinde reprehende me.

Hoc significat ,

Quòd , cùm amicus tuus incidit in calamitatem aliquam , liberare eum primum debes & salvare , deinde verò reprehendere : eritque longè melior.

NOTÆ.

Liberare debes, &c.] *ad verbum*, Libera eum, &c.

Longè melior.] *Arabice* optimus honesti, seu decori; *vel neutraliter*, optimum decori; *id est*, longè convenientius.

صَبِيٌّ وَعَقْرَبٌ ،

صَبِيٌّ فِي مَرَّةٍ كَانَ يَصِيدُ الْجَرَانُ فَنَظَرَ عَقْرَبًا فُظِنَ أَنَّهَا
جَرَانَةٌ كَبِيرَةٌ فَمَدَّ يَدَهُ لِيَأْخُذَهَا ثُمَّ تَبَعَدَ عَنْهَا فَقَالَتْ لَهُ
لَوْ أَنَّكَ قَبَضْتَنِي فِي يَدِكَ فَخَلَيْتَ عَنْ صَيْدِ الْجَرَانِ ،

هَذَا مَعْنَاهُ ،

أَنَّ سَبِيلَ الْإِنْسَانِ أَنْ يَمِيزَ الْخَيْرَ مِنَ الشَّرِّ وَيَدْبُرَ لِكُلِّ
شَيْءٍ تَدْبِيرًا عَلَى حَدِّهِ ،

PVER

PUER ET SCORPIO.

28

PUER aliquando venabatur locustas: viditque Scorpionem, quem putavit locustam esse magnam: extenditque manum suam, ut eum caperet; at deinde recessit ab eo. qui dixit illi: Si prehendiſſes me manu tuâ, abſtinuiſſes à venatione locustarum.

Hoc ſignificat,

Quòd oportet hominem diſtinguere bonum à malo, & rem omnem tractare convenienter naturæ ſux.

N O T Æ.

* Abſtinuiſſes, &c. *vertendum potiùs*, equidem deſiſſes venari locuſtas.

Convenienter naturæ ſux.] *ad verbum*, ſecundùm terminum, normam aut definitionem ſuam. * aut pro حد *non alienum fuerit legere* حد Hídatin, à وحد, id eſt ſeorſim, ſeparatim, vel ſingulari quodam modo.

حَمَامَةٌ ،

حَمَامَةٌ مَرَّةً عَطَشْتُ فَأَقْبَلْتُ نُحُومَ عَلِيٍّ حَائِطٍ فِي طَلَبِ الْمَاءِ
فَنَظَرْتُ عَلِيٍّ حَائِطٍ صَحْفَةً مَمْلُوءَةً مَاءً فَطَارَتْ بِسُرْعَةٍ وَضَرَبَتْ
نَفْسَهَا إِلَى تِلْكَ الصُّورَةِ فَأَنْشَعَتْ حَوْصَلَتُهَا فَقَالَتْ أَلْوَيْلَ
لِي أَنَا السَّقِيمَةُ لِأَنِّي أَسْرَعْتُ فِي طَلَبِ الْمَاءِ وَأَهْلَكْتُ
رُوحِي ،
هذا

هَذَا مَعْنَاهُ ،

أَنَّ التَّبَدُّنَ وَالتَّوَابِي عَلَى الْأَشْيَاءِ أَخَيْرُ مِنَ الْإِبْنَانَةِ
وَالْمُسَارَعَةِ إِلَيْهَا ،

COLUMBA.

COLUMBA aliquando sitiens, cœpit vagari (circum-
volitare) circa parietem, quærens aquam, viditque in
pariete scutellam aquâ plenam, & volavit celeriter allisit-
que se ad illam picturam, (formam, rem extantem) ita ut in-
gluvies ejus rumperetur. Dixitque; Væ mihi miseræ, quæ
festinavi in aquæ petitione, & me ipsam perdididi.

Hoc significat ,

Quod tarditas & mora in rebus præstat festinationi &
celeritati.

قَطُّ ،

قَطُّ مَرَّةً دَخَلَ إِلَى دُكَّانٍ حَدَّادٍ فَأَصَابَ الْمِبْرَنَ الْمَرْمِيَّ
فَأَقْبَلَ يَلْحَسُهُ بِلِسَانِهِ وَلِسَانُهُ يَسِيلُ مِنْهُ الدَّمُ وَهُوَ يَبْلَعُهُ
وَيَظُنُّ أَنَّهُ مِنَ الْمِبْرَنِ إِلَى أَنَّ فَنِيَ لِسَانُهُ وَمَاتَ ،

هَذَا مَعْنَاهُ ،

مَنْ يَنْفَقُ مَالَهُ بِغَيْرِ الْوَاجِبِ ثُمَّ لَمْ يُحَسِّنْ حَتَّى
يَفْلَسَ

يَفْلِسُ وَهُوَ لَا يَعْلَمُ وَأَيُّضًا الْخَطِيئَةُ حُلُوٌّ وَصَاحِبُهُ يَتَلَدَّنُ
فِيهَا وَهُوَ لَا يَعْلَمُ أَنَّهَا تَقْصُ فِي عَمْرِهِ وَذَلِكَ مِنْ جُمْلَةِ
الْجَهْلِ الْأَكْبَرِ ،

FELIS.

27

FELIS aliquando ingressa est officinam fabri ferrarii,
invenitque limam projectam, eamque coepit lingere
linguâ suâ, ita ut à lingua ejus manaret sanguis, quem
ipsa deglutiens putavit à lima esse; donec lingua ejus defi-
ceret, & ipsa extingueretur.

Hoc significat

Eum, qui erogat facultates suas sine necessitate, neque
se se emendat, donec exhaustus sit, neque id animadver-
tit. Est autem peccatum hoc dulce, & auctor ejus dele-
ctatur eo, ignorans ipsum detrahare vitæ suæ. quæ certè
stultitia maxima est.

NOTÆ.

Exhaustus] فليس *est* non habere pecuniam, *non Arabi-*
bus tantum; sed & Belgis: nam & hi dicunt blus zijn. * *in*
Conjug. quarta tantum, افلس, eâ usurpatur significatione.

Stultitia maxima] *ad verbum, è summa maximæ stulti-*
tiae (pro summa reputandum est stultitia.)

حَدَّانَ وَكَلْبٌ ،

حَدَّانَ كَانَ لَهُ كَلْبٌ وَكَانَ لَا يَزَالُ نَائِمًا مَا دَامَ
 الْحَدَّانُ يَعْمَلُ شُغْلًا فَإِذَا رَفَعَ الْعَمَلَ وَجَلَسَ هُوَ وَأَصْحَابُهُ
 لِيَأْكُلُوا خُبْرًا اسْتَيْقَظَ الْكَلْبُ فَقَالَ الْحَدَّانُ يَا كَلْبُ
 السَّوءِ لَأَيِّ سَبَبٍ صَوْتُ الْمَرْزَبَاتِ الَّذِي يَزْعُرُ الْأَرْضَ
 لَا يُبْعِثُكَ وَصَوْتُ الْمَضْغِ الْخَفِيِّ إِنْ أَدْنَى سَمْعَتَهُ
 وَاسْتَيْقَظْتَ ،

هَذَا مَعْنَاهُ ،

أَنَّ الْإِنْسَانَ إِذَا سَمِعَ الصَّلَاةَ وَالْوَعْدَ يَنَامُ وَمَنْ يَسْمَعُ
 الطَّبْلَ وَالزَّمْرَ وَالْغِنَاءَ يُجْرِي خَلْفَهُ فَذَلِكَ مِنْ جُمْلَةِ
 الْجَهْلِ الْأَكْبَرِ ، وَأَيْضًا مَنْ يَسْمَعُ مَا لَا يُصَالِحُ بِهِ شَأْنَهُ
 وَيَتَغَافَلُ عَنْهَا فِيهِ مَنْفَعَةٌ ،

FABRO cuidam erat Canis, qui non desinebat dormi-
 re quamdiu faber laborabat, cūque opus intermit-
 teret & sederet ipse cum fociis suis, ut cibum sumerent,
 evigilabat canis. Unde dixit ei Faber : O pessime Canis,
 quam ob causam sonitus malleorum, qui terram concutit,
 non

non excitat te ? sonum autem masticationis obscurum
ecce audivisti & evigilasti.

Hoc significat,

Dormire hominem, cum audit precationem & institutionem ; post eum autem currere, qui tympanum, cantum, & vanitatem profert : quæ certè stultitia maxima est. Item eum, qui auscultat id quo non corrigitur indoles (status, conditio) ejus ; negligit verò id quod utile est.

N O T Æ.

Profert *يسمع* est audiri facit. * *مع* cum cantum omnem, tum propriè fistulæ tibixque denotat.

* *وعد* institutionem] *verbum* notat prædicere boni quid, etiam mali ; promittere, & quoque minari. Itaque hinc exhortationem, vel concionem sacram significet, quæ propriè *وعظ* dicitur ; quin ita potius hinc legendum fuerit.

Item] *supple*, significat hæc fabula.

كَلَابٌ وَتَعْلَبٌ ،

كَلَابٌ مَرَّةً أَصَابُوا جِلْدَ سَبْعٍ فَأَقْبَلُوا عَلَيْهِ فَيَنْهَشُوهُ فَنَظَرَهُمُ
التَّعْلَبُ فَقَالَ لَهُمْ أَمَّا لِي إِنَّهُ كَانَ حَيًّا لَرَأَيْتُمْ مُخَالِيبَهُ
كَأَحَدٍ مِنْ أَنْيَابِكُمْ وَأَطْوَلَ ،

هَذَا مَعْنَاهُ

الَّذِينَ يَسْتَمُونُ بِقَوْمٍ قَدْ مَاتُوا وَلَا يَقْدِرُونَ الْجَوَابَ عَلَى
أَنْفُسِهِمْ ،

29.

CANES ET VULPES.

CANES aliquando invenerunt pellem Leonis, eamque arrodere cœperunt. quod videns Vulpes, dixit eis: At si ille vivus esset, videretis ungulas ejus, sicuti unum ex dentibus vestris, & longiores.

Hoc significat

Eos, qui detrahunt ei qui jam vitâ excessit, neque se potest defendere.

كَلْبٌ وَأَرْنَبٌ ،

كَلْبٌ مَرَّةً طَرَدَ أَرْنَبًا فَلَمَّا أَدْرَكَهُ قَبَضَ عَلَيْهِ وَأَقْبَلَ يَعْصُهُ
بِأَنْيَابِهِ فَإِذَا الدَّمُ قَدْ جَرِيَ لَحْسُهُ بِلِسَانِهِ فَقَالَ الْأَرْنَبُ
أَرَأَيْكَ تَعْصُنِي كَأَنِّي عِدُوكَ ثُمَّ تَبْزُونِي كَأَنَّكَ صَدِيقِي ،

هَذَا مَعْنَاهُ

مَنْ يَكُونُ فِي قَلْبِهِ غَشٌّ وَدَغْلٌ وَيُظَهِّرُ إِشْفَاقًا
وَمُحَبَّةً ،

30

CANIS ET LEPU.S.

CANIS aliquando insequutus est Leporem, quem
Cut est assequutus,prehendit eum, & mordere cœ-
pit dentibus suis; cūque sanguis emanaret, lambit eum
linguâ suâ: dixitque Lepus; Video te mordentem me,
ac si

ac si ego hostis tuus essem: deinde oscularis me, ac si tu amicus meus esses.

Hoc significat

Eum, in cujus corde est dolus & fraus, ostenditque benevolentiam & amorem.

الْبَطْنُ وَالرِّجْلَانِ ،

الْبَطْنُ وَالرِّجْلَانِ تَخَاصَمُوا فِيمَا بَيْنَهُمَا أَيُّهُمْ يَحْمِلُ الْجِسْمَ
قَالَتِ الرِّجْلَانِ نَحْنُ بِقُوَّتِنَا نَحْمِلُ الْجِسْمَ قَالَ الْجَوْفُ
إِنْ أَدَا لَمْ أَغْنِ مِنَ الطَّعَامِ شَيْئًا وَلَا كُنْتُمَا تَسْتَطِيعَانِ
الْمَشْيَ فَضَلًا تَحْمِلَانِ شَيْئًا ،

هَذَا مَعْنَاهُ

مَنْ يَتَوَلَّى أَمْرًا فَإِنْ لَمْ يَعُضِدْ الَّذِي هُوَ أَرْفَعُ مِنْهُ وَأَشَدُّ
مِنْهُ فَمَا لَهُ قُدْرَةٌ عَلَى خِدْمَتِهِ وَلَا مَنَافَعَةٌ لِرُوحِهِ ،

VENTER ET PEDES.

31

VENTER & Pedes contenderunt inter se quis ferret corpus. Dixerunt Pedes: Nos robore nostro ferimus corpus. At venter ait: Si nihil ego cibo alerem; non possetis vos ire, nedum ferre quidquam.

Hoc significat,

Eum, qui negotium aliquod suscipit, nisi adjuvetur ab eo, qui ipso major & potentior est, non posse perficere (obire) ministerium suum, & frustra esse.

N O T Æ.

Contenderunt inter se] *Arabice*, Contenderunt de eo quod inter se erat: *phrasi usitatâ & eleganti*.

* *اغذ* alerem.] *legendum fortè* *اغذ* O'iddo, si ego non præparem tibi quicquam.

Frustra esse] *ad verbum*, Non esse utilitatem spiritui (*seu animæ*) ejus.

النُّمُوسُ وَالِدَجَا ج،

بَلَغَ النُّمُوسُ أَنَّ الدَّجَا جَدَ مَرَضُوا فَلَبَسُوا جُلُونَ الطَّوَسِ
وَأَنُوا تَزْوَرُهُمْ فَعَالُوا لَهُمُ السَّلَامُ عَلَيْهِمْ أَيُّهَا الدَّجَا جَ كَيْفَ
أَدْتَمُّ وَكَيْفَ أَحْوَالُكُمْ فَأَجَابُوا مَا نُحْنُ إِلَّا بِخَيْرٍ يَوْمَ لَا
تُرَى وَجُوهَكُمْ ج،

هَذَا مَعْنَاهُ

مَنْ يَظْهَرُ الْمَحَبَّةَ رِيَاءً وَفِي قَلْبِهِ الدَّغْلُ ج،

FURONES ET GALLINÆ.

Intellexerunt Furones ægrotare Gallinas; indutâque pelle pavonis venerunt eas visitatum; dixeruntque iis: Pax vobis sit ô Gallinæ: quomodo valetis? Responderunt: Bene nobis est, cùm non videmus facies vestras.

Hoc

Hoc significat

Eum, qui per hypocrisim ostendit amorem, in corde autem suo (gerit) dolum & odium.

N O T Æ.

Furones] دُمُس plurale est, à singulari دُمس (nimson.) quod significat animal quoddam Gallinis inimicum, in Oriente frequens, Auctori Glossarii Raphelengiani Furo, quod mihi nomen visum fuit retinere. Musta Ben Achmed in Lexico suo ait دُلْفُ Arabicè vocari, وُكُشَارُ Turcicè; capiteque وُكُشَارُ ore canino esse, crine caprino, oculis fulvis, corpore cæruleo; (mustelino) وُكُشَارُ * دُمُس propriè mustela est vulgaris, quæ aliàs metonymicè ابن عرس Ibn Irsin dicitur.

Quomodo valetis] ad verbum quomodo vos & status vestri.

Bene nobis est.] Arabicè. Nos in bono sumus.

الشَّمْسُ وَالرَّيْحُ ،

الشَّمْسُ وَالرَّيْحُ مُخَاصِمَا فِيمَا بَيْنَهُمَا مَن مِّنْهُمَا يَقْدِرُ أَنْ
يُجَرِّدَ الْإِنْسَانَ الثِّيَابَ فَأَشَدَّ الرِّيحُ بِالْهَيُوبِ وَعَصْفَةٌ جَدًّا
وَكَانَ الْإِنْسَانُ إِذَا أَشَدَّتْ هَيُوبُ الرِّيحِ ضَمَّ ثِيَابَهُ إِلَيْهِ
وَأَلْتَفَّ بِهَا مِنْ كُلِّ جَانِبٍ وَارْتَفَعَ النَّهَارُ وَأَشَدَّ الْحَرُّ
فُخِّلَعَ الْإِنْسَانُ ثِيَابَهُ وَحَمَلَهَا عَلَى كَتِفِهِ مِنْ شِدَّةِ
الْحَرِّ ،
هَذَا

هَذَا مَعْنَاهُ

مَنْ كَانَ مَعَهُ الْإِتِّصَاعُ وَحُسْنُ الْخَلْقِ يُنَالُ مِنْ صَاحِبِهِ
مَا يَرِيدُهُ ،

33

SOL ET VENTUS.

SOL & VENTUS contenderunt inter se, uter eorum posset efficere ut homo exueret vestes suas. Intenditque se vehementer Ventus impetu & tempestate. Homo autem, cū intenderetur vis Venti, collegit ad se vestes suas, involvitque se iis ab omni latere. Cūque ortus esset dies, & intenderetur calor, exuit homo vestes suas, tulitque eas super humero suo præ vehementia caloris.

Hoc significat,

Eum, quicum est humilitas & naturæ bonitas, consequi à socio suo quod vult.

N O T Æ.

* بالهبوب Bilhuboubi, *uti & lineâ sequenti*, flatu, flando: nam الهبوب est formidolosus, *Act. & Pass.*

* عصفه [lege عصفه] Affihi, vehementi spiratione suâ, *vel* عاصفة Afifatin, procellâ quâdam ac tempestate.

دَيْكَانَ ،

دَيْكَانَ يُعَاتِلَانِ فِي قَارُورَةٍ فَعَلَبَ الْوَاحِدُ وَالْآخَرُ
مُضِي

مَضَى مِنْ وَقْتِهِ فِي بَعْضِ الْأَمَاكِينِ فَأَمَّا الدِّيَكَةُ الَّتِي
 عَلَبَ صَعْدَ فَوْقَ سَطْحِ عَالٍ وَجَعَلَ يَسْقُفُ بِجَنَاحَيْهِ وَيَصِيحُ
 وَيَقْتَحِرُ فَنَظَرَهُ يُعِيطُ الْجَوَارِحُ فَأَنْقَضَ عَلَيْهِ وَأَخْتَطَفَهُ
 لَوَقْتَهُ ،

هَذَا مَعْنَاهُ ،

أَنَّ لَا يُجِبُ الْإِنْسَانُ أَنْ يَقْتَحِرَ بِقُوَّتِهِ ،

DUO GALLI.

34.

DUO BV S GALLIS in vase pugnantibus alter vicit ;
 & alter ilico in locum quendam secessit : at Gallus,
 qui vicit , ascendit supra tectum altum, coepitque complo-
 dere alas suas, & clamare ac gloriari ; viditque eum vultur,
 qui celerrimè in eum irruit, eumque statim rapuit.

Hoc significat,

Quòd non oportet hominem gloriari virtute suâ & ro-
 boris vehementiâ.

NOTÆ.

* قارورة] tantùm ampullam vitream, aut oculi pupillam
 designat, quæ hîc locum non habent. Neque enim in vel sub
 ampulla pugnare possint gallinacei duo. Itaque reddendum
 potius foret, ob ampullam, scil. pabulum eâ contentum.
 vel legendum قهقور Kahkourin, quod longiorem ex lapi-
 dibus structuram notat, quam parare pueri solent : ita

F

uti

uti tradit Ca. fortean sepimento similem, intra quod tale certamen fiebat.

Vultur] hoc certè animal puto significari duabus vocibus الجوارح يعيط . quanquam de scriptura nonnihil dubito. fortè legendum من يعين eminus: ut solum جوارح sit animalis nomen. * Cùm vox الجوارح propriè quidem signet vulnificas, id est, rapaces aves, utique الجوارح يعيط, quasi clamorosus accipiter, (nam à initio nonnunquam servit) non inconvenienti metonymiâ vulturem denotârit, aliàs unâ voce حياء Hidâon appellatum: quòd vix alia ejus generis avis voce magis strepera sit. Festo jugere vultur, aliis lippire dicitur: unde forsan recentioribus Græcis ipse λεπην vocatur.

نِيَابٌ ،

نِيَابٌ أَصَابُوا جُلُونَ بَعْرِ فِي جَوْرَةٍ مَاءٍ تَسِيلٌ وَلَيْسَ عَنْدَهُمْ أَحَدٌ فَاتَّقَعُوا عَلَيَّ أَكْلَهُمْ جَمِيعٌ وَتَوَاصَرُوا أَتَّهَمُ يَشْرَبُونَ الْمَاءَ كُلَّهُ حَتَّى يَصِلُوا إِلَى الْجُلُونَ وَيَأْكُلُوهُمْ فَمِنْ كَثَرَةِ مَا شَرَبُوا اتَّفَعَلُوا أَكْلَهُمْ وَمَاتُوا وَلَمْ يَصِلُوا إِلَيَّ الْجُلُونَ ،

هَذَا مَعْنَاهُ

مَنْ هُوَ قَلِيلٌ الرَّأْيِ يَعْمَلُ مَا لَا يُجِبُّ عَمَلُهُ ،

L U P I.

35

LUPI invenerunt pelles boum in fovea aquæ fluentis, nec quisquam iis aderat, & unanimiter statuerunt eas edere: decreveruntque omnem aquam ebibere, ut attingerent pelles, easque devorarent. Præ multitudine autem ejus quod biberunt (hausti potûs), crepuit venter eorum, & mortui sunt, neque pervenerunt ad pelles.

Hoc significat,

Eum, qui consilio non valet, facere id quod fieri non oportet.

N O T Æ.

Crepuir venter eorum] *Arabice*, Rupti sunt stomachum, seu quoad stomachum: puto enim, **اكل** stomachum significare hoc loco. * *Verum id ab usu abhorret: quare vix dubito quin* **ل** *redundet, legendumque sit* **كلهم**, crepuerunt omnes.

أَلْوَزٌ وَالْخُطَافُ ،

36

أَلْوَزٌ وَالْخُطَافُ اشْتَرَكُوا فِي الْمَعِيشَةِ فَكَانَ مَرْعَى الْجَمِيعِ فِي مَكَانٍ وَاحِدٍ وَرَأَى يَوْمًا تَوَهُمَ الصَّيَّانِينَ فَأَمَّا الْخُطَافُ فَلِأَجْلِ خَفَّتِهِ طَارَ وَسَلِمَ وَأَمَّا أَلْوَزٌ فَأَنْرَكُوهُ الصَّيَّانُونَ فَذُبْحُوهُ ،

هَذَا مَعْنَاهُ

مَنْ يَعْاشِرُ مَنْ لَا يُشَاكِلُهُ وَلَيْسَ هُوَ آتِنٌ جَنَسِهِ ۚ

ANSER ET HIRUNDO.

36. **A**NSER & HIRUNDO societatem inierunt vitæ, Aerantque pascua utriusque in loco uno. Visis autem aliquando insidiis venatorum, Hirundo propter levitatem suam avolavit, & evasit: at Anserem ceperunt venatores, & occiderunt.

Hoc significat

Eum, qui amicitiam init cum eo cum quo non convenit, nec qui ejusdem est generis.

N O T Æ.

Utriusque] *proprie*, universitatis seu omnium: *frequenter enim vox etiam de duobus usurpatur.*

Ejusdem generis] *Arabice*, qui non est filius generis ejus.

FINIS FABULARUM.

SEN-

SENTENTIÆ

QUÆDAM

A R A B I C A E.

I.

رَأْسُ الْحِكْمَةِ مَخَافَةُ اللَّهِ ،

Initium sapientiæ est timor

DEI.

II.

الْعَالِمُ بِأَرْضِ مِيلَانِ

كَالذَّهَبِ فِي مَعْدِنِهِ ،

Eruditus in patria sua est ut
aurum in fodina sua.

III.

مَنْ تَرَكَ نَفْسَهُ بِمَنْزِلَةِ الْعَاقِلِ

تَرَكَ اللَّهَ وَالنَّاسَ بِمَنْزِلَةِ

الْجَاهِلِ ،

Qui se ipsum habet pro sa-

piente, habent eum Deus
& homines pro ignaro.

N O T A.

* Pro تركي و paulo post تركه
malim legere نزل nezzela
و nezzelaho; vel جعل .Pro sapiente *ad verbum*: Qui
se constituit ad modum
sapientis, constituunt
eum, &c.

IV.

مَنْ أَحَبَّ أَنْ يَقْوِيَ عَلَى
الْحِكْمَةِ فَلَا تَمْلِكْ نَفْسُهُ
النِّسَاءَ ،Qui cupit pollere sapientiâ,
in animam ejus potesta-
tem ne habeant mulieres.

F 3

V. قُلْ

V.

نَقَلَ الشَّرَّ عَنْ شُرُوبِهِ أَيسَّرَ مِنْ
نَقَلَ الْكَحْزُونَ عَنْ حُرْبِهِ ،

Abducere malum à malitia
sua (malefactis suis) faci-
lius est , quàm tristem à
tristitia.

VI.

فَكُنْ مِنْ لَا تَعْرِفُهُ عَلَيَّ
حَذِرْ ،

Cave ab eo , quem non no-
visti.

VII.

مَنْ كَانَ الطَّمَعُ لَهُ مَرْكَبًا
كَانَ الْفَقْرُ لَهُ صَاحِبًا ،

Qui vehitur curru Spei , so-
ciam habet Paupertatem.

N O T Æ.

Bonum nimirum expectat,
non possidet, qui id sperat:
unde indigens ejus & pau-
per non immerito dicitur.
Affine huic est illud Itali-
cum, La speranza è il pane
de miseri.

VIII.

مَنْ كَتَمَ سِرَّهُ بَلَغَ مُرَادَهُ ،
Qui tegit secretum suum,
quod cupit, consequitur.

IX.

فِي رَأْسِ الْيَتِيمِ يَتَعَلَّمُ
الْحِجَابُ ،

In capite orphani discit chi-
rurgus.

N O T Æ.

Affine huic est & sensu &
verbis illud Hispanicum:
A barua de necio apren-
den todos a rapar.

X.

كُلَّمَا تَغْرَسَ فِي الْفَدَّانِ
يَنْقَعُ ،

تَغْرَسُ أَبْنَى آتَمَ يَنْقَعُ ،

Quidquid plantaveris in
horto, utilitatem tibi affe-
ret: at hominem si plan-
tes, is eradicabit te.

N O T Æ.

[الفدان] sunt Arab. uti &
Hebr. & Chald. Aratorii
boves

boves, pec. juges, eorum-
ve par. etiam aratrum. At
hinc agrū, aut quod longius
abest, hortum notare, nus-
quā reperi. Nec في الغدان
arando, vel inter aran-
dum, quis rectè verterit.
Itaque legendum videtur
الجنان في Fīl'zjināni, in
hortis.

Hominem si plantes, &c.]
id est, si hominem ad digni-
tatem promoveas, is de tua
te dignitate deturbabit.
Non minùs verum, quàm
elegant adagium, cui simil-
limum circumfertur apud
Gallos.

XI.

حِفْظُكَ لِسِرِّكَ أَوْجِبُ بِهِ
مَنْ حِفْظُ غَيْرِكَ لَهُ ،

Præstat te secretum tuum
custodire, quàm alium
à te.

XII.

مَنْ أَوْجَهَكَ فَقَدْ شَتَمَكَ ،

Qui adulatur tibi, etiam de-
testatur te.

N O T Æ.

* [اوجهك] id est شرفك,
Sjerráfaca, Qui extollit
te ac laudat, etiam male-
dicit tibi.

XIII.

مَنْ ذَقَلَ إِلَيْكَ فَقَدْ ذَقَلَ
عَنْكَ ،

Qui affert ad te, aufert &
à te.

N O T Æ.

Elegans Adagium in garru-
los: qui si aliorum secreta
tibi aperiant, nec tua alios
celant. Belgæ iisdem ferè
totidem verbis dicunt: Die
veel in brengt, brengt
veel uyt.

XIV.

أَلْعَالِمُ عَرَفَ الْجَاهِلِ لِأَنَّهُ

كَانَ جَاهِلًا ،

وَالْجَاهِلُ لَا يَعْرِفُ الْعَالِمَ لِأَنَّهُ

لَا كَانَ عَالِمًا ،

Doctus novit Indoctum,
quia indoctus fuit: sed
Indo-

Indoctus non novit Do-
ctum, quia doctus nō fuit.

XV.

الْجَاهِلُ عَدُوٌّ لِنَفْسِهِ فَكَيْفَ
يَكُونُ صَدِيقًا لْغَيْرِهِ ،

Stultus, seu indoctus, sibi
ipsi inimicus est. quomo-
do sit amicus alii?

XVI.

لَا تُخْرِجُ النَّفْسُ مِنْ الْأَمَلِ
حَتَّى تَدْخُلَ فِي الْأَجَلِ ،

Non egreditur anima è spe,
donec ingrediatur mortis
momentum.

N O T Æ.

اجل generaliter finem seu
terminum notat: sed hîc
& alibi passim vitæ termi-
num & mortis ipsius in-
stans. Vnde Latini: Ægro-
to. dum anima est, spes
est. Et Itali: La morte
sola può occider la spe-
ranza. * Quin sæpe cùm
maxima sperant homines,
inopinantibus proxime
adeest ut expirent; juxta

simile & eodem rhythmo
dictum:

مَنْ جَرَى فِي عِنَانِ أَمَلِهِ
قَدْ عَثَرَ فِي أَجَلِهِ ،

Dum quis fortè spei laxatis cur-
rit habenis,

Ad fati metam cæspitat ille sui.

XVII.

مَنْ مَارَسَ الْأُمُورَ رَكِبَ
الْبُحُورَ ،

Qui minuit negotia, equi-
tat maria.

N O T Æ.

Elegantissimum rhythmo a-
dagium; sed cujus ego acu-
men non satis capio. مارس
aut aliud hîc fortassis si-
gnificat, aut aliter scri-
bendum est. * مارس per
عالج exponit Gieuharis;
& sic erit, qui tractat,
administat, obitve ne-
gotia. Et Persicè Ma-
rufides interpretatur:

رفج برن بکاري & کوشیدن
atque ita sonabit: qui se in-
tendit negotiis, atq; mo-
lestiam

lestiam suscipit, navigat maria. sic è contrario dixit Cicero: magnum negotium est navigare.

XVIII.

طُولُ الْأَجَارِبِ زِيَادَةٌ فِي
الْعَقْلِ ،

Longitudo experientiae augmentum est intelligentiae.

XIX.

لَوْ كَانَ النَّاسُ كُلُّهُمْ عَقْلًا
خَرِبَتِ الدُّنْيَا ،

Si omnes homines saperent, defereretur mundus.

N O T Æ.

Saperent] id est, sapientiae piisque meditationibus toti dediti, à licitis etiam voluptatibus & conjugio abstinerent.

XX.

الْغَسَاوُ يُزِيلُ كَثِيرًا مِنْ
الْمَالِ ،

Nequitia (improbilas) multas aufert opes.

N O T Æ.

Nisi malis فساد, quod aliàs perversitatem & naturæ pravitatem & corruptellam vel seditionem etiam significat, hîc prodigalitatem, denotare. Radix propriè est corrumpere.

XXI.

الْكُسَلُ وَكَثْرَةُ النَّوْمِ يَبْعِدَانِ
مِنْ اللَّهِ وَيُورِثَانِ الْفَقْرَ ،

Pigritia & multitudo somni abducunt à Deo, & adducunt paupertatem.

XXII.

أُطْلِبِ الْأَجَارَ قَبْلَ الدَّارِ
وَالرَّفِيقَ قَبْلَ الطَّرِيقِ ،

Quære vicinum ante domum, & socium ante viam.

N O T Æ.

Gemino rhythmo, & sensu elegans proverbium.

XXIII.

أَحْسَنُ إِنْ أَرَدْتَ أَنْ يُحْسَنَ
إِلَيْكَ ،

Benefac, si vis ut benefiat
tibi.

XXIV.

اَسْتَقْبِحْ لِنَفْسِكَ كَمَا تَسْتَقْبِحُ
لِغَيْرِكَ ،

Vitupera te ipsum, ut vitu-
peras alium.

XXV.

أَوَّلُ الْغَضَبِ جُنُونٌ وَآخِرُهُ
ذَمٌّ ،

Initium iræ furor est, finis
verò poenitentia.

XXVI.

إِنْ كَانَ الْقَدَرُ يَتِمُّ
فَالْحَرَضُ بَاطِلٌ ،

Deficiente potestate, frustra
est conatus. * *potius hoc
sonat: Si quod à Deo de-
stinatum sit, explebitur;
utique vana est aviditas.*

XXVII.

مَنْ غَلِبَ هَوَاهُ لِعَقْلِهِ هَلَكَ ،

Cujus concupiscentia vin-
cit intellectum, (seu ra-
tionem) is perit.

XXVIII.

الْعِبَادَةُ تُمِيتُ الشَّهْوَةَ ،

Religio (cultus dei) occi-
dit concupiscentiam.

XXIX.

عَدُوٌّ عَاقِلٌ أَحْيَرُ مِنْ صَدِيقٍ
جَاهِلٍ ،

Inimicus sapiens præstat
amico stulto.

XXX.

الْكُفُّ عَنِ الشَّهَوَاتِ غِنًى ،

Abstinerere à concupiscentiis
est divitem esse.

XXXI.

لَا عَقْلٌ كَالْعَدْبِيرِ وَلَا وَرَعٌ

كَالْكُفِّ غِنٍ الْحَرَامِ وَلَا

حُسْنٌ كَحُسْنِ الْخُلُقِ وَلَا

غِنًى كَالْقَنُوعِ ،

Nullus intellectus similis est
prudentiæ: nulla absti-
nentia similis ei, quâ ab-
stinetur à vetito: neque
bonitas, bonitati naturæ
(indolis:) nec ullæ divi-
tiæ,

tix, sufficientiæ.

N O T Æ.

Sufficientiæ] *vis vocis* قنوع
*non satis commodè hîc La-
 tine potest exprimi: quippe
 quæ nomen est significans
 contentum esse eo quod
 habes.*

XXXII.

أَلْفَقْرَ أَخَيْرَ مِنَ الْغَنِيِّ الْحَرَامِ
 وَالْإِغْتِسَابِ مِنَ الظُّلَمِ ،

Paupertas præstat divitiis il-
 licitis, & lucro injusto.

XXXIII.

لِسَانٌ أَخْرَصُ أَخَيْرُ مِنْ لِسَانٍ
 نَاطِقٍ فِي الْكَذِبِ ،

Lingua muti melior est lin-
 gua loquentis menda-
 cium (*i.e.* mendacis.)

XXXIV.

أَشَرُّ النَّاسِ الْعَالِمُ لَا يَنْفَعُ
 بَعْلَمُهُ ،

Pessimus hominum est Eru-
 ditus, qui non prodest
 eruditione sua.

XXXV.

اِقْتَنَابٌ لَا يُشْبَعَانِ طَالِبٌ
 عِلْمٍ وَطَالِبٌ مَالٍ ،

Duo non saturantur, Qua-
 rens scientiam, & Qua-
 rens opes.

XXXVI.

شَخْصٌ بِلَا أَدَبٍ كَجَسَدٍ
 بِلَا رُوحٍ ،

Persona sine eruditione, est
 ut corpus sine spiritu.

XXXVII.

أَلْقَلِيلُ مِنَ الصَّارِ أَخَيْرُ مِنْ
 أَكْثَرِ مِنَ النَّافِعِ ،

Paucum noxii præstat ni-
 mio ejus, quod utile est.

XXXVIII.

الْجَاهِلُ يَرْضَى عَنْ نَفْسِهِ ،
 Ignarus seu stultus placet
 sibi.

XXXIX.

مَنْ كَثَّرَ كَلَامَهُ زَلَّ ،
 Qui multiplicat sermonem,
 errat. * *proprie cæspitat.*

G 2

القنوع

أَلْفَنُوعُ مِنْ أَلْقَلِيلِ غِنًى ،
 Paucis contentum esse, di-
 vitæ sunt.

XLI.

أَلْعَاقِلُ أَلْمَحْرُومُ أَحْخِرُ مِنْ
 أَلْجَاهِلِ أَلْمَرْزُوقِ ،

Doctus exul melior est in-
 docto qui sustentatur.

N O T Æ.

* *مرزوق و محروم sunt duo contraria: hic, cui de vi-
 tæ adminiculis & bona
 sorte prospectum est; ille,
 qui illis destitutus est, &
 exclusus. itaque sententia
 hæc est: Vir intelligens qui
 bonis caret, insipienti
 præstat qui illis gaudet.*

XLII.

اسْمَعْ فَأَعْلَمْ وَأَسْكُتْ فَأَسْلَمْ ،
 Audi, & disce: file, & pacem
 habe.

N O T Æ.

* *Disce] propriè, scito; id est,
 sciveris, vel ut scias.*
 * *Pacem habe.] propriè, sal-
 vus esto; id est, salvus fue-
 ris, vel ut salvus sis.*

فِي أَلْعَجَلَةِ تَكُونُ أَلذَّمَامَةُ
 وَفِي أَلتَّوَانِي أَلسَّلَامَةُ ،

In festinatione est poeniten-
 tia, & in mora prosperitas
 (vel salus.)

XLIV.

أَلنَّاسُ أَلتَّنَانِ بِأَلِّغٍ لَا يَكْتَفِي
 وَطَالِبٌ لَا يَجِدُ ،

Homines, duo sunt: conse-
 quens nec contentus, &
 quærens nec inveniens.

N O T Æ.

*Hominum alii quæ quærunt
 inveniunt, nec inventis
 sunt contenti: alii quæ-
 runt, nec inveniunt.*

XLV.

إِصْلَاحُ أَلرَّعِيَّةِ أُنْفَعُ مِنْ
 كَثْرَةِ أَلْجُنُودِ ،

Propitios habere (bene re-
 ge) subditos, utilius est
 multitudine militum.

XLVI.

أَلصَّبْرُ مِفْتَاحُ أَلْفَرَجِ وَأَلْعَجَلَةُ
 مِفْتَاحُ

مِفْتَاحُ التَّوَّابَةِ ،

Patientia est clavis gaudii,
festinatio autem clavis
poenitentiae.

XLVII.

لَيْسَ لِمُلُوكٍ أَخٌ وَلَا لِحَسَنٍ
رَأْحَةٌ وَلَا لِكُذَّوبٍ مَرْوَةٌ ،

Non est regibus frater, nec
invidis quies, neque men-
dacibus favor, * *potius*,
neque mendaci ulla viri-
lis virtus, aut decus viro
dignum.

XLVIII.

الْمُعْتَدِلُ بِغَيْرِ ذَنْبٍ يُوجِبُ
الذَّنْبَ عَلَى نَفْسِهِ ،

Qui iustificat se sine culpa,
culpam sibi efficit.

N O T Æ.

* المعتدل] est temperatus,
mediocris : quare legen-
dum المعتدل , vel المعتدل
qui reprehensionem ad-
mittit.

Sine culpa] id est sine accusa-
tione: qui enim purgare se,

antequam accusatur, niti-
tur, is à conscientia sua ac-
cusari, culpamque sustine-
re, non immeritò creditur.

XLIX.

كُنْ عَلَى حَذَرٍ مِنْ
الْكُورِيمِ إِذَا هَوَّيْتَهُ وَمِنْ
الْأَحْمَقِ إِذَا مَا زَحَّتْهُ وَمِنْ
الْعَاقِلِ إِذَا غَضِبْتَهُ وَمِنْ
الْفَاجِرِ إِذَا عَاشَرْتَهُ ،

Cave tibi à viro honorato,
(generoso,) cùm vilipen-
deris eum, & à Stulto
cùm luseris cum eo; & à
Sapiente, cùm offenderis
(ad iram provocaveris)
eum, & ab Improbo, cùm
amicitiâ ei iunctus fueris.

N O T Æ.

Amicitia] est عَاشِرٌ quoque
Affinitate cū aliquo jun-
gi. Sed amicitie notio huic
loco melius mihi videtur
congruere. L.

ثَلَاثَةٌ لَا يَنْفَعُونَ مِنْ ثَلَاثَةٍ

شَرِيفٌ مِنْ دُنِّي وَبَارٌّ
مِنْ فَاجِرٍ وَحَكِيمٌ مِنْ
جَاهِلٍ ،

Tres utilitatem non capiunt
à tribus: Nobilis à Vili;
Probus ab Improbo; Sa-
piens à Stulto.

L I.

لَا عِلْمَ إِلَّا مَا كَانَ مَكْنُونٌ
فِي الصَّدْرِ حَتَّى شَيْئٌ
أَظْهَرَهُ ،

Non est scientia, nisi quæ in
pectore est abscondita,
cùm lubet, producis eam:
* *vel* nisi pro libitu pro-
ferre possis, seu manife-
stum facere, quod in pe-
ctore est absconditum.

L II.

أَفْهَمُ النَّاسِ مَنْ يَمُنُّ بِطَوْرِ
الْعَوَاقِبِ ،

Sapientissimus hominum
est qui fines respicit.

L III.

ثَلَاثَةٌ لَا يَعْرِفُونَ إِلَّا فِي
ثَلَاثَةِ مَوَاضِعَ لَا يَعْرِفُ
السَّجَاعُ إِلَّا عِنْدَ الْحَرْبِ
وَلَا يَعْرِفُ الْحَكِيمُ إِلَّا
عِنْدَ الْغَضَبِ وَلَا يَعْرِفُ
الصَّادِقُ إِلَّا عِنْدَ الْحَاجَةِ
إِلَيْهِ ،

Tria non cognoscuntur, nisi
in tribus locis. Non co-
gnoscitur audacia nisi in
bello. Non cognoscitur
sapiens nisi in ira. Neque
cognoscitur amicus nisi
in necessitate.

L IV.

مَنْ لَا يَعْرِفُ الْخَيْرَ مِنَ الشَّرِّ
أَلْحَقَهُ بِالْبَهَائِمِ ،

Qui non discernit bonum
à malo, adijunge cum be-
stiis.

L V. خَيْرِ

LV.

خَيْرُ الْإِخْوَانِ مَنْ حَذَرَ
إِخْوَتَهُ مِنَ الشَّرِّ وَهَدَاهُمْ
إِلَى الْخَيْرِ ،

Optimus amicorum est, qui
amicos suos jubet cavere
sibi à malo, dirigitque
eos ad bonum.

N O T Æ.

Amicorum] أخ *proprie* fra-
trem significat: sed usurpa-
tur non raro pro amico;
quæ significatio haud dubiè
est hujus loci: sic in Adagio

56. alibi legi لَا يُعْرِفُ
الْأَخَ إِلَّا عِنْدَ الْحَاجَةِ إِلَيْهِ ،
Non cognoscitur frater nisi
in necessitate.

LVI.

لَا يَكُونُ الْحَكِيمُ حَكِيمًا
حَتَّى يَغْلِبَ جَمِيعَ شَهَوَاتِهِ ،

Non est sapiens sapiens,
donec cupiditates suas
omnes vincat.

LVII.

مَنْ يُجَرِّبُ يَزِنُ عِلْمًا وَمَنْ
يُؤْمِنُ يَزِنُ غَلْطًا ،

Qui experitur, auget scien-
tiam; qui verò credit, au-
get errorem.

LVIII.

أَخْرَصَ عَاقِلٌ أَخِيرَ مِنْ
جَاهِلٍ نَاطِفٍ ،

Mutus sapiens præstat stulto
loquenti.

LIX.

إِذَا تَكَلَّمْتَ كَلِمَةً مُلْكَتَكَ
وَإِذَا لَمْ تَتَكَلَّمْ بِهَا
مُلْكَتَهَا .

Cùm verbum aliquod es
proloquutus, dominatur
id tibi: cùm verò id pro-
loquutus non es, tu ei
dominaris.

N O T Æ.

Simillimum huius est prover-
bium XLV. Centuriæ prioris
dua-

duarum illarum, quas jam pridem evulgavimus. Arcanum tuum est captivus tuus, si custodieris illud: tu autem es captivus ejus, si manifestetur.

LX.

لَنْ لَا جَهْلٌ أَجَاهِلٌ لَمْ
يُعْرِفِ اللَّيْبِبُ الْعَاقِلُ ،

Nisi desiperet stultus, non cognosceretur prudentia Sapientis.

N O T Æ.

* [لبيب] *notat tantum cordatus, prudens: ac sic legendum esset العاقل البيب* *in casu recto, prudens & intelligens. vel pro لبيب legendum لب Lubbo, ingenium, intelligentia.*

LXI.

أَطْلُبُ عِلْمًا مِنْ آلِهَةٍ إِلَى
آلِهَةٍ ،

Quære scientiam à cunis ad sepulchrum.

N O T Æ.

* [الهدى] *est duntaxat via*

recta, & dies. itaque pro sepulchri notione, & servando rhythmo, legendum الوهدي lwahdi: proprie verò hæc vox terram depressam notat.

LXII.

أَصْعَبُ عَلَى الْإِنْسَانِ مَعْرِفَةُ
نَفْسِهِ ،

Difficillima homini est sui ipsius cognitio.

N O T Æ.

Vnde meritò, tanquam divinum, celebratur aureum illud veterum sapientum apophthegma, Nosce te ipsum.

LXIII.

الْإِنْسَانُ عَلَى دِينِ مُلُوكِهِمْ ،
Homines regum suorum sequuntur religionem.

N O T Æ.

Sequuntur] vel sequi oportet: hoc certè sensu memini id à docto quodam Arabe me presente usurpatum.

من

LXIV.

مَنْ أَشَدَّ حَسَنَ قَبِيحًا فَقَدْ
عَمِلَهُ ،

Qui laudat obscœnum, is
perpetrat illud.

LXV.

خَذْ مِنْ الرِّضْفَةِ مَا عَلَيْهَا ،
Accipe à R I D F A quod su-
per ea est.

N O T Æ.

Non habent Latini (aut ego
fallor) nomen quo expri-
mant Arabicum رَضْفَةٌ
quod significat, lapidem la-
cti imponi solitum ad id ca-
lesfaciendum. Mens autem
Adagii est : ab homine
avaro quicquid haberi po-
test, ut ut id sit exiguum, su-
mendum est.

LXVI.

حُبُّ الدُّنْيَا وَالْمَالِ رَأْسُ
كُلِّ خَطِيئَةٍ ،

Amor mundi & divitiarum

omnis peccati est origo.

LXVII.

الْكِبَاءُ يَمْنَعُ الرِّزْقَ ،

Verecundia impedit largi-
tionem.

N O T Æ.

Qui præ pudore quod deside-
rat petere non audet, id
consequi quoque ut pluri-
mum non solet.

LXVIII.

خَيْرُ الْمَنَامَةِ قَلَّةُ الْخِلَافِ ،

Optimum pœnitentiæ est
paucitas delicti.

N O T Æ.

Vera nempe pœnitentia non
est, quam non sequitur vi-
tæ emendatio. خلاف proprie
quidem est contrarie-
tas, repugnantia, sed hæc
sumitur pro peccato, pœni-
tentie contrario. * At
المَنَامَةُ non est idem quod
دَوَامَةٌ, sc. pœnitentia, sed
comporatio tantum. Ita-
que ad verbum fuerit,
Optimum comporationis
est pau-

est paucitas contrarietatis : *id est*, in convivio, *vel* convivali seu amica consuetudine, optimum est adversum esse nemini.

LXIX.

كُلَّمَا فِي يَدِ الْعَبْدِ لِمَوْلِيهِ ،

Quicquid in manu servi est, domini ejus est.

N O T Æ.

Vsurpari solet, cum quis se suaque omnia alii humaniter offert.

LXX.

بِسِتَّةِ خَصَالٍ يُعْرَفُ الْأَحْمَقُ

بِالْغَضَبِ مِنْ غَيْرِ شَيْءٍ

وَالْكَلَامِ فِي غَيْرِ نَفْعٍ

وَالثِّقَةِ فِي كُلِّ أَحَدٍ

وَبَدَلِهِ بَغْيٌ مُوضِعِ الْبَدَلِ

وَسَوَالُهُ عَنْ مَا يُغْنِيهِ وَبَاءَهُ

مَا يَعْرِفُ صَدِيقَهُ مِنْ عَدُوِّهِ ،

Sex proprietatibus agnoscitur stultus : Quod abs re irascatur ; quod loquatur inutilia ; quod fidat cui libet ; quod mutet ubi locus non est mutationis ; quod quærat quod ad se non attinet ; & quod non discernat amicum suum ab hoste suo.

LXXI.

الدُّنْيَا جِيفَةٌ وَطَالِبُهَا
كِلَابٌ ،

Mundus cadaver est, & petentes eum canes sunt.

LXXII.

الْغَنِيُّ هُوَ الْقَنُوعُ وَرَأْسُ
الْفَقْرِ الْخُضُوعُ ،

Divitiæ sunt, contentum esse : præcipuum autem paupertatis, abjectum (sive submissum) esse.

N O T Æ.

Idem ferè habes Centuriâ primâ, Proverb. LXIV. sc.

مَا دَامَ الْغَضَبُ غَالِبًا | شَرُّ الْفَقْرِ الْخُضُوعُ وَخَيْرُ

عَلَيْكَ ، Malum pauper-
tatis est, abjectum (seu
submissum) esse: bonum verò
divitiarum, esse contentum.

LXXIII.

يَهْلِكُ النَّاسُ فِي خَالَتَيْنِ

فُضُولِ الْمَالِ وَفُضُولِ الْكَلَامِ ،

Duobus modis pereunt ho-
mines: Abundantiâ o-
pum; & Abundantiâ ser-
monis.

N O T Æ.

في حالة , *Idem est quod* حالة
status, modus, con-
ditio. * *quin non aliter*
quàm حالتين *est legendū,*
non خالتين: *nam* حالة
est tantum matertera.
حالة *autem* في حالة *diffe-*
runt: quippe prius est sta-
tus, posterius verò modus.

LXXIV.

لَا تَعِدْ نَفْسَكَ مِنَ النَّاسِ

Ne te hominibus anume-
res, quamdiu ira te su-
perat.

LXXV.

اقْنَعْ بِمَا قَسَمَ اللَّهُ لَكَ تَكُنْ
غَنِيًّا ،

Contentus esto eo, quod
Deus tibi impertit; &
eris dives.

LXXVI.

الْوَرَعُ شَجَرَةٌ أَصْلُهَا الْقَنَاعَةُ
وَوُثْمَتُهَا الرَّاحَةُ ،

Abstinentia arbor est, cujus
radix est Contentum es-
se, fructus verò Quies.

LXXVII.

الزَّائِرُ فِي قَبْضِ الْمَزُورِ ،

Visitans in manu est visitati.

N O T Æ.

Amicus visitatus domi suæ
H 2 *visitant-*

visitanti leges præscribit.

LXXVIII.

لَيْسَ الْعَاقِلُ الَّذِي يُحْتَالُ
الْأَمْرُ وَبَعْدَ ذَلِكَ يَقَعُ
فِيهِ ،

Non est sapiens qui negotiū
aliquod reprehendit, po-
stea verò in id incidit.

N O T Æ.

Turpe est doctori, cū culpa
redarguit ipsum. * Verūm
يَحْتَال non notat repre-
hendere ; sed meditari
technam: ut sensus sit, non
est intelligens, qui dolum
vel technam struit in-
quam ipse incidat.

LXXIX.

جَمَلٌ بِمَوْضِعِ جَمَلٍ يَرْكَبُ ،
Camelus in loco cameli ge-
nu flectit.

N O T Æ.

Proverbii hujus usus est, cū
res undequaque simillimæ
inter se commutantur, aut
similis succedit simili.

LXXX.

الدُّنْيَا بِالْوَصَائِلِ لَا
بِالْفَضَائِلِ ،

Mundus est in sufficienti-
bus, non in abundantibus.

N O T Æ.

Satis habet qui, quod sufficit,
habet, non quod abundat.

LXXXI.

أَحْمَقُ مِنَ الرَّجُلَةِ ،

Stultior Portulacâ.

N O T Æ.

Hujus Adagii sola ratio, ni
fallor, est, quod alio nomi-
ne Portulaca حَمَقَاء id est
Stulta (potius الحَمَقَاء بقلة
i.e. olus fatuum) vocetur:
cujus apellationis ratio
mihi certè non liquet. Nam
quod Mustapha ait, eam
ita dictam, quòd non nisi
in fluente crescat, falsum
est: crescit enim in hortis.
* Ab insipido sapore ac stu-
pore sic portulaca dicitur:
ita uti & blitum μωρόν λά-
χανον olus fatuum voca-
runt

runt Græci: & adagio dici
solet, blito despectior aut
stultior, de homine socorde
& inutili, aut insulso ac
fatuo.

LXXXII.

كَثْرَةُ الْقُرْبِ إِلَى النَّاسِ
تُجْلِبُ السُّوءَ ،

Frequens ad homines acces-
sus adducit malum.

LXXXIII.

زَرْ غَبًا تَرَدُّ حَبًّا ،

Visita rarò , augebis amo-
rem.

NOTE.

*Vt crebra nimis visitatio
amorem minuere, sic rarior
augere solet. Usus prover-
bii est, cum de rara amici
visitatione quis reprehenditur.*

LXXXIV.

مَنْ أَحَبَّ شَيْئًا أَكْثَرَ
نَكْرَةً ،

Qui aliquid amat, frequen-
ter ejus mentionem facit.

LXXXV.

الْتَوَاضُعُ زِيَادَةٌ فِي الشَّرَفِ
وَبِهِ تَتِمُّ النِّعْمَةُ ،

Demissio sui augmentum
est nobilitatis, & comple-
mentum gratiæ.

LXXXVI.

الْكَمَالُ فِي ثَلَاثَةِ أَشْيَاءَ
الْعِفَّةُ فِي الدِّينِ وَالصَّبْرُ
عِنْدَ النَّوَائِبِ وَحُسْنُ
الْتَدْبِيرِ فِي الْمَعِيشَةِ ،

Perfectio est in tribus re-
bus : quæ sunt Devotio
in religione; patientia in
adversis; & prudentia in
vita.

LXXXVII.

مُلْطَانٌ بِلَا عَدَلٍ كُنْهَرٌ
بِلَا مَاءٍ ،

H 3

Impe-

Imperator sine iustitia est ut
fluvius sine aqua.

LXXXVIII.

كَمَا الْبَدَنُ اِنْ اَهُوَ سَقِيمٌ
لَا يَنْفَعُهُ الطَّعَامُ كَذَا الْعَقْلُ
اِنْ اَغْلَقَهُ حُبُّ الدُّنْيَا لَا
تَنْفَعُهُ الْمَوَاعِظُ ،

Ut corpori ægroto utilis
non est cibus: ita menti
captæ amore mundi non
profunt admonitiones.

N O T Æ.

Captæ] *ad verbum*, cum oc-
clusit eam amor mundi.
* *legit vir doctiss.*
pro علق A'lika: hoc au-
tem notat, inhærere ani-
mo, afficere animum; &
peculiariter de amore
usurpari vox solet.

LXXXIX.

عَالِمٌ بِلَا عَمَلٍ كَسَحَابٍ بِلَا
مَطَرٍ ،

Doctus sine opere, ut nubes
est sine pluvia.

XC.

مَنْ وَقَّرَ أَبَاهُ طَالَتْ أَيَّامُهُ ،
Qui patrem suum honorat,
prolongantur dies ejus.

XCI.

غَنِيٌّ بِلَا سَخَاوَةٍ كَشَجَرٍ بِلَا
ثَمَرَةٍ ،

Dives sine liberalitate est ut
arbor sine fructu.

XCII.

فَقِيرٌ بِلَا صَبْرِ كَقِنْدِيلٍ بِلَا
زَيْتٍ ،

Pauper sine patientia est ut
lampas sine oleo.

XCIII.

شَبَابٌ بِلَا تَوْبَةٍ كَمَيِّتٍ بِلَا
سَعْفٍ ،

Juvenis sine poenitentia est
ut do-

ut domus sine tecto.

XCIV.

امْرَأَةٌ بِلَا حَيَاةٍ كَطَعَامٍ بِلَا
مِلْحٍ ،

Mulier sine verecundia est
ut cibus sine sale.

XCV.

يَوْمٌ وَاحِدٌ لِلْعَالَمِ أَخِيرٌ
مِنْ الْحَيَاةِ كُلِّهَا
لِلْجَاهِلِ ،

Dies unus viri docti præstat
tota vita indocti.

XCVI.

الظَّالِمُ مَيِّتٌ وَلَوْ كَانَ فِي
مَنَازِلِ الْأَحْيَاءِ وَالْمُحْسِنِ
حَيٌّ وَلَوْ كَانَ أَتَقَعَلُ إِلَيَّ
مَنَازِلُ الْمَوْتِ ،

Improbis mortuus est,

etiam si in mansionibus
sit vivorum : at Probus
vivus est , licet migraverit
in mansiones mortuorum.

XCVII.

قَلْبِي عَلَى ابْنِي وَقَلْبُ ابْنِي
عَلَى حَجَرٍ ،

Cor meum super filio meo
est : at cor filii mei super
lapide.

N O T Æ.

Significat elegans hoc Adagium, charissimos esse parentibus suos liberos: at hos nihil minus sæpè quàm parentes redamare.

XCVIII.

عَدُوُّكَ وَحَاسِدُكَ لَا تُظْهِرْ
لَهُمْ عَدَوَاتَكَ ،

Nec hosti tuo, nec invidenti tibi inimicitias tuas manifesta.

NOTÆ.

C.

Inimicitias tuas] in alios, ut
opinor.

XCIX.

لَا تُبْرِمِ الْأَمْرَ حَتَّى تَفْكَرَ

فِيهِ

Ne aggredere negotium
aliquod donec id perpen-
deris.

لَا تُخَاطِبِ الْأَحْمَقَ وَلَا

تُخَالِطَهُ فَإِنَّهُ مَا

يُسْتَجِيبُ

Ne colloquere cum stulto,
nec commercium cum
eo habe : quippe quem
nihil pudet.

SENTENTIARUM

F I N I S.

JACOBI

IAC. GOLII
MONITIO AD LECTOREM.

SENTENTIÆ præcedentes antea
 امثال العرب ADAGIA ARABICA
 inscriptæ fuerunt; uti nomine מִשְׁלֵי quo-
 que insignita sunt proverbia Solomonis:
 quamvis ambo maxima ex parte simplices
 tantum & omni figurâ nuda sint gnoma, quæ aliâs حکم
 Hikemon, κρίσεις, Arabibus vocantur. At מִתְל, & Heb.
 מִשְׁלֵי, tradente Ibn Sekit aliisque philologis, propriè est
 قول موجز مشهور الاستعمال معناه يخالف لفظه
 dictum breve, celebre usu, quo significatur aliud
 quàm effertur. Quo ferè modo etiam Græcis & Lati-
 nis parœmia sive adagium definitum fuit. Et sicuti ori-
 gine suâ similitudinem denotat Arabicum illud &
 Hebraeum nomen; ita quoque parabolicum hoc proverbii
 genus à figura & similitudine quasi formam habet, at-
 que ab acumine ejus elegantiae suam venustatem.
 Itaque illis Arabum sententiis, ab Erpenio editis, eorun-
 dem mera Adagia quædam, qualia jam definita sunt, sub-
 jicere visum mihi fuit: ut ita in utroque genere habe-
 rent hîc literaturæ Arabicæ Studiosi, in quo sese exercere
 possent.

IAC. GOLII AD A-

ADAGIA ARABICA.

I.

أَوَّلُ الشَّجَرِ النَّوَاةُ، Principium arboris est officulum.

N O T Æ.

النَّوِي Collect. propriè os nucleumve palmulæ significat: & sic per arborem hîc intelligitur palma. Nimirum magnis rebus parva sunt initia: quæ propterea minimè despici oportet. Simili ferè adagio dicunt:

قَطْرَةٌ بِقَطْرَةٍ تُصِيرُ غَدِيرًا، Gutta addita guttæ evadit stagnum. A quo nec abludit comprehensa hemistichio sententia hæc: صَغَارُ الْأُمُورِ قُبْحُ الْكِبَارِ Parva negotia concitant magna.

II.

أَعْلَمُ يَدُكَ وَأَخْبَأُهَا، Doce manum tuam & absconde.

N O T Æ.

Eo innuunt quod explicatiùs dici rhythmo solet:

صَاحِبُ الصَّنْعَةِ صَاحِبُ الْفَلْعَةِ، Possessor artis possessor est arcis.

III.

إِنَّكَ لَتَكْثُرُ الْحَزَّ وَتُخْطِئُ الْمَغْصَلَ، Utique incîdis multum, sed articulo aberras. Huic contrarium est, ثَقُلَ الْحَزَّ وَتَطَبَّقَ الْمَغْصَلَ Non multâ, sive unâ, sectione diffindis artum.

NOTÆ

N O T Æ.

Prout subinde fit, ubi concinnè diffecandum fuerit animal. Usurpatur autem adagium, ubi post multos conatus quis potiri nequit voto, vel non attingit scopum.

IV.

رَبِّ صَلَفٍ تَحْتَ رَاغِدَةٍ Subinde parum pluvix sub tonante nube est.

N O T Æ.

In splendidi promissi frustratorem valet; in divitem simul & avarum; nec non qui vanâ jactat se gloriâ. De Particula autē ر ب, vide notas ad postremum Syntaxeos præceptum. Sic & adagio notatur برق الخلب Barko 'Ichóllabi, Fulmen inœcundæ nubis.

V.

ذَلَّ بَعْدَ شَمَاسِهِ آلْيَعْفُورُ Submittit se post contumaciam generosus equus.

N O T Æ.

منع ظهره شمس الغرس est negavit dorsum, i. e. non admisit infessorem. يعفور autem exponitur caper dorcadis; ab عفر quod pulverem notat, vel à pulvereo colore, vel quòd pulverem excitat cursu: atque hinc etiam nomen proprium fuit equi cujusdam, à quo petatum est adagium; uti docet Nuveiris.

VI.

كُلُّ سَبْعٍ فِي غَايَةِ زُهْمَا ، كُلُّ كَلْبٍ فِي بَابِهِ نَبَّاحٌ Omnis canis in porta sua latrat, vel magnus est latrator. Fera quævis in sua sylva superbit.

VII.

، حَذُو النَّعْلِ بِالنَّعْلِ Uti congruit solea soleæ. *vel etiam*
 ، حَذُو الْقِدَّةِ بِالْقِدَّةِ Ut ala sagittæ respondet alæ. *nimirum*
ita res rei convenit; vel par pari refert, aut paria facit.

VIII.

، اِنْ تَدَمَّ اِطْلُكَ فَقَدْ ثَقِبَ خُفِّي Si cruentum (saucium)
 est latus tuum, equidem meus perforatus pes est.

N O T Æ.

Hoc dicere conquerenti solet, qui non minorem ipse habeat conquerendi causam. اِطْلُ خُفِّ proprie conveniunt camelis: & illud ab oneris attritu vulneratum, hic ab asperitate viæ pertusus intelligitur. Et quidem à vulgaribus rebus paræmias peti quàm maximè solemne est: familiare verò Arabibus animal camelus, & notissima arbor palma. Quare multa ab hisce & similibus desumpta habent adagia: quorum pauca alia subjungere libet.

IX.

، اَلْمَوْرُ اِبْلَةً يَطْرُنُ الْغَرَابِيبَ Qui suos adaquat camelos,
 abigit peregrinos.

N O T Æ.

Uti ad puteum lacumve aquatorium fieri solet: ubi inter adstantes camelos ingerunt sese alii, & loco illos extrudere conantur. unde etiam اِبْلَةُ الْغَرَابِيبِ Peregrini cameli percussio adagio usurpatur: si quando repellitur incommodum, injuria vel noxa, quam alius inferre parat.

المثقل X.

X.

الْمَثْقَلُ يَسْتَعِينُ بِذِقَّتِهِ ، Gravatus utitur ope menti sui.

N O T Æ.

Ob proceriorem staturam in genua procumbit camelus, ut onus commodè imponi possit. Onustus autem inclinatur humi mentum, ut videatur eo tanquam veste nixus se erigere in pedes. In majori necessitate ac desperata re hoc usurpant,

الْغَرِيقُ يَتَعَلَّقُ بِحِبَالِ الْعَرْمُطِ Submersus suspenditur se de funibus algæ. Manus suas vel in algam injicit, seu funem, ut se sustinere possit.

XI.

مَا بِالْبَعِيرِ طَلٌّ ، مَا بِالنَّاقَةِ طَلٌّ ، Non inest camelæ lactis quid. etiam Non est in camelo adeps aut robur.

N O T Æ.

Usurpatur, cum deest alicui, quod adesse oporteat, aut quod ipse sibi vendicet.

XII.

أَوْسَعَهُمْ سَبًا وَأَوْثَرًا بِالْأَبْلِ ، Multo proscidi eos convictio, & multati sunt pro camelis.

N O T Æ.

Cum olim Arabs quidam camelorum suorum prædones insecutus, pecora recuperare non posset, congestis illos maledictis incescit. Unde ad suos reversus, cum interrogaretur de successu, illud quod jam dictum est respondit. Idque postea in proverbium abiit: usurpari solitum, ubi contra acceptæ injuriæ damnum duntaxat verba supersunt.

، اِنْ تُسَلِّمَ الْجَلَّةُ فَالْبَيْتُ هُدًى ، Si salvæ sunt robustiores , annosæ camelæ non curantur .

N O T Æ.

جَلَّة Plur. est formæ XI. à جليل magnus, & præstans. Et بَيْت pro Noibon, pl. formæ III. à Sing. ناب : de quo annotationes vide ad finem pag. 35 Grammat. sive ad Canon V. literæ ي . A fœmellis autem camelis potius quàm à maribus derivatum adagium ; propterea quòd ad vecturam , aliosque usus illæ præferri solent. Significatur eo dicto ; ubi ea, quæ juvant, nobis salva sunt & integra , de minùs utilibus non valde sollicitos esse oportere.

XIV.

، اَعْقِلْ وَتَوَكَّلْ Liga & confide.

N O T Æ.

اعقل in I V Conj. propriè est complicato poplite cameli tibiã cum femore constringere : ut tripes consistat jumentum, nec progredi possit. Et in campis vix aliter ligari solet. Cùm quereretur quidam, quòd Deo, vel, juxta alios, territorii securitate fretus, (ut etiam in minimis suorum jstueri summa semper fuit gentis gloria) camelum ad urbis portas relictum amisisset, duobus hisce verbis responsum illi fuit. Notat adagium, positam in alieno præsidio fiduciam cum propriæ curæ opera ac diligentia esse conjungendam. Huc respicit Aldo 'lkadir Gilanæus carmine suo , ubi de providentia Dei ita scribit :

أَيْدِيْكُمْ فِي ضَيْمٍ وَأَنْتَ زُخَيْرِي
وَأُظْلَمَ فِي الدُّنْيَا وَأَنْتَ نَصِيرِي ،

وعار

وَعَارَ عَلَيَّ حَامِي الْخَمِي وَهُوَ قَادِرٌ

إِنَّا ضَاعَ فِي الْبَيْدِ أَعْقَالُ بَعِيرِي،

Num contingat me noxa, cū tu gloria mea ?

Et injuriā afficiar in mundo, ubi tu defensor meus ?

Utiq; probrosum tutori territorii, qui potentiā polleat,

Si perierit in campo ligatio cameli mei, seu ligatus à me camelus.

XV.

حَرَكَ لَهَا حَوَارَهَا نَحْبٌ Move illi, sc. camelæ, pullum
suum, commonstraverit amorem.

N O T A.

Hoc Omar fil. Asi Muaviæ dicebat, de quibus Hist. Sarac. lib. I. cū peti opem juberet à Syris: id est, Exhibe illis sanguinem Omaris, quo interempti conspersum indusum fuit. Ingenti autem affectu in pullum commovetur camela, si amissus in conspectum redeat, vel etiam supposititium solâ veri pelle indutum offerri contingat.

XVI.

شَخَبٌ فِي الْإِنَاءِ وَشَخَبٌ فِي الْأَرْضِ، Mulctus in vas,
mulctus in terram.

N O T A.

Quod & planius dicunt hemistichio:

الرَّأْيُ الْخَطِيءُ مَرَّةً وَيَصِيبُ أُخْرَى، Consilium unâ vi-
ce fallit, succedit aliâ. Vel idem est cum vulgato illo:

الْفَقْرُ مَيْسُورٌ وَمَعْمُورٌ، Fortuna facilis & difficilis: i.e. modò

modò prospera, modò aduersa. *Quod & sic dicunt:*
 يوم نعيم يوم بؤس. Dies boni statûs, dies mali.

XVII.

هَان عَلَى الْأَمْلَسِ مَا لَاقِيَ الدَّبِرَ، Leve est sano, in quod
 impingit xger.

N O T A.

Aut juxta genuinum magis sensum: Leve est habenti incol-
 lume dorsum, in quod impingit dorso laborans. Nam
 أملس est æqualis, lævis; & peculiariter الظهر صحيح
 integer & sanus dorso. Ita jumentum dicitur, cûjus
 dorsum haud vitiatum est intertrigine, ex sella, clitellis,
 aut aliunde contractâ; quale دبر Dâbiron vocatur, velut
 posticâ parte læsum. In eos dici solitum, qui levioris mo-
 menti infortunium vel offensam impatienter ferunt; aut
 aliquid in sequiorem partem rapiunt: aut cùm quis alii
 cordatiori meditatur malum, qui id ipsum levipendat.

XVIII.

أَلْتَمَرُ فِي الْبَيْرِ وَعَلَى ظَهْرِ الْجَمَلِ، Dactyli in puteo, &
 super dorsum cameli.

N O T A.

Referunt Arabes; olim ex iis, qui camelis deferrent aquam
 ad rigandas palmas, quendam hoc sæpius repetiisse di-
 ctum, quo solaretur suos & aliorum labores. Atque inde
 vulgato usu cessit in adagium, ejusdem ferè significatio-
 nis cum proverbio illo & poëtæ dicto,

إِذَا أَنْتَ لَمْ تَزْرَعْ وَأَبْصَرْتَ زَارِعًا
فَدُمْتَ عَلَى التَّقْرِيطِ فِي زَمَنِ الزَّرْعِ ،

Cum non severis videns ferentem alium ,
Poenituerit te negligentiae tempore segetis.

XIX.

مَا عَلَيْهِ لَيْفَةٌ وَلَا سَيْفَةٌ ، Non est super (vel in) illo fibrilla,
nec simile quid.

N O T A.

A palma petitum: quæ non ex solido lignosa est aliarum arborum more; sed compactis tantum filamentis constat. quæ in caudice sunt, ليف Lifon; quæ in ramis, سيف Sifon dicuntur: unum verò ليفة et سيفة. Ac si notetur, nihil horum in palma esse, quæ tamen conficere debeant corpus ejus. Atque ita boni omnis, sive externi, sive interni, inopiam hoc adagio designant. Eidem affine est alterum, لَا قَتِيلٌ لَهُ وَلَا نَقِيرٌ Nec nauci illi nec gry est.

In nuclei palmei rima hæret fibrilla villi ad instar contorti; quæ hinc فتيل vocatur. In parte verò (superna exiguus umbilicus apparet, è quo primum germinis rudimentum exit: uti quoque Theophrastus docet lib. II. cap. VIIII. Hist. plant. Eidem umbilico sive scrobiculo, aut centro, exilis membranula incumbit: quæ ab ea foveola نقير dicitur. Vtrique comparari res solent minimi pretii vel momenti. In eandem fere illam sententiam dicunt:

مَا لَهُ رَاغِيَةٌ ، مَا عِنْدَهُ ثَاغِيَةٌ ، لَا بَقِيَّةٌ لَهُ بَارِلَةٌ

اسْتَبْذِعَ ثَمَرًا إِلَى هَجَرَ، Mercaturæ causâ misit caryotas
Házjarum. N O T Æ.

Est autem Házjarum Arabiæ urbs & regio, fructûs illius proventu maximè abundans. Si quis itaque illuc caryotas mittat, quasi idem fecerit, ac si mari affundat aquam; ut vulgò dicitur. In eandem fere sententiam & hoc usurpant, أَنْبِيعُ لِبَسْتَانِي مِنَ الطَّرْحُونِ Num hortulano dracunculium vendas? Vtpote olus vulgare & frequens in hortis Orientis: unde & in Europam translatum fuit.

XXI.

رَدْمًا يَكُونُ فِي الظَّبِّي دَاءٌ، Nonnunquam & in dorcade morbus est.

N O T Æ.

Addunt quidam: لا يعرف مكانه nescitur ubi. Vetus Arabum opinio fuit, hoc feræ pecudis genus nullis esse morbis obnoxium; sed solo mori senio, & quamque longævam esse, quoad sua ferat natura. Vnde داء الظبي numerant inter ea, quæ non existunt, aut quàm rarissima sunt.

XXII.

لَا يُجْمَعُ بَيْنَ الْأَرْوِي وَالنَّعَامِ، Non convenit inter ibices & struthiocamelos.

N O T Æ.

أَرْوِيَّةٌ، Plur. irreg. à Sing. اروي, capræ montanæ & silvestres: sed mas وعل Wáïlon vocatur. Hoc fere idem est cum لا يالف

لَا يَأْلَفُ الْخَيْرُ وَالشَّرُّ Sociari nequeunt bonum & malum. *Ab eo caprarum genere etiam hoc adagium habent: كِبَارِحِ الْأَرْوِي* Ac si prodeat capra montana. *De re rarissima fertur: quia animal hoc hominem maxime fugit, & se vix conspicuum præbet.*

XXIII.

لَا يَنْتَطِحُ فِيهَا عَنَرَانِ Non cornibus in eo certant capreolæ duæ.

N O T A.

عنر Pullus foemineus capræ vel cervæ. *Cui sexui & atati non convenit cornibus luctari; sicuti arietibus & hircis; Itaque paræmiâ hæc notatur, imbecilliores non sufficere nec adhibendos esse gravioribus rebus. Haud dissimili origine sensuque dicunt: لَا يَنْفِطُ فِي هَذَا الْأَمْرِ عَنَافٌ* Non sternutat in ea re capella. *Est autem نفط & نفث in brutis, idem quod عطس in homine: peculiariter tamen نفط caprino generi tribuitur, uti عفا ovino. unde uti دافطة est capra; ita عافطة ovis: & adagiū illud ὀμοίωσιν, مَا لَهُ نَافِطَةٌ وَلَا عَافِطَةٌ Nec illi capra est nec ovis: id est, opes nullæ, aut nihil. Vide quæ in fine pag. 73 extant.*

XXIV.

مَرْعِي وَلَا كَالسَّعْدَانِ Pabulum, at non tribulo simile.

N O T A.

Hoc nomine السعدان reddidi, quia tribulum refert: unde حسكر

حسك السعدان dicitur. attamen folia habet latiora, triangularia magis & leniora: colore etiam magis ad albedinem vergit, & suaviori est sapore. fructus quoque illi est rotundior compressiorque, verticilli aut oboli figurâ, minutis supernè extantibus spinis: qui quidem fructus proprio velut nomine الضفانة Addofânato vocatur. Ita Ibn Beithar, nec non Malajesæ ac Camûsi auctores describunt. Et quoniam planta hæc, quæ in arenis nascitur, expetitur camelis pabulum existit; desumpto hinc proverbio uti solent, ut hominem homini, aut rem rei præstare significent. Primum id dixisse scribitur Amro-lkâisi, poëtæ Arabis celeberrimi conjux, ut marito responderet querenti, quis ipse videretur illi respectu mariti prioris. Videtur illa & originem vocis السعدان spectasse, quæ felicitatem signat, quasi quem nunc haberet & minùs esse felicem indicare voluerit. Huic simile est adagium aliud:

أَقْوَا مَاءٌ وَلَا كُضَيّي Aqua, sed non instar Soddæ. Id proprium putei nomen est, qui ob aquæ præstantiam celebratur. quod & hemistichium poëtæ دِرَارِ السَّعْدِي Dirâri Soddæi proverbiale pertinet:

يَطْلُبُ مِنْ أَحْوَاضِ صَدِّي مُشْرِبًا Captat è lacubus Soddæ potum. Hoc est, potiri re pulchrâ avet, quæ non tam facile sine molestia & contentione adiri possit.

XXV.

عُشْبٌ وَلَا بَعِيرٌ Herba, at nullus est camelus.

N O T Æ.

Herbâ & pabulo abundat campus, sed haud ullus eo camelus pascitur. In avari opes dici solet, quibus nec ipse fruitur, nec alius.

ما تنفع

XXVI.

، مَا تَنْفَعُ الشَّعْفَةُ فِي الْوَادِي الرَّغْبِ Non prodest lenis
pluvia in valle ampla.

N O T A.

*Confertâ nempe pluviâ opus est, ut per vallem torrens fluat.
In eum fertur, qui non nisi parum tibi dederit, quod ju-
vare nullo modo possit.*

XXVII.

، تُغَلِّدُ طَوْقَ الْحَمَامَةِ Induit torquem columbæ.

N O T A.

*Eo dicto notant propositi tenacitatem: vel mores affectusve
(& fere pravos, uti fert adagii usus,) adeò confirmatos
esse, ut deponi non possint aut mutari; haud magis quàm
à natura inditus columbæ torques. A quo non abludit:
عَانَةُ السَّوءِ شَرٌّ مِنَ الْمَغْرَمِ Prava consuetudo peior est
mulctâ. Nam hâc solutâ quisque liber est; illi qui obse-
quitur, magis fit obnoxius.*

XXVIII.

، عَثِيَّةٌ تُقْرِمُ جِلْدًا أَمْلَسَ Tineola rodit corium glabrum.

N O T A.

، عَثِيَّةٌ Dimin. ab عَثَّةٌ, Hebr. עֲשִׂי, Tinea. & Verbum قَرِمَ juxta
Zieuh. & Zamachsij. de infante aut quadrupedis pullo
dicitur, cum primùm arrodere quid & leniter manduca-
re incipit. In illum usurpari solitum, qui in id incum-
bit quod supra vires est: aut cùm viri egregii famam lace-
rare studet homo vilis aut improbus.

، نَارَرَاتَر نُونَامَات نَارَرَاتَرَات Narrator non amat narratorem.

N O T A.

Figulus odit figulum. aut homo loquax ita sermone delectatur proprio, ut alienum respuat.

XXX.

، سَوَاتُ عَصَامُ نَفْسُ عَصَامُ Sua Asânum anima evexit.

N O T A.

Proprie dominum, principem fecit. Nam سَوَاتُ pro سَوَاتُ, est principatum inter suos obtinuit. Vnde سَيِّدُون سَيِّدُون dominus, seu gentis suæ caput. Intelligitur hîc Asâmus Sjahberi filius, qui per virtutes suas ex humili loco ad summum dignitatis fastigium pertigerat apud Nomânem fil. Mûnderi, Hiræ (quæ Assyriæ est provincia & urbs) regem, valde celebratum Orientalium scriptis. De eo dicitur proverbium, qui propriis meritis, non generis aut alio favore, ad honores emergit. Eoque monent suum cuiquam ingenium, laborem, ac mores fingere fortunam.

XXXI.

، لَوَغِيرَ نَاتِ سَوَارٍ لَطَمَتْنِي Si alia quàm armillata me alapâ cæderet.

N O T A.

سَوَار illud armillæ genus est, quod proprie Græcis περικνηστὸν dicitur; scil. carpi muliebris ornamentum. Quare per metonymiam hîc fœmina significatur; & acceptam à fœminis

minis injuriam ulcisci indignum esse viro. Etenim parræmiæ originem hanc tradit Asmaeus, philologus insignis:

ان حاتم الطائي مربيلاں عنزة في بعض الاشهر الحرم فناداه اسير لهم يا ابا سفانة اكلني الاسار والقمل فقال ويحك اسات ان توهت باسمي في غير بلاں قومي فساوم القوم به ثم قال اطلقوه واجعلوا يدي في القد مكاة ففعلوا ذلك ثم جاءت امرأة بغير ليفصة فحجرة فلطمته فقال لو غير ذات سوار لطمتني يعني اني لا اقتص من النساء ثم عرف فغدا نفسه فداء عظيما ،

Quòd cùm Hatim Tajæus, ob extelsi animi & raræ liberalitatis facta inter Arabes longè clarissimus, mense quodam sacro (quales duo primi in Arabum anno duog, ultimi erant, quibus præliari non liceret) transiret per Anzitarum regionē, inclamavit eum homo quidam quem gens illa captivum haberet: O Abu-Seffâna (Seffâna, quod margaritam signat, nomen propriū est mulieris, de quo filia suæ nomine ita Hâtimus appellari solebat) exêdit me captivitas atq; pediculus. Cui dixit ille: Ah, haud rectè fecisti, qui me meo nomine prædicaveris in alia quàm gentis meæ provincia. Deinde verò, ut de captivi pretio cū hominibus illis pactus esset, dixit: Dimittite eum, & illius loco in vinculis ponite manum meam; (i.e. captivū tenete me) quod & factum fuit. Postea ad eum mulier quædam adduxit camelum, cui secaret ille venam. At verò eundem Hâtimus jugulavit: quod excipiendis amicis facere laudatæ apud illos liberalitatis erat. Cùmque ei propterea colaphum mulier impegisset: si alia, inquit Hâtimus, quàm pericarpio ornata colaphizaret me: id est, equi-

est, equidem non foeminas talione ulciscor. Deinde ut agnitus fuit, ingenti semet ipsum pretio redemit. *Proverbio illo docetur etiam generaliter, viliorum hominum injurias, contemptum non vindictam mereri. Viris autem probrosum habetur cum foeminis comparari.*

XXXII.

لَا كُلُّ مَنْ عَلَيْهِ جِلْدُ النَّمْرِ شَجِيعٌ ، Non omnis qui pellem fert pantheræ, fortis est : aut quasi dixerit quis, non quivis paludatus miles est.

N O T Æ.

Vt olim moris fuit, ita nec hodie in Oriente insolens, belli tempore induere exuvias ferarum ; leonum imprimis ac pardorum. & quidem fortitudinis hoc, & hostilis iræ symbolum fuit. Ita dicunt : شمر والبس جلد النمر Ac cinge te, & indue pellem pardi : quo ad fortis animi certamen hortantur. Sic البس له جلد النمر, Induit adversus illum pellem pardinam : id est, inimicitiam concepit, induit iras. Allata autem initio paræmia notat, non revera semper talem esse quemque, qualis videatur aut esse velit.

XXXIII.

إِنْ يَبِغْ عَلَيْكَ قَوْمُكَ لَا يَبِغْ عَلَيْكَ الْقَمَرُ ، Si iniqua tibi sit gens tua, non iniqua fuerit Luna.

N O T Æ.

Hoc respondebat arbiter, qui delectus esset à Thalebitis quibusdam, deposito pignore certantibus nocte XIV Lunæ ; eum alii contenderent futurum, ut conspiceretur Luna oriente

oriente sole; alii contrà, ut occideret Luna ante Solis ortum. Vbi certantium quidam dixit: utique mei in me injurii erunt. Vsurpatur adagium in re manifesta, de qua certò constare possit.

XXXIV.

Abjecit baculum, قد ألقى عصاه إذا أسفر من سفر,
suum appetente itinere.

N O T A.

Idem est quod Latini dicunt, tempore pugnae abjecit hastam. Cum Ibn Abbâs, cui ob crudelitatem cognomen السفاح impositum fuit, de quo hist. Sarac. imperator salutatus, orationem de more habiturus esset, atque excideret illi è manu scipio, imperii insigne, ex medio populi aliquis hoc poëta dictum pronuntiavit:

فَأَلْقَتْ عَصَاهَا وَاسْتَفْرَبَهَا النَّوَى
كَمَا قَرَّ عَيْنًا بِالْأَيَّامِ الْمُسَافِرِ،

Equidem abjecit illa (contumeliosè virum innuit) scipionem suum imminente itinere:
Haud secus ac lætatur reditu viator.

Huc pertinet, خُذُوا أَهْبَةَ الرَّحِيلِ فَإِنَّكُمْ سَفَرٌ

Capessite apparatus discessûs, quoniam viatores estis.
nec alienum inde, هَذَا إَوَانُ شِدِّكُمْ فَشُدُّوا

Hoc tempus vobis ligandi est: ideoque ligate.

Petitum ab iis, qui ante itineris ineundi articulum sarcinas
L colli-

colligunt, & jumentis impositas constringunt. Monet autem adagium tempestivè ac studiosè agendum esse, quod agere oporteat.

XXXV.

عَدُوُّكَ بَيْنَ جَنْبَيْكَ Hostis tuus inter latera tua.

إِذَا قُتِلَ الرَّجُلُ بَيْنَ كَفَّيْهِ, Ita Exitium viri inter maxillas suas.

N O T Æ.

Illic quidem cor, fons affectuum, intelligitur; hîc verò lingua. quippe proprius cuique animus & sua lingua, nisi bonæ mentis imperio regantur, noxam afferunt & perniciem. Vtrumque etiã simul dicunt, duobus verbis hisce:

الْمَرْءُ بِأَصْغَرِيهِ Vir duobus minimis suis.

Scilicet ex corde & lingua æstimatur; partibus minimis, quæ facultates duas homini proprias, animum & sermonem, vel rationem & orationem designant. Hisce quantum valeat quisque atque efficiat, tanti & ipse est.

XXXVI.

عَسَى الْغُوبِرُ أَبُوْسَا Fortasse parvum antrum multa dederit mala.

N O T Æ.

عَسَى Plur. formæ XII, à Sing. عَسَى; quod rarum est, cum talia Pluralia fiant à Sing. formæ نصر Nasron. عَسَى verò Verbum propinquitatis dicitur: de quo consule tractatum Grammaticum de centum regentibus, auctore Abdo

Abdo 'lca'dir Zjúrzanæo. Usurpatur in Præterito tantum, per sua genera, numeros, & personas; licet habere ibi possit etiam Indicativi notionem. Propè esse, nec non fortasse & quandoque valet: & quod pro prædicato Verbum sequitur, ante se اَن An recipit; nonnunquam eâ particulâ caret. Sic dicitur, عَسِي زَيْدٌ اَن يُخْرَجَ عَسِي زَيْدٌ يُخْرَجُ Prope fuit vel est, ut exiret aut exeat Zeidus, sive parum abfuit, vel abest quin &c. Loco posterioris Verbi non adhibetur Nomen, inquit Ziéuharis; nisi fortè in Proverbiis, non alibi. Attamen id permittit Camusius, & quidem in Accusativo; ita ut subintelligatur Verbum كَانَ, ut quod eum in prædicato casum regit. Potest & ipsum عَسِي Verbi transitivi vim includere, uti in hoc adagio liquet: ubi etiam per quandoque dedit intulitve exponi possit. Cujus dicti veteris ac multum frequentati originem scriptores variè tradunt: vel quod magnam turmam ex insidiis adorti hostes deleverunt; vel quòd cum in cryptam confugissent quidam, eâ in se collapsa perierint, aut juxta alios à superveniente hoste trucidati fuerint. Quin alii volunt, inter quos Ibn Kelbis est, الغدير nomen proprium esse aquæ, pertinentis ad Arabes Kelbitas, quâ per insidias occupatâ ab hoste ingentia passi sint incommoda, hoc vitæ suæ pecorumque præsidio destituti. Quicquid sit, dici de rebus omnibus solet, à quibus futurum metuatur malum.

XXXVII.

كُلُّ صَيْدٍ فِي جَوْفِ الْفَرَّانِ, Omnis præda in ventre onagri.

فَرَّاجٍ, Hebr. פָּרָא, est حِمَارٌ وَحْشِيٌّ, una voce ὄναγρος, onager, i. e. asinus sylvester sive ferus: in solitudine degens animal; Jerem. 11. 24. cujus descriptionem videre licet apud Leonem Africanum, lib. IX. Adagii verò hæc traditur origo: Cùm olim venatum abiissent tres Arabes; quorum unus leporem, capream alter, tertius onagrum cepisset, & priores duo multùm gloriarentur de illa præda sua, tertius os utrique obstruxit hisce verbis: Universa præda in onagri ventre est. Non quidem ideo quòd ob velocitatem fera hæc difficillimæ sit captura, & in deliciis haberi soleat: sed quia inter omnes, quas venari gens illa solet, corpore facillè maxima existat: ita ut ventris sui capacitatem utramque illam, leporem & dorcadem, continere possit. Quod dictum vulgato exinde usu in eos obtinuit, qui res suas ut summas jactant, quæ alienis longè sint inferiores.

XXXVIII.

كَالْكَبْشِ يُحْمِلُ شَفْرَةً وَزُنَادًا, Instar arietis qui cultrum portat & igniaria.

N O T Æ.

شَفْرَةٌ cultrum magnum notat, quo mactari solent animalia: زُنَادٌ autem à Sing. زَنْدٌ Zendon, omnia quæ extundendo igni inserviunt. Atque ita intelliguntur hîc instrumenta, quibus jugulari animal diffecarique possit, atque ad eoquendum focus accendi. Vti in campis talia apud Scenitas in gratiam hospitum aliâve occasione expeditè peragi solent.

solent. Adagium in eum quadrat, qui securus omnis mali in summo vitæ discrimine versatur.

XXXIX.

عَانَ السَّهْمُ إِلَى النَّزْعَةِ، Rediit sagitta ad jaculatores.

N O T A.

فَارَزَعُ Plur. formæ VIII. à Sing. فَارَزَعُ, qui attrahit ad se arcûs nervum jaculandi ergo. *Sensus autem est,* رَجَعَ الْحَقُّ إِلَى أَهْلِهِ Redundavit quod justum est ad eos quibus debetur : *vel idem est cum dicto alio,* عَانَ الْأَمْرُ إِلَى بَصَابِهِ Rediit res ad principium suum.

XL.

تُسْمَعُ الْجَجَجَةُ وَلَا يُرَى طَحْنٌ، Auditur molæ strepitus, sed non conspicitur farina.

N O T A.

مَنْ يَعِدُ وَلَا يَفْعِي، In eum fertur, Qui promittit, sed non præstat. *vel sententiâ idem cum adagio IV. quod præcessit.*

XLI.

عَيَّرَ عَارَهُ وَقَدَّ، Asinum perdidit palus suus.

N O T A.

Non inelegans hîc est عَارٌ عَيْرٌ paronomasia. Adagium verò inde natum, quod cum asinum suum vir quidam, ut quiescere sineret, de palo religasset, supervénit haud

multò post hyana, quæ jumentum aufugere nequiens interemit. Eodem ferè sensu dici solet, quo proximè sequens.

XLII.

عَلَى أَهْلِهِ دَلَّتْ بَرَأَقِشُ , Suorum (vel domini sui) indicium fecit Berâkis.

N O T Æ.

Pro نَجْنِي etiam dicitur in suos malum concit. Fuit autem Berâkis caniculæ nomen, quæ profugientem ab hostium incursione cum hero familiam ponè insecuta, multo latratu prodidit suos hostibusque mactandos dedit. Docetur proverbio, maximum sæpe periculum accidere ab iis rebus, quæ ad custodiam facere & securitatem videantur.

XLIII.

عَرُقُطَةٌ تُسْقِي مِنَ الْغَوَاقِبِ , Sentis noxia rigatur à nubibus.

N O T Æ.

عَرُقُطٌ Collect. est species ٢ عَصَا i. e. arboris spinosæ pumilæ : cujus fructus albi, cùm cæterarum flavi sint vel fulvi. الغَوَاقِبُ verò sunt aquæ copiâ insignes nubes. De homine improbo fertur, qui honore colitur aut fortunâ floret.

XLIV.

فَتِيٍّ وَلَا كِمَالِكٍ , Vir, at non Málico similis.

N O T Æ.

Hoc Mutémmemus Nuwairæ filius, Arabs illustris, dixit de fratre

fratre suo, cui Málíco nomen erat, cùm de expianda illius
cæde agere quidam vellent. *Vsus ferè idem est qui adagii*
XXIV.

XLV.

قَدْ بَلَغَ الشَّظَاظُ الْوَرَكَيْنِ ، Pervénit fibula ad coxas.

N O T Æ.

Quum res modum suosve limites excessit. Fibula intelligi-
tur lignea, clavi paxillive instar, quâ binæ sarcinæ bini-
ve sacci onus continentes, per suas ansas trajectâ inter
se nectuntur, ut simul sustineantur in jumenti dorso. In
eundem sensum quoque inter alia multa dicunt:

جَاوَزَ الْحِزَامُ الطَّبِيئِ Excessit cingulum ubera camelæ.

Et بَلَغَ السَّيْلُ الرَّبَا Pertigit torrens ad colles.

XLVI.

رَجَعَ بِخُفِّي حَنِينِ Reverfus est cum ocreis Honeini.

N O T Æ.

In eum fertur, qui magnâ spe ausisve exciderit. Nempe Ho-
neinus nomine Arabs quidam se A'sadi Hâssimidæ filium
professus fuit: qui cùm ad Muttâlibum, de quo Hist. Sar.
pag. 2. rubras indutus ocreas venisset, ut eum pro patruo
salutaret; respondet ille: nec indumenta Hâssimi nec mo-
res agnosco: itaque ad tuos redi. Tradunt autem alii, eo
nomine fuisse calceolarium quendam in urbe Hira, de qua
vide sis notas ad adagium xxx. Is injuriâ affectus ab Ara-
be scenita, qui diu licitatus par ocrearum venditori illu-
sisset,

sisset, & in via quâ ad vicum ille rediturus esset duas ocreas projecit, at relicto inter utramque sat magno intervallo. Arabs camelo vectus, cùm præteriens ocream duntaxat unam videret, eam velut inutilem sibi respuit ac neglexit: sed ulterius progressus ubi quoque alteram conspexit, de jumento descendit, eoq; ita ut ad adag.^{xiv} dixi, ad consistendum ligato, priorem etiam petiturus ocream sua per vestigia retrò properavit. Interea ex propinquo latibulo accurrit Honeinus & solutum consensumque camelum citatiore fuga abduxit: pro quo solas Honeini ocreas domum retulit illus Arabus. Atque ita proverbio huic locum dedit; quod adhiberi solitum, ubi quis pro malo, quod meditatus fuerit alteri, contumeliam reportat aut damnum.

XLVII.

عَانَ الْغَيْثُ عَلَى مَا أَفْسَدَ Redit pluvia super id quod corrumpit.

N O T A.

Idest يَنْفَعُ آيُنَ يُضُرُّ Prodest ubi nocet. In eum quadrat, in quo si quid mali sit, plus inest boni.

XLVIII.

جَزَاءُ أُمِّ عَامِرٍ Retributio hyænæ.

N O T A.

ام عامر Per antonomasiam, Arabibus الكنية dictam, est hyæna. quin & عامر dicitur ipse catulus ejus, Camusio teste. Contigit olim feram hanc à venatoribus impetitam fugisse sub tentorium Arabis campestris; qui postquam præsidio suo vitam bellæ servasset, eamque insuper aliquot

*aliquot aluisset dies; ab ea, ut humanarum avidissima est
carnium, dilaniatus fuit. Vnde poeta,*

وَمَنْ يَصْنَعُ الْمَعْرُوفَ مَعَ غَيْرِ أَهْلِهِ
يُلَاقِي الَّذِي لَا قِيَّ مُجِيرٌ أَمَّ عَامِرٍ،

Qui beneficium collocaverit in indignum,
Offendet idem quod offendit hospitator hyænæ.

Hinc مجيرام عامر *proverbialiter eum notat, qui bene me-*
retur de homine ingrato. Ita λυκιδεὺς ἢ λύκας τέφρῃ *adagium*
est Græcorū. Vulgatum pariter in Oriente, جزاء التمساح
Quod rependit crocodilus. Qui ejulatum referente voce
homines velut ad opitulandum subinde concit, propius-
que ad se pellectos abripit devoratque. Inde & pro insi-
diarum symbolo habentur lacrymæ crocodili. Nec ab eo,
quod initio dictum, multum dissidet paræmia celebris alia:
جزاء سيمار *Ita uti pensatus fuit Sinnimârus.*

Is gente Græcus architectus erat, qui Nomâni majori,
Assyriæ regi, extra Cusam rari artificii arcem construxe-
rat. At ne aliis quoque similem conderet, ex eadem jussu
regis præceps dejectus fuit. De eo & doctiss. Pocockium
vide in specimine Hist. Arabum.

XLIX.

اختلط الخاثر بالزبان Commixtū est lac crassum spumâ.

N O T A.

De negotio dicitur confusio & conturbato. Notat autem
خثر crassescere & spissum fieri, de lacte & similibus; &
perturbari de animo. At in IV. Conj. اختر est crassum &
M cum

cum crassamento suo relinquere butyrum, nec liquefaciendo, ut ipsis mos est, mundare. Vnde & aliud adagium, مَا يَذْرِي أَمْ يُخْثِرُ أَمْ يَذِيبُ Nescit crassumne relicturus sit an liquaturus. Cum quis quid agere expediat suspensus est ac dubius.

L.

إِنَّ الرِّثْيَةَ يَفْقُثُ الْغَضَبُ ، Utique oxygala sedat iram.

N O T A.

Alii يَفْقُثُوْا scribunt. Fit autem الرِّثْيَةُ , quando lacti acido, cui exemptum butyrum, recens mulgendo inspergitur, ita ut totum inspissetur. Natum ex eo adagium, quod quis accensus irâ in alios, & simul fame laborans, ejusmodi propinatio lactis genere placatus fuit. De munere dicitur, quo alienati animi redintegratur amor vel consensus. Huc & illud referri potest :

فَتَلْعَقَهُ سَمْنَا Lambendum præbe illi butyrum, aut pingue quid. Nempe lynx intelligitur, quæ ex hoc ferarû genere ferè sola ab hominibus se regi patitur, & ut Oppianus loquitur, armari in prædam. Eam quippe, uti in Oriente mos est, de camelo vel equo, in India quoque de plauastro, in vicinam capream similemve prædam venatores dimittunt: quam si aliquot saltibus non attingat, accenditur vehementi irâ, cui maximè obnoxium est animal: ita ut subinde nec domino aut rectori parcat. ideoque butyracei quid aut simile objici solet, cujus linctu placatur; ut contrectari se & ligari finat. Vnde manifestus est adagii sensus:

*sus : nempe benignitate demulcendum esse irati hominis
animum , atque ita reconciliandum.*

L I.

بِيبِيتْ مِنْ تَرَابٍ مَوْتِيْ Bibit ex terra mortui.

N O T Æ.

*Id est aquam quâ perfusa fuerit terra desumpta ex hominis
sepulchro. Eo autem potu amorem extinguere vetus fuit
Arabum opinio : uti & Camusus docet. Dicit de illo solet,
qui veteris oblitus amicitie duriores se ac inhumanum
amicis præbeat.*

L II.

كَأَنَّ عَلِيَّ رَأْسَهُ الطَّيْرُ Ac si capiti ejus infideat avis.

N O T Æ.

*Aut videtur infidere : ita enim كَانَ reddere sæpe con-
venit. الطَّيْرُ per Articulum hîc ad certam speciem restri-
ctum denotat corvum. Nam aliquando capiti pascentis
cameli insistere avis hæc, indeq; vermiculos rodentes lege-
re conspecta fuit : quo percepto beneficio camelus, ne fru-
straretur se, neutiquam caput commoveret. Atque hinc na-
tum adagium in eos quadrat, qui silentio & immoti quasi
corporis aspectu gravitatem affectant; aut qui partâ com-
moditate superbiunt & mirum in modum gaudent.*

L III.

رَبَضَ دَمٌ ظَبْيًا Recubat ibi dorcadis more.

Id est, commodè placidèque, & securè tutòque degit; ita uti animal illud in cubili suo. In primis de homine elegantiori ac ingenuo dici potest, cui pro virtutum suarum merito alicubi bene sit; quemadmodum sua dorcadem gratia ac sanitas commendat: de qua vide sis notas ad adag. XXI.

LIV.

في بلاد الجربين قتمر الحمير، In regione dactylifera dactylis pascuntur asini.

N O T Æ.

Arabibus Africæ peculiare adagium. الجربين proprie sunt spoliati foliis rami palmæ. atque ita per synecdochen quandam notantur arbores ipsæ. Hic verò per easdem intelliguntur palmeta, quibus potior Numidiæ pars constat continuaque penè efficitur sylva. Eam regionem hoc Beledulgerid nomine describit Leo Africanus libr. IV. Ibidem equis etiam & asinis dactylos pro pabulo præberi mos est, & quoque adhiberi ad deglabrandas pelles. Proverbialiter notatur, ingenti copiâ atque affluentia res meliores vilesce; & ex ea etiam bene esse hominibus aliàs abjectis vel indignis.

LV.

يختاض علي عرض السراب، Petit speciem apparentis aquæ.

N O T Æ.

إحتاط و خوض، idem valet quod اختاض، ferri ad aliquid vel

vel circum illud. *عَرَضٌ* est quod proponitur seve offert, aut quod apparet, *ab* كذا الامر *عرض* apparuit illi res ejusmodi, vel eo modo. Item *عرض* Ardon, Ordon, Orudon, est tractus rei. *Quæ utraque hîc locum habet significatio.* Denique *السراب* *ab* Hebr. שָׂרָב æstus solis, vel ætuosum quid & torridum, *Arabibus peculiariter* est vapor quidam seu splendor in desertorum planitie eminus apparens, vasti lacûs formâ; quam ab arenis percussî efficiunt ardentes radii solis. *Plura de eo diximus in Notis ad Alfraganum pag. 111.* Estque hoc phantasma ejus quod habetur apud *Esaïam xxxv, 7.* וְהָיָה הַשָּׂדֶה לְאֵיִם Et erit locus torridus in stagnum. *Via-*tores in desertis siti pressos ejusmodi aquæ species procul invitat; at propiùs accedentes fallit: quippe quæ vel tantundem recedit, & eodem semper intervallo distat, vel prorsus evanescit. Scitè itaque cum ea comparantur res seculares ac evanidæ, quæ illustri specie allectos hominum animos decipiunt destituuntque. *Vulgò autem usurpatur adagium, cum studiosè persequitur quis quod assequi non possit. Ad ea quæ dicta sunt pertinet hoc poëta;*

سَرَابٌ بِقِيَعَةٍ يُخَسِبُهُ الظَّمَانُ مَاءً Vaporem campi æ-

stimat sitibundus aquam. *Imponit homini cupiditas sua & judicium occæcat, ut quid res videatur esse ab eo quod revera sit non discernat.*

LVI.

الَّيْلُ طَوِيلٌ وَأَنْتَ مُقِيمٌ Nox longa est, & tibi lucet luna.

Hoc Arabs, nomine سُلَيْكُ بْنُ سُلَيْكٍ, primum dixit, cum dormienti in corpus insilisset hostis quidam, qui captivum abducere properaret. Cujus dicti nempe hæc est sententia: Quid festinas? sat tibi temporis superest, & quidem opportuni. At Suleicus fortiter expedit se, & de hoste ultus fuit. Vel ab eo fortè tractum fuit, quodd in Asia & Africa, iter facere noctu gaudent, ad evitanda diurni æstus incommoda. Adagii verè vulgatioꝛ usus est, cum quis queritur, ubi non est querele locus.

LVII.

لِكُلِّ نَاجِمٍ قَوْلٌ Cuique orienti syderi præſagia.

بَاجِمٌ quod in genere est exoriens & apparens; hîc ita ſpeciatiꝛ reddidi; quia نَجْمٌ ſtellam notat. Petitum itaque vel ab Ægyptiis, qui ex primæ rei occurſu omen ſumebant; vel à Babylonîis, qui cuique exorienti ſyderi ſuum tribuebant effectum & ἀποτέλεσμα. De iis uſurpatur, qui novè quid aut inuſitati faciunt, aut præ ſe ferunt: de quo pro ſuo quiſque more iudicat.

LVIII.

يَأْخُذُهَا الرَّاقِي تَرْيَاكًا وَالْغَافِلُ هَلَاكًا. Capit eam intelligens ad antidotum, imprudens ad exitium.

Intelligitur حَيَّةٌ ſerpens in genere, vel ſpeciatiꝛ أَقْعَى viperæ, cuius alexeteriæ ſunt carnes, veneno letales morſus.

sus. قَرَاكِي *ex Græco vox*, theriacam notat, & hinc antidotum quodvis. الرَاقِي *proprie est incantator*, & ea vox *Psal. LVII, 5. usurpatur in versione Arab. nam رَقَا est facris immurmuratis verbis & quasi inspiratis (quod & وَهَى est Hebr. eodem Psalmo)* prohibere noxam; tum ne quæ res inferat, tum ne quæ recipiat. *ita dicunt:* اسْتَرْقَيْتَهُ فَرَقَانِي *rogavi eum incantamento muniret me, eoque munivit.* الْغَافِل *focors est & improvidus: quare cum hic opponatur رَاقِي* الرَاقِي *, hoc ipsum etiam generalis significationis voce reddidi.*

LIX.

عَجَجَ إِنْ أَعْصَى الطَّغَانُ ، *Exclamat cum ipsum mordet (arctè premit) funis.*

N O T A.

عَجَجَ *idem est quod عَجَّ vociferatus fuit: & quidem proprie camelus: vox quasi عَجَجَ, hoc est ipso sono, quem camelus edit, significans.* الطَّغَانُ *autem fanis est, quo sella aut pilentum camelo impositum illigari solet & constringi. Usurpatur in refractarium & querulum, cui quod justum sit imponitur.*

LX.

لَا يَدْخُلُ بَيْنَ الْعَصَا وَالْحَايِهَا ، *vel لَا مَدْخُلَ بَيْنَ الْعَصَا وَاللِّحَاءِ ،*
Penetrari nequit inter baculum & corticem.

N O T A.

De intima amicitiae nexu, inviolabili fœdere, similive animorum consensione ferri solet; nec non de arctiori arcanorum custodia. ita ut الْعَصَا وَالْحَاوِ inter unionis ejusmodi & con-

Et consensus symbola numeretur. In rebus aliis quoque, ubi una congruat alteri, locum habet.

LXI.

ان الشقي وافد البراجم Utrique infortunatus, qui à Temimitis venit.

N O T A.

Amrus fil. Abdo'lmélici, juxta alios fil. Hindi, ut perpetrata à Suwaido fil. Rabîæ Temimitâ fratris sui cadem vindicaret, voverat se complures præfinito numero Temimitas vivicomburio necaturum. Quotquot eorum comprehendi potuere, eodem die in ignem conjecti miserè perierunt. Erant autem illi ex Beni Warim omnes, qui ad Temimitas pertinerent. Cum ad explendum voti numerum saltem unus deesset; Arabs quidam camelo vectus ut fortè nidorem eminus percepit, sibi persuadens convivium parari, quod inter campestres Arabes in campo fieri solet, ad castra accessit, & de jumento in genua flexo descendit. Perductus ad Amrum, & rogatus quis & unde esset; se Amârum vocari, & ex Berazjimitis esse, qui etiam Temimitæ sunt, respondit. Ibi tum Amrus hisce dictis verbis, ان الشقي وافد البراجم, cæteris eum piacularibus vitis adjecit. Atque inde natum in eos adagium, qui sua sponte exitium incurrunt; præsertim levioris boni studio & aviditate. Et hinc proverbio celebrata, طمع البراجم Concupiscentia Berazjimitarum. Atque inde quoque exprobratus Temimitis fuit amor cibi: quod & poëta respicit,

ان ما مات ميت من قديم وسركي ان يعيش فجي بران

Si quan-

Si quando moribundum gaudeas vivere Temimitam , utique apporta commeatum.

Ex memorabili illo scævitiæ spectaculo etiam duo alia vulgata fuerunt adagia. Nam capta cum viris mulier, cum ardentem ob oculos ignem conspiceret, dixit :

أَلَا فَتَى مَكَانَ عَجُوزٍ Nullusne juvenis est loco anūs?

Vbi videret esse neminem , per quem liberari redimire posset, etiam ipsa hoc dixit :

صَارَتِ الْفَتَيَانِ حُمَاً Iuvenes facti sunt carbones.

LXII.

يَسْرَحُسُوا فِي أَرْتَعَا ، Prosperè sorbet dum captat spumam.

N O T Æ.

Cum quis oblato lacte simularet solam se expetere spumam , magnam lactis ejusdem portionem sorbendo exhausit. Sic qui videri cupit amici sui commodis studere , eumque juvare velle , sæpe rem duntaxat suam respicit, atque ad se pertrahit si quid est boni.

LXIII.

خَلَّ سَبِيلَ مَنْ وَفَى سِقَاؤُهُ ، Missam fac ejus consuetudinem cujus ruptus est uter.

N O T Æ.

Addunt alii , quo & simul expleatur rhythmus ,

وَمَنْ هَرِيقَ بِالْفَلَاةِ مَاءُ ، cujusque effusa est per campum aqua. السبيل non tantum via est , & agendi mo-

dus: *sed ipsum etiam* ما يصنع في سبيل الله quod efficitur præstaturque in pios usus, & quidem gratis ac præ amore Dei. *Quin & eo nomine vocatur* fons puteusve, aut aquæ potus, qui liberalitate publicâ vel privatâ inservit petentium cuique. *Tale quid & hoc loco commodissimè intelligi potest. In eum verò dicitur, cujus malè habent se & turbatæ res sunt; aut qui ab amicitia tua & consuetudine abhorret, & se alienum præbet.*

LXIV.

كَدَّ كَدَّ وَالْعُشَاءُ خُبِيرٌ، Multum laborat, & coena paniculus.

N O T Æ.

Ad verbum, laborat, laborat. Vocis quippe geminatio significare intensiorem solet. Quidam legunt efferuntque خَبَارٌ Chobbâzon, id est malvæ: eodem sensu. *Nam utrobique proverbio locus est, ubi ex suscepto labore ac molestiâ haud dignus redit fructus, nec quod operæ pretium fiet.*

LXV.

عَصِيَ الْجَبَابِ أَطْوَلٌ، Baculum pavidum longius.

N O T Æ.

Quasi armorum longitudo hosti formidabilior sit brevitate. Id autem est externâ specie & apparatu mentiri internam virtutem. Vide adagium xxxii: quod loco huic ac sententiæ facile aptari queat:

LXVI.

بُذُو كَعْدَةِ الْبَعِيرِ وَالْمَوْتُ فِي بَيْتِ سُلُولِيَّةٍ، Bubo instat bubonis camelini & mors in tentorio pauperculæ.

NOTÆ.

N O T Æ.

بُوبُو bubo vel glandula est, sive simplex; sive pestilentialis. سَلُولُ autem infimi ordinis Arabs est, despectus & abjectus. Hoc autem dixit Arabum dux quidam nomine الظفيل Amir Thafilites, cum ultrices Dei manus fugiens, in poplite tumore correptus & in pauperculæ mulieris tentorium eques receptus, repentinam sentiret mortem. In duo mala quadrat, quorum alterum altero gravius sit & perniciosius.

LXVII.

فِي وَجْهِ مَالِكٍ تُعْرِفُ أَمْرَتَهُ In vultu Málici cognoscitur præfectura sua.

N O T Æ.

Designatur εἰς τὸ ἀξίον τυραννίδος, seu ubi internam animi virtutem indicat externâ corporis præstantiâ ac formâ. De Málico autem consule adagium XLIV. At in Zjéuhari hoc extat ita scriptum:

فِي وَجْهِ أَمَالٍ تُعْرِفُ أَمْرَتَهُ In facie gregis cognoveris bonitatem ipsius. Nam أَمْرَةٌ utrumque denotat: atque etiam copiam & focturam. Pro qua postrema significatione quidam hîc أَمْرَتَهُ Immerátaho efferunt; & pro مَالِكٍ, quod initio positum, legunt Málika, hoc est gregis tui. Nisi utrobique forsitan vitiosa sit scriptura pro مَالِكٍ Málikin.

LXVIII.

قَطَعَتْ جُهَيْنَةُ قَوْلَ كَلِّ خَطِيبٍ Abrupit Zjuheina quod dictum est ab internuntiis.

N O T Æ.

Ad verbum est, dictum omnis internuntii vel oratoris : & hoc loco non tam quod dictum quàm quod sancitum est intelligitur. Cùm inter duas Arabum tribus ob commissam eadem graves ortæ esset inimicitia, & missi internuntii penè confecerant pacem : significavit fortè cæsi mater, nomine Zjuheina, ab amicis suis modò mactatum esse cædis authorem. Vnde nova & priore major contentio nata fuit. Adagii usus est manifestus ; & in eum valet, qui ab aliis res bene compositas turbat ; aut pactis, de quibus facile convenire possit, infeliciter intercedit.

LXIX.

كَالتَّوْرِ يَضْرَبُ بِمَا عَاقَبَ الْبَقَرُ ، Tauri instar vapulantis quodd fastidiosæ sint vaccæ.

N O T Æ.

عَاقَبَ *pro* عَاقَبَتْ , averfata fuit pabulum aut potum, fastidivit. Id si vaccis accidere contingat præ libidine, præfenti tauro imputari solet. Atque ita adagio locus est, ubi innocens ob crimen plectitur, quod commeruerit noxius. In eandem quoque sententiam dicitur :

كَدْبِ الْعَيْرِ وَيَضْوِي غَيْرُهُ وَهُوَ رَاقِعٌ Mordet asinus, & uritur alius, dum ille liberè pascitur. Cauterio averfenda est noxa, quæ animali commorfo accidit.

LXX.

إِنَّ لِلَّهِ جُنُودًا مِنْهَا أَلْعَسَلُ Utique Deus legiones habet, de quibus & mel est.

NOTE.

N O T A.

Hoc Muavias dixit, de quo Histor. Sarac. lib. 1. cap. VII. ubi renunciaretur ipsi Al, djs, tarum propinato in melle toxico esse interemptum. Dictum petita à bello metaphora infigne, & imperatore bellico dignum: quod in adagium deinde abiit; ferri solitum, quando infortunium hosti vel sua exprobratur calamitas, velut justa Dei vindicta.

LXXI.

أَضْطَرَّ السَّيْلُ إِلَى مَعْطِشِهِ
 Abripuit eum torrens ad sitis
 suæ locum.

N O T A.

Siti ardens quis ad aquam venit rapidam ac profundam, utque potandi ergo insedit arboris trunco, præcepit eum abstulit aquæ cursus, minimèque restincta siti in exitium dedit. De eo dicitur, qui ex commodo & securo statu se conjicit in ingens malum.

LXXII.

طَوَيْتُهُ عَلَى بَلْلَةٍ
 Complicui illud dum humidum esset.

N O T A.

Item طَوَيْتُهُ عَلَى بَلْلَةٍ, & عَلَى بَلْلَةٍ dicitur. Ab utribus desumptum, qui si complicentur aridi, rumpuntur; si valde uvidi, putrescunt. Vsu obtinet proverbialis phrasis, cum quis se aliena indoli moribusque cautè attemperat, aut gerendæ rei commoditate utitur tempestivè & prudenter. Dicunt quoque:

طَوِيَّةٌ عَلَيَّ غِرَّةٌ Complicui illud ad rupturam suam.

Intelligitur vestis pannusve : in cujus duplicata parte si quæ ruptura sit ejusve vestigium aut principium , غِرَّةٌ Girron vocatur. Hoc autem dictum potius tunc valuerit, ubi detrimenti quid aut vitii arte corrigitur celaturve.

LXXIII.

مَنْ يَشْتَرِي سَيْفِي وَهَذَا أَثَرُهُ Quicunque (vel si quis) emerit enssem meum , hoc ejus est vestigium.

N O T Æ.

Cum laceffit quis aut impetitus se ab injuriis vindicat, easque ulciscitur. Hoc autem primum dixisse traditur Albáritus Dálimi filius ; cum in persequentés hostes retro conversus multis eos afficeret vulneribus & magnâ clade.

LXXIV.

بَلَغَتِ الدِّمَاءُ التَّنِينَ Pervenit sanguis ad talos.

N O T Æ.

Plur. à Sing. دِمَاءٌ, sanguinis copiam notat: à تَنَنٌ autem plurale hoc تَنِينَ pedis equini pilos in postica parte tarfi. Quos in magna strage effusus rigat subinde sanguis. Ita malum significant , quod excreverit ad summum. E contrario tale bonum intelligunt , & in bonam partem accipiunt , cum dicitur :

يَمْلَأُ الدَّلْوُ إِلَى عَقْدِ الْكَرْبِ Plena est situla ad nodum imi funis, (seu anse.) Ferè similes locutiones alias vide adagio XLV.

LXXV.

LXXV.

، تُرَكَّى الظِّلُّ Uti relinquit dorcas umbram suam.

N O T Æ.

Cum quis ita rem fugit deseritve, ut ad eandem nunquam revertatur.

LXXVI.

، هُوَ عَلَى طَرْفِ الثَّمَامِ Situm est in summitate tiphæ.

N O T Æ.

الثَّمَامِ *Coll. Planta frumentacea est, tritico similis, eoque procerior, ad panici formam vergente spicâ. Ea quod ad hominis ferè altitudinem excrescit, prehensu est quàm facillima. De re obvia dici solitum, & quâ citra molestiam potiri possis. Nomen plantæ autem ita Latinè redditur, quia vox commodior alia non occurrit. Ejusdem quoque est sententiæ,*

، هُوَ عَلَى حَبْلِ ذِرَاعِكَ Existit super vena brachii tui, manûsve tuæ, hoc est extat in carpo tuo.

LXXVII.

، كَأَنَّ قَابِسَ آتِجَ لَانٍ Velut qui ignem accendat festinans.

N O T Æ.

Est & قَابِسٌ qui discit, aut aliud quid acquirit boni. In iis rebus morâ quâdam opus est & patientiâ, ut quis rectè plenèque voti compos fiat. Et in genere de illo dicitur, qui in negotio plus satis festinat, aut persundoriè agit.

LXXVIII.

LXXVIII.

كَلَيْهِنَّ وَتَمْرًا Utrumque & dactylos.

N O T Æ.

Amrus quidam, fil. Homrâni, Zjadæus, fortè præteriens amicum, ante quem positum esset butyrum, tuberis camelini adeps, ac dactyli, & rogatus butyrum ne mallet adipem, hoc dicto respondit. Quod cessit postea in proverbium; & ferri solet, cum quis nimium petit, aut plus quàm offertur. In accusandi casu ea nomina hîc occurrunt, vel κατὰ πρὶνοίαν Verbi اطلب vel احب cupio, amo: vel proverbiali phrasi quâdam; qualis sæpe occurrit.

LXXIX.

بُخْ بُخْ سَاقُ بِخْلُخَالِ Papæ crus cum periscelide, seu tibia ornata compede.

N O T Æ.

Vsurpare hoc solet, qui pulchri aliquid aut quid elegans summo opere admiratur, aut potiùs admirari se simulat. Primamque ejus originem referunt ad Warcam Talebæ filiam; quæ hoc mulieri à marito in conjugem superinductæ & superbiùs sese efferenti dixerit.

LXXX.

كُلُّ لَيْالِيَةٍ لَنَا حَنَادَسٌ Universalæ ejus noctes nobis caligines sunt.

N O T Æ.

ليالٍ à Sing. ليلة, seu Plurali ejus ليالٍ, etiam tempora ac dies

ac dies significat. Si itaque dicatur, omnes ejus dies nobis tenebræ sunt, eo efficacior fuerit locutio; quâ significetur, quæcunque nobis ab aliquo accidunt gravia esse atque ingrata, seu mera fastidia, meros dolores.

LXXXI.

كُنْ كُنْ فُتِيبَا & factus est armus.

N O T A.

A brutis desumptum, quibus hâc significatione propria sunt ista partium nomina. Ejus verò usus est, ubi ex humili loco quis altius assurgit; ex vili evadit eximius, & validus ex imbecilli.

LXXXII.

أَعَجَلُ مِنَ الْعَجْجَةِ إِلَى الْخَوْضِ
وَأَحْمَقُ مِنَ الْعَجْجَةِ عَلَى الْخَوْضِ ،

Festinantior ove quæ ad aquarium vadit:
Et stolidior ove quæ apud aquarium consistit.

N O T A.

Ovis enim cum impetu ad potum ruit; sed reverti nescit nisi abacta. Ita etiam se habent, qui cæco affectûs studio feruntur ad ea quæ impensè cupiunt; imprimis ad caduca hujus vitæ bona.

LXXXIII.

كُنَائِرُ الشَّعِيرِ يُوْكَلُ وَيُدَّمُ ، Instar præclari hordei,
quod estur & vituperatur.

N O T A.

Phy hordeum! est ta-

men quo fames pellitur, & multorum sustinetur vita. Eo itaque adagio uti solent, cum traducitur quid & ceu vile contemnitur, quod tamen usum habeat minimè contemnendum.

LXXXIV.

بَيْنَهُمْ عَطْرٌ مُنْشِمٌ Inter illos sunt Ménssimæ aromata.

N O T Æ.

De ingenti malo dicitur, licet præ se quid boni ferat. Nam Ménssima mulier quædam aromataria fuit in urbe Meccana: cujus aromatibus se imbuebant Arabes خراطة وجرهم Chozaatæ & Zjurhomitæ, inter sese prælium inituri. Quod quoties fecissent, major observata fuit extitisse clades. Vnde & aliud ortum est adagium:

أَشَامٌ مِنْ عَطْرِ مُنْشِمٍ Pejoris omissis quàm odores Ménssimæ.

LXXXV.

رَاضِعٌ غَنَمَهُ Lactens oves suas.

N O T Æ.

Eo designatur homo insigniter avarus, qui clanculum & solus frui gaudet bonis suis. A quopiam tractum memorant, qui sua lacteret pecora seu lactendo mulgeret: ne aliàs lactis in vas effluentis audiri posset sonus, & invitare alios ad aliquid petendum. Huic quoque non dissimile est, in hominem sordidè tenacem quadrans:

يَأْكُلُ خُلَازِنَتَهُ Comedit purgamenta dentium suorum. Quæ dentiscalpiis eximuntur è dentium interstitiis,

tiis, ne quid pereat ipsi aut decedat vel minimum.

LXXXVI.

لُصِيَّ لَغَيْرِهِ وَهُوَ يُحْتَرَقُ Lucet aliis & ipse comburitur.

وَهِيَ فِي حَرِيقٍ وَضَوْوُهَا لِلنَّاسِ Incendio
perit dum lucet hominibus.

N O T Æ.

Nimirum مَصْبَاحٌ lucerna vel quid simile intelligitur. Et petitum indè adagium eos notat, qui laboribus atteruntur & studiis, dum ipsi aliis & in commune prodesse cupiunt: vel, prout Algazâli Thusensis eo utitur, مَنْ يَعْلَمُ وَلَا يَعْمَلُ qui sciunt nec faciunt: scilicet qui virtutis præcepta norunt, atque alios docent; at ipsi in vita sua negligunt.

LXXXVII.

مَنْ يَرِ يَوْمًا يَرِ فِيهِ Qui diem viderit in ea videbitur.

N O T Æ.

Per diem, aliudve temporis nomen, fortuna, ob mutabilitatem; & per dies sua Arabibus celebriora prælia & victoriæ denotantur. Sensus est itaque, qui victor extitit aliquando vincitur. Primus hoc dixisse scribitur Kélhabus fil. Sjobûbi, cum captus adduceretur ad Hâritam, atque eum dicentem audiret hæc verba:

يَا كَلْحَبُ أَنْ كُنْتُ أَسِيرًا فَطَالَ مَا أَسَرْتُ O Kélhabe,
si captivus es, certè diu est quod captivos cepisti.

Vtrumque dictum abiit in paræmiam, quâ fortunæ vicissitudo significatur, nec semper prosperas homini fluere res suas, de quibus perpetuò gloriari possit. Affine est adag. xvi.

LXXXVIII.

إِنَّ الْمَوْصِيْنَ بَنُوا سَهْوَانَ Utique quibus commenda res est filii sunt Socordis.

N O T Æ.

الْمَوْصِيْنَ est pro الْمَوْصِيَيْنِ, juxta canonem I. *literarum* *ي و*: est autem وصي in II. *Conj.* præcepit, commendavit. بنوا ادم sunt بنوا سَهْوَانَ, filii Adami, id est homines. Namque ille peculiari nomine obliviosus و socors Arabibus dicitur, quod fæderis divini ac sui ipsius oblitus fuerit. Proverbii usus duplex est: vel ad excusationem, cum quis mandatum negligentius curaverit, quasi innato oblivionis vitio quid condonandum sit; vel ad monitionem, ut cum socordiae homo sit obnoxius, eo magis advigilet, caveatque sibi ne officio desit.

LXXXIX.

كَأَنَّهُ عَلَمٌ فِي رَأْسِهِ نَارٌ Ac si vexillum sit, in cujus summitate ignis.

N O T Æ.

De illustri viro dicitur, ejus merita و virtutes ita eminent ut omnium concitent amorem. Hoc autem mera potius similitudo videtur esse quàm adagium. Tale etiam LXXXIII, *nec non proximè sequens est.*

XC.

Si non potitus
 fuisse aromatibus ejus, potitus es odore.

N O T A.

Intelligitur الْعَطَّارُ aromatarius : *cui assimilatur hęc*
 الجليس الصالح sodalis amicusve probus, *aut virtute*
ac doctrina pręditus : quarum licet quis compos fieri ne-
queat, ex consuetudine tamen fructum percipit & melior
redit. Ita ę contrario dicunt :

Ut fa-
 bri ferrarii ignis, qui licet non urat vestem tuam, nocet
 tamen fumo. كير proprie est fabri ferrarii follis: hęc per
 metonymiam vel synecdochen pro كور ponitur, qui fabri
 ferrarii focus est seu fornax. Huic autem comparatur
 الجليس السوء socius malus ac improbus: qui si forte
 amicum non prorsus perdat, contaminat saltem ac deho-
 nestat.

XCI.

Manus superior inferiori
 pręstat.

N O T A.

Superior manus dantis, inferior accipientis est. Itaque hoc
idem est cum beati Pauli dicto, Act. xx, 35. μακάριόν ἐστι δι-
δόναι μᾶλλον ἢ λαμβάνειν.

XCII.

لَا تُرْسِلُ السَّاقَ إِلَّا مُمْسِكًا سَاقًا ، Non dimittit crus, nisi teneat ramum.

N O T Æ.

Hemistichium est, petatum à chamæleonte: qui non movet loco pedem, nisi oculis primùm in omnes partes intentis, ac ramulum aliquem (nam vivere inter frutices solet) pede altero firmiter tenens. Vnde أَحْزَمُ مِنَ الْحَرَبَاءِ Circumspectior chamæleonte. Atque ita videtur juxta sensum hunc paræmia velle, festinandum esse lentè, & non nisi attento animo & benè firmato consilio quid suscipiendum esse. Sed communi ac vulgato usu in eos usurpatur, qui haud largiuntur quicquam aut promittunt, nisi aliud quid impetrent aut petant.

XCIII.

أَبْرَمًا قَرُونًا ، Num exfors duplam capis portionem?

N O T Æ.

Quæ hîc intelligenda sors sit, in voce ميسر Lexicon docet. Et sic est ἀστυκολαγ, periculum sortitionis fugiens, quæ pro mactandi cameli impensis ineunda fuerit. قرون verò est, qui binas res sociat ac simul jungit. Hoc olim cuidam dictum memorant, qui cùm ex sortitoribus esse nolisset; de XVIIII. partibus tamen, in quas secari solet distribuendus cameli pullus, binas sibi auferre vellet, aut convivii socius capere præ aliis duplum. Natum hinc adagium in homines accommodatur impudenter cupidos commodi

modi lucrive, quod nullo promeruerint labore; vel juxta Nuveirium in eos, qui duobus simul vitiis seu pravis moribus laborant. Accusandi casum habent voces, vel quia velut modum designant subintellecto يكون es, vel جيت venisti, similive voce; vel ita ferente proverbiali loquendi more. Vide sis proverbium LXXVIII, & ad illud notas.

XCIV.

سَحَابٌ نُّوٌّ مَّاءٌ حَمِيمٌ ، Nubes pluvialis, cujus aqua fervida.

N O T A.

منزل القمر est occasus sideris signive Lunarisi, quod mansio Lunæ appellatur; quales xxviii sunt, de quibus Alfraganus: sed præcipue occasus ille, qui circa diluculum fit. Inde pluviae & mutationum aëris περὶ πλοῦτος petere Arabibus familiare est. Ceu adagium verò in eos fertur, quorum honesta est ac blanda oratio; at facta prorsus iniqua sunt, turpia vel immitia.

XCV.

تَجُوعٌ حَرَّةٌ وَلَا تَأْكُلُ ثَدْيَيْهَا ، Famelica fit licet libera, non tamen ederet mammas suas.

N O T A.

Hoc est mercenaria fieri nutrix nolit, ut pretio alienum lactet infantem: quæ ظير Dhiron dicitur, à ظار mediâ radicali Hamzatâ. Illud autem mammas edere Arabes vocant; scilicet locatis quasi iis victum querere. Adagii originem referre, ne prolixior sim, (super)sedebo: præsertim cum

cum per se manifesta sint verba. Sensus autem ejus & usus monet, cuique, nobiliori præsertim & ingenuo, vitandum esse inhonestum aut vile lucrum.

XCVI.

شَرَّاحٌ مُلَّاحٌ Secat & salit.

N O T A.

Arabibus Africanis familiare adagium: quo designatur qui dissimulatione nullâ usus apertè reprehendit, culpâ & perstringit eos, quorum facta vel vitia requirere id aut mereri videantur. Nomina autem Substantiva sæpe vim Verborum habent: eamque intensiorem cum Tesdîd. Vide adagium VI.

XCVII.

طَحَنَ شَرْراً وَبِئَا Moluit in sinistram & dextram.

N O T A.

Id est incipiendo gyrum à manu dextra in sinistram, seu ab interna parte ad externam; prout Arabice scripturæ ductus procedit: contrario modo agere vel movere quid, دِت dicitur. Hac adagiali phrasi significant omnem motum fuisse lapidem & rem nullâ non tentatam viâ.

XCVIII.

تَوْرُ كَلَّابٍ فِي الرَّهَابِ أَقْعَدُ Taurus Kellâbi in certamine postremus est.

N O T A.

Fuit ille Kellâbus Rabîæ filius, Kaifita, homo fatuus & insulsus

sulfus, qui ubi deposito pignore cortandum esset equestri cursu, juvencum conscendit taurum. اقعد Superlativum est à قعيد, quod tardum notat, & qui retro manet, nec sequi potest. Sententia adagii est, perversi consilii finistrum & ridiculum esse successum: aut in eum spectat, qui proponit sibi facere quid quod fieri non possit.

XCIX.

إِرْرُورُنْ رَتِيَارِي عُرُومْ فِي جَابِلِهِمْ عَلَي دَابِلِهِمْ Irruerunt retiarii eorum in jactatores.

N O T A.

Pluralia per Singularia denotari vulgatum est; præsertim in adagiis & gnomis. Est autem جابل & دابل qui rete habet, & sagittas; sed etiam qui tendit immittitve rete, & qui telis confodit. A venatoribus petitum adagium discordiam significat & tumultum; vel confusione turbare res, ubi maxime esse expeditas oporteat.

C.

حَلَعَتْ فِي عُنُقَاءِ مَغْرِبَ Avolavit cū eo gryps Occidentis.

N O T A.

Legitur quoque مَغْرِبِيَّةٌ & مَغْرِبِيَّةٌ, scilicet peregrina avis, & procul asportans prædam, vel è longinquo veniens. Occidentis autem dicitur, quod eam in Africa, nempe australi, apparere tradunt. Sæpius tamen absolute العنقاء vocatur: & quidem à collo, propterea quod albam huic torquem inscribunt, teste Demirio. Nisi fortè ab Hebr. דבב quis deductum malit; quod eodem gryps loco habeatur inter aves,

quo inter homines sit gigas. Gryphem autem suum Orientis gentes totâ corporis formâ similem aquilæ describunt; non quadrupedem, & posticâ parte leonis instar, qualem describunt Græci & Latini. Quæ de العنقاء Cazvinus & alii referunt avium omnium maximam esse, atq; ab ea elephantum aut rhinocerotâ capi, ut murem à milvo; idem de الرخ Rochcha (Ruc Paulo Veneto lib. III. cap. 40.) habet Camusus, aliiq; . Ita ut eandem esse putem utramque, & nominibus differre tantum : quorum posterius acceptum sit ab Indis; quod idcirco æquè utuntur Persæ, propriâ linguâ سيمورج Simorg dicentes, quasi argenteam avem, quodd talis ei tribuatur color. Sed quæ Arabum plerisque; fabulosa censetur: من الالفاظ الدالة على غير معني, ait Demirius, ex iis quæ dicuntur, at nihil denotant; sive, ut Nuveirius ait, معروف الاسم مجهول الجسم cognita nomine, incognita corpore. Quapropter pro symbolo esse solet rerum, quas reperire sit impossibile, aut quàm difficillimum. Ita & اصتيان العنقاء Venari gryphem dicitur. Adagium autè propositum designat rem quamcunque, cujus nulla spes sit recuperandæ vel obtinendæ. Verba ipsa petita videntur ex poëtæ versu :

إِنَّا مَا عَبَدُ اللَّهَ خَلِيٌّ مَكَانَهُ فَقَدْ حَلَقْتُ بِالْأَجْوَدِ عُنُقَاءَ مَغْرِبٍ،

Quando vacuus evasit Abdallæ locus, beneficentiam abstulit gryps Occidentis.

Sed

Sed ne أَفْبَعْدُ مِنَ الْعُنُقَاءِ longiùs quàm ubi gryps fit, videamur provehi, quod proverbium vetat; cum impletâ jam centuriâ hîc nobis commentandi finis esto. Adagia autem, quæ illâ ipsâ continentur, penè omnia ejusmodi fuère, ut cùm Arabibus propria sint, vel à propriis quasi eorum rebus petita, vix intelligi potuerint citra scholiorum opem. Nunc vice versâ, faciliorem & communium, quæ forsan gratiora erunt, series subsequatur: ubi nudâ ac simplici versione præire sufficiat; & quod ultra est, sive linguam, sive adagii cujusque usum spectans, Arabizantium studio & ingenio commendari forsitan haud paulo utilius fuerit, quàm suis à me glossæmatis illustrari.

I.

، فِي الْقَمَرِ ضِيَاءٌ وَالشَّمْسُ أَضْوَاءُ مِنْهُ ، In Luna lumen, at lucidior Sol est.

II.

، عِنْدَ الرِّهَابِ تُعْرَفُ السَّوَابِقُ ، Tempore sponfionis cognoscuntur velociores equi.

III.

، كَلْبٌ حَيٌّ خَيْرٌ مِنْ أَسَدٍ مَيِّتٍ ، Canis vivens potior est leone mortuo.

IV.

، وَالسَّيْفُ بِالْقَطْعِ يَنْبُو ، Et gladius secando obtusus fit.

V.

، قَدْ يَنْبِجُ الْكَلْبُ الْقَمَرُ ، Quandoque canis allatrat Lunam.

VI.

، اَرَبَّ عَقْدَتِكَ Bene constringe nodum tuum.

VII.

، كُلُّ غَدٍ صَائِرٌ أَمْسًا ، Omne tempus crastinum evadit hesternum.

VIII.

، كَالْحَوْتِ دُضِبَ مَائُهَا ، Instar piscis, cujus effluxit aqua.

IX.

، بَيْنَ حَادِفٍ وَقَافٍ ، Inter petentem fuste & lapidantem. *aut*

، بَيْنَ الظُّفْرِ وَالنَّابِ ، Inter ungues & dentes : i.e. inter faxum & sacrum ; *vel* inter malleum & incudem.

X.

، لَا أَجْنَحْ إِلَى حَصَاكِ مَا لَمْ تَزْرَعْ ، Ne para demetere quod non sevisti.

XI.

، يَهْنَأُ الْجَرْبُ وَيُدَاوِي الدَّبْرُ ، Pice illinit scabiosum, & medicatur faucium. *A camelo petitum. Vide adag. xvii.*

XII.

XII.

الرَّشْفُ أَذْفَعُ ، Lenta potatio magis rigat.

XIII.

ظِلَالُ صَيْفٍ مَا لَهَا قَطَارٌ ، Nubes æstiva, cui nullæ sunt guttæ.

XIV.

ظِيْرُ رُومٍ خَيْرٌ مِنْ أُمِّ سَوْمٍ ، Nutrix propensi amoris præstat matri fastidienti.

XV.

(تَرْفُسُ الْغُرْسِ) يَضْرِبُ الْغَيْرَ وَالْمَكْوَاهُ فِي النَّارِ ، Pedit asinus, (vel calcitratur equus,) & cauterium in igne est.

XVI.

قُدَّتْ سَيُورُهُ مِنْ أَدِيمِكَ ، Excisa sunt lora ejus de tua pelle.

XVII.

الرَّوْضُ قَدْ يَرْبِلُ ثُمَّ يُوْرِقُ ، Hortus primum stercoretur, tum frondescit.

XVIII.

جَرِي الْمَذَكِّيَاتِ غَلَابٌ ، Cursus juvenilium equorum vincit.

XIX.

مَنْ دَامَ لَمْ يَشْعُرْ بِمَنْ سَهَرَ ، Qui dormit, haud novit eum qui vigilat.

XX.

أَجْعَ كَلْبِكَ يَتْبَعُكَ ، Esurire finito canē tuum, sequetur te.

XXI.

، الأسد يثب على الأرنب كما على الثور ، Leo ruit in leporem sicut in taurum.

XXII.

، لم تنفع السكوي على من يزيد لها ، Non juvat de eo quærimonia , qui illam auget.

XXIII.

، في إبل مائة لا تكاد توجد راحلة ، In camelis centum vix reperitur infectoria una.

XXIV.

، رأس مطاية تحمها داهية ، Capiti demisso subest malum.

XXV.

، الناس أكثرهم شريك القامر ، Hominum plerique confortes sunt victoris.

XXVI.

، الثور يحمي أذنه بروقه ، Taurus tuetur nasum cornu suo.

XXVII.

، الجوان بعرقه يجري ، Generosus equus pro indole sua
(vel impulsu naturæ) currit.

XXVIII.

، أبطأ من غراب دوح ، Cunctantior corvo Noæ.

XXIX.

XXIX.

تَعْمِي الْقُلُوبُ وَالْعُيُونُ ذَاظِرَةً ، Cæcutiunt corda, & oculi
vident.

XXX.

لَوْ أَنْصَفَ النَّاسُ اسْتَرَّاحَ الْقَاضِي ، Si justè agerent ho-
mines, quiesceret judex.

XXXI.

لَيْسَ لِعَيْنٍ مَا رَأَتْ وَلَا لِكَفٍّ مَا أَخَذَتْ ، Non habet o-
culus quidquid videt ; neque manus quidquid capit.

XXXII.

بِحَبْهَةِ الْغَيْرِ يُقَدِّي حَافِرُ الْقَرَسِ ، Fronte asini redimi-
tur ungula equi.

XXXIII.

قَبْلَ الْبَغَاسِ كُنْتُ مُصَغَّرَةً ، Ante flatum cecinisti fistulâ.

XXXIV.

وَقَدْ عَرَفْتُ رِيحَ اللَّيْمِ الْبَهَائِمِ ، Odorem leonum modò
norunt bruta.

XXXV.

الْمُضْطَلِّي بِالنَّارِ أَعْلَمُ بِحَرِّهِ ، Qui se calefacit ad ignem,
optimè novit calorem ejus.

XXXVI.

يَكْوِي الْبُعَيْرُ مِنْ يَسِيرِ الدَّاءِ ، Vritur camelus ob exiguum
morbum.

XXXVII.

XXXVII.

يُصْبِحُ ظُلْمًا ۖ وَفِي الْخَرْقَةِ ۖ Siribundus existit, & in
fluxio os ejus.

XXXVIII.

مِثْلُ النَّعَامَةِ لَا طَيْرٌ وَلَا جَمَلٌ ۖ Instar struthiocameli; ne-
que volucris, neque camelus.

XXXIX.

لَا تُغْرَسُ إِلَّا فِي مَنَبِهَا نُحْلَةٌ ۖ Non plantatur præter-
quam in fundo suo palma.

XL.

رُبَّمَا صَحَّتِ الْأَجْسَامُ بِالْعِلَلِ ۖ Nonnunquam corpora
fanescunt per morbos.

XLI.

تَرَكِي الْخِدَاعَ مِنْ كَشْفِ الْقِنَاعَةِ ۖ Relinquitur dolus ap-
parente eo quod contentum reddat.

XLII.

لَا تَفْتَحْ بَابًا يَعْيِبُكَ مَدُّهُ ۖ Ne aperito portam, quam tibi
turpe sit claudere.

XLIII.

لَا تُرِمِ سِهَامًا يُعْجِزُكَ رُدُّهُ ۖ Ne jacias tela, quæ nequeas
repellere.

XLIV.

لَا تُعْجَلْ بِشْرَبِكَ وَأَنْتَ رِيَانٌ ۖ Ne festina bibere, ubi sedare
potes sitim.

XLV.

XLV.

أَلْقَرْتُ وَإِنْ سَمِنَ لَمْ يَذْهَبْ قُبْحُهُ ، Simiæ quamvis pinguescenti non decedit sua deformitas.

XLVI.

ظَالَعُ يَعُونُ كَسِيرًا ، Claudus visitat fractum.

XLVII.

قُبَيْلُ الرَّمِي يِرَاشُ أَلَسَّهَمَ ، Ante jactum alis instruitur sagitta.

XLVIII.

مَنْ يَنْكِحُ أَلْحَسَنَاءَ يُعْطِ مَهْرَهَا ، Qui pulchram ducit, largitur illi nuptiale donum.

XLIX.

مَا يَنْفَعُكَ إِلَّا مَا مَعَكَ ، Non prodest tibi nisi quod tecū est.

L.

طَالَ مَا ذُبِحَ أَلْسَمِينٌ وَتَرَكِيَ أَلْمَهْزُولَ ، Diu est quod mactatur pingue, & relinquitur macrum.

LI.

ذَوُو أَلْإِعْدَامِ يُقَرَّعُونَ كُلُّ بَابٍ ، Laborantes inopiâ pulfant quamcunque portam.

LII.

مَنْ سَلَّ سَيْفَ أَلْعَدُوَانِ إِنْ أَعْمَدَ فِي رَأْسِهِ ، Qui exierit
 Q ensem

ensem inimicitiae , utique inserit in caput suum.

LIII.

لَا يَأْكُلُ إِلَّا مِنْ فَرَسَتِهِ ، Leo non comedit nisi de præda sua.

LIV.

الْحَيَّوتُ مِنَ الْحَيَّةِ ، Serpens mas ex serpente foemina.

LV.

مَنْ يَلْقِ الْأَبْطَالَ يَكْتُمُ ، Qui occurrere audet heroibus , aufert vulnus.

LVI.

وَلَوْ أَوْعَدَ عَاقِرُ الْإِبْجَانِ ، Fœcundus faciendo promisso , sterilis præstando.

LVII.

قَامَ الْحَمَامُ عَلَى الْبَازِي يَهْدُوهُ ، Insurgit columba contra accipitrem sibi minantem.

LVIII.

لَيْسَ الْقَدَامُ كَالْحَوَامِ ، Non est qui præcedit similis ei qui ambit.

LIX.

مَنْ سَلَكَ الْجَدُونَ أَمِنَ الْعَثَارَ ، Qui incedit solo plano duroque , tutus est à lapsu , vel offendiculo.

LX. تَغْرِي

LX.

تُفَرِّي اللَّيْلَ عَنْ صُبْحِهِ Dirumpitur nox ab aurora sua.

LXI.

قَاعِدٌ عَلَى حَرْفٍ عَوَامٌ Sedens in promontorio natator est.

LXII.

مَنْ لُسَعَتَهُ الْحَيَّةُ مِنَ الْكَبَلِ يَخَافُ Quem momordit
serpens, à fune timet.

LXIII.

عَيْنٌ عُبْرِيٌّ وَالْعَوَانُ فِي الدَّهْرِ Oculus lacrymans, & cor in
lusu.

LXIV.

مَنْ يَغْسِلُ جِمَارًا يَغْسِدُ الْمَاءُ وَالصَّابُونَ Qui lavat asinum,
perdit aquam & saponem.

LXV.

الْخَيْلُ أَعْرَفُ بِغُرَسَانِهَا Equi optimè norunt equites suos.

LXVI.

صُغْعٌ بِنَفْعٍ يَلْتَمِذُ الْقَعَا بِهِ Ictu lucroso delectatur cervix.

LXVII.

شَتَانٌ مَا بَيْنَ السَّهْلِ وَالْحَزَنِ Multum interest inter
viam planam & salebrofam.

LXVIII.

مُسْتَرْخَسٌ أَللَّحْمَ عِنْدَ الْمَرْقَةِ يَنْدِمُ ، Qui vili pretio cupit
carnem, in jufculo poenitentiâ ducitur.

LXIX.

كَمْ مِنْ قَانِجٍ نَارًا وَالْآخِرِ بِهِ يَصْطَلِي ، Quàm multi excu-
tiunt ignem , i.e. accendunt , ad quem alius calefcit ?

LXX.

كَالطَّاحِنِ الْحَالِبِ ، Velut qui cornibus petit mul-
gentem.

LXXI.

السَّيْفُ لَا يَنْفَعِيكَ حَتَّى يُنْتَضَى ، Non prodest tibi gla-
dius, nifi eductus.

LXXII.

كَلْبٌ جَوَّالٌ خَيْرٌ مِنْ أَسَدٍ رَابِضٍ ، Canis circumiens
leoni cubanti præstat.

LXXIII.

سَحَابَةُ الصَّيْفِ عَنْ قَلِيلٍ تَنْكَشِفُ ، Nubes æstatis facile
discutitur.

LXXIV.

بَيْتٌ الْغِنَى يَهْدِي لَهُ وَيَزَارُ ، Domus opulenta dona-
tur & vifitur.

LXXV.

LXXV.

أَنفٌ فِي السَّمَاءِ وَأَسْتٌ فِي الْمَاءِ ، Nasus in coelum, na-
tes in aqua. *Id est juxta aliud dictum,*

أَكْبَرًا وَأَمْعَارًا ، Num superbia & paupertas? *hoc est super-*
bitne & pauper est?

LXXVI.

أَلْخُرُوفُ يَنْقَلِبُ عَلَى صُوفِهِ ، Agnus se volutat in lana sua.

LXXVII.

أَلْمَاشُ خَيْرٌ مِنْ لَاشٍ ، Supellex vilior præstat vacuitati
domus.

LXXVIII.

أَلَدَّرُ يَقْطَعُ جَفَاءً أَلْحَالِبَ ، Fluorem lactis abrumpit im-
portunitas mulgentis.

LXXIX.

عِنْدَ النَّطَاحِ يُغْلَبُ أَلْكَبْشُ أَلْأَجَمَ ، In mutuo incurfu
vincitur aries cornibus carens.

LXXX.

فَالْأَرْضُ وَاسِعَةٌ وَالرِّزْقُ مَبْسُوطٌ ، Terra ampla est , & vi-
ctus expansus.

LXXXI.

شَرُّ أَيَّامِ الدِّيَكِ يَوْمٌ تُغْمَلُ رِجْلُهُ ، Pessimus dies galli
est, cum lavatur pes ejus.

LXXXII.

يَكْسُو النَّاسَ وَأَسْتَهَ عُرْيَانٌ ، Vestit alios & nates ejus
nudaæ.

LXXXIII.

بَوْلُ الْكَلْبِ لَا يُلْدِّرُ الْبَحْرَ ، Urina canis non inquinat
mare.

LXXXIV.

رَبِّهِ الْحَجَرُ مِنْ حَيْثُ جَاءَكَ ، Repelle lapidem unde ad
te venit.

LXXXV.

مَنْ يَمْشِي بِمَا رَكِبَ ، Qui Incedit pedes, gaudet
quocunque vehitur.

LXXXVI.

شَتَانِ مَا بَيْنَ الْوَلَايَةِ وَالْعَزْلِ ، Multum differunt præ-
fici & deponi.

LXXXVII.

لَمْ يَنْطَاحِ إِلَّا ذُو الْقُرُونِ ، Haud arietat , nisi qui habeat
cornua. *Ita & vice versâ dicitur :*

إِنَّا كُنْتُمْ مَنَاطِحًا فَنَاطَحَ بِذَوِي الْقُرُونِ ، Cum arietare
cupis, concurre cum iis qui cornua habent.

LXXXVIII.

LXXXVIII.

شَمِّرْ نَيْلًا وَأَزْرِعْ لَيْلًا، Tolle laciniam & fere noctu.

LXXXIX.

أَلْمَرُّ يُخْطِئُ لَا تُخْطِئُ أَلْمَقَادِيرُ، Homo aberrat, non aberrant fata.

XC.

عِيَانَةُ الْأَعْدَاءِ أَشَدُّ مِنَ الْمَرَضِ، Visitatio hostium gravior est morbo.

XCI.

إِنَّمَا قَعْدٌ أَفْقَعْتُ رِيْشًا، Iacito postquam imposuisti arcui plumam, i.e. alatum sagittam.

XCII.

قَسِّ قَبْلَ أَنْ تَغْسَ، Metire, antequam te immergas.

XCIII.

زَيْنٌ فِي عَيْنِ وَالِدٍ وَلَدٌ، Insigne quid oculo parentis suus est filius. *sive*

كُلُّ فَتَاةٍ بَاتِنَهَا مُعْجَبَةٌ، Omnis mulier in filio suo sibi placet. *sive etiam*

حُسْنٌ فِي كُلِّ عَيْنٍ مِنْ يَوْنٍ، Pulchrum apparet cuivis oculo amantis.

XCIV.

XCIV.

سَوَاءٌ أَلَا سَتَمْسَاكِ خَيْرٌ مِنْ الصَّرْعَةِ ، Malè tenere satius
est quàm luctari.

XCV.

ضَائِفٌ اللَّيْلِ قُبَيْلَ الْفَجْرِ ، Hospes nocturnus ante di-
verforium.

XCVI.

إِنَّ الْجَوَانَ قَدْ يَعْثُرُ ، Utique insignis equus quandoque
cæspitat. *Quasi è contrario etiam dicunt :*

إِنَّ الْجَوَانَ عَلَى مَسَاوِيهِ يُجْرِي ، Generosus equus malè
licet affectus currit.

XCVII.

الْبُنْيَانُ يُشَدُّ بَعْضُهُ بَعْضًا ، Structura firmat alia aliam.

XCVIII.

سَاقِي الْقَوْمِ آخِرُهُمْ شَرِبًا ، Qui potum præbet homini-
bus ultimus eorum bibit.

XCIX.

لَمْ يَغْرِسِ اللَّيْثُ الظِّلَّ وَهُوَ رَابِضٌ ، Non rapit leo hoc-
dum cum ipse cubat. *Et*

الصَّعْرُ لَيْسَ بِضَائِفٍ فِي وَكْرِهِ ، Accipiter non venatur in
nido suo.

C.

قليل من مرارة يفقد كثير من حلاوة، Parum amaritudinis corrumpit multum dulcedinis ; seu parum fellis perdit multum mellis.

CI.

لا تدور الرحا بماء قد مضى، Aquâ præterlapsâ non vertitur mola.

CII.

الماش خير من لاش، Supellex vilior præferenda va-
cuitati domus.

CIII.

من عزّ بزّ، Qui prævalet, diripit. *Sive alio rhythm,*
من غلب سلج، Qui vincitur, spoliatur.

CIV.

كلّ طير يستلذّ صوته، Quævis avis suâ delectatur voce.

CV.

ربما الكلمة تقول لصاحبها دعني، Aliquando verbum
dicit domino suo : mitte me. *Quoniam*

ربّ رأس حصيد اللسان، Nonnunquam caput demet-
titur à lingua.

R

CVI.

CVI.

اِنْقَلَبَتِ السَّمَوَاتُ عَلَيَّ اَرْضِهِ ، Inversi conciderunt coeli
in terram ejus.

CVII.

اِنَّ الْغُرَابَ لَا يَنْقُرُ عَيْنَ غُرَابٍ ، Utique corvus non fodit
oculum corvi.

CVIII.

مَوْتُ الْاَحْمَارِ عَرَسُ الْكِلَابِ ، Mors asini nuptiæ canum.

CIX.

كُلُّ جَانٍ يَدُّ اِلَيَّ فِئَةٍ ، Cujuscunque fructum carpen-
tis manus tendit ad os ipsius.

CX.

يَمْرُضُ يَوْمَيْنِ فَلَا يَرْجِعُ شَهْرًا ، Cum ægrotat biduum,
non restituitur toto mense.

CXI.

اِذَا مَسَّ بِالْسَّوْطِ يَبْتَدِرُ ، Tactus scuticâ accelerat gra-
dum.

CXII.

لَا يَحْكُ رَأْسُكَ مِثْلَ طُفْرِكَ ، Haud scaberit quid caput
tuum sicut proprius unguis.

CXIII.

CXIII.

، نُو لِلدَّجَاجَةِ دِرْهَمٌ فَلَا تَذْبَحْ ، Si gallinæ foret drachma,
non mactaretur.

CXIV.

، أَخُو الْحَوَاجِ وَجْهُهُ مَبْدُولٌ ، Necessitate pressi vultus est
expositus omnibus.

CXV.

، قَوِيٌّ وَمَقْوٌ Validus & valido præditus jumento.

Contrarium est,

، ضَعِيفٌ وَمُضْعَفٌ Debilis & debili jumento vectus.

CXVI.

، عَيْنٌ عَبْرِيٌّ وَالْعَوَانُ فِي الدِّ ، Oculus lacrymans , &
cor in lusu.

CXVII.

، أَخَوْفُوا الْهُوَامَ قَبْلَ أَنْ تُخَيِّقَكُمْ ، Terrete bestias antequam
vos ipsæ terreant.

CXVIII.

، مَنْ كُويَ عَلَى نَارٍ لَمْ يَكْرَهُ ، Qui uritur ob morbum,
abhorrere non debet.

CXIX.

، مَا فِي الرَّمَانِ بَصُوءٌ ، Non est in cinere favilla.

CXX.

لَا تُطَوِّ ثَوْبَكَ عَلَيَّ غَرَّةً ، Ne conculca vestem tuam super
rupturâ suâ.

CXXI.

رَبِّ حَامٍ أَنْفَهُ وَهُوَ جَادِعَةٌ ، Subinde qui nasum suum tue-
tur, eundem amputat.

CXXII.

قَدْ تَبَيَّنَ الصُّبْحُ لِنَيْ عَيْنَيْهِ ، Facile apparet aurora
oculis prædito.

CXXIII.

لَا يُحْمِلُ الْمَاشِي إِلَّا حَوَامِلَهُ ، Non portat gradientem
quid, præterquam sui pedum nervi.

CXXIV.

يَلِينُ مَسَّهَا وَيَقْتُلُ سَمُّهَا ، Mollis est tactus ejus , sed le-
thale venenum. *Petitum ab الحية angue.*

CXXV.

لَوْ كُنْتُ رِيحًا فَقَدْ لَاقَيْتُ اعْصَارًا ، Si ventus es, utique
occurristi procellæ, *vel* turbini.

CXXVI.

مَا تَعْدَمُ الْخُسْنَاءُ نَأْمًا ، Non caret pulchra nævo.

CXXVII.

حَرَّةٌ عَلَيَّ قَرَّةٌ ، Sitis ardens die frigido.

CXXVIII.

CXXVIII.

Ne quære attagenem
 لا تَطْلُبِ الدَّرَاجَ فِي حَيْسِ الْأَسَدِ ،
 in cubili leonis.

CXIX.

Sum in puteo
 كُنْتُ فِي جُبٍّ وَأَنْتَ تَدُلُّنِي إِلَى بَحْرٍ ،
 demersus, & commonstras mihi mare.

CXXX.

Festæ anni calendæ illi sunt quivis dies.
 فَوَرَوَدُهُ كُلِّ يَوْمٍ ،

CXXXI.

Aberravit musculus à latibulo suo.
 ضَلَّ الدَّرِيضُ نَفَقَهُ ،

CXXXII.

Non similis est nox præsens
 مَا أَشْبَهَ اللَّيْلُ بِالْبَارِحَةِ ،
 hefternæ. *vel*

Multum distat dies & dies.
 شَتَّانَ مَا يَوْمٌ وَيَوْمٌ ،

CXXXIII.

Non reconditur odoramen-
 لَا مُخْبَأً لِّلْعَطْرِ بَعْدَ الْعُرُوسِ ،
 tum deductâ domum sponsâ.

CXXXIV.

Aut regnum aut exitium.
 أَمَّا مُلْكٌ أَمَّا هُلُكٌ ،

، نَمَتَ لِجَنْبِكَ قَبْلَ النَّوْمِ مُصْطَجِعًا ، Præmollito ante som-
num lateri tuo lectum. *Id est*

، اسْتَعَدَّ لِلنَّوَابِغِ قَبْلَ حُلُولِهَا Para te adversis antequam
incidant.

CXXXVI.

، لَا يَجْتَمِعُ سَيْفَانِ فِي غِمٍّ ، Non conveniunt enses duo
in una vagina.

CXXXVII.

، لِكُلِّ عَدٍ طَعَامٌ ، Cuique diei crastinæ suus est cibus.

CXXXVIII.

، لَا يُقَطَّعُ حَدِيدٌ إِلَّا بِحَدِيدٍ ، Non secatur ferrum præter-
quam ferro.

CXXXIX.

، لَا تَسْمُنُ الْشَّاةُ عِنْدَ رُؤْيَةِ الذِّيبِ ، Non pinguescit ovis
in conspectu lupi.

CXL.

{ الْفَرَسُ لِجَامَةٍ } equus frænum suum ;
 { الْنَّاقَةُ زِمَامَةٍ } camelus fem. habenam
 { الدَّلْوُ رِشَاءَةٍ } fitula chordam suam.

Sed

Sed hæc quidem Adagia suffecerint nunc pro instituto meo: quod non aliud erat, quàm specimina exhibere quædam & convenientem tyrocinio aperire campum; ubi artis Grammaticæ præcepta ad praxin & usum suum, me præeunte interprete, revocari possent. Quoniam verò præceptis iisdem nunc primùm accefferunt Artis metricæ sive Prosodiæ Arabicæ elementa; in eundem illum, quem dixi, finem etiam adagia aliquot ex Poëtis, sive dimidio sive integro versu constantia, huc afferri operæ pretium fuerit. Hujusmodi jam casu aliqua præcessere cæteris interserta: nempe prioris generis quidem octo; in fine notarum ad adagium Centuriæ meæ I, & in notis ad adagium XXIV, LV, ipsumque adagium XXX, LXXIII, & XCII, nec non II Centuriæ adagium IX, XXVII, XXXVII. Posterioris autem generis tria, & fortè alia, occurrunt: scilicet in notis ad primæ Centuriæ adagium XVIII, XXXIV, & LXI. At utrinq; plura desiderantibus, ut aliquâ hîc etiam parte satis fiat, & simul ne quid nimis præter modum, quem servare velim; paucas saltem eorundem decurias attexam. Sunt quidem

Adagia Hemisticha,

I.

هَذَا الشَّبَلُ مِنْ ذَاكِي الْأَسَدِ، Hic catulus ex illo leone.

N O T Æ.

Nimirum fortes creantur fortibus, similisve simili. Nec ab eadem sententia hoc dictum abludit rhythmicum:

لَا يَنْبَغُ الْبَقْلَةُ إِلَّا الْكَفْلَةُ، Nō profert olus nisi terra culta.

vel brevius, الْبَقْلَةُ مِنَ الْكَفْلَةِ Olus ex solo suo.

II.

II.

كُسَاعٍ إِلَيَّ أَسَدٍ الشَّرَّاءِ يُسْتَبِيلُهَا ، Similis illi qui vadat
ad leones Sjeraïos orbatum eos pullis.

N O T Æ.

الشَّرَّاءِ quibusdam idem est, quod ماسدة leonum sylva in ge-
nere: sed plerisque nomen proprium est tractûs cujusdam,
in quo sylvæ & arundineta extant alentia leones. Pro
eodem etiam شرا الغرات dicunt, velut propinquum Eu-
phrati locum. Hoc autem adagium apud Ferâzdaçum oc-
currit, celebrem poëtam; ubi in primo operis poëmate in-
quit:

فَإِنَّ أَمْرًا يَسْعَى يُخَيِّبُ زَوْجَتِي

كُسَاعٍ إِلَيَّ أَسَدٍ الشَّرَّاءِ يُسْتَبِيلُهَا

Equidē vir qui defraudatum vadit conjugem meam, &c.

III.

صُغْتُ يَزِيدَ عَلَيَّ ابَّالَةَ ، Fascis foeni superadditus fasci
lignorum.

N O T Æ.

ابَّالَةَ necessitate metricâ dicitur pro ابَّالَةَ . Vide notas ad
adagium sequens IV, in fine. Notatur autem molestiam
addi molestiæ, vel malum malo.

IV.

IV.

لَا يَنْسَى الْأَرْبُ النَّفْرَ ، Non obliviscitur superciliosus
fugam.

N O T Æ.

Intelligitur hîc camelus ; cui longiora si promineant supercilia , ab aëre agitata incutiunt metum. In eos fertur, qui ignavi ac rerum imperiti omnia tuta timent ; præsertim si audaciæ & torvi quid, ut hirsutis superciliis animalia, præ se ferant.

V.

مَكَأَ السَّيْفُ مَا قَالَ ابْنُ دَارَةَ أَجْمَعًا ، Delevit gladius
quidquid dixit Ibn Dara.

N O T Æ.

سَالِمُ بْنُ دَارَةَ Arabs ex
Gathfanidarum tribu, ita à matre dictus : qui cùm saty-
ricè traduxisset ex Gazaræorum tribu nonnullos ; insidiis
cujusdam, Zumeil nomine , prehensus atque interemptus
fuit.

VI.

خَلَا لَكَ الْجَوُّ قُبَيْضِي وَأَصْغِرِي ، Liber tibi patet aër,
ova parito ac canito.

N O T Æ.

*Hoc poëta العبد بن طرفة , qui الراجز vocatur, de alauda
dictum est. Is septem annorum puer, ut scribunt, unà cum*

S

patruo

patruo iter faciens, apud aquam quiescente (ut fit) viatorum agmine, quam secum haberet decipulā disposuerat capiendis alauidis: quam ut eādem movente turbā tollere sine praeda cogeretur, elusum spe animum carmine solatus fuit. Hoc uti apud Zjeuharim & Demirium extat, se ita habet:

يَا لَكَ مِنْ قُبْرَةٍ وَعَفْرِ ،

Favet tibi ô alauda campus :

خَلَا لَكَ الْجَوُّ فَبَيْضِي وَأَصْغِرِي ،

Libero æthere ova gigne & sibila:

وَدَعِّرِي مَا شِئْتَ أَنْ تُدَعِّرِي ،

Rostroque carpe quidquid velis carpere.

قَدْ نَهَبَ عَنْكَ الصَّيَّادُ فَأَبْشِرِي ،

Nunc abiit à te venator; lætare.

لَا بُدَّ مِنْ أَخْذِكَ يَوْمًا فَأَخْذِي ،

At certè capieris aliquando; cave.

Vsurpatur adagium, ita uti ex versibus constat, cùm quis libertate suâ & arbitrio fruitur; præsertim ex periculo vel angustia elapsus. Quin imo quot hîc sunt versus, totidem distincta habes adagia. Quorum primum pro ratione metri vel ὁμοιοπνευστος, in fine ἵ adsciscit: contrà fere atque adagio præcedenti III. factum fuit.

VI.

فَرَّ وَأَلْقَى لَنَا رُمَحَهُ ، Fugit, & conjecit in nos hastam
suam.

NOTE.

N O T Æ.

Quemadmodum Scythæ dicuntur fugientes pugnare, sc. telis, quæ vibrant: ita & Arabes in hostem, quem deserunt & effugere cupiunt, torquere solent hastam. Quod in prælio Fossæ, (de quo Hist. Sar. cap. 1, lib. 1.) fecisse scribitur عكرمة بن ابوجهل: & inde natum forsitan adagium. Eos autē notat, qui cūm apertè congredi non audeant, aut impunè dimissi sint; maledictis tamen petere non verentur.

VII.

لَا نَاقَةَ لِي فِي هَذَا وَلَا جَمَلًا Non est mihi camela in eo, neque camelus.

N O T Æ.

A campo & camelorū pastore petitum proverbium, quod primū Harit Obâdi filius dixit, cum ob perpetratam cædem gliscente inter duas Arabum familias bello secessionem faceret, ut ab omni injuria ac partium studio alienum se ac liberum testaretur.

VIII.

رَبَّ أَمْرٍ يُسْعِي لِأَخْرُقَاعِدْ Quandoque homo com-
meat alteri sedenti.

N O T Æ.

Quod & brevius dicunt: رَب سَاع لِقَاعِدْ. Hemistichium verò illud, cujus auctor antiquus poëta Nâbiga Deibanaeus, respicit virum quendam nomine Sjâkikum; qui cūm apud Nomânū legatione functus & simul vitâ defunctus esset, destinata ipsi à rege munera fuerunt missa ad heredes. Haud multū dissimile est adagium L X I X. centuriæ II: quod, si lubeat, vide.

IX.

، اِنَّ الشَّقِيَّ الَّذِي يُغْرِي بِهِ جُعْلٌ ، Utiq̃ue infelix est
cui adhærescit scarabeus.

N O T Æ.

Cum videlicet necessitate quis junctum sibi socium habet, quem oderit, & à quo abhorreat. Nam quia جعل proprie scarabeus est pilularius, qui fimum bubulum similesque sordes sectatur & volutat; utique gentibus mundicie religionē addictis quam maximè invisus esse solet, & pravi hominis ac impuri symbolum haberi. Accedit, quòd per se displiceat proprio factore: unde افسى من خففسا & putidior scarabeo, vulgare quoque est proverbium. Forte autem per illa verba الَّذِي يُغْرِي بِهِ الْجُعْلُ innuitur ipsa stercorea pilula, res vilis & despiciata, cui volvenda scarabeus incumbit. Atque ita adagio hoc notant: quem improbi hominis necessitudo involvit, eundem etiam despiciatui esse & abjectum haberi: sic enim tunc vocem الشَّقِيَّ Latinè verti præstet.

X.

، كَرَاهَةُ الْخَنْزِيرِ لِلْإِيغَارِ ، Uti abhorret sus aquam fervidam.

N O T Æ.

الايغار proprie est Act. Conj. IV. à وِغْر: hîc autem pro ipsa aqua fervefacta ponitur. In ea verò à Christianis quoque Orientis deglabrari sues ac nitidari solent: at etiam vivæ, ut eo mundiores mactari videantur. Vnde & Ibn Dureid poëta inquit:

يفلي

يَغْلِي الْمَاءُ لِلْخَنْزِيرِ فَيَمْسُطُ وَفِي حَيَّةٍ

Bullit aqua sui ut deglabretur viva.

XI.

كَأَنَّهُمْ آلُ كُرْوَانَ يُبْصِرُ بَازِيًا ، Similes perdici quæ conspiciat falconem.

N O T Æ.

كُرْوَان (quod & Caruwân effertur) propriè perdicis genus est colore testaceo sive passerino, oculis fulvis; quod in Africa me tractasse memini. Inter vocem hanc Arabum & Hebræorum קִרְיָא , Chaldæorumque קִרְיָא non tantum interest, ut non eadem, & eandem denotare avem videri possit.

XII.

رَاحُ قَوْمٍ لِأَخْرَجْنِ زُكَّامٌ Alacritas quorundam, aliis gravedo.

N O T Æ.

Hoc poëta Ibn Muhammed Busteus de rosa dixit: quæ licet plerosque juvet, tamen nonnullos offendit: nam spiritus multorum recreat, aliorum refrigerat. Ita vix quid aliis tam gratum est, ut non displiceat quibusdam, aut non incommodum videatur.

Et quæ minùs scholiastæ operam requirunt :

XIII.

حَفْظُ مَا فِي الْوَعَاءِ بِشَدِّ الْوِكَاءِ ، Servatur quod in loculo est bene adstricto vinculo.

XIV.

يَمْشِي رَوِيْدًا وَيَكُونُ أَوَّلًا ، Incedit lentè, & evadit primus.

XV.

قَالِدُرٌ نُّرُوٌّ إِنْ لَمْ يُشْرَ بِالْقَيْمِ ، Margaritæ margaritæ sunt licet non suis emptæ pretiis , *vel* pretio multo.

XVI.

يَدٌ تَشْجُ وَأُخْرَى مِنْكَ تَأْسُوْنِي ، Manus una vulnerat, & altera tua sanat me.

XVII.

وَهُمْ زَبَابٌ لَا تَسْمَعُ آلَانُ رَعْدًا ، Mures furdi sunt : non audiunt aures tonitru.

XVIII.

وَالصَّغُوْ لَا بُدَّ لَهُ مِنَ الْكُدْرِ ، Non potest non limpido inesse quid turbidi.

XIX.

تَكَسَّرَتْ النَّصَالُ عَلَى النَّصَالِ ، Confractæ sunt cuspides contra cuspides.

XX.

XX.

فَذَلِكَ سِدِّيقٌ عَلَى الْخَلْفِ حَانِقٌ ، Id utique culter est
super gulam acutus.

XXI.

أَفَأَشْرُ لَا رَأْيَ يَمِينُكَ أَشْرَةٌ ، Num ferram ducemus, cum
ducere non cesset dextra tua ?

XXII.

لَا يَشْتَرِي الْعَبْدُ إِلَّا وَالْأَعْيُ مَعَهُ ، Non emitur servus, ni
etiam fustis adsit.

XXIII.

كَبْشَةٌ تَكْرَهُ أُمَّهُ أَنْ تُبْخِشُرَ ، Ovis quam produci nolit
mater .

XXIV.

مَا طَابَ فَرْعٌ أَصْلُهُ خَبِيثٌ ، Non bonus fuerit ramus, cu-
jus prava fit radix.

XXV.

فَالْبَدْرُ أَحْسَنُ إِشْرَاقًا مَعَ الظُّلُمِ ، Utique luna pulchrius
splendet cum tenebris.

XXVI.

إِنِّ ابْنَ أَرْضٍ يُطْلَبُ الزَّانُ يُعَدَّمُ ، Peregrinator quærit
commeatum qui desit.

XXVII.

وَقَدْ مَلَّ الْبِعْرَاضُ عِتَابَ الْمَشِيبِ ، Increpationem cani
dudum pertæsa est forfex.

إِنِّ أَغْتَرَارًا بِظِلِّ زَائِلٍ حُمْتُ ، Equidem seduci per um-
bram evanidam dementia.

شَكْوَى الْجَرِيحِ إِلَى الْعُقْبَانِ وَالرَّحِمِ ، Querela vulne-
rati apud aquilas & pelicanos.

وَدَاخَلَ الْقَبْرَ مُحْتَاجٌ إِلَى الْكُفَنِ ، Etiam qui ingre-
ditur sepulchrum indiget amiculo ferali.

وَمَنْ قَصَدَ الْبَحْرَ اسْتَعْلَى السَّوَاقِيَا ، Qui petit mare, (vel
flumen) parvipendit (parum esse putat) rivos.

وَهَلْ تُشَبِّهُ الْبَدْرَ الْمُضِيَّ كَوَاكِبُ ، Num verò luci-
dam Lunam ullæ referunt stellæ?

تَبَيَّنَ مَنْ بَكََا مِمَّنْ تَبَاكََا ، Facile dignoscitur qui flet
ab eo qui fletum simulat.

يَسْرُونَ فِي بَيْتِهِ بِغَيْرِ مَنَابِ Noctu iter faciunt per deser-
tum sine face.

XXXIV.

يُحَالِي الْفَتَى فِيمَا خَلَا الْمَنْطِقِ الْقَرْنُ، Hominem simia
refert in iis quæ præter rationem sunt.

XXXV.

كَمْ غُصْنٍ أَخْضَرَ عَانَ جُمْرًا، Quot viruere rami, qui versi
sint in prunas?

XXXVI.

تَصَوَّحَ نَبْتُهَا رُعْيَى الْهَشِيمِ، Profligatis campi plantis depa-
scuntur cremia.

XXXVII.

قَالِغَيْثٌ لَا يَخْلُوا مِنْ الْعَيْثِ، Etiam pluvia non vacat
noxâ.

XXXVIII.

إِلَى حَيْثُ يَهْوِي الْقَلْبُ تَهْوِي بِهِ الرَّجُلُ، Quò cor amo-
re vergit, illuc & pes tendit.

Adagia monosticha, integri & unius versus.

XXXIX.

أَوْرَنَهَا سَعْدٌ وَسَعْدٌ مُشْتَمِلٌ

مَا هُكُنَا يُورَنُ يَا سَعْدُ الْإِبِلُ ،

Aquaturn eos venit Sadus, & Sadus se veste obvolvitur :
non ita adaquantur, ô Sade, cameli.

N O T Æ.

Arabs quidem, nomine Sadus, Zeida Menethæ filius, cum in se recepisset administrare & pascere fratris sui Malici camelos, otio sese dedens eorundem curam neglexit. Ideoque quod inde usu increbuit proverbium etiam in alios fertur, qui commisso sibi aut sponte suscepto negotio desunt. Est autem الثوب بالثوب, ut in Camuso exponitur, اذارة على جسده كله حتي لا يخرج منه يدو circumjecit vestem toti corpori, ut ne quidem extulerit manum : cui rei idoneum est id amiculi genus, quod peculiariter الثوب, & Afris الحايك dicitur, Arabibus imprimis scenitis familiare. De quo in voce ثوب Lexicon consule. Hoc indumento ita fere se involvunt, cum desides & otiosi quiescunt.

XL.

عِي خُمُرُوكُنِي الطَّلَاءُ كَمَا الدَّيْبُ يَكْنِي أَبَا جَعْدَةَ ،

Vinum est, (lege vetitum ac noxium, quod propinas mihi,) & appellas defrutum ; sicuti lupus vocari solet pater ovis.

N O T Æ.

*Vox جعدة inter alia quoque شاة ovem denotat, teste Demi-
rio.*

rio. *Atque ita à re maxime dissentanea καὶ ἀντιφθεσις* lupus dicitur : & quod per se malum atque odiosum est, ei prætexitur bonum & gratum nomen. Quo casu passim alibi hoc proverbium frequentatur ; & usurpatum legitur Obeidæ A'brasi filio, cum Almóndarus simulatâ benevolentia insidiaretur ipsius vitæ. De hoc autem antonomasiæ genere Lexicon vide sis in ابو, ام, ابن & . Quin appellationibus ejusmodi, alicunde aptè petitis, signata sunt Arabibus animalia pleraque omnia : ut ابو جرأة Leo, ابو وثاب Dorcas, ابو قرعة Corvus, ابو غرزان Camelus, ابو عقبة Sus : ita quoque ابو الحصين Abu 'lhosein ; pro quo in fabulis Locmanni, pag. 8, lin. 3 & 4, perperam legitur ابو الحسن, Vulpes ; sic dicta nempe quòd latibulum suum munire & obstruere soleat, (& scillis quidem vel cæpis sylvestribus, ut Demirius & alii tradunt) ut à pullis suis arceat lupum.

XLI.

إِنَّا جَاءَ مُوسَىٰ أَلْقَا الْعَصَىٰ فَقَدْ بَطُلَ السِّحْرُ وَالسَّاحِرُ،

Cùm vênit Moses projecitque virgam, irrita evasit Magia & Magus.

N O T Æ.

Projectus quidem à Mose scipio conversus fuit in serpentem, ut eo velut primo miraculi specimine animus illi & fiduciam confirmaret Deus ; Exodi cap. 1v. Sed propriè de Aharone scribitur cap. vii. quòd ex ipsius projecta coram Pharaone & Magis virgâ natus fuerit draco, qui excitatos ab iisdem dracones devoravit : quo factò retusi fuerunt & pudore confusi sapientes Ægypti, antè superbiam elati.

Attamen idipsum manifestè satis ibidem tribuitur fratribus ambobus, Mosi non minùs, quàm Aharoni. Natum hinc adagium adhiberi solet, si quando singulare quid & eximium conficitur inque publicum profertur, quod similibus operibus longe præcellat, & omnem præripiat virtutis & expetiti usus palmam.

XLII.

مَنْ لَا يُصَادِعُ فِي أُمُورٍ كَثِيرَةٍ يُضْرَسَنَّ بِأَثْيَابٍ وَيُوطَأَ بِمَنَسِمٍ،

Qui in rebus multis blandiri nescit,prehenditur dentibus & conculcatur pede.

N O T A.

Petitum à camelis aliisque jumentis, quæ efferari solent, & quo dictum est modo scire in obvios, atque adeo eos perimere; nisi quis arte & blandimentis eadè demulcere norit.

Et quorum per se manifestus est sensus atque usus,

XLII.

إِنَّ السَّلَاحَ جَمِيعُ النَّاسِ يُحْمِلُهُ

وَلَيْسَ كُلُّ ذَوَاتِ الْأَخْلَابِ السَّبْعِ،

Arma quidem cuncti homines gerunt; sed non omne animal unguibus præditum est leo.

XLIII.

أَنْتُمْ كَوَاكِبُ مُشْخَوَّلَةٌ تَرَى فِي السَّمَاءِ وَلَا تَعْلَمُ،

Vos sydera estis anonyma, quæ spectantur in coelo; sed non noscuntur.

XLIV.

XLIV.

مَثَلُ سِرِّ الْيَاقُوتِ إِنْ مَسَّهُ النَّارُ جَلَاءُ الْبَلَاءِ فَازْدَادَ زِينًا ،

Uti proprium est hyacintho ; quam, si contingat ignis, ipsa nitidat afflictio, ut majori splendeat ornatu.

XLV.

صَوَاعِدُ فِي ظُلُمَاتٍ لَيْلٍ تُجَاوِزَتْ

فَدَلَّ عَلَيْهَا صَوْتُهَا حَيَّةَ الْبَحْرِ ،

Dum ranæ in tenebris noctis respondent invicem, indicium earum facit vox sua hydro.

XLVI.

فَقَرَّ الْجَهْلُ بِلَا قَلْبٍ إِلَى أَدَبٍ

فَقَرَّ الْجَمَارُ بِلَا رَأْسٍ إِلَى رُسْنٍ ،

Insipiens sine mente æquè indiget doctrinâ, atque asinus sine capite indiget habenâ.

XLVII.

مَا كَلَّمَا يَتَمَنَّى الْمَرْءُ يَذَرُكَ

تَجْرِي الرِّيحُ بِمَا لَا تَمْتَنِي السَّعْيُ ،

Non omne quod exoptat homo assequitur ; eo spiritu fluunt venti quem non expetunt naves.

XLVIII.

وَمَنْ يَدُلَّ الْغَرَابَ لَهُ دَلِيلًا يُرَبِّهِ عَلَى جَنَفِ الْكِلَابِ ،

Cui dux fuerit corvus, eum traducet in cadaver caninum.

كَمْ قَائِلٍ قَدْ قَالَ مَا لَكَ رَاجِلًا
فَقُلْتُ لَهُ مِنْ أَجْلِ أَتَّكِي فَارِسٌ ،

Quam sæpe quis dixit; quid incedis pedes? cui responderim; quia tu equo veheris.

L.

هُوَ بَارٌ صَائِدٌ أَرْسَلْتَهُ فَأَرْجِعُوهُ سَالِمًا إِنْ لَمْ يَصِدْ ،

Falcò est venaticus quem misi, eundem incolumem remittite, si non ceperit prædam.

LI.

كَسْرَاجٍ نُهْنُهُ قُوْتُ لَهُ فَإِنَا عَرَفْتُهُ فِيهِ طُغْيَى ،

Instar lucernæ, cujus alimentum est oleum, at quæ in eo demersa extinguitur.

LII.

لَا أَتُونُ الطَّيْرَ عَنْ شَجَرٍ قَدْ بَلَوْتُ أَلَمَّ مِنْ ثَمَرِهِ ،

Non abigo aves ab arbore, cujus amaros expertus sum fructus.

LIII.

وَكُلُّ مُسَافِرٍ يَزِدُّهُ شَوْقًا إِذَا دُنِيَ الدِّيَارُ مِنَ الدِّيَارِ ،

Desiderio augetur viator omnis, cum domicilia domiciliis propinqua fiunt.

LIV.

LIV.

إِذَا رَأَيْتَ ذُيُوبَ اللَّيْلِ بَارِزَةً فَلَا تَظُنَّ أَنَّ اللَّيْلَ مُبْتَسِمٌ ،

Si quando videris prodeuntes leonis dentes, putare
noli leonem subridere.

L V.

يَمُوتُ رَاعِي الصَّابِ فِي جَهْلِهِ مَوْتَةً جَالِينُوسٌ فِي طِبِّهِ ،

Moritur pastor ovium in incitia sua, prout moritur
Galenus in sua medicinae scientia.

LVI.

خَرَجْنَا لَمْ نَصِدْ شَيْئًا وَمَا كَانَ لَنَا أَقْلٌ ،

Egressi fumus, nec cepimus quicquam; quod verò no-
bis erat, è manibus evasit.

LVII.

وَلَا تَجْزَعَنَّ عَلَيَّ أَيُّكُمُ أَبْتُ أَنْ تَظْلِكَ أَغْصَانُهَا ،

Ne trajice sylvam, quæ recuset ut umbram tibi faciant
rami sui.

LVIII.

لَنْ يَشْرَبَ السَّمَّ الدُّعَافُ أَخِي الْعَجَا

مَدَلًا بِدِرْيَاقٍ لَدَيْهِ مُجَرَّبٌ ،

Venenum lethale neūtiquam biberit vir intelligens,
antidoto fretus, quod penes ipsum sit experientia
probatum.

LIX.

LIX.

طَوَّلَ جَنَامَ الْمَاءِ فِي مُسْتَقَرِّهِ بَغِيرَةَ لَوْنٍ وَرِيحٍ وَمُطْعَمًا ،

Diuturna aquæ in loco suo quies corrumpit colorem ejus, odorem, & saporem.

LX.

أَلَمْ تَرَ أَنَّ الْمَرْءَ تَدْوِي يَدِيْنَهُ فَيَقْطَعُهَا عَمْدًا لِيَسْلَمَ سَائِرُهُ ،

An non vidisti hominem malè affectam secuisse consultò dextram suam, ut incolumis maneret pars sui reliqua?

LXI.

إِنَّا الْخَيَوَانُ كَانَ طَعْمُهُ ضِدَّهُ

تَوَقَّاهُ كَالْفَأْرِ الَّذِي يَتَّقِي الْهَرَّ ،

Quando animal esca est adversarii sui, ab eo sibi cavet; muris instar, qui fugit felem.

LXII.

وَمَنْ يَكُنْ ذَا قَمٍ مَرِيضٍ يَجِدُ مَرًّا بِهِ الْمَاءُ الزَّلَالًا ،

Qui amarum os habet & ægrotum, amaram eo comperit aquam quàm optimam.

LXIII.

كَنَاطِحِ صَخْرَةٍ يَوْمًا لِيَفْلِقَهَا فَلَمْ يَضُرَّهَا وَأَوْهَى قَرْنَهُ الْوَعْلُ ،

Ut qui cornibus petiit aliquando cautem, ut eam diffinderet; sed nocere nequientis cornu dirupit murex, i. e. acumen & asperitas saxi.

LXIV.

LXIV.

أَفْعَالُ مَنْ قَلَدَ الْكَرَامَ كَرِيمَةً ،
 Actiones eorum, quos
 genuere generosi, generosæ sunt.

LXV.

الْمَلِجُ يَصْلِحُ كُلَّمَا تَخَشَّى عَلَيْهِ مِنَ الْفَسَادِ ،
 فَإِذَا الْفَسَادُ يُجْرِي عَلَيْهِ فَحُكْمُهُ حُكْمُ الرَّمَامِ ،

Sal corrigit omnia, quorum metuitur corruptio ; at
 hæc cum ipsum invaserit, idem illi fit quod cineri:
id est abjicitur foras.

LXVI.

لَيْسَ لِبَيْسِ الظَّيَالِسِ مِنْ لِبَاسِ الْغَوَاسِ ،
 لَا وَلَا حَوْمَةَ الْوُغِيِّ كَصُدُورِ الْمَجَالِسِ ،
 وَظُهُورِ الْجِيَانِ غَيْرَ ظُهُورِ الطَّنَافِسِ ،
 لَيْسَ مِنْ مَارِسِ الْخُطُوبِ كَمَنْ لَمْ يَمَارِسْ ،

Non est indumentum epomidum de induitu equitum,
 Non: neq; campus prælii, ut primi accubitus confessuū.
 Et dorso equorum acrium alia sunt à stratis humi tape-
 tibus.

Qui conflictatus est cum humanis rebus, haut similis
 illi est qui eas non tractaverit.

Sicuti autem, quæ soluto sermone sententia præcessere, à (l. Erpenio fabulis Locmanni adjecta, invitarunt nos ad subjungenda hæc Adagia, verbis partim liberis usurpata, partim ligatis : ita dictorum eorundem omnium agmen nobis claudant similiter metro constantes sententia seu gnomæ quedam, petita scilicet ex Poëtarum celebriorum scriptis vel dictis.

Γνώμην ἡμίσητοι.

I.

إِنَّ جَهْدَ الْمُقِلِّ غَيْرُ قَلِيلٍ ، Utique studium parum potentis haud parum est.

II.

عَلَى الْمُرِيبِ شَوَاهِدٌ لَا تُدْفَعُ ، Contra dubitantem (vel suspicacem) non dantur testimonia.

III.

شَرُّ الْبِلَادِ مَكَانٌ لَا صَدِيقَ لَهُ ، Pessima regio, ubi nullus est amicus.

IV.

وَجَلَمٌ أَلْفَتَنِي فِي مَوْضِعِهِ جَهْلٌ ، Et sapere virum est in loco desipere.

V.

كَفَتَكَ الْمَرْؤَةُ مَا يُتَّقَى ، Id quod metuitur, (vel quod cavendum sit) à te propulsaverit virilis virtus.

مَا سَالِمٌ

، مَا سَالِمٌ عَمَّا قَلِيلٌ بِسَالِمٍ ، Non salvus est, qui ab eo quod
parum est evadit.

VI.

، رَبَّ عَبْدٍ مِنَ الشَّرِيفِ أَرْفَعُ ، Quandoque servus viro no-
bili est celsior.

VII.

، وَمِنْ أَلْعَنَّا صَيَانَةَ أَلْمَبْدُولِ ، Etiam molestum est custo-
dire quod vile, *vel* quod prodigitur ac non curatur.

VIII.

، وَأَمْنُكَ أَلَوُّ مَا تَحْذَرُ ، Ejus quod caveas, te securum
reddit amor.

IX.

، فَالْمَرْءُ لَا يُدْرِي مَتَى يُمْتَحَنُ ، Non cognoscitur ho-
mo, donec probetur.

X.

، إِنْ ذَلَّ مَوْلَى الْمَرْءِ فَهُوَ ذَلِيلٌ ، Cum alicujus vilescit
dominus, & vilis fit ipse.

XI.

، خَيْرُ جَلِيسٍ فِي الزَّمَانِ كِتَابٌ ، In adverso tempore
liber est socius optimus.

XII.

، عَسَى أَنْ يَكُونَ الرَّفْقُ فِي الْأَمْرِ أَرْشَدٌ ، Facile fit, ut sen-
sim & placide procedere in negotio sit rectius. *Nam,*
uti sequitur,

Ἰνῶμα μονόστιχοι.

XIII.

قَدْ يَدْرِكُ الْمُبْطِئُ مِنْ حَظِّهِ وَالْخَيْرُ

مَا يَسْبِقُ جَهْدَ الْحَرِصِ ،

Quandoque cunctator eam assequitur felicitatis suæ ac
boni sortem, quæ avidi diligentiam prævertat.

XIV.

يَا رَاقِدَ اللَّيْلِ مُسْرُورًا بِأَوَّلِهِ إِنَّ الْكَوَانَتَ تَطْرُقُنَ أَشْحَارًا ،

O qui latus dormis principio noctis, infortunia quan-
doque veniunt primis diluculi horis.

XV.

إِنَّا مَرَّ بِي يَوْمٌ لَمْ أَتَّخِذْ يَدًا

وَلَمْ أَسْتَعِدَّ عِلْمًا فَمَا ذَا كُنْتُ مِنْ عَمْرِي ،

Si quando præterierit mihi dies, quo non fecerim boni
quid, aut non profecerim scientiâ; utique non is
accensendus est vitæ meæ.

XVI.

إِنَّا شَجَرُ الْوَنَّةِ لَمْ نُجَدِّ بِغَيْثِ الْبَرِّ أَسْرَعَ فِي الْجَفَافِ ،

Cum amicitiae arborem pluviam pietatis non rigaveris,
citò exaruerit.

XVII.

XVII.

فَاِنَّكَ لَمْ يُغْخَرْ عَلَيْكَ كُفَاخِرٌ
ضَعِيفٌ اَوْ لَمْ يَغْلِبْكَ مِثْلٌ مُغْلَبٌ ،

Equidem haud te gloriâ quis superaverit, sicut ille qui gloriando visus sit infirmus; neque te vicerit, ut ille qui victus.

XVIII.

وَمَنْ يَكُنْ ذَا فَضْلٍ فَلْيَبْخُلْ عَلَى قَوْمِهِ يَسْتَغْنِ عَنْهُ وَيَذْنَمُ ،
Qui opulentiâ pollet & avarus est in suos, derelinquitur & vituperatur.

XIX.

مَا كُنَّ هَاوِي فِي الْجَمِيلِ بِفَاعِلٍ وَلَا كُنَّ فَعَالٍ لَهُ بِمُتَمِّمٍ ،
Non omnis, qui quod pulchrum est amat, illud facit; nec qui studet facere, id ipsum perficit.

XX.

وَلَمْ تَزَلْ قِلَّةً الْإِنْصَافِ قَاطِعَةً
بَيْنَ النَّاسِ وَلَوْ كَانُوا ذَوِي رَحِمٍ ،
Non potest non iniquitas parere inter homines dissidium, licet propinquitate juncti sint uterinâ.

XXI.

اِنَّا ذَلَلْنَا مِنْهُ اَلْجَدَّ وَالْمَالَ هَيِّنَ
وَكُلَّ الَّذِي فَوْقَ التُّرَابِ تَرَابٌ ،

Cùm consequutus ex eo fueris opes & fortunam, hoc
ipsum leve est; siquidem omnis qui calcatur terram,
fit vel futurus sit terræ pulvis.

XXII.

وَإِنَّ مِنْ شَرَابِطِ الْعُلُوِّ الْعُطْفُ فِي الْبُؤْسِ عَلَى الْعُدُوِّ،

Utique excelsi animi est in miseria misereri hostis.

XXIII.

قَلِيلُ الْمَالِ نَصْلِحُهُ فَيَبْقَى وَلَا يَبْقَى الْكَثِيرُ مَعَ الْفُسَادِ،

Paucae opes, quas rectè administres, durant: at ne multae quidem, si malè.

XXIV.

أَفْاضِلُ النَّاسِ أَغْرَاضُ لَذَا الزَّمَنِ
يُخْلَوُ مِنَ اللَّهِمْ أَخْلَاهُمْ مِنَ الْغَطَنِ،

Præstantiores hominum ceu scopi sunt expositi fortunæ hujus ævi; solitudine vacat, qui eorum maximè vacuus est mente. *Namque*

حُلَاوَةُ الدُّنْيَا لِجَاهِلِهَا وَمُرَارَةُ الدُّنْيَا لِمَنْ عَقَلَ،

Mundus ignorantibus dulcis est, intelligentibus amarus.

XXV.

وَإِنْ تَسَلَّمَ فَمَا تَبَقَّى وَلَكِنْ
سَلِمَتْ مِنَ الْحِمَامِ إِلَى الْحِمَامِ،

Si in-

Si incolumis evadas, non manebis superstes; sed ex morte evaseris ad mortem.

XXVI.

مَنْ يَعْمَلِ الْخَيْرَ لَا يَعْدُمُ جَوَائِزُهُ

لَا يَذْهَبُ الْعُرْفُ بَيْنَ اللَّهِ وَالنَّاسِ،

Qui bonum fecerit, non destituetur præmiis ejus: non perit beneficium inter Deum & homines.

XXVII.

وَالْحِلْمُ أَفْضَلُ نَاصِرٍ فَأَلْزِمَهُ تَكْفِيكَ قِلَّةِ الْأَنْصَارِ،

Sapientia (*vel* mansuetudo) adjutrix est optima: itaque te illi dedito; sufficerint tibi pauci adjutores, (*vel* defensores.)

XXVIII.

إِنَّا أَنْتَ أَكْرَمَتِ الْكَرِيمِ مُلْكُهُ

وَإِنْ أَنْتَ مُلْكُ اللَّيْمِ تَمَرُّدًا،

Si quando honoraveris generosum, eundem ceu tuum possideris: at si honores ignavum, aversus & insolens superbit.

XXIX.

مَنْ كَانَ هِمَّتُهُ مَا يَدْخُلُ بَطْنَهُ صَارَ قِيمَتُهُ مَا يُخْرَجُ مِنْهُ،

Qui magno studio petit quod ingreditur ventrem, ejus fit pretium quod inde exit.

XXX.

XXX.

سُرٌّ مِنْ عَاشٍ مَالَةٍ فَإِنَّا حَاسِبُهُ اللَّهُ سُرَّهُ الْإِعْدَامُ ،

Exhilarant viventem opes suæ ; at cùm rationem exiget
Deus, gaudebit eas defecisse.

XXXI.

فَإِنَّ قَلِيلَ الْكِبِّ بِالْعَقْلِ صَاحٌ
وَإِنَّ كَثِيرَ الْكِبِّ بِالْجَهْلِ فَاسِدٌ ،

Equidem paucus amor cum intelligentia verus est &
integer ; multus verò cum inscitia, pravus est.

XXXII.

وَلَا يُنْجِي مِنَ الْغَمَرَاتِ إِلَّا بَرَكَاءُ الْقِتَالِ أَوْ الْفَرَارُ ،

Haud facit *quid* evadere magnis è periculis, præter-
quam constans pugna aut fuga. *non autem animi*
torpor aut tepor.

XXXIII.

وَلَاهُمْ إِلَّا سَوْفَ يَفْتَحُ قُفْلُهُ وَلَا حَالُ إِلَّا بَعْدَهَا لِلْفَتَى حَالٌ ،

Nulla est sollicitudo, cujus non aliquando aperietur fe-
ra ; neque status ullus, post quem homini non alius
futurus sit.

Et quæ

Et quæ pluribus versibus constant.

XXXIV.

لَا تُحْقِرِ الْمَرْءَ إِنْ رَأَيْتَ بِهِ كُمَامَةً أَوْ رُقَاشَةً أَوْ حُلَّةً ،
فَاللَّحْلُ لَا شَكَّ فِي ضُورِلَتِهِ يَسْتَارُ مِنْهُ الْغَتِيُّ جُنَى الْعَسَلِ ،

Ne despice virum, si in eo videris demissum clientis
habitum aut tritas vestes:

Apis haud dubiè gracilis & strigosa est; at ex alveari
ejus colligit homo proventum mellis.

XXXV.

أَيُّهَا الْمَانِحُ لِلْعِبَادِ لِيُعْطِيَ إِنَّ لَكَ مَا فِي أَيْدِي الْعِبَادِ ،
فَأَسْأَلُ اللَّهَ مَا طَلَبْتَ إِلَيْهِمْ وَأَرْجُ فَضْلَ الْمُقْسِمِ الْعَوَانِ ،

O tu qui servos Dei (*i.e.* homines) laudas, ut quid de-
tur; utique Dei est quidquid in manibus hominum.

Ideoque Deum roga quod ab illis petis, & spem fige in
munificentia Dispensatoris perpetui.

XXXVI.

تَوَاضَعْ تَكُنْ كَاللَّجِّمِ لَأَحْ لِنَاطِرٍ
عَلَى صَفَحَاتِ الْمَاءِ وَهُوَ رَفِيعٌ ،
وَلَا تَكُنْ كَالدُّخَانِ يَعْلُو بِنَفْسِهِ
إِلَى طَبَقَاتِ الْجَوْ وَهُوَ وَضِيعٌ ،

Humilem præbe te, ac similis esto syderi, quod spectatori splendet ad ripas aquæ, cum ipsum sit sublime. Ne autem similis fumo sis, qui ad suprema aëris sese effert, cum ipse sit humilis.

XXXVII.

الْفَضْلُ فِي الرَّجُلِ اللَّيِّبِ زِيَانٌ
وَنَقِصَةٌ فِي الْأَحْمَقِ الطَّيَّاشِ ،
مِثْلُ النَّهَارِ يُغِيدُ أَبْصَارَ الْوَرِيِّ
نُورًا وَيَغْشِي أَعْيُنَ الْخُقَّاشِ ،

Fortunæ præstantia in viro cordato augmentum est; detrimentum verò in fatuo ac levi :

Instar diei, qui hominum oculis prodest luce; sed obscurat oculos vespertilionis.

XXXVIII.

أَقْرَبُ بِرَأْيِكَ رَأْيِي غَيْرُكَ وَأَسْتَشِرُ
فَالْحَقِّ لَا يُخْفِي عَلَيَّ أَثْنَيْنِ ،
فَالْمَرْءُ مِرَاةً ثَرِيحَةً وَجْهَهُ
وَيُؤَدِّي قَفَاهُ بِجَمْعِ مِرَاتَيْنِ ،

Oppone menti tuæ mentem alterius, & consilium cape: namque verum minùs lateat duos.

Vir utiq; speculum est, quod ipsi ostendit faciem suam; at dorsum suum videt junctis speculis duobus.

NOTE.

N O T Æ.

*Alludit Poëta ad duorum nominum مراة و مرء convenien-
tiam; quorum illud virum notat, hoc autem speculum.
Et uti per faciem intelligit quæ nobis præsentia sunt و
ob oculos posita; ita per dorsum seu cervicem quæ ponè و
extra conspectum sita sunt, vel quæ post futura.*

XXXIX.

يُصَابُ الْفَتَى مِنْ عَثْرَةِ بِلْسَانِهِ
وَلَيْسَ يُصَابُ الْمَرْءُ مِنْ عَثْرَةِ الرَّجُلِ ،
فَعَثْرَتُهُ فِي الْقَوْلِ تَذْهَبُ رَأْسَهُ
وَعَثْرَتُهُ بِالرَّجْلِ قُبْرًا عَالِي الْمَهْلِ ،

Malum reportat homo ex lapsu linguæ, non item ex
lapsu pedis.

Nam quod linguâ peccat, id capite mulctat; quod ve-
rò pede, corrigitur id lentiore gressu.

XL.

وَإِنَّ الْعَنَاءَ أَنْ تَفْهَمَ جَاهِلًا فَيَحْسَبَ جَاهِلًا أَنَّهُ مِنْكَ أَفْهَمُ ،
مَتَى يَبْلُغَ الْبَنِيَانُ يَوْمًا تَمَامَهُ إِنْ أَكُنْتَ تَبْنِيهِ وَغَيْرَكَ يَهْدِمُ ،

Equidem labor est, ut intelligentem reddas qui sit in-
fipiens, & præ insipientia putat quòd te sit ipse in-
telligentior.

Quando ad perfectionem suam pertingat tandem ædifi-
cium; quod cùm tu exstruis, aliud à te destruat?

وَمَنْ يُجْعَلِ الْمَعْرُوفُ مِنْ دُونِ عَرْضِهِ
يُغْرَهِ وَمَنْ تَتَقَبَّ الشَّتْمُ يُشْتَمُ ،
وَمَنْ لَا يَذُنْ عَنْ حَوْضِهِ بِسِلَاحِهِ
يُهْدَمُ وَمَنْ لَا يُظْلِمُ النَّاسَ يُظْلَمُ ،

Qui beneficium confert in indignos , perdit illud ; & qui contumeliam non cavet , eâ afficitur.

Quique à lacu suo injuriam non propulsat armis, ut di-ruatur facit ; & qui non rigide tractat homines, inju-
ste opprimitur.

N O T Æ.

*In regionibus illis, præsertim siti obnoxiiis, Arabes pro aquan-
dis jumentis suis lacus sibi parant; quorum jus, velut for-
tunæ & gloriæ suæ partem, acriter tueri solent. Confer cum
adag. 1X. cent. 1. In hisce versibus & proximè præceden-
tibus, uti & sequentibus nonnullis, etiam adagiale quid
ipsæ sententiæ includunt.*

XLII.

فَأَحْفَظْ ضَمِيرَكَ مِنْ خَلِّ ثَجَالِسِهِ
فَكَمْ خَفِيَ خُفَاهُ مَا كَوَّرَ فَبْدَاهُ ،
يُسْتَحْسِنُ الْمَرْءُ دُنْيَاهُ فَتَقْتُلُهُ
وَالْعَيْنُ تُسْتَحْسِنُ الْهِنْدِيَّ وَالرُّبْدَاهُ ،

Serva arcanum tuum ab amico cui familiaris es : quot
abditæ enim, quæ vafer clam habuerit, evasere palâ?
Pulchrum ducit homo mundum suum, qui ipsum peri-
mit: ut & ensẽm probat oculus ejusq, splendorem.

XLIII.

كَمْ مِنْ مَرِيضٍ قَدْ عَاشَ مِنْ بَعْدِ يَأْسٍ
بَعْدَ مَوْتِ الطَّبِيبِ وَالْعَوَّانِ ،
قَدْ تَصَانُ الْقُطَاةُ فَتَنْجُو سَلِيمًا
وَيُحَلُّ الْقَضَاءُ بِالصِّيَانِ ،

Quot ægroti vivunt post desperatam salutem , post
mortem medici & visitatoris amici ?
Sæpe venatu petitus pardalus evadit salvus , & fatum
occupat ipsum venatorem.

XLIV.

لِعُمْرِكَ مَا الْإِنْسَانُ إِلَّا آتِنُ يَوْمَهُ
عَلَيَّ مَا تَجَلَّى يَوْمَهُ لَا آتِنُ أَمْسَهُ ،
مَا الْفَخْرُ بِالْعَظْمِ الرَّمِيمِ وَإِذَا مَا
فَخَارَ الَّذِي يُبْغِي الْفَخَارَ بِنَفْسِهِ ،

Ædepol non est homo nisi filius diei (vel ævi) præsen-
tis, prout hic ipse splendeat; non filius diei hesterni.
Haud constat gloria in carioso osse : sed gloria illius
est, qui eam petit per seipsum.

بَيْتٌ وَثَوْبٌ وَقُوتٌ يَوْمٌ
يَكْفِي لِمَنْ فِي غَدٍ يَمُوتُ ،
وَرَبْمَا مَاتَ بَصْفٌ يَوْمٌ
وَالنَّصْفُ مِنْ قُوَّتِهِ يَفُوتُ ،

Vestis, domus, & alimentum diei unius sufficit illi, qui
cras sit moriturus.

Et quandoque moritur medio die, & dimidium ali-
menti ejus excidit, (*vel* redundat.)

XLVI.

أَصْبِرْ عَلَى كَيْدِ الْخَسُوفِ فَإِنَّ صَبْرَكَ قَاتِلُهُ ،
فَالنَّارُ تَأْكُلُ بَعْضَهَا إِنْ لَمْ تَجِدْ مَا تَأْكُلُهُ ،

Patientem gere te contra insidias invidi: namque eum
necabit patientia tua.

Sicut seipsū exedit ignis, ubi non invenit quod exeat.

XLVII.

أَذْنُ الْذِي وَلَدَتْكَ أُمُّكَ بَاكِياً
وَالنَّاسُ حَوْلَكَ يَضْحَكُونَ سُرُوراً ،
فَاجْهَدْ لِنَفْسِكَ أَنْ تَكُونَ إِذَا
يَبْكُوا فِي يَوْمِ مَوْتِكَ ضَاحِكاً مَسْرُوراً ،

Tu es quem mater peperit fletem, quemque circum
homines præ gaudio ridebant.

Da tuæ operam animæ; ut cūm flebunt illi die mortis
tuæ, lætus ridere ipse possis, (*vel* lætetur ipsa & rideat.)

XLVIII.

XLVIII.

إِذَا كُنْتُ فِي نِعَمٍ فَأَرَعَهَا لِأَنَّ الْمَعَاصِيَ تَزِيدُ النَّعَمَ ،
وَدَاوِمَ عَلَيْهَا بِشُكْرِ الْإِلَهِ فَإِنَّ الْإِلَهَ سَرِيعُ النَّقَمِ ،

Cum fueris in rebus secundis , earum rationem habe :
siquidem peccata desinere faciunt res secundas.

Itaque persevera pro iis Deum colere gratâ mente :
namque Deus promptus est ad ultiones.

XLIX.

إِذَا شِئْتُ أَنْ تُحْيَا فَمِتْ عَنْ عَلَاقِ
مِنَ الْحَسِّ خُمُسٍ ثُمَّ مِنْ مَذَرِكَائِهَا ،
وَقَابِلِ بِوَجْهِ عَالَمٍ قُدْسِهَا
فَتَمُوتُ حَيَوَةُ النَّفْسِ بَعْدَ وَقَاتِهَا ،

Cùm vivere vis , morere quinque sensuum affectibus ,
tum & iis quæ assequuntur illi.

Et converso vultu respice Sanctitatis mundum , à quo
ipsa dependent : utique hæc animæ vita est post
mortem suam.

L.

إِذَا مَرَضْنَا تَوَيْتَا كُلَّ صَالِحَةٍ
فَإِنْ شَغَبْنَا فَمِنَّا الزَّيْغُ وَالزَّلَلُ ،
تَرْجُو الْإِلَهِ إِذَا خِفْنَا وَنَسَخَطُهُ
إِذَا آمَنَّا فَمَا يَزْكُو لَنَا عَمَلُ ،

Ægro-

Ægrotantes proponimus nobis quidvis boni ; at salutem
redditi deviamus & labimur.

Speramus in Deum ubi metuimus; sed eum offendimus
ubi securi sumus. Neque purum bonumque nobis
est opus ullum.

LI.

أَلَا فَآخِشٌ مَا تَرَجَا وَجَدَكِي هَابِطٌ

وَلَا تَخْشَى مَا تَخْشَى وَجَدَكِي رَافِعٌ ،

فَلَا نَافِعُ إِلَّا مَعَ آلِ تَحْسٍ ضَائِرٌ

وَلَا ضَائِرٌ إِلَّا مَعَ آلِ السَّعْدِ نَافِعٌ ،

Equidem metue quod speras, fortunâ tuâ deciduâ; nec
metue quod metuis, fortunâ culminante.

Neque enim quid utile est, quod cum infelici fato non
sit noxium; neque quid noxium est, quod cum fe-
lici fato non sit utile.

LII.

يَنَالُ الْفَتَى مِنْ عَيْشِهِ وَهُوَ جَاهِلٌ

وَيُكْدِي الْفَتَى فِي دَهْرِهِ وَهُوَ عَالِمٌ ،

وَلَوْ كَانَتْ الْأَرْزَاقُ عَليَّ الْحِجَابِ

هَذَاكَ مِنْ جَهْلِهِنَّ الْبَهَائِمُ ،

Consequitur homo quod vitæ fatis sit , quamvis insipiens ; & destituitur homo in fortuna sua , licet sit sapiens.

Quod si adminicula vitæ contingerent pro intelligentia, propter inscitiam suam perirent bruta.

LIII.

إِنَّمَا بَعْضُهُمْ نَتِيبٌ مُّتَعَةٌ وَحَيَاةُ الْمَرْءِ ثَوْبٌ مُّسْتَعَارٌ ،
وَصُرُوفُ الدَّهْرِ فِي أَطْبَاقِهِ حُلُقَةٌ فِيهَا آرْتِفَاعٌ وَانْحِدَارٌ ،
بَيْنَمَا النَّاسُ فِي عُلْيَاءِهَا إِنَّ هُوَ فِي هَوَاةٍ مِنْهَا فَعَارُوا ،

Bona mundana duntaxat quidam ususfructus sunt ; vitæque hominis mutuata vestis.

Et vicissitudines fortunæ congruunt orbi, in quo ascensus quidam & descensus.

Dum homines in ejus sunt fastigio , in imum ecce decidunt atque merguntur.

LIV.

إِذَا الْمَرْءُ لَمْ يَدْرِ مَا أَمْكَنَهُ وَلَمْ يَأْتِ مِنْ أَمْرِ أَرِيئَهُ ،
وَأَعْجَبُ الْعَجَبِ فَاغْتَانِ وَتَاهُ بِهِ الْبَلَاءُ فَاسْتَحْسَنَهُ ،
فَدَعَا فَقَدْ سَاءَ تَدْبِيرُهُ سَيُضْحَكُ يَوْمًا وَيَبْكِي سَنَةً ،

Cùm nescit homo quid ipse possit , neque recedit à negotio quod superat vires,

Sed grato sui amore ducitur, quæque ipsum seducit superbiam probat ;

Relinque illum : quippe pravo utitur regimine. Risurus est diem, ploraturus annum.

رَأَيْتُ الْعَقْلَ عَقْلَيْنِ فَمَطْبُوعٌ وَمُسْمُوعٌ ،
وَلَا يَنْفَعُ مُسْمُوعٌ إِنْ أَلَمْ يَكُنْ مَطْبُوعٌ ،
كَمَا لَا تَنْفَعُ الشَّمْسُ وَضَوْءُ الْعَيْنِ مَمْنُوعٌ ،

Vidi intellectum esse duplicem : quippe alius naturá est
insitus, alius acquiritur auditu.

Non autem profuerit acquisitus, si desit insitus :

Sicuti prodesse nequit Sol, ubi lux oculi *fuert* impedi-
ta, (*vel* negata.)

قُلْ لِلذِّنَى بَصُوفٍ الدَّهْرُ عَيْرًا
هَلْ عَادَ الدَّهْرُ إِلَّا مَنْ لَهُ خُطْرٌ ،
أَمَّا تَرَى الْبَحْرَ تَغْلُو قُوَّةً جَيْفٌ
وَيَسْتَقِرُّ فِي قَعْرِهِ الدُّرُ ،
وَفِي السَّمَاءِ نُجُومٌ غَيْرُ ذِي عَدَنِ
وَلَيْسَ يُكْسَفُ إِلَّا الشَّمْسُ وَالْقَمَرُ ،

Dicito illi qui nobis exprobrat mutationes fortunæ :
num adversa premit illa quenquam, nisi cui quid
eximium sit & præclarum ?

An non vides in summo maris ferri cadaver, & residere
in ipsius fundo margaritas ?

Atque

Atque in cælo stellæ sunt innumerabiles, at non obscurantur eclipsi præterquam Sol & Luna.

LVII.

وَمَكَفُفَ الْآيَاتِ ضِدَّ طِبَاعِهَا
مُتَطَلِّبٌ فِي الْمَاءِ جَذْوَةٌ نَارٍ،
جَبَلَتْ عَلَيَّ كَدِرٌ وَأَنْتَ تُرِيدُهَا
صَعُوقًا فِي الْآفَاقِ وَالْأَكْدَارِ،
وَإِنَّا رَجَوْتُ الْمُسْتَحِيلَ فَإِنَّمَا
تُبْنِي الرَّجَاءَ عَلَيَّ شَعِيرٌ هَارٍ،
فَالْعَيْشُ نَوْمٌ وَالْمَنِيَّةُ يَغْطَةُ
وَالْمَرْءُ بَيْنَهُمَا خِيَالٌ سَارِي،

Qui torquere studet dies (i.e. res mundanas) contra ipsarum naturam; captat in aqua ardentem ignis prunam.

Formatae sunt turbidae, & tu vis esse limpidas in festucis & sordibus.

Si quando speras quod sit mutabile, enimvero spem superstruis crepidini labili.

Utique vita somnus est, mors autem experrectio; & homo inter illa duo spectrum noctu vagans.

LVIII.

وَالْبَيْتُ لَا يُبْنِي إِلَّا لَهُ عِمْدٌ
 وَلَا عِمْدَانِ إِذَا لَمْ تَرَسْ أَوْتَانُ،
 فَإِنْ تَجَمَّعَ أَوْتَانُ وَعِمْدَةٌ
 وَسَاكِنٌ بَلَّغُوا الْأَمْرَ الَّذِي كَانُوا،
 تَهْدِي الْأُمُورَ بِأَهْلِ الرَّأْيِ
 مَا صَلَحَتْ وَإِنْ تَوَلَّتْ فَبِالْأَشْرَارِ تَتَعَادُ،
 لَا يَصْلُحُ النَّاسُ قَوْضِي لَا سِرَاةَ لَهُمْ
 وَلَا سِرَاةَ إِذَا جَهَّاهُمْ سَادُوا،

Non fruitur tentorium si illi fulcimenta desint : neque ulla sunt, si non figantur paxilli.

At si juncti sint paxilli palique & incolæ ; ad rem per-
 tingunt de qua laborabant.

Diriguntur negotia , quoad prospera sunt, per sapien-
 tes : si verò retrocedant indè , reguntur per impro-
 bos.

Non bene se habent homines liberè viventes , si ipsis
 nulli sunt duces ; non autem duces ulli sunt, cùm
 insipientes dominantur.

LIX.

لَبِسْتُ ثَوْبَ الرَّجَا وَالنَّاسُ قَدْ رَقَدُوا
 فَعُمْتُ أَشْكُوا إِلَيَّ مُؤَلَّيَ مَا أَجَدُ ،
 فَعُلْتُ يَا عَدِّي فِي كُلِّ نَائِبَةٍ
 وَمَنْ عَلَيَّ لِدَفْعِ الضَّرِّ أَعْتَمِدُ ،
 قَدْ مَدَدْتُ يَدِي وَالضَّرُّ مُشْتَمِلٌ
 إِلَيْكَ يَا خَيْرَ مَنْ مَدَّتْ إِلَيْهِ يَدٌ ،
 فَلَا تُرَدِّدْهَا يَا رَبَّ خَائِبَةٌ
 وَتُخْرِجُونِي يَرْوِي كُلُّ مَنْ يَرُنْ ،

Indui vestem spei dum homines dormirent, surrexique
 questum Domino meo ea quæ *querenda* compe-
 rirem.

Inquiens : ô præsidium meum in omni infortunio , &
 cui ad pellendam noxam me cum fiducia committo.

Utique extendi malo involutus manum ad te meam ; ô
 optime, ad quem extendi possit manus.

Ne repelle eam, ô Domine mi, frustratam ; cùm bene-
 ficentiæ tuæ flumen quemvis expleat sitientem qui
 potatum venit.

POSTQUAM in brevibus hujusmodi & separat^{is} dictis, Sententiis inquam & Adagiis, tyrocinium fecerit Linguae studiosus; desiderabit procul dubio etiam exempla quaedam continuæ orationis: ubi partium nexum & styli formam apertius contueri, & sese paulo plenius exercere possit. Quapropter hîc, sicuti modò illic factum fuit, in utroque Prosæ & Poësios genere tale aliquod argumentum nunc proponatur; & ex iis quidem scriptis, quibus genuini & synceri Arabismi laudem tribuant Arabes ipsi. Hâc autem parte aliis omnibus præferunt illi Coranum suum; ad quem ceu ad Lydium lapidem religiosè explorare solent quascunque possunt de lingua sua præceptiones. Et quia Appendici huic meæ fortè præmissæ fuerunt FABULÆ LOCMANNI, ejusdem nomine inscriptum Corani caput XXXI præ cæteris deligere visum mihi fuit. Quod ut faciliùs rectiùsque intelligi possit, pauca ex iis quæ ad hunc Librum spectant prælibasse juverit.

Nomen quidem ipsum الْقُرْآن Lecturam notat, sive potius τὸ ἀνάγνωμα & Legendum; nempe quodd legi debeat. Neque ita duntaxat integrum appellatur opus; sed etiam quodvis caput ejus sectiove quæcunque: eâdem prorsus ratione & usu; quo ejusdem originis nomen קְרָאָה vel קְרָאָה Iudæis designat & Scripturam totam & partem ejus particulamve. Atque sic in Corano sæpe Corani mentio occurrît; quod aliàs merito videatur absurdum esse. Ideoque minùs rectè alii putant à colligendo, quæ & radicis notio est, Coranum esse dictum: nisi hoc de toto peculiaritèr opere intelligant, prout ex pluribus

bus Capitibus seu particularibus Legendis, ut vocant, simul comportatis constat. Ut quæ Muhammedis socer & successor Abubeker, veritus ne ea per homines dispersa, & solis fere eorum pectoribus inscripta, ut Almacinus inquit Hist. Sarac. lib. 1. cap. 2. perire contingeret aut corrumpi, collegit omnia & in unum corpus redegit: quod المصحف Almoshaph Libri sive Codicis generali nomine insignivit; quemadmodum Scripturam sacram Βιβλίον vocarunt Græci. Neq; tantum proprio illo nomine القران Coranus dictus fuit; sed etiam simili altero الفقران Phorcānus. Quod etiam petiitum potius crediderim à פֶּרֶק aut פֶּרְקָא, quæ Iudeorum usu Sectionem legendam, & idem quod קִרְיָה Lectionem notant; quam quod dividatur Phorcānus in capita sua, vel quod dividat & distinguat inter justum & injustum, verumq; & falsum, ut ajunt. Siquidem hæ significaciones nimis communes & laxæ videntur, quam ut inde speciale ejusmodi & proprium nomen derivetur.

Sunt autem Capita illa composita ex pluribus segmentis: quorum pleraq; fuere desumpta tum ex Sacris literis, at sæpe perperam intellectis, immutatis, vel detortis; tum ex iis rebus, quæ apud Christianos, Iudæos, vel Paganos, sive receptâ traditione, sive etiam errore aut hæresi quâdam obtinebant.

Styli genus breve est & concisum, phrasi non inelegans, sæpe figuratum, flosculis & sententiis subinde aspersis. Primarium tamen dictorum sensum & scopum haud rarè obscuritas involvit. Præsertim cum multis locis hoc potius quæsitum esse videatur, ut consonis extremis syllabis periodi congruerent, quam ut rerum nexu & sequelâ cohererent. Nec minùs ibi frequens est, priori contrarium quasi, vitium tautologiæ; dum iisdem verbis eadem argumenta, exempla, & sententiæ penè ad nauseam recurrunt, diversis temporibus & locis à Muhammede adhibita ac sæpius repetita.

Et ta-

Et tamen Libri istius omnia pro oraculis & ipsis loquentis Dei verbis prodigiosè obtrusa fuerunt, & suscepta per ingentes Orbis tractus: non tamen sine justissimo Dei permissu.

*Quod auctore & auspice Muhammede, ex nobili Coreisjitarum familia Arabe Ismaëlità, primùm tentatum fuit. Ille parentibus licet idololatræ natus, tamen non Paganos tantùm, sed Iudæos quoque & Christianos frequentabat: inter eos etiam cognati erant, pro illo sæculo non indocti & intelligentes. Per quos, uti & religiosos quosdam in Syria homines, quò juvenis bis profectus fuerat, faciliè potuit religionis cuiusque sacra cognosse: quamvis illiteratum aliàs fuisse, atque aded idiotam, & modò pastoralis vitæ, modò mercatorie operam dedisse scribant. Tandem post tenuioris fortunæ sortem, ex conjugii & aliunde amicorum opibus & potentiâ auctus, ut audaci erat animo & prompto ingenio callidoque, aspirare ad principatum cœpit. Itaque quadragesimo ætatis anno, qui octavus erat post sextum sæculum à nato Christo, divini numinis afflatum præ se ferens capita Corani, de quibus dixi, cælitus quasi per angelum Gabrielem accepta, imperitare aliis instituit atque approbare. Initio quidem toto quadriennio clanculum, deinde etiam palam ea tradidit in patria urbe Meccensi: postea verò cùm sibi metuens, in primis à suis Coreisjitis, ex ea profugisset anno Christi 622, Medinæ (quæ Iatrippa Ptolomæi est) in Arabia Petræa quàm liberri-
mè promulgavit; etiam per conciliatos sibi adjuutores, & hostibus indicto bello. Quare & ipsa illa capita, appositis duarum harum urbium nominibus in Corano distinguuntur: ad varios temporum istorum casus & eventus, tum privatos tum publicos, directâ plerumque & accommodata.*

Huc autem spectasse res videtur universa, ut triplicis religionis homines, quibus Arabia populosa abundabat, fere

commisti inter se & sine ducibus palantes, (majori ex parte pagani erant; pauciores verò Iudæi & Christiani, iiq; ferè devii à vero & recto) ad unius, æterni, invisibilis Dei, cujus potestate facta sint omnia, & quæ non sunt fieri possint, ejusdemque summi Rectoris & Iudicis, Domini absoluti, communem agnitionem & cultum, certis ritibus legibusque, antiquis & novis, signatum ac sancitum congregari possent; propositis temporalibus & æternis tum præmiis tum pœnis. Vtque simul Muhammedi, tanquam Prophetæ & misso Dei Legato, qui post præcedentium sæculorum monitiones, promissa & minas, tandem quoque vi ac armis religionem Dei, ut loquuntur, in terris stabilire deberet & propagare, atque ita supremo in divinis rebus Antistiti, & in humanis Imperatori, omnes subjiicerentur & parerent.

Capita autem ista, prout Corano comprehensa exstant, numero sunt CXIV. Quorū quidem primum pro operis quasi auspicio præfixum est, & pro brevi quadam ac communi formula precationis. Cætera autem eo disposita ordine, ut proluxiora quæque præcedant, & XXII prima plus quàm dimidium impleant Codicis universi. Unumquodq; eorum سورة Soura sive Sora, Sura aut Súrata dictum fuit, ceu propriâ voce quâdam & rarissimi aliàs usûs: quæ uti Rabbinorum שִׁירָה vel Hebr. תורה Ordinem, seriem, vel partem ordinatam denotat: qualis est lapidum strues una vel linea in muro, & in structa acie versus vel jugum. Et quemadmodum Lex Mosaica sive Pentateuchus in לIII פְּרָקִים, quod ejusdem significationis nomen est, sive sectiones & capita dividitur; quorum cuique impositum peculiare nomen, quod primum sit in textu occurrens, vel quod præcipui sit subjecti, argumenti, vel instituti, de quibus post agatur: sic quoque descriptus est Coranus in Súratas suas, similibus quoq; vocibus notatas & distinctas. Ita prima

omnium proprio velut nomine *كتاب فاتحة* appellata fuit, & simpliciter *الفاتحة*, Surata apertrix Libri, sive initialis, auspicalis: *secunda سورة بقرة* à Vacca denominata; quia ibi agitur de vacca illa rufa, cujus mentio fit Num. cap. XIX. Ita quoq; Surata XXXI, mox explicanda, *سورة لقمن* inscribitur; quòd in eà de Locmàno referuntur quædam. Itaque hâc etiam parte religio Muhammedis, ut aliarum velut simia quædam est, Iudaicam imitata videtur. Et sicuti Iudæi *תורה* suam sive Legem secundariam olim divisam habuere in LX *מסכתות* quasi Tractatus: ita Muhammedani quoque suum distribuunt Coranum in LX *احزاب* Partes; at quæ magnitudine fere æquales existunt, & in suos singule quadrantes dissectæ. Sunt tamen, qui totum dividant in xxx *اجزاء* Portiones; nempe duplo majores, earumq; singulas in similes quadrantes.

Cuique verò Suratæ sua quoque sunt Commata sive segmenta, quæ *آيات* Ajaton, Hebr. *מיתות*, Signa dicuntur: hoc est arcana Dei, ejusque attributa, opera, judicia, & jussa; quæ commatibus illis versiculisve designantur. Quot autem ejusmodi commatibus Surata quævis constet, Titulo adscriptum cernitur: at quæ reipsâ discernere non æquè sit obvium; præsertim si quando, ut sæpe fit, plura comprehendat brevior contextus. Tum quoque contingit pro Codicum diversitate Capitibus quibusdam tribui diversum Versiculorum numerum. Namque septem celebrantur, ne & hoc ignoretur, Codices primarii & antiqui, non tam textu ipso, quàm eà inscriptionis parte discrepantes: nimirum Medinensis prior, & posterior, Meccanus, Cufensis, Basrensis, Syriacus, & Communis quidam. Primo sunt in universum Suratarum omnium commata 6000, secundo & quinto 6214; tertio 6219, quarto 6236, sexto 6226, denique septimo 6225: at omnes continere feruntur totidem dictiones, nempe

77639; totidemq; literas, nempe 323015. Exemplar tamen Corani nullum in sua gente extat, quoad scrutando cognovi, ubi Suratarū commata adscriptis suis numeris sint distincta. Quod ita exactè definire, religio, ut puto, per se vetat: tū quia fieri vix posset citra dissensum. Sed cū ea tamen res multiplicis esse usūs videretur, id datā operā effeci, ut exemplar haberē quod Arithmeticis commatum notis instructum esset.

Post communem illam, de qua jam dixi, Capitem inscriptionem, cuique subjuncta sequitur hæc boni auspicii formula, بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ In nomine Dei miferatoris mifericordis, و التسمیة à prima voce التسمیة, technicèque البسملة Albisimilla dicitur. Ea quidem Muhammedis affeclis velut proprium quiddam existit, و religione præmitti solet seriis quibusque operibus vel scriptis: ut fere Iudæis solenne est suum, וְיֵשׁוּעַ In nomine Iehovæ vel יהוה Dei magni, aut quid simile; atque suum Christianis, In nomine Patris, Filii, & Spiritus sancti. Quibus ceu tesseris quibusdam religionis cujusque scripta discerni ab aliis possunt. In omnibus manifesta est ellipsis Verbi, quo proposita denotetur actio Formulam usurpantis. In Arabico hoc dicto id peculiare animadvertunt Corani interpretes, quòd ex voce اِسْمِ hîc frequentioris usūs ergò excidat \ Unionis, و in ejus supplementum producatür vinculum sequentis literæ س: quod و religione fieri quidam volunt; nam etiam alibi productione spatii reverentiam testantur. Arabum philologis quidem hæc duæ voces رَحِیْمٌ و رَحْمَانٌ pro synonymis habentur, ut رَحِیْمٌ و رَحْمَانٌ poenitens: veruntamen ita combinatæ majorem habent energiam, ut sit summe mifericors. Quin juxta Beidavæum, celebrem interpretem, aliosque singulares per se voces literis auctiores etiam augmentum important significationis. Ita رَحْمَانٌ و رَحِیْمٌ majorem bonitatis perfectio-

nem notat, internam nempe & essentialem; vel quæ communis sit, in credentes atque incredulos diffusa; رحيم verò externam, & suo perceptibilem effectu; vel particularem, quæ ad solos pertingat fideles. Et paraphrasis Persica, quæ Hoseinica vocatur, ipsam amoris divini emanantem in creaturas beneficentiam spectans, in hac formula per الرحمان intelligit, ut essentiam iis Deus & vitam impertit; per الرحيم autem, ut sustentat eas & conservat.

Quod quidem Symbolum, & ipsas Capitum inscriptiones, de quibus diximus, non minùs quàm ipsum Corani textum, ne quid superstitionis desit, cælitus tradita esse statuunt Interpretù & Antistitum plerique; juxta commune axioma suum, ما بين الدفتين كلام الله Quidquid inter duas est Libri tabulas, seu pegmata quibus continetur, Verbum Dei est. Sunt tamen, qui illa esse aliunde & extranea existiment, non ipsa autem fantis Dei verba. Quin Beidavæus, laudatus Interpret, formulæ hujus Coranicæ ellipsin ita explet; اقرا بسم الله Ak,rao Bismi 'llâhi, (ita vocales in meo Codice expressæ) Legam vel lego in nomine Dei &c. Nisi quis idem اقرا formâ Imperativi Ik,ra, id est Legito, hîc effereendum contendat: prout initio Suratæ xcvi, الغلف inscriptæ, suis vocalibus notatû extat; nempe باسما ربك Ik,ra Bismi Râbbica, Lege ô Muhammed in nomine Domini tui. Hanc verò xcvi Suratam quidam volunt omnium primam fuisse, quæ ad Muhammedem, lectionis etiam tunc ignarum, pervenerit. Vnde ejus supplementi notio in reliquum Coranum, ubi بسم الله الرحمن الرحيم ante Suratas occurrit, quasi dimanasse videatur. Quod tamen de eâ formulâ Suratam eandem præcedente convenienter dici nequit.

Post hæc proximè sequitur ipse Caputum sive Suratarum contextus: quarum initia القرآن فتايج vocantur. Ea quidem

dem in *xxix* Capitibus sunt Arabicae literae quaedam: scilicet modo una & solitaria, quae sunt ق, ص, و; modo duae simul junctae, طه, طس, يس, حم; aliis Capitibus tres praefiguntur, nempe الم, الر, طسم; quibusdam quatuor المص, المر, المص, المص; denique aliis quinque, كهيعص, حم, عسق. Has Corani proprias esse notas, & mysteriorum indices, sed quorum vera intelligentia ac certa mortalium nulli praeterquam Muhammedi concessa fuerit, uno ore consentientur asseclae ejus omnes, etiam intelligentissimi. Vbi tamen aliquam conjecturae libertatem sibi permittunt, statuentes singulis seorsim literis denotari aliquid peculiare: quare الحروف المقطعة Literas separatas & singulares appellant. Quibus ceu siglis vocumve compendiis, vel notis numericis, vel (quod longius petatum) pro ipsa sua ut literae sunt natura, designentur arcana Dei, nempe attributa ejus & opera, vel mandata, vel decreta & res futurae. Ideoque mystica eadem literae, non minus quam ipsa Suratarum commata, etiam آيات Signa in Corano nominari videntur. Atque ita

Suratae mox sequuntur pro initio est haec nota الم: quae & Suratae secundae, & tribus aliis tributa fuit. In qua explicanda, uti quoque in caeteris notis, admodum variant Interpretes, nec uno loco unum harriolantur singuli; ut quod se vertant, revera nesciant. Quippe innui conjiciunt, per hoc ipsum الم, vel الله لطيف مجيد Deus clemens est, glorificandus; vel انا الله اعلم Mihi & à me, nempe omnis mihi est perfectio (aut omnia mea sunt) & omnis à me est beneficentia; vel انا الله اعلم Ego Deus sum sapientissimus, ubi prima notae litera est pri-

ma dictionis primæ, *ال* media media, *م* ultima dictionis ultimæ: vel *الله جبريل محمد* Deus, Gabriel, Muhammed, id est Deus per angelū Gabrielē inspiravit Muhammedi, & revelavit arcana sua; vel sicuti litera *ا* pertinet ad organorū vocaliū principiū, sc. imum gutturis, *ا* ad mediū, & *م* ad extremū sive labia, ita Deum esse principiū, mediū, & finem, vel eundem in principio, medio & extremo dictorū factorumq; esse laudandū, vel annorū LXXI (quē numerū *الم* conficiunt) spatio novū hoc Religionis imperiū absolutum fore. Vel quid aliud effingunt, quod convenire videatur *Suratæ* cujusq; argumento, eadē incertitudine omnia. Quidni & alii cōjecerint, hanc eandē siglā à notario, quo ad describendū Coranū usus sit Muhāmed, appositam fuisse, quæ valeat *امر لي محمد* Mandavit mihi Muhammed? quemadmodū & *Suratæ* XIX^æ nota *كهيعص*, ex qua non unum mysterium eruunt Corani cultores, simplici & obviā conjecturā exponi posset per *٢٢: ٢٥* Ita præcepit, tanquam à scribario Iudæo adjectum, vel saltem Hebraicè docto.

Hic est famosi nominis Coranus ille, quo tanquam Circeō poculo fascinatæ sunt tot gentes, indè ab Arabia adusque Gades & usque Sinas. Quibus persuasum, nihil in Orbe sanctius extare, nihil sublimius, nihilque pari veneratione dignum: adeo ut apographum vel extremis digitis attingere nefas sit, nisi quis sacrā lotionē mundus accesserit. Ideoq; ne per imprudentiam hīc peccari contingat, coriacei involucris, in quo liber sit compactus, protensiori labro, quod ipsi *لسان الكتاب* Linguam libri vocant, in mediā anteriori parte imprimi solent hæc verba: *لا يمسها الا المطهرون* Non contingent eum præterquam lustrati. Quæ quidem verba Coranus de se ipso tradit; integro nimirum & juxta partes omnes in volumen comprehenso: neque enim iis seorsim & à toto separatis ejusmodi habetur religionis honos. Mirum verò & hoc videatur,

Cor-

Coranum in Corano efferrī adeò & commendari; quemadmodū initio de nominis mentione diximus. Quapropter communis & vulgata est opinio, ut illud quoque addam, multa quæ ad Coranum & Muhammedem pertinent, ante eventum in Corano præfinita fuisse: totumq; simul ab angelo Gabriele traditum Muhammedi, cū renuntiaretur Legatus Dei; eundemque, ut speciosis rebus gaudens superstitio affinxit, in serico consignatum, auro gemmisque contextum, ex Paradiso omnibus: quæ tamen spiritualiter accipienda esse, & afflatus divini animo impressi parabolam esse sapientioribus placet.

Præfatione hæc defunctus (venia digresso detur) nunc ejusdem Corani promissum caput exhibebo, cum uberiore explicatione: quam ferè & ḡdā reddere visum fuit ex Persica paraphrasi, ad nos delata ex Mogolorum regno. Hanc quippe omnium, quas vidisse mihi contigit, maximè perspicuam judico, & præcipuorum interpretum medullam. Tum & Arabico textui præter versiculorū numeros apponentur in altero margine variantes lectiones, quæ peculiarem habuere semper auctoritatem ex antiqua doctiorum crisi. Eos nunc sigillatim memorare nihil attinet. Primarii ferè pro memoratis suprā Codicibus septē sunt, quorum lectiones الروايات السبع Allegationum septem nomine celebrantur. Univerſa autem penè varietas illa in vocalibus consistit: quas, ut posteriores & externas scriptionis partes, verisimile videtur literatorum antistitum consensu esse adjectas, tunc demum cū aliquandiu Coranus fuisset divulgatus. Indè esse quis facile dixerit duorum codicum quæ possideo fragmenta quædam, in membranis exarata vetustissimo charactere, qui ante sæcula exolevit: ubi nullæ prorsus vocales comparent. Communis verò lectio vulgato textu expressa, Meccensis & Medinensis est. Sed de hisce rebus aliàs, si volet Deus, plenius acturi sumus.

سُورَةُ لُقْمَانَ مَكِّيَّةٌ ثَلَاثُونَ

وَأَرْبَعُ آيَاتٍ *

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ،

أَلَمْ تَلِكْ آيَاتِ الْكِتَابِ الْكَبِيرِ،

هُدًى وَرَحْمَةً لِلْحَسَنِينَ، الَّذِينَ

يُقِيمُونَ الصَّلَاةَ وَيُؤْتُونَ الزَّكَاةَ وَهُمْ

بِالْآخِرَةِ هُمْ يُوقِنُونَ، أُولَئِكَ عَلَى

هُدًى مِّن رَّبِّهِمْ وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ،

وَمِنَ النَّاسِ مَن يَشْتَرِي لَهْوَ الْحَدِيثِ

لِيُضِلَّ عَن سَبِيلِ اللَّهِ بِغَيْرِ عِلْمٍ

وَيَتَّخِذَهَا هُزُوًا أُولَئِكَ لَهُمْ عَذَابٌ

لِيُضِلَّ

وَيَتَّخِذَهَا

Caput XXXI, in quo mentio fit Loc-
MANI, in urbe Mecca traditum, & con-
stans triginta quatuor versibus.

In nomine Dei miseratoris misericordis.

1 *﴿﴾* Hæc signa sunt (*nempe sequentes versiculi, vel etiam literæ præcedentes*) Libri, id est Corani, sapientis, seu sapientiam continentis: 2 In rectū quem designat ductū, & in misericordiam, Dei misericordis donum, vel quæ hominibus patefiat, bene facientibus. 3 Nempe qui ritè peragunt precationem, & pendunt de opibus suis debitam Deo portionem, existentes de futura vita certissimi, credentes resurrectionem carnis, & sua bonis parata esse præmia, malisque suas pœnas. 4 Illi in via recta diriguntur à Domino suo, illique salvi ac felices sunt. 5 Hominum quidam est, qui coëmit ludicrum fabulæ genus, historias frivolis rebus & vanis illecebris refertas, utilibus exemplis monitisque vacuas, ut seducat populum à semita Dei, à religione & cultu ejus, vel ab auditu & lectione Corani, absque scientia ulla, & demonstratione, vel ut ipse nesciat quantum in eo sit mali, habeatque eam Dei semitam ludibrio, & contumeliæ exponat. Illi sunt quibus (Illi turbæ) futura est pœna probrosa, contemptum pariens illo ipsorum contemptu longè graviores; scilicet captivitas & cædes in hac vita, atque infernale tormentum in altera.

Aa

6. Et Homini

quidam] Is scribitur fuisse Nadar fil. Harit, qui ex Persia attulerat historiam Rustemi & Isfendiari, heroum Persicorum, atq; eam in conciliabulis Coreissitarum recitabat, de veterum Persarum potentia & splendore multa jactans. Atq; ejusmodi res longè præferebat iis, quas de Aditu & Themiditis, (duabus Arabum antiquorum tribubus, ad quas missi Propheta Hud & Salih) nec non de Davidis & Salomonis regno predicaret Muhammed. Et hunc ob casum divinitus missa fuisse tradunt sequentia Corani verba. Beid. Hof.

NOTA.
Voces literis capitalibus, ut vocat, expressas esse Arabicas: ubi Latinus fuit adhibitus character, concinna inter regulas æqualitatis servanda ergo; propterea quod tam minuta Arabica litera non esset in promptu.

Vers. 1.
LHACI-
MI] vel a-
driv, pro
ALHACI-
MI, judi-
cantis,
quid fas
& nefas
sit; vel
passiv. pro
ALMÔH-
CEMI,
certi, aut
firmi &
solidi, ubi nihil
desit.

Beid. Hof.
Vers. 5.

- ٤ مُهَيِّنٌ ، وَإِنَّا تَتَلَّى عَلَيْهِ آيَاتُنَا وَلِي
 أُنْذِيهِ مُسْتَكْبِرًا لِّأَنَّ لَمْ يَسْمَعْهَا كَأَن فِي أُنْذِيهِ
- ٧ وَقُرْأَ فَبَشِّرْهُ بِعَذَابٍ أَلِيمٍ ، إِنَّ الَّذِينَ
 آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَهُمْ جَنَّاتُ
- ٨ النَّعِيمِ ، خَالِدِينَ فِيهَا وَعَدَ اللَّهُ حَقًّا
 ٩ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ، خَلَقَ السَّمَوَاتِ
- بَغَيْرِ عَمَدٍ تَرَوْنَهَا وَأَلْقَى فِي الْأَرْضِ
 رَوَاسِيَ أَن تَمِيدَ بِكُمْ وَبَثَّ فِيهَا مِنْ
 كُلِّ دَابَّةٍ وَأَنْزَلْنَا مِنَ السَّمَاءِ مَاءً
 فَأَنْبَتْنَا فِيهَا مِنْ كُلِّ زَوْجٍ كَرِيمٍ ،
- ١٠ هَذَا خَلْقُ اللَّهِ فَأَرُونِي مَاذَا خَلَقَ
 الَّذِينَ مِنْ دُونِهِ بَلِ الظَّالِمُونَ فِي

6. Et cùm illi, *qui fabulas comparat & amat*, præleguntur signa nostra, *id est commata Corani*; faciem avertit superbiens, *neutiquā ea curans*, ac si non audiret, ac si in auribus ejus sit gravitas, *ut audire non possit*. Itaq; annunciato illi loco Evangelii, quod aliàs audiret, *terribile quid, nēpe pœnā dolorificā*. 7 Verùm qui credunt in Deū & Legatum Dei, atque opera faciunt bona; illis parati sunt horti deliciarum, *hoc est deliciæ Paradisi*: 8 Futuris ibi æternūm beatis, juxta promissionē Dei verā & efficacē: namq; ipse Potens est, omnib⁹ superior; cui nihil obsistit, aut deficit ad exequendū quod velit, quæq; promittat aut minetur: Sapiens, qui perfectissimis rationibus efficit omnia, perficitq; promissa sua, & cunctis numeris ac partibus absolvit. 9 Condidit cœlos sine ullis columnis, quas videre possitis, (*vel quos cœlos in altum expansos cernitis.*) Injecit autem terræ firmos montes, ne se moveat vobiscum, *navis instar quæ insistit aquæ*. Et propagavit in ea quodvis genus gradientis animalis, *cujusq; generis animalia*. Et demissimus soli nos, nec quisquam aliis, de cœlo aquam; atq; ita germinare in ea terra fecimus omnem speciem plantæ bonam & utilis. 10 Hoc omne, cœlum terra, montes, animalia, aquæ, plantæ, creatura Dei est. Itaq; ostendite mihi quidnā creaverint qui sunt præter me: *nimirum idola, & quidquid juxta verū Deum adorant Infideles*. Quin injusti illi, *qui omnipotentī Deo consortem faciunt impotentem creaturam*, in errore

A a 2

mani alii, Ara-

bicā voce pecul. significari volunt firmos montes. AN] pro CIRA'HATAN AN nolendo ut, id est ne, tū hic, tū alibi in Corano, negativè usurpatur; cū propriè affirmet, & quod vel ut valeat. TEMIDA] idem est cum Hebr. תמוט, commoveatur, nutet, vacillet, nempe & posito pro ט; quod & alibi fit. Atq; ita hisce Corani verbis prorsus redduntur verba vers. 5, Psal. CIV. יסד ארץ על מְכוּנִים בְּל תְּמוּט Fundavit terram supra bases ne commoveatur: & quoniā juxta Psalm. xlii, 2. fundatam esse terram supra maria & aquas vulgatum esset; id quidem per montes fieri Corani interpretes putarunt, à montibus petentes aliquā æquilibrīi causam: quare scilicet tellus elemento aquæ conjuncta, ejusdem motu non vacillet. Sed ejusmodi in Psalmis phrasi non aliud innuitur, quàm terram supra maria & flumina eminere, arcis in modum sive habitaculi, quod fundamento & ba-

Vers. 9. A I K A] etiā peculiariter de jaciendo fundamento dicitur. R A W A - S I A] Resa quod est firmū & stabile esse, propriè notat firmamentum, stabilita, stabilita. Ita ut Hebraea vox מְכוּנִים ex Psalm. CIV, (quæ Chal. per מְכוּנִים reddit) hic expressa videatur. Sed Corani interpretes, quotquot vidi, &

ضَلَالٍ مُبِينٍ ، وَلَقَدْ آتَيْنَا لُقْمَانَ

١١

الْحِكْمَةَ أَنْ اشْكُرْ لِلَّهِ وَمَنْ

يَشْكُرْ فَإِنَّمَا يَشْكُرُ لِنَفْسِهِ وَمَنْ

كُفِرَ فَإِنَّ اللَّهَ عَنِّي حَمِيدٌ ، وَإِنْ

١٢

قَالَ لُقْمَانُ لِابْنِهِ وَهُوَ يُعْطِيهِ يَا

بُنَيَّ لَا تُشْرِكْ بِاللَّهِ إِنَّ الشِّرْكَ

لظُلْمٌ عَظِيمٌ ، وَوَصَّيْنَا الْإِنْسَانَ

١٣

بِوَالِدَيْهِ حَمَلَتْهُ أُمُّهُ وَهْنًا عَلَيَّ وَهْنًا وَهْنًا وَهْنًا

وَفَصَّلَهُ فِي عَامَتَيْنِ أَنْ اشْكُرْ وَفَصَّلَهُ

لِي وَلِوَالِدَيْكَ إِلَيَّ الْمَصِيرُ ،

manifesto sunt. 11 Equidē largiti sumus Locmāno, *Baōræ* Locmān
filio, homini per se despecto ob corporis formā & fortunā man- *cognomē-*
cipio vili, sapientiā, in genere quidē benè judicandi, appositē *to ALHA-*
& acutē loquendi, & prudenter agendi facultatē, specialiter *cim Sa-*
autē hoc etiā instinctu ac monitu, nēpe gratias age Deo pro *leberrimi*
ejusmodi dono: & quicumq; gratias agit, duntaxat agit eas *in Orien-*
sibi ipsi; quippe ad Deū indē haud ulla fit boni accessio, sed *tenominis*
ad gratum redit gratiæ suæ fructus, beneficii perennitas, & *mius apud*
augmentum. Quicumq; verò ingratus fuerit, beneficia quæ *Mūham-*
accepit nō agnoscens se ipsū defraudat, utiq; Deus sibi suffi- *gentes. De*
ciens est, nullius indigens, laudatus per se, etiam laudante *quo pro*
nemine: quanquā omnia quæ existunt gloriā illius prædicēt *diversis*
الحال *لسان* *statūs sui linguā. 12 Et quoq; sapientiā de-* *doctorum*
dimus, vel quæ eā fuerit memento ō Mūhammed, cū dixit *sententiis*
Locmān filio suo, (cui nomē *انعم* *An, am) juxta alios* *مثنى* *Zamách-*
Matān erat, monitis eum instruere cupiens: ō filirole mī, *sjarus, Bei-*
dulcissime fili, ne tribue consortē Deo; sed unū & unicum *davaus,*
venerare: namq; juxta Deum adorare quid, profectō ini- *& Persi-*
quitas magna est, peccatū magnū, creatori scilicet æquipa- *cus para-*
rare creaturā. 13 Præcepimus homini de parentib⁹ suis, ut *phrastes,*
honoret eos: quem gestavit mater sua languore addito lan- *aliiquē.*
guori, cū multa molestia: & post sequuta est ablactatio ejus, *Hoc plu-*
lactati per duos annos. præcepimus dicentes, utiq; gratias *rium con-*
age mihi, & parentib⁹ tuis, iisq; referre stude quas pro bene- *sensu pro-*
ficiis acceptis debes. Ad me abitus est reditusq; omniū, pro- *ditū, tem-*
videntiæ meæ & judicio cuncta subsunt, ut pro grati animi *pore Da-*
pietate, & pro impietate idololatriæ, quod dignū sit cuiq; re- *vidis vi-*
feratur. *xisse inter*

Aa 3

14 Singione, sive

Æthiopia sub Ægypto, servum; tam pulchrum liberali ingenio, & judicii acumine præ-
stantem, quàm aspectu corporis deformem. Eundem cum eo esse, qui Gracis à nigricante co-
lore Æsopus dictus, (namque nomen hoc & Æthiops idem sonant) tum descripto utriusque,
tum qua referuntur eorū dicta & facta satis convincunt; ut etiam Fabula multa utrius-
que nomine inscripta. Si in cæteris non par spectatur concordantiā, hoc indē est, quod non
omnia utrinque, à Gracis & Arabibus, collecta fuerint, nec literis mandata extant.

۱۴ وَإِنْ جَاهِدَاكَ عَلَىٰ أَنْ تُشْرِكَ
بِي مَا لَيْسَ لَكَ بِهِ عِلْمٌ فَلَا تُطِعْهُمَا

وَصَاحِبَهُمَا فِي الدُّنْيَا مَعْرُوفًا وَاتَّبِعْ
سَبِيلَ مَنْ أَنَابَ إِلَيَّ ثُمَّ إِلَيَّ
مَرْجِعُكُمْ فَأُنَبِّئُكُمْ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ،

۱۵ يَا بُنَيَّ إِنَّكَ تَكُنْ مِثْقَالُ حَبَّةٍ
مِثْقَالُ

مِنْ خَرَقٍ فَتَكُنْ فِي صَخْرَةٍ أَوْ فِي

السَّمَوَاتِ أَوْ فِي الْأَرْضِ يَأْتِ بِهَا

۱۶ اللَّهُ إِنَّ اللَّهَ لَطِيفٌ خَبِيرٌ ، يَا بُنَيَّ

أَقِمِ الصَّلَاةَ وَأْمُرْ بِالْمَعْرُوفِ وَانْهَ

عَنِ الْمُنْكَرِ وَأَصْبِرْ عَلَىٰ مَا أَصَابَكَ

إِنَّ ذَلِكَ مِنْ عَزْمِ الْأُمُورِ ،

14 Sin autē urgeant te *parentes tui, & permovere studeant*, ut cōsortio jungas mihi & *juxta me adores* aliquid quod ignores *pareſſe Deo, atq; cultu divino dignum*; ne pareto illis: ſocietatem tamē cum illis cole & *commercium ſerva* in hac ſeculari vita & *rebus hujus mundi*, quoad æquū fuerit, *conſentaneum juri ac honeſtati*. Et ſectare in religione ſemitam ejus qui ſe convertit ad me, *unius Dei cultum & ſine fuco obedientiam profeſſus*; nempe ſemitam inſiſte *Mūhammedis vel Abūbecri*. Deinde futurus ad me eſt reditus veſter, ut notū faciā vobis quid feceritis boni aut mali, & *pro fide tibi, ac pro incredulitate & idololatria parentibus tuis, quod merueritis rependā*. 15 Dixit quoq; Locmānus: O fili ole mī, utiq; ſi fuerit boni piūq; operis quicquā pondere unius grani ſinapis, *granorū omniū minutiffimi*, quod exiſtat in petra, *abſculta aliqua ejus lacuna*, aut in coelis, ſummo eorū convexo aut in terra, imo ejus fundo; nēpe in parte mundi occulta, ſuprema vel infima, proferet illud Deus, & *conſpicuum faciet ac corā ſiſtet, ut in rationē veniat*. Quippe Deus ſubtilis eſt ſcientiā, cuncta penetrans ut nihil ſugiāt, gnarus omnium, locum cujuſq; rei ac modum perſpectū habens, (ſeu ubiq; præſens eſt, omniſcius.) 16 O fili ole mī ſtatam perage precationē, ut magis magisque perficiaris ipſe, & præcipe æquum, ac prohibe iniquū, ut per te perfectiores quoq; evadant alii. Et patienter ferto quod tibi acciderit gravius, ex præceptis & interdictis: utiq; illud, quod hīc de patientia dicitur, neceſſaria quædam lex rerū eſt, quam conſtanter & abſolutē tenendam præſcripſit Deus.

17, Et

obſervantia, qua proxima eſt obſervantia Deo debita, adeo cedere huic eidem debeat; quiſnam fuerit, cui magis quā parentibus ſuis obſtriētus homo tribuere divinos debeat honores? Hoſ. Beid.

Verſ. 15, pro FETE CUN legitur quoque FETE CUN, quod deliteſcat; à WATEA occultavit ſe avis in nido vel latibulo ſuo. Zam. Beid.

Verſ. 14.
Hoc allo-
quio re-
ſpici vo-
lunt Sa-
dām Abi
Wakkāfi
F. & pa-
rentū no-
mine deſi-
gnari ma-
trē ipſius,
Zinnam
Abi Se-
phini fi-
liam, qua
cibum ſu-
mere po-
tuit, de-
treſtabat,
ut filium
retrahe-
ret à reli-
gione Mu-
hamedis.
Hiſtoria
autē Loc-
māni hīc
ipſe verſi-
culus in-
terſeruiſ-
ſuit, ut de
cavenda
idolola-
tria mo-
ritū con-
firmare-
tur. Nā ſi
parentum

- ١٧ وَلَا تُصَعِّرْ خَدَّكَ لِلنَّاسِ وَلَا تَمْشِ
تُصَاعِرْ
تُصَعِّرْ
فِي الْأَرْضِ مُرْحًا إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ
- ١٨ كُلَّ مُخْتَالٍ فَخُورٍ ، وَأَقْصِدْ فِي
وَأَقْصِدْ
مَشْيِكَ وَأَغْضُضْ مِنْ صَوْتِكَ إِنَّ
- ١٩ أَذْكَرَ الْأَصْوَاتِ لَصَوْتُ الْحَمِيرِ ، أَلَمْ
تَرَوْا أَنَّ اللَّهَ سَخَّرَ لَكُمْ مَا فِي السَّمَوَاتِ
وَمَا فِي الْأَرْضِ وَأَسْبَغَ عَلَيْكُمْ نِعْمَةً
وَأَصْبَغَ
نِعْمَةً
ظَاهِرَةً وَبَاطِنَةً وَمِنَ النَّاسِ مَن يُجَادِلُ
فِي اللَّهِ بِغَيْرِ عِلْمٍ وَلَا هُدًى وَلَا كِتَابٍ
مُنِيرٍ ، وَإِنِ اقْبَلْ لَهُمُ اتَّبِعُوا مَا أُنْزِلَ اللَّهُ
٢٠ قَالُوا بَلْ تَتَّبِعُ مَا وَجَدْنَا عَلَيْهِ آبَاءَنَا

17, Et ne distorque hominibus faciē tuam, *superbientis* ^{18, asino-}
atq; fastosi more, sed modesto placidoque erga eos vultu esto; ^{rū] Olim}
neq; incede per terram petulanter, ut insipientes faciunt, ^{Arabib⁹,}
vani, & arrogantes. Etenim nō amat Deus quenquā ima- ^{præsertim}
 ginatione superbū (vel superbè incedentē) & gloriosum; ^{idolola-}
 qui propter caduca, quibus polleat, bonā sese insolenter ef- ^{trīs, moris}
 fert, alios præ se cōtemnens. 18, At mediū serva in incessu ^{erat elat-}
 tuo, leniter & modestè incede: namq; incitator gressus esse ^{ris vocit-}
 levitatis videtur; tardior verò affectatē gravitatis & inanis ^{būs glo-}
 gloriæ. Atq; demitte quid de voce tuā, ne inclames eā aut ^{riari in-}
 clangas; non loquax, non dicax. Neq; verò in elatione vocis ^{ter se.}
 ulla virtus. namq; ingratiſſima vocū vox est asinorū: qui ^{Hof.}
 cū per se despecti sunt, tū strepero clamore offendunt aures. ^{19, Bona}
 19, An non videtis Deum subiecisse vobis, ad utilitatem ^{manife-}
 condidisse vestram, quæ in coelis sunt, Luminaria & stellæ, ^{sta & oc-}
 & quæ in terra, montes, campos, maria, fossilia, plantas, ani- ^{culta,]}
 malia. Et profudit in vos, magnā copiā, varietate, atq; per- ^{Eorū ex-}
 fectione contulit, bona sua manifesta & occulta, nempe quæ ^{plication-}
 ad corpus & quæ ad animū spectant, sensibilia & intelligibi- ^{nes sive}
 lia, aut quæ nostis & non nostis. 20, Est autē ex hominibus ^{species}
 quidam, qui disputat de Deo, de unitate ejus, aliisq; at- ^{plurima,}
 tributis, vel de Libro Dei, absq; scientiā ullā, argumentis ^{quin vel}
 aut rationi innixā, & sine ullo ductu Prophetæ aut Apo- ^{trecenta,}
 stoli, ulloque libro illustri, qui divinitus datus sit; sed sim- ^{enarran-}
 pliciter fretus traditione, aliorū fide & auctoritate. Et cū ^{tur in li-}
 dicitur iis, sequamini id quod cælitus demisit Deus, sc. ^{bro, qui}
 Coranum, atque in eum credite; inquirunt: quin sequimur ^{Mare sci-}
 id, in quo (cui institisse) invenimus patres nostros. ^{entiarū}
 Bb Quid ^{inscribi-}
 ipse & nos expressimus, comprehenduntur, & huic loco supersticiosè aptantur. ^{tur. Et}
 20, Est autem] intelligitur Na,dsar Ibn Harit, qui dicebat illa, quæ de Deo dicen- ^{præcipuas}
 tur, esse veterum commenta. Iuxta alios notatur Iudæus quidam, quem ex Muhamme- ^{refert pa-}
 de quarentem, quis & unde Deus tuus? fulmine percussus ferunt. Hof. ^{raphra-}
 sed qua ^{stes Persa:}
 sub gene- ^{sed qua}
 ralibus il- ^{lis, quas}
 lis, quas ^{præmisit}

ipse & nos expressimus, comprehenduntur, & huic loco supersticiosè aptantur.

20, Est autem] intelligitur Na,dsar Ibn Harit, qui dicebat illa, quæ de Deo dicuntur, esse veterum commenta. Iuxta alios notatur Iudæus quidam, quem ex Muhammede quarentem, quis & unde Deus tuus? fulmine percussus ferunt. Hof.

- أَوَّلُو كَانِ الشَّيْطَانُ يَدْعُوهُمْ إِلَى عَذَابِ السَّعِيرِ ، وَمَنْ يَسْلَمْ وَجْهَهُ إِلَى اللَّهِ وَهُوَ مُحْسِنٌ فَقَدْ اسْتَمْسَكَ بِالْعُرْوَةِ الْوُثْقَىٰ وَإِلَى اللَّهِ عَاقِبَةُ الْأُمُورِ ، وَمَنْ كَفَرَ فَلَا يَحْزَنُكَ كُفْرُهُ إِلَيْنَا مَرْجِعُهُمْ فَنُنَبِّئُهُمْ بِمَا عَمِلُوا إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ ، نُمَتِّعُهُمْ قَلِيلًا ثُمَّ نَضْطَرُّهُمْ إِلَىٰ عَذَابٍ غَلِيظٍ ، وَلَيْسَ سَأَلْتَهُمْ مَنْ خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ لِيَقُولُنَّ اللَّهُ قُلِ الْحَمْدُ لِلَّهِ بَلْ أَكْثَرُهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ، لِلَّهِ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ إِنَّ اللَّهَ هُوَ الْغَنِيُّ الْحَمِيدُ ، وَلَوْ أَنَّ
- ٢١
- ٢٢
- ٢٣
- ٢٤
- ٢٥
- ٢٦

Quid si Satanus *instinctu suo*, ac velut *traditione quadam*, vocaret eos ad tormentum Inferni, quò *suggestiones ejus* & *idololatria ducunt*; num *sequi eum vellent*?

21, At qui dedit sese Deo, cum plena fiducia & *sincera voluntate ad eum solum conversus se totum committit illi*, benefaciens, bene sentiens de Deo, & colens eum

quem unicum & unum esse Deum credit; utique jam apprehendit ac tenet *ansam firmam*, quæ non destituat aut

fallat. Ad Deum verò finis rerum *pertinet*, & *revera per-*

tingit; ad eum, omnium dominum, *redeunt omnia*. 22, Et qui non credit, nec *firmæ ansæ injicit manum*, non

est quod contristet te incredulitas ejus: neque enim *no-*

cere tibi potest. Ad nos *futurus est* reditus ipsorum in

utraq; vita; ut doceamus eos, *per utriusque generis*

pœnas, quid fecerint. Utrique Deus scit quid in pe-

ccatoribus lateat, *boni vel mali*. 23, Frui eos sinimus pa-

rumper, ac *brevissimo tempore*, *caducis bonis* & *gaudiis*.

Tum (tandem, Gil.) adigemus eos ad supplicium grave,

horrendum & *non imminuendum*, nempe *Infernalis ignis*.

24, Et si percuncteris illos *incredulos*, quis creaverit cœ-

los & terram; omnino dicent: Deus. *Argumenta quip-*

pe nimium manifesta sunt, quare alteri quàm Deo tri-

bui *creatio non possit*. Dicit, ô Muhammed: laus sit Deo,

quòd *confitentur ea*, quibus *destruantur cætera quæ cre-*

21, ansam
firmam]

Qui par-
et fide-

Deo, tu-
tus & se-

curus est;
ei similis,

qui altu
conscen-

dens mon-
te extan-

tes appre-
hendit pe-

traria par-
res. Beid.

25, con-
tentus]

cum Ar-
culoem-

phasim
habet; uti

& lauda-
tus, quod

sequitur:
ut sit, Cō-

tentus il-
le, Lau-

datus il-
le. Hof.

مَا فِي الْأَرْضِ مِنْ شَجَرَةٍ أَقْلَامٌ

وَدُو
تَمَدُّدُ

وَالْبَحْرِ يَمْدٌ مِنْ بَعْدِ سَبْعَةِ أَبْحُرٍ

مَا نَعِدُتُ كَلِمَاتُ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ

عَزِيزٌ حَكِيمٌ، مَا خَلَقَكُمْ وَلَا بَعَثَكُمْ

٢٧

إِلَّا كَنُفُسٍ وَاحِدَةٍ إِنَّ اللَّهَ سَمِيعٌ

بَصِيرٌ، أَلَمْ تَرَ أَنَّ اللَّهَ يُوْجِزُ اللَّيْلَ

٢٨

فِي النَّهَارِ وَيُوْجِزُ النَّهَارَ فِي اللَّيْلِ

وَسَخَّرَ الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ كُلٌّ يَجْرِي

إِلَى أَجَلٍ مُّسَمًّى وَأَنَّ اللَّهَ بِمَا

تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ، ذَلِكَ بِأَنَّ اللَّهَ هُوَ

٢٩

الْحَقُّ وَأَنَّ مَا تَدْعُونَ مِنْ دُونِهِ

يَدْعُونَ

الْبَاطِلُ وَأَنَّ اللَّهَ هُوَ الْعَلِيُّ الْكَبِيرُ،

quicquid in terra est arboris, calami essent, & mare ^{arboris] Singulare]} circumfluum terræ atramentum, quod supplerent postea, ^{seu nomē} quàm absumptum fuerit, septem maria alia isti similia, ^{unitatis} non tamen exhaurirentur scribendo verba Dei, res Di- ^{usurpa-} vine. hæ enim infinitæ sunt; res illæ non nisi finitæ forent: ^{tur, non} essentia & maiestas Dei, mundi utriusque opera & bona, ^{Plurale} præsentia & futura: quorum omnium ne quidem nomina ^{seu nomē} queunt describi. Quippe Deus potens & sapiens est: qui ^{multitu-} quicquid esse velit, esse facit; & quicquid est, & qui fieri ^{dinis, ut} quidvis possit, perfectissimè intelligit. 27, Non extitit ^{intelligā-} creatio vestra, O Meccani, neque futura est resusci- ^{tur arbo-} tatio vestra, nisi velut animæ unius: ac si unum sit cor- ^{res singu-} pus, quod simul creaverit Deus, quodque simul resuscita- ^{la in cala-} bit. Certè Deus audit & videt simpliciter & simul omnia, ^{mos apra-} ac penitissime perspecta habet. 28 An non vidisti, quodd ^{ri, & tota} Deus noctem diei immittit, & diem immittit nocti, ^{nullā o-} cū lucis & tenebrarum servantur vices, aut cū eo- ^{nissā par-} rundem spatia laxantur & contrahuntur: & quodd ^{te. Za-} obsequium subegit Solem & Lunam; quorum quis- ^{mach.} que in suo orbe currit ad metam præstitutam, scilicet pe- ^{atramen-} riodi suæ, vel ad Iudicii extremi diem: quoddque Deus ^{tū] quia} quæ facitis nōrit, arcanorum conscius? 29, Hoc quodd ^{sequens} dictum fuit dici ve possit de potentia & scientia Dei, atque ^{Verbum} de impotentia aliorum numinum, ita se habet, propterea ^{significat} quodd Deus est Ens verū & solidum, per se & essentiæ suæ ^{peculiari-} necessitate existens; & quia quodd præter eum invoca- ^{ter attra-} tis, vos idololatræ, Ens falsum est & vanum; & quia Deus ^{mēto im-} est summus & maximus, cum quo nihil comparari queat. ^{buere seu} ^{implere;} ^{indē est,} ^{quodd No-} ^{men illud} ^{per Ver-} ^{bum suū} ^{commodē} ^{innua-} ^{tur. Beid.}

Bb 3

30, An ^{27, anime} ^{unius] nō} ^{separatim}

aliorum post alios; nec ullā ope, aut instrumenti usu. Sola quippe sufficit ad poten-
tiam accedens voluntas: ita ut mundorum centum millia uno verbo, C U N Esto, pro-
ducere potuerit; & una tantum voce, Kom. Surge, mortuos exciebit ē sepulchris. Hof.

أَلَمْ تَرَ أَنَّ الْفُلُوكَ تَجْرِي فِي الْبَحْرِ

٣٠

بِنِعْمَةِ اللَّهِ لِيَرِيكُمْ مِنْ آيَاتِهِ إِنَّ

فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِكُلِّ صَبَّارٍ شَكُورٍ

وَإِذَا غَشِيَهُمْ مَوْجٌ كَالظَّلِيلِ دَعَوْا

٣١

اللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ فَلَمَّا نَجَّيَهُمْ

إِلَى الْبَرِّ فَمِنْهُمْ مُقْتَصِدٌ وَمَا يَجْحَدُ

بِآيَاتِنَا إِلَّا كَلٌّ خِفَّارٍ كُفُورٍ ،

يَاءُيْهَا النَّاسُ اتَّقُوا رَبَّكُمْ وَأَخْشَوْا

٣٢

يَوْمًا لَا يُجْزِي وَالِدٌ عَنْ وَلَدِهِ وَلَا مَوْلَى

يُجْزِي

هُوَ جَارٍ عَنِ وَالِدِهِ شَيْئًا ، إِنَّ وَعْدَ

٣٣

اللَّهِ حَقٌّ وَلَا تَغُرَّكُمْ الْحَيَاةُ

الدُّنْيَا وَلَا يَغُرَّكُمْ بِاللَّهِ الْغُرُورُ ،

30, An non vidisti navē per mare currere gratiā & beneficiā Dei, qui in mediis eam fluctibus conservat, & immisso flatu ducit dirigitq; : ut ostendat vobis quædā signa sua, tū admiranda maris, tū potentiæ & bonitatis suæ argumenta, etiam in navi. Namq; ea in re, mari & navi, profectō signa sunt cuiq; patienti, qui maris perfert incōmoda, ut exterarum regiones & gentes frequentet, & grato, qui Deū boni omnis auctorē agnoscit & pro beneficiis colit. Religionis pars una est patientia, altera gratitudo. 31, Et cū operit eos, naves vectos, unda umbraculorum instar, (vel sicut umbrosi mōtes, aut nubes,) invocant Deum, sincerā monstrantes ipsi religionē. Cū verò liberaverit eos & salvos perduxerit in terrā, utiq; ex iis alius quidē vię rectē insistit, & in unius Dei cultu perseverat, quales sunt fideles & pii; alius autē recedit indē atq; ad impietatē redit, ut sunt idololatræ. Neq; abnegat signa nostra, potentiæ & providentiæ, vel liberationis nostræ, præterquā omnis perfidus, violator fœderis Dei, & ingratus pro beneficiis acceptis. 32, O homines in universum omnes, & peculiariter vos Meccani, revereamini Dominū vestrū, caventes vobis ab ingrati animi vitiis & destinatis pœnis; atq; extimescite diē, in quo nō satisfactorius erit parens pro nato suo, neq; natus satisfactorius pro parēte suo, haud ullā pœnæ partē aversurus alter ab altero; ut credens ac pius quis proximi sui increduli & impii expiare crimina aut deprecari possit, quæ quorundā opinio fuit. 33, Nā statutū Dei, fœdus ejus, seu promissio præmiī ac cōminatio pœnæ, verū justūq; est, immutabile ac semper sibi cōstans. Itaq; ne seducat vos vita mundana, neq; seducat vos per Deū ipsum, futurū velut condonatorē facilē & liberalē, seductor ille Satanās, qui prolixā spe & falsā fiduciā decipit vos, & ad peccandum audaces ac socordes facit.

إِنَّ اللَّهَ عِنْدَهُ عِلْمُ السَّاعَةِ وَيُنَزِّلُ
 الْغَيْثَ وَيَعْلَمُ مَا فِي الْأَرْحَامِ وَمَا
 تَدْرِي نَفْسٌ مِمَّاذَا تَكْسِبُ غَدًا وَمَا
 تَدْرِي نَفْسٌ بِأَيِّ أَرْضٍ تَمُوتُ إِنَّ
 اللَّهَ عَلِيمٌ خَبِيرٌ ۝

سُورَةُ الصَّفِّ أَرْبَعُ عَشْرَةَ آيَةً ۝

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ۝

سَبِّحْ لِلَّهِ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي

الْأَرْضِ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ۝

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لِمَ تَقُولُونَ مَا

لَا تَفْعَلُونَ ، كَبُرَ مَقْتًا عِنْدَ اللَّهِ أَنْ

34, Equidem penes Deum scientia est Horæ extremæ, *Tradunt*
sive Resurrectionis: & demittit ille pluviam *tempore & Harit,*
loco præfinitis statisque: & scit quid in uteris sit *perfecti Amri fi-*
vel imperfecti, masculus fœtus vel fœmineus. Non novit *lium, Me-*
autem anima ulla, *homo quisquam,* quid lucri factura cras *proposuisse*
sit, *vel quid negotii tractatura*: neque etiam novit quis- *Mûham-*
quam in qua terra sit moriturus. At modo Deus est *mediqua-*
sciens & gnarus *arcanorum omnium, quæ pro beneplacito stiones de*
suo revelat & *velata servat.* *extremo*

quando sementem suam pluvia rigaret; num uxor sua jam gravida marem pareret, an
fœmellam. Se vero nosse dixit, quid cras factururus ipse & tractaturus esset; & quo loco se-
pulturus filium. Atque in hanc rem ea qua sequuntur scripta esse volunt. Hol.

Aliam quoque & breviorē non interfertâ explica-
tione ullâ, Surata[m] adjicere libet, ordine LXI: ut ex ea
liqueat, qualis per se Coranus sit, suorum glossis & in-
geniosa commentatione nudus. *Caput I*
Notas tamen in margine *plerique*
apponam paucas, & ipsas fere per breves, Gelalodini, *Medina*
interpretis celebris & recepti; qui inscribitur vulgò *traditum*
جلال الدين محمد بن احمد الحلي: nisi fortè & *doluit; alii*
aliunde quid esse addendum videatur. *Mecca,*
antequā
hinc Mu-
ammed
istuc con-
fugisset.

Caput ACIEI, quatuordecim versuum.

In nomine Dei miseratoris misericordis.

SANCTAM Deo laudem dicit quicquid in cœ-
lis, & quicquid in terra. Quippe ille Potens, Sa-
piens. 2, O vos, qui creditis, quare dicitis quod
non facitis? 3, Magni est odii apud Deum, quod di-
citis *secundo.*

Cc

1, Potens, Sapiens] imperio, & opere, Gel.

2, dicitis] de gerendo bello ad tuendam & propagandam religionem. Gel.

٤ تَقُولُوا مَا لَا تَفْعَلُونَ ، إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الَّذِينَ يُقَاتِلُونَ
 ٥ فِي سَبِيلِهِ صَفًّا كَانَهُمْ بَنِيَّانَ مَرْصُوصٌ ، وَإِنْ قَالَ
 مُوسَى لِقَوْمِهِ يَأْقُومُ لِمَ تَتَوَدَّدُونَ بَيْنِي وَقَدْ تَعْلَمُونَ أَنِّي رَسُولُ
 اللَّهِ إِلَيْكُمْ فَلَمَّا زَاغُوا أَزَاغَ اللَّهُ قُلُوبَهُمْ وَاللَّهُ لَا يَهْدِي
 ٢ الْقَوْمَ الْفَاسِقِينَ ، وَإِنْ قَالَ عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ يَا بَنِي
 إِسْرَءِيلَ إِنِّي رَسُولُ اللَّهِ إِلَيْكُمْ مُصَدِّقًا لِمَا بَيْنَ يَدَيَّ
 مِنَ التَّوْرَةِ وَمُبَشِّرًا بِرَسُولٍ يَأْتِي مِنْ بَعْدِي اسْمُهُ
 أَحْمَدُ فَلَمَّا جَاءَهُمْ بِالْبَيِّنَاتِ قَالُوا هَذَا سِحْرٌ مُبِينٌ ،
 ٧ وَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنِ افْتَرَى عَلَى اللَّهِ الْكَذِبَ وَهُوَ يُدْعَى
 إِلَى الْإِسْلَامِ وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ ،
 ٨ يَرْجِدُونَ لِيُطْفِئُوا نُورَ اللَّهِ بِأَفْوَاهِهِمْ وَاللَّهُ مُتِمُّ نُورِهِ
 ٩ وَلَوْ كَرِهَ الْكَافِرُونَ ، هُوَ الَّذِي أَرْسَلَ رَسُولَهُ
 بِالْهُدَى وَدِينِ الْحَقِّ لِيُظْهِرَهُ عَلَى الدِّينِ كُلِّهِ
 ١٠ وَلَوْ كَرِهَ الْمُشْرِكُونَ ، يَاءِهَا الَّذِينَ آمَنُوا هَلْ
 أَدُلُّكُمْ عَلَى تِجَارَةٍ تُنْجِيكُمْ مِنْ عَذَابِ أَلِيمٍ

سَاحِرٌ

مُتِمُّ نُورِهِ

citis quod non facitis. 4, Utrique Deus diligit eos, qui ^{non faci-}
 pugnant in semita ipsius acie instructâ, ac si ipsi stru- ^{citis] Cū}
 ctura compacta. 5, Quando dixit Moses populo suo: ^{fugâ ce-}
 O popule mî, quare molestiâ afficitis me, cū sciatis me ^{pistis in}
 esse Dei ad vos legatum: utique cum deviassem, de- ^{pralio}
 via reddidit Deus corda ipsorum. Neque Deus dirigit ^{Obodensf.}
 homines improbos. 6, Et quando dixit Iesus, filius ^{Gel.}
 Mariæ: O filii Israël, equidem ego missus ad vos lega- ^{4, dili-}
 tus Dei, verum asserens, qui coram me, librum Mo- ^{git] Vi-}
 sis, & læta annuncians de legato venturo post me, cu- ^{toriâ &}
 jus nomen Ahmed. Et postquam ad eos venisset cum evi- ^{honorem}
 dentibus signis, dixerunt: Hoc fascinum est manife- ^{largiens.}
 stum. 7, Quis autem injustior est, quàm qui asingit ^{Gel.}
 Deo mendacium? Et ille vocatur ad salutarem fidem? ^{struttura}
 At Deus non dirigit homines injustos. 8, Volunt ex- ^{cōpacta.]}
 tinguere lumen Dei oribus suis: sed Deus consummat ^{vel mu-}
 lumen suum; etsi abhorreant Infideles. 9, Ille est, qui ^{rus ferru-}
 misit Legatum suum cum recto ductu, & religione veri ^{minatus.}
 & iusti; ut conspicuam efficiat eam supra religionem ^{Hof.}
 omnem, etsi invitis illis, qui consortem tribuunt Deo. ^{5, Quan-}
 10, O vos, qui creditis, num commonstrabo vobis mer- ^{do] Sub-}
 cimonium, quod servet vos à tormento dolorifico? ^{intelligē-}
 dum antè,
 Recordare quid
 accideris.
 Gel.

Cc 2

II, Cre-

*duo synonyma, & indifferenter alterum usurpatur pro altero. Notat autem Ahmed, lau-
 datissimus, inclytus. Ipsa Christi verba sunt: Ego vado ad patrem meum, & Para-
 cletus veniet. (vide Ioan. xvi, 7.) At nomen hoc Paracletus idem denotat, quod Ahmed.
 Hof. En blasphemiam inscitâ vestitam. Inclytus inclytus, præclatus, sumptum pro
 consolator, adhortator, patronus: nempe & eodem modo efferebant Græci;
 & quidem ut i: prout etiam in Syriaco, & in Canticis Ecclesia exprimitur. Attamen
 cum præclatus fuisset, contrarium verius, infamis, turpis. Ingulando Corano sufficit vel
 solus hic locus. Non enim hac ab instinctu Dei, sed potius Impostoris esse, luce meridiana
 clarius existit. Et quid Paracleti nomen magis conveniat Muhammedi, quàm in jano
 Maneti; quem tot validus argumentis contrivit B. Augustinus?*

7, mendacium] Deo consortem faciens, & miracula ejus, ut falsa repro-
 bans. Gel.
 Injustos] Infideles. Gel. 8, consummat] effert & manifestum reddit. Gel.

۱۱ تَوَمَّنُونَ بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَجَاهِدُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ

بِأَمْوَالِكُمْ وَأَنْفُسِكُمْ ذَلِكَ خَيْرٌ لَّكُمْ إِنْ كُنْتُمْ

۱۲ تَعْلَمُونَ ، يَغْفِرَ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ وَيُدْخِلَكُمْ

جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ وَمَسَاكِنَ

۱۳ طَيِّبَةً فِي جَنَّاتٍ عَدْنٍ ذَلِكَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ ، وَأُخْرَى

تُحِبُّونَهَا نَصْرٌ مِنَ اللَّهِ وَفَتْحٌ قَرِيبٌ وَبَشِيرٌ

۱۴ الْمُؤْمِنِينَ ، يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُونُوا أَنْصَارًا

لِلَّهِ كَمَا قَالَ عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ لِلْحَوَارِيِّينَ مَنْ

أَنْصَارِي إِلَيَّ اللَّهُ قَالَ الْحَوَارِيُّونَ نَحْنُ أَنْصَارُ

اللَّهِ فَأَمْنَتْ طَائِفَةٌ مِنْ بَنِي إِسْرَائِيلَ وَكُفِرَتْ

طَائِفَةٌ فَأَيَّدْنَا الَّذِينَ آمَنُوا عَلَى عَدُوِّهِمْ فَأَصْبَحُوا

ظَاهِرِينَ ،

11, Credetis in Deum, atque in Legatum ejus, & cum amoris studio belligerabitis in semita Dei, opibus & animabus vestris. Id melius est vobis, si noscatis. 12, Con-
 donabit vobis peccata vestra, & introducet vos in hortos, subter quibus decurrunt fluvii, & mansiones amœ-
 nas in hortis Eden. Hæc felicitas magna. 13, Et alia, quam amatis; auxilium à Deo, ac victoria propinqua. Et læto nuncio bea Fideles. 14, O vos, qui creditis, estote adjutores Dei. Quemadmodum dixit Iesus, filius Mariæ, Apostolis: Quinam adjutores mei ad Deum? dixere Apostoli: Nos adjutores Dei. Credidit verò in Iesum pars quædam ex filiis Israël, & pars non credidit. Itaque corroboravimus eos, qui crediderunt, contra hostem suum, ita ut evaserint superiores.

da lege Dei & religione. Gel.

Apostolis] Ita dicuntur à voce HAVAR, qua candorem notat; id est, electi & candidi: sunt illi, qui in Iesum primi crediderunt, numero XII. Traditur autem à quibusdam, eos candidandis vestibus dedisse operam, fullonum more. Gel. Hoc quidē nugatorium est; inde natum, quòd eadem dictio HAVARĪON vulgato usu fullonem notat, Assamen isto dicti nomine videntur Apostoli, cen Chald. חרין candidi; vel quòd sinceri amici & ministri Christi; vel quòd albas induti stolas pingi solerent in Oriente; vel quasi φωσφορις, aut φωσφοροι, i. e. prælucentes alii, aut illuminati: vel pro חרין Hebr. i. e. principes & antesignani, Jerem. xxix, 6. Qua autem hic Apostolis attribuuntur, petita videntur ex historia Apostolica missionis; quando ad prædicandum Evangelium à Christo vocati & missi fuerunt Apostoli. Matth. x. Marc. iii. Luc. vi & ix.

14, Credidit pars] in Iesum, dicens Dei servum esse, qui in cælos sublatuſ sit. Gel. non credidit] inquit Dei filium esse. Gel. Hæc violenta & perversa est interpretatio. At rectius verba ipsa simpliciter intelligit Beid. Addunt ambo, iidem interpretes, magnas ex eo ortas esse contentiones & pugnas: præcipue verò postquam in cælum Christus ascendisset.

corroboravimus eos] tum perspicaciâ veri, tum virium potentiâ. Beid.

Nunc , è contrario , ejusdem *Sûratæ* hujus declarationem omni cultu suo ornatam adjiciemus , prout totum *Coranum* edidit antè dictus nobis, & potiori Parte ad precedentis *Sûratæ* explicationem usurpatus, paraphrastes Persa. Ut vel ex parvo specimine liquere possit , quâ arte ac facturâ , quibusque officiiis quæsitâ sit speciosa forma corpori per se minime spectabili, vitioso, ac informi; & quid falsa valeat persuasio, quâque non inepta modo , sed & insolens ac iniqua, esse soleat superstitio.

Caput A S S A F F I , i. e. Aciei traditum

Medinæ, versibus quatuordecim
constans.

SANCTIFICANDO laudat Deum, quicquid superiorum rerum existit in cœlis, & quicquid inferiorum in terra. Quippe ille Potens est, potentiâ infinitus; nullum juris, nullum imperii terminum habens, nec quicquam adversum: & Sapiens, rectissime faciens omnia, ut nihil ibi non perfectum sit, aut in quo quicquam desiderari possit. 2. Dimjathaus tradit, honoratos domini nostri Muhammedis socios dixisse: Ecquid præstabimus, quod nos ab Infernalis ignis fovea liberatos ad Paradisum & Spirituales delicias perducatur? Deum quidem cœlesti oraculo

oraculo respondisse: O vos, qui creditis, num commonstrabo vobis mercimonium, &c. (vide vers. 10. seq.) Dei vero Legatum edixisse: Quod queritis opus, nempe, quod vos à carcere illo eximios beatitudinis fastigio locet, Fides est, & Sacrum pro religione bellum. Cùmque socii iidem à morte abhorrent; & quidem tunc imprimis, ut nonnulli docent, cùm in pralio Ohodensi capesserent fugam, sequentes versus cœlitus allatos fuisse: 2, O vos, qui Fidem profitemini, quare dicitis quòd non facitis? 3, Magno dignum est odio apud Deum, quod dicitis quæ non facitis. Quibus tamen verbis existimat Alhasen hypocritas notari, qui falso simulabant credere se, & consentire Propheta. Quin Sapientum alii in genere de omnibus interpretantur, quorum dictis facta discrepant: etiam doctos atqui, qui cùm bona opera populo præscribant, ipsi negligunt & missa faciunt, hisce designati alibi censura verbis: Num justitiam hominibus præcipitis obliviscentes ipsi? Vidit gloriosæ memoriæ Propheta noster, nocte quâ in cælum evectus fuit, talium hominum labia ignitâ forfice præcidi.

Cuique sapienti dicito: Si quæ doces,
Non ipse facis; & vanus es, & desipis.

Scientia arbor est, cui pro fructu opus:

Secundus urendusque sine eo ramus es.

4, Utique Deus diligit eos, qui pugnant in semita ipsius, scilicet pro causa Dei, ad exaltandum in terra Dei verbum, & propugnandam propagandamque ejus legem atque religionem; pralia ineuntes contra hostes, A C I E instructâ, obfirmatis etiam junctisque simul animis, talem in modum, ac si ipsi existant structura solidè junctâ, vel murus ferruminatus. 5, Recordare quid factum sit, cùm dixit Moses populo suo Israël: O popule mî, quare molestiâ afficitis me, non gerentes morem mandatis meis: cùm certò sciatis me esse legatum Dei ad vos missum? Id quippe miraculis & testimoniis evidentibus. adèd comprobatum, ut nullus dubitationi locus sit. Legatum autem in honore haberi & reverenter coli oportet. Quare dicto audientes estote, & imperio parete. Illi verò in insipientia atque errore perseverantes, non audivere verba venerandi Propheta, cui coram locutus esset ipse Deus. Utique cùm deviasent Israëlita ab accipiendo Mosis, cui pax, imperio & mandato, devia reddidit Deus corda ipsorum à veri certique orbitâ, & dubitandi præbuit occasionem. Namque haud dirigit Deus populum improbum, immorigerum ac prævaricantem. 6. Et

momen-

memento quid acciderit, cum populo suo dixisset Iesus, filius Mariæ: O filii Israël, utique ego Legatus Dei, ad vos ab ipso missus cum firmâ ac evidenti probatione, verificans & plenâ fide asserens à Deo esse, id quod coram me est de libro Moïsi, & lætū asserens nuntium de Legato, qui venturus est, cum religione perfectâ & universali lege, post me & tempora mea; cuius nomen erit Ahmed, i. e. laudatissimus & inclytus. Verba Iesu revera ita habent: Ego vado ad patrem meum, & Paracletus veniet. At nomen hoc Paracletus idem denotat, quod Ahmed. (vide notâs ad versionem preced.) Traditur libro Tebjân dicto, nomen illius, scil. Paracleti, Syriacè dici * Mahje; quod quidem eum designat, quem nobis Deus mittit post Messiam. Cùmque ad eos venisset, cum evidentibus signis & miraculis, resuscitans mortuos, cæcis reddens visum, & leprosos sanitate donans, dixerunt Israëlitarum plerique: Hoc quod nobis exhibet, fascinatior est manifesta. 7. Quis autem iniquior est & magis injurius, quàm ille, qui affingit Deo mendacium? fraudis & falsi arguens Prophetam ejus, & miracula habens præstigiarum loco? Sapientes quidam docent, cum Nasr fil. Harit diceret, Iudicii die Latam & IZZam, quæ Arabum idola erant, sibi propitia fore gratâ apud Deum intercessione, præcedentia verba cœlitus descendisse: cùm tamen ille vocetur à Muhammede, Prophetâ Dei, ad Islamismum, salutiferam religionem, quæ in se bona quævis ac recta continet, & felicitatem cùm præsentis tum futura vitæ. At Deus non dirigit homines iniquos, in iniquitatis suæ viâ. Libro Lubâb proditum exstat, cùm gloriose memoria dominum Legatum divinus afflare Spiritus aliquot cessasset dies, dixisse Caab Ibn Asrâph: Lætum quid nobis renuncio, & Iudæi, Deum denegare lumen suum Muhammedi, neque quod facere instituit, confectum iri. Hoc ubi significatum Legato fuit, atque ex eo mœroris ac tædii quid nitido pectori ejus, ceu speculo pulvis, insedisset, angelum Gabrielem, super quo pax, ægritudinis astergenda ergo, sequentia attulisse verba: 8. Cupiunt Iudæi exstinguere lumen Dei oribus suis. Sed Deus consummat ac numeris suis & partibus absolutum explet lumen suum, lumen Religionis; splendidamque efferet legem principis Legatorum, antequam surgat Iudicii dies: et si inde abhorreant Infideles. Sed nullâ ipsis potentia est ad exstinguendam Veritatis Rectique iudicii lucernam: non major quàm vespertilioni, qui cùm lucem oderit, perire velit Solem.

*Valde expetit ne Sol sit, aut ne splendeat :
Tantum ut striges videre detur & noctuas.
Sed manè facem Solis accendit Deus,
Quæ sæda inurit cacitatem bestia.*

9. Ille Deus omnipotens est, qui misit Legatum suum & Prophetam cum directionis normâ, nempe Corano, & religione veri justique, quæ religio Hanifica, id est, Abrahami est; ut juvet eam extollatque supra religionem omnem, eamque gratam habeant ac sectentur gentes Orbis universi. 10. O vos, qui Fidem professi estis, num commonstrabo vobis mercimonium, quod liberet vos à tormento doloris pleno. 11. Credetis in Deum, atque in Legatum ejus, Fidem quam amplexi estis constanter servantes; & incenso studio bellum geretis contra Infideles, in via Dei, ex obsequioso amore honorandi, tuendi, & propagandi Verbum ejus; idque opibus vestris, quibus commeatus, jumenta ac arma comparentur; & animabus vestris, exponentes vosmet ipsos bello & morti. Id, quod de Fide & Belli sacri studio dictum, melius est vobis, quàm quævis res alia quantumvis quæstiosa: siquidè ii sitis, qui noscatis hoc, & veri solidique boni mercaturam. Cujus negotiatio, uti Bezergis inquit, in eo consistit, ut largiaris quod caducum est; accipias quod æternum & divinum sit, quin imò Deum ipsum. Libro Nesabât proditum de Abu Obeidalla Sitrensi, cujus spiritum sanctificet Deus, filium ipsius conquestum fuisse de rupto olei cado, dum efferre domo vellet ad forum; atque ita sibi perisse universum quem haberet mercatura fundum: ad ea tum dixisse patrem: O fili, eam tibi parato sortem, quæ & fors est parentis tui. Profectò nihil omnino mihi est præter Deum in præsentem & futurâ vitâ. Inquit doctor Islamismi, (sic Muhammedica illis religio falsò dicitur,) quoddam lucrum ejus integrum exstitisset & absolutum, si ne quidem fuisset pater ipsius. Inducatum voluit, quoad se exinaniat anima quæ verè Deum diligit, & quâ in Amoris foro fors & lucrum amittenda sint pro conjunctione Dilecti.

Aded usque vilescas tibi in foro tui,

Vt inanis omnium ipse ceu nihil fias.

Mundum è manibus utrumque sic deponito:

Plenum affluet lucrum, si tibi vacuæ manus.

Quod si itaque servatâ Fide belligeretis pro causa Dei; 12, Condonabit vobis Deus peccata vestra in hac vita, & introducet vos in vitam alteram

in hortos, subter quibus decurrunt rivi, & mansiones bonas, amœnas mundasque & sanctas, ac lætitiæ & voluptatis plenas, quæ paratæ sunt in hortis Eden; i.e. beatitudinis æternæ, quæ Fidelium sedes erit. Hoc, peccatorum remissio & ingressus in Paradisum, felicitas magna est. 13, Atque alia vos in hoc mundo gratia & felicitas manet, quam amatis, respicientes præsentia potius, quam futura; scilicet auxilium à Deo, contra Koreïssitas aliosque hostes, & victoria propinqua, quam mox reportabitis expugnatâ Meccâ, Persiâ, Graciâque. Ibn Atha, cujus animam sanctitas beet, per auxilium quidem intelligendum putat Fidei donum, quo in unum & unicum creditur Deum; victoria autem nomine designari, cum per sensibilem hunc mundum Fidelis penetrat ad invisibilis mundi perceptionem. Et apud mysticos, victoria propinqua in Fidelibus expugnationem notat proprii cordis: ut subactâ corporali animâ, à molitionibus ejus liber animus sui-que compos, in verum & subsistens, non quod appareat duntaxat, Bonum ferri possit, tum certâ cognitione, tum toto affectu. Et quidem Fideles omnes in isto gradu & ordine habendi sunt consortes, ita ut dicit Deus: Læta annunciato, tu Muhammed, Fidelibus, de Paradiso & Victoriâ. 14, O vos, qui credidistis, sive ex Ansaritis, hoc est Medinensibus, qui LXX numero in Akabâ (Akaba locus est tribus milliariibus à Meccâ distans,) in augurastis Muhammedem; sive in genere, Fideles universi, estote adjutores Deo, omnem opem operamque impendentes religioni Dei & Legato. Vel ô Muhammed, tu à Sectatoribus tuis auxiliû pete. uti dixit adjumentum operæ postulans Iesus, filius Mariæ, Apostolis, qui familiares illi & peculiari ministerio addicti erant, aliis omnibus religione prælucentes: Quinam adjutores mei & socii, ad Deum tendentes unâ mecum auxilii ergo? vel ad Deum vocantes hominum genus? Dixere Apostoli: utique nos in hac semita adjutores Dei, nempe, divina legis ac religionis: prout reverâ eam, quam sanxisset Iesus (super propheta nostro illoque pax sit) ipso in cælum sublato, promoverè studuerunt, humanum genus ad religionem illam & Deum

* At quid vocantes. Ac proinde credidit per ipsorum vocationem pars quædam ex disertius Israëlitis in Iesum, quæ eum habuit pro servo legatoque Dei; & non cre-
 et sapius didit pars altera, quæ eundem Dei filium * dixit. Cum autem gloriosa me-
 in ipsis A- moria Propheta missus fuit, Fidelibus omnibus consentiens dixit, Iesum esse
 postolorum servum Dei, ejusque legatum. Hanc qui tenuerunt Fidem, utique poten-
 scriptis stiam firmati sunt, viribusque aucti; sicut & Deus omnipotens dicit: Itaque
 dicitur? corro-

corroboravimus eos argumentis & viribus post Iesu tempora, qui cre-
diderunt in Iesum, cumque legatum esse & servum Dei, juvimusque con-
tra inimicos suos, qui esse Deum dicerent: ita ut evaserint Fideles su-
periores Infidelibus & victoriâ potiores.

Hoc acci-
disse in dē
ad Muhā.
medis tē-
pora, nul-
le docent
historia:
quin ple-
raq; con-
trarium
omnes.

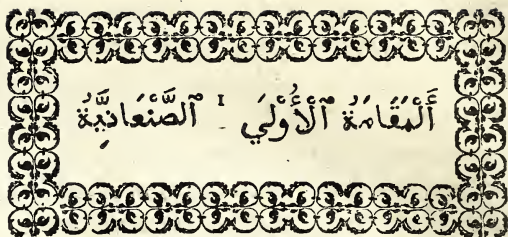
Scriptorum Arabum, qui in orationis cultu & eloquentia
operam collocarunt, stylum & dictionem cum primis Co-
rani sui, quem nullibi non venerantur, imitari studue-
runt. Atque eâ quoque causâ contigisse puto, quod & in ipsa
Prosa quoddam Poëseos temperamentū quærant, & periodo-
rum minorumq; partium consonantiâ delectentur. Inque illa
eruditionis parte ingeniū multi & industriam ita probarunt,
ut divæ Sûadæ suæ, nimium tribuant licet, Corano inquam
ipsi, præripuisse palmam meritò sint dicendi. Ex hoc itaque
genere specimen aliquod Coranico jam præmisso subjicere,
operæ fore pretium arbitror, nec à nostro alienum instituto.
Tales inter alia compluria non infimo loco sunt Narrationes
Hariræ, Basrensis, sic à Basra appellati, patriâ Babylonæ
urbe. Qui Hizjræ, id est Refugii Muhammedici, anno 446
natus, 516 denatus, eo vixit ævo, quod politioribus inter A-
rabas literis plurimum floreret. Eamque in hisce ipse pro-
meruit laudem, ut earundem in Asia & Africa studiosis in
præsentē exinde diem commodior vix alius habeatur author,
à quo proprietatem Linguae, simulque copiam ac elegantiam
addiscant. Et dubitatio subit, an non hic sit idem liber cum
מחברות הרירי Mehabberot Hariri, quæ in Bibliothecæ Rabbin.
appendice laudat Cl. Buxtorfius. Narrationes ejusmodi, sive
vulgaris argumenti dissertationes, Arabicè مقالمات Con-
fessus vocitantur; nempe loci sui nomine res ipsæ; quæ in cætu

hominum, ubi pro more confident, commemorari solent. Qui primus tales المقامات Confessus publicaverit, maxime celebratur احمد بن حسين الهمداني Ahmed fil. Hoseini, Hamedänensis. Hic quidem duos ea in re alios se priores agnoscit, ابو الفتح الاسكندراني Abulfathum Alexandrinum, & عيسى بن هشام Isam Hefjâmi filium: sed quorum nulla ferantur superesse monumenta. Ahmedis verò illius vestigiis se instituisse profitetur hic noster; nempe ابو محمد القسم بن علي بن محمد بن عثمان البصري الحريري Abu Muhammed Alkasim, fil. Alis, fil. Muhammed, fil. Otsman, Basrensis, Hariræus; qui simpliciter ابن الحريري Ibno' lharîri, quasi Sericarii filius, nominatur lacuto Hamatæo. Confessus autem scripsit ille numero quinquaginta, totidem Urbium nominibus insignitos & distinctos. Ubique introducit, qui illas obiisset ac frequentasset, quidam Harit, fil. Hemmâmi; optimi ominis, ut vel ipse judicavit Muhammed, nomine utroque: nam prius laboriosum & seditulum, alterum satagentem suarum rerum & sollicitum notat, ut providi patris diligens filius agnosci posset. Is præcipua in singulis locis visa sibi & observata, scito doctoque sermone refert: & passim meminit senis cujusdam, nomine Abuzeidi, cui occurrerit in nulla non Vrbe, hominis versuti & versatilis, ac Protei aut Vertumni instar varias assumendis formas: unde multa didicisset, quæ facerent ad vitæ usum. Ejusdem verò Harit personam indutus ipse Author suas hæc partes agit, per senem Abuzeidum Tempore designato seu Fortunâ, ut cui proprium sit mutari: ut ita tutius, minori cum invidia & odio, censuram exerceret, & seculi sui vitia damnalet corruptosque mores. Et quoniam docere simul vellet quæ Arabicæ linguæ facundia esset, ab Arabiæ Feli-

cis metropoli, Sanaa, non inauspicatò initium fecit; à quâ cognomen primo imposuit Consessui, quem hîc damus. Versionem ei adjeci, viginti abhinc annis ab auditoribus meis exceptam; at nunc recognitam nonnihil, quò melius exprimeretur genuinus sensus. Non tamen tulit linguarum diversitas, exprimere Latinis verbis, quæ Arabicis tum naturâ, tum arte inest energia, & orationi à numeris, propriisque tropis & figuris gratia sua. Ea observabit faciliè atque cognoscet per se ipse Lector. Scholia autem, qualia & olim simul à me tradita fuerunt, addere nunc, ubi Lexici copia in promptu sit, supervacaneum duco. Ejusdem enim Lexici non minùs, quàm Grammaticæ, exercendo usui & confirmando dicata sunt hæc Progymnasmata. In rebus autem ambiguis & obscuris, ubi eâdem Grammaticæ & Lexici ope quidam fortè sese minùs expedire possent, adjumentum, quoad satis esse existimem, afferent notulæ marginales.

à servili irregulariter
ascito ad nominis gentilis & possessivi derivationem: uti

الْمَقَامَةُ الْأُولَى ١ الصَّنَاعِيَّةُ

حَدَّثَ الْحَرِثُ بْنُ هَمَّامٍ قَالَ لَمَّا أَفْتَعَدْتُ غَارِبَ الْأَعْتَرَابِ ٢

بهراني

Sic ab Alexandria fit

Alexandrinus; à Roma Romanus.

2 à Singul.

propharetra coriace.

Hic generalius pro

talis materię loculo, vel pera usurpatur.

3 غدا

manè

vesperi

ire vel exire, vel manere prodire

فولجت

pastum, & inde vesperi redire.

4 id est

الطف

pec. divina.

وَأَنَا تَنِي الْمَنْزِبَةُ عَنْ الْأَتْرَابِ طُوَحْتُ بِي طَوَائِحَ الزَّمَنِ

إِلَى صَنْعَاءَ أَلَيْمِينَ قَدْ خَلَّتْهَا خَاوِي ٢

الْإِنْفَاصِ لَا أَمْلِكُ بُلْعَةً وَلَا أَجِدُ فِي جِرَابِي مَضْغَةً فَطَفِقْتُ

أَجُوبُ طُرُقَاتِهَا مِثْلَ الْهَائِمِ وَأَجُولُ فِي حَوْمَاتِهَا جَوْلَانِ

لَحَائِمِ وَأَرُونُ فِي مَسَارِحِ لَمَجَاتِي وَمَسَاجِحِ ٣

وَرَوْحَاتِي كَرِيمًا أَخْلَفَ لَهْ دِيْبَاجَتِي وَأَبُوحُ إِلَيْهِ

بِحَاجَتِي أَوْ أَدِيْبًا تَفَرِّجُ رُؤْيَتَهُ غَمَّتِي وَتُرْوِي رِوَايَتَهُ

غُلَّتِي حَتَّى أَذْثَنِي خَاتِمَةُ الْإِطَافِ وَهَدَّتْنِي فَاتِحَةُ ٤

الْإِطَافِ إِلَيَّ نَاهٍ رَحِيبٍ مَحْتَوٍ عَلَيَّ زِحَامٍ وَنَحِيبٍ

السَّوَالُ بِاللُّطْفِ: ita dicitur

Alii الْإِطَافُ legunt, à Sing. لطف Lotfon, gratia,

الطف الرجل سؤالا

CONSESSUS PRIMUS

SANAANENSIS.

ARRABAT Harit filius Hemmami, inquit: Cum infedissem cameli dorsum peregrinandi ergo, atque procul abduxisset me egestas ab æqualibus meis; jactarunt me fluctus fortunæ usque ¹ Sanaam Arabiæ Felicis. Eamque ingressus fui ² vacuis oculis, conspicuus inopiâ, haud possidens ³ diarii quicquam, nec reperiens in marsupio buccellam. Ideoque institui peragrarè vias ejus instar errabundi, & obire vicos ejus; ambitu sitientis avis; quærens per tractus quod prospiciebam, perque compita, quibus ibam & redibam, liberalem aliquem, cui ⁴ perfrictâ fronte exponerem necessitatem meam; vel literatum, cujus conspectus discuteret mœrorè meum, cujusque ⁵ oratio restingeret ardentem sitim meam. Donec tandem adduceret me extremum circuitus, & perduceret auspiciū blandæ percunctationis ad ⁶ conventum amplum, constantem mutuâ *hominum* compressione & ejulatu. Cum

¹ Sanaam] qua Arabia Felicis metropolis est. & quondam Regum sedes fuit: quasi insigniter structa nomen sonat. Est & ejus nominis pagus in Gouta seu Viridario Damasci, sesqui miliarè ab urbe distans. Ideoque hic additur Arabiæ Felicis, ut illa prior intelligatur.
² Vacuus loculos, seu eos vacuos habens.
³ diarii] quod de die in diem sufficit viatori.

³ qua circumvolitat aquam & attingere nequit.

⁴ perfrictâ fronte] Verbum sonat rerere vestem quotidiano usu: Nomen autè origine Persicâ pannum sericum significat: hinc verò faciei cutim, ob mollietatem; quam, ut vestis multo usu teritur, rogitando se trivisse & perfricuisse inquit, detergo quasi pudore.

⁵ oratio] propriè, quâ referuntur aliena dicta, quaque aliorum nititur fide.

⁶ Pecul. ubi audiuntur voces loquentium hominum vel vociferantium.

فَوُجِئَتْ غَابَةُ الْجَمْعِ لِاسْبَرٍ^٦ مَجْلَبَةِ الدَّمْعِ فَرَأَيْتُ فِي

بَهْرَةِ الْخَلْقَةِ شَخْصًا شَحَتْ الْخَلْقَةَ عَلَيْهِ أَهْبَةُ السَّيَاحَةِ
وَلَهُ رَحَّةُ النَّبَاحَةِ وَهُوَ يَطْبَعُ الْأَسْجَاعَ بِجَوَاهِرِ لَفْظِهِ وَيَقْرَعُ
الْأَسْمَاعَ بِزَوَاجِرِ وَعْظِهِ وَقَدْ أَحَاطَتْ بِهِ أَخْلَاطُ الرَّسْرِ
أَحَاطَةُ الْهَالَةِ بِالْقَمَرِ وَالْأَكْمامِ بِالْثَمَرِ فَدَلَعْتُ إِلَيْهِ
لِأَقْتَبَسَ مِنْ فَوَائِدِهِ^٦ وَالتَّقَطَ بَعْضُ^٦ فَرَايِدِهِ فَسَمِعْتُهُ

^٦ A Sing.

pro-
فَرِيدَةٍ

prie Unio,
auri seg-
mentum,
qualia in-
terponi so-
lent gemis
aut marga-
ritis.

يَقُولُ حِينَ خَبَّ فِي مَجَالِهِ وَهَدَرَتْ شَقَاشِقُ أَرْتَجَالِهِ
أَيُّهَا السَّادِرُ فِي غُلُوَايَةِ السَّادِلِ ثَوْبُ خِيَالِيَةِ الْجَامِعِ
فِي جَهَالَتِيَةِ الْجَانِحِ إِلَيَّ خُرْعَبَلَاتِيَةِ الْإِمِّ^٧ تَسْتَمِرُّ عَلَيَّ

الْإِمِّ^٧

pro
إِلَيَّ مَا

uti mox

حَتَّى^٧ pro

حَتَّى^٧ مَا

غَيْبِكَ وَتَسْتَمِرُّ مِرْعَى بَغْيِكَ وَحَتَّامُ تَدْنَاهِي فِي زَهْوِكَ
وَلَا تَنْتَهِي عَنْ لَهْوِكَ تَبَارِزُ بِمَعْصِدَتِكَ مَالِكَ نَاصِيَتِكَ
وَتَجْتَرِي بِغَيْبِ سَيْرَتِكَ عَلَيَّ عَالِمِ سِرِّرَتِكَ وَتَتَوَارِي عَنْ
قَرِيبِكَ وَأَنْتَ بِمَرَايِ رَقِيبِكَ وَتَسْتَخْفِي مِنْ مَمْلُوكِكَ
وَمَا تَخْفِي خَافِيَةَ عَلَيَّ مَلِكِكَ أَتُظَنُّ أَنَّ سَتَنَفَعُكَ
حَالِكَ

Cùm itaque intrassem 7 intimum turbæ , ut cognoscerem causam illius fletus ; conspexi in medio cycli hominem extenuato corpore , instructum 8 apparatu itineris religiosi , & clangentem lamento , dum , 9 exprimeret rhythmicas sententias exquisito sermone , pulsaretque aures minis hortationis suæ. Cingebant verò illum mista genera agminum , sicut circundare solet halo Lunam , & tegumenta suos fructus. Igitur ubi proripui me ad illum , ut proficerem ex salutaribus monitis ejus , atque colligerem eximia quædam ipsius dicta ; audiebam illum dicentem , cùm jam incitator esset in instituto suo , 10 sonarentque è pectore prolata extemporaneæ orationis verba : O tu , qui attonitus in insolentia 11 tua , laxas vestem superbiæ , & præceps fereris in multiplici amentia propensus ad ineptias ! Quousque persistes in delicto tuo , gratumque habebis pactum proterviæ tuæ ? & quamdiu ad summum perges placere tibi , nec tamen abstinere à ludicro tuo ? Opponis te contumaciâ tuâ illi , qui prehensam tenet frontis tuæ comam. Et peccare audes turpitudine vitæ contra eum , qui novit arcanum tuum. Et subducis te oculis propinqui tui , ubi sub conspectu es observatoris tui , & latere cupis servum tuum , cùm haud lateat abditi quicquam dominum tuum. An putas fore , ut prosit tibi

Ee

status

7. Vox propriè notat anteriorem & densam syllavam.

8. qualis esse solet vestis lanea, rosarium cuius evolvendis sphaerulis, sacra repetunt verba, scipio, poculum, & similia.

9. Verbum notat non tantum imprimere, & obfigurare; sed etiam cudere ensen, & excudere.

10. sonarentque &c.]

Metaphora petita à cameli maris mugitu, quæ concitatus prosequitur continuatâ voce. Vide

Lexicon in قَمَلٌ .

11. tua] in Arabico est sua, tert. pers. pro secund. quod & in aliis Orient. linguis occurrit.

حَالِكُ اِنْ اَنْ اَرْتَحَالِكُ اَوْ يَنْقِدُكَ مَالُكَ حِينَ تَرْبِقُكَ 8 *pro* اَنْ

اَعْمَالُكَ اَوْ يُعْنِي عَنْكَ قَدَمُكَ اِنْ اَزَلَّتْ بِكَ قَدَمُكَ اَوْ *ride* حَانُ

يُعْطِفُ عَلَيْكَ مَعْشَرُكَ يَوْمَ يَضُمُّكَ مَعْشَرُكَ هَلَّا هَلَّا *ajin* اَيْنُ

اَنْتَهَجْتَ مَحَجَّةً اَهْمَدَايَكَ وَعَجَلْتَ مُعَالَجَةَ دَايِكَ *in* حِينَ

وَقُلْتَ شَبَابَ اَعْدَايَكَ وَقَدَعْتَ نَفْسَكَ فَهِيَ اَكْبَرُ *Lexico.*

اَعْدَايَكَ اَمَّا الْحِمَامُ مِيعَانُكَ فَمَا اِعْدَانُكَ وَبِالْمَشِيبِ *9 al. legunt*

اِنْدَارُكَ فَمَا ⁹ اَعْدَارُكَ وَفِي اللّٰحِدِ مَقِيلُكَ فَمَا قِيلُكَ *(quid est,)*

وَالِي اللّٰهِ مَصِيرُكَ فَمَنْ نَصِيرُكَ طَالَ مَا اَيَقْظُكَ الدَّهْرُ *per quod*

فَتَنَاعَسْتَ وَجَذَبَكَ الْوَعْظُ فَتَنَاعَسْتَ وَتَجَلَّتْ لَكَ الْعَبْرُ *excusare te*

فَتَعَامَيْتَ وَخُصَّصَ لَكَ الْحَقُّ فَمَارَيْتَ وَاَنْ كَرَّكَ الْمَوْتُ *possis?*

فَتَنَاسَيْتَ وَاَمْكَنْكَ اَنْ تُوَاسِيَ فَمَا اَسَيْتَ تُؤَثِّرُ فَلَسَا *10 à*

تَوَعِيهِ عَلَيَّ نَكْرٌ ¹⁰ تَعِيهِ وَتُخْتَارُ قَصْرًا تَعْلِيهِ عَلَيَّ بَرٌّ تَوْلِيهِ *memoriae*

وَتَرْغَبُ عَنْ هَا تَسْتَهْدِيهِ اِلَيَّ زَانٍ تَسْتَهْدِيهِ وَتَغْلِبُ حَبٌّ *mandavit;*

ثَوْبٌ تَسْتَهْدِيهِ عَلَيَّ ثَوَابٌ تَسْتَرْبِيهِ ¹¹ يَوَاقِيَتُ الصَّلَاتِ اَعْلَفُ *vel etia au-*

ribus, id est *audivit.*

11 Singul.

est

hyacin-

thus, & gē-

ma pre-

tiosa: atq;

hinc talis

res quævis

& exquisi-

ta.

بِقَلْبِكَ

status tuus, quando advenerit tempus migrationis tuæ? vel ut eripiant te opes tuæ, ubi te exitio dederint opera tua? aut ut sufficiat pro te pœnitentia tua, postquam fefellerit te lapsu pes tuus? utve vicem tuam doleat sociorum turba, quando comprehenderit te congregationis ¹² locus? An non incedas apertâ viâ, quæ te rectâ ducat, & propceres ad medelam morbi tui; atque retusâ acie iniquitatis tuæ inhibeas animâ tuam; quippe quæ maxima hostis tuæ? Nunquid mors destinatus tibi finis est; & quid à te paratum illi? Canitie commoneris ut metuas; sed quæ excusationes tuæ? Atque in sepulchro ¹³ cubandum tibi; & quid à te ¹⁴ dici potest? Estq; ad Deum redeundum tibi; quis verò futurus defensor tuus? Diu est, quod te expergefecit Tempus; verùm finxisti somnolentum te. Traxitque te admonitio; at præbuidisti refractarium te. Et ob oculos tibi proposita fuerunt exempla; sed simulasti cœcum te. Et nudum patuit tibi verum iustumque; sed contrâ disputasti. Et meminisse te *sui* iussit mors; at simulasti oblivisci te. Potestas tibi data fuit benefaciendi aliis: non tamen benefecisti. Præfers nummum, quem recondas, ¹⁵ monito quod memoriâ serves. Mavisq; insigne ædificium efferre, quàm beneficium conferre. Ac desiderium avertis à duce, quem roges ut rectam monstret tibi viam, ad viaticum quod tibi cupis offerri. Præponisque amorem vestis, quam expetis, præmio quod comparare tibi posses. Et pretiosa munerum magis inhærent animo tuo,

¹² locus] *vel*
tempus, *quo*
post Resurre-
ctionem con-
venient o-
mnes ad tri-
bunal Dei.

¹³ *proprie,*
dormitio,
vel dormito-
rium tuum,
& pec. meri-
dianum.

¹⁴ dici] *vel*
responderi:
alludit ad ex-
amē, quo de-
functorū ma-
nes probari
credūt à duo-
bus angelis,
NE CIR
MUNCER.
vide Lexic.

¹⁵ *pecul. no-*
tat dictū ex
Corano vel
Sunâ, & me-
morationē
omnē divi-
narum rerū.

بِقُلُوبِكُمْ مِنْ مَوَاقِبِ الصَّلَاةِ وَمَغَالَاةِ الصَّدَقَاتِ آثَرٌ عِنْدَكَ
 مِنْ مَوَالَاةِ الصَّدَقَاتِ وَصِحَافِ الْأَلْوَانِ أَشْهَى إِلَيْكَ مِنْ
 صَحَائِفِ الْأَنْبِيَانِ وَدُعَابَةِ الْأَقْرَانِ لَنْسُ لَكَ مِنْ ذِلَاةِ
 الْقُرْآنِ تَأْمُرُ بِالْعُرْفِ وَتَنْتَهِيكَ جِمَاهُ وَتُحْمِي عَنِ النُّكْرِ
 وَلَا تُكْهَمَاهُ وَتُزْجِرُ عَنِ الظُّلْمِ ثُمَّ تَعْشَاهُ وَتُخْشِي النَّاسَ
 وَاللَّهُ أَحَقُّ أَنْ تُخْشَاهُ ثُمَّ أَنْشُدْ

أَنْصِبَابُهُ * *pro* تَبَا لَطَالِبِ دُنْيَا دُنْيَا إِلَيْهَا * أَنْصِبَابُهُ ، *supple* تَبَا
 صِبَابُهُ * *pro* مَا يَسْتَفِيقُ غَرَامًا بِهَا وَفَرَطُ * صِبَابُهُ ، *supple* تَبَا
 وَلَوْ دَرَى لَكِفَاهُ مِمَّا يَرُومُ صِبَابُهُ ، *supple* تَبَا
 ثُمَّ إِنَّهُ لَبَدَّ عَجَاجَتَهُ وَغِيَضَ مُجَاجَتَهُ وَأَعْتَصَدَ شَكْوَتَهُ
 وَنَابَطَ هَرَاوَتَهُ فَلَمَّا رَتَبَ الْجَمَاعَةَ إِلَى تَحْقِيزِهِ وَرَأَتْ تَأْهِبَهُ
 لِمَرْأَيْلَةٍ مَرْكَبِهِ أَنْ خَلَّ كُلُّ مِنْهُمْ يَدَهُ فِي جَيْبِهِ فَأَنْعَمَ لَهُ
 سَجْلًا مِنْ سَيِّبِهِ وَقَالَ أَصْرِفْ هَذَا فِي تَفْقِيتِكَ أَوْ فِرْقَةٍ
 عَلَيَّ رَفْقَتِكَ فَقَبِلَهُ مِنْهُمْ مَعْضِيًا وَأَثْنَى عَنْهُمْ مَثْنِيًا وَجَعَلَ

* *supple* تَبَا
 الزممة الله
 malum im-
 ponat in-
 feratve ei
 Deus. Simi-
 li enim cum
 ellipsi aliqua
 in accusandi
 casu usur-
 pantur voces
 nominave
 verbalia be-
 ne vel male
 precandi :
 aut juxta a-
 lios Adver-
 bialiter.

quàm ¹⁶ statuta tempora precationis. Ac licitationes ¹⁷ nuptialium donorum potiores apud te sunt continuandis largitionibus eleëmofynarum. Patinæque variorum ciborum magis appetuntur tibi, quàm paginæ divinarum rerum. Et jocosus ludus sociorum familiarior tibi est lectione Corani. Præcipis quod æquum est; & ipse violas sacrum ejus: prohibesque iniquum; sed te non continet ab eo. Et retrahis alios ab injustitia; tum ipse ad eam te ¹⁸ applicas: timesque homines, cum ¹⁹ potissimum oporteat timere Deum. Tum carmine prolocutus fuit:

Malum illi, qui mundum petit, flectens eò cursum suum.

Neq; enim ad se redire potest, detentus amore ejus, & nimio desiderio.

At si noffet; satis illi de eo, quod expetit, foret pauxillum.

Tum quidem depresso ²⁰ clamore suo, & siccatu ²¹ lacrymarum fluxu, sub brachium assumpsit manticam suam, & axillis suum supposuit scipionem. Cum verò fixis in eum oculis animadverteret coetus illum surgere, videretque componere se ad deferendum locum suum; immiserunt eorum quisque manum suam in sinum, & impleverunt illi situlam munificentia suâ; inquiennes: Impendito hoc cum erogare quid voles, aut distribuere inter socios tuos. Ille quidem accepit ab iis situlam palpebras ²² contrahens, & regressus inde fuit gratias agens. Instituit autem

¹⁶ qua sunt quinque, diluculum, ortus solis, meridies, post meridiem, & solis occasus. ¹⁷ qua futura conjugii promittit maritus, imprimis præstanda tempore repudii vel mortis.

¹⁸ applicas] à tegendo & veniendo: qua duo Verbum notat.

¹⁹ propriè, Deus dignior sit quem timeas.

²⁰ vel pulvere, quem concitasset.

i. e. orationis remissa vehementia.

²¹ manante ex ore & oculis humore, ita uti in ejulatu fit.

²² seu claudens, iisve nictans; pro ut & ex pudore fieri solet.

vale dicere iis, qui deducebant eum; ut late-
ret eos quam insisteret viam: iussitque qui se-
quebantur ipsum, alios post alios abire, ut igno-
rarent, quoniam reciperet se. Inquiebat Harit,^{23 in Arab.}
Hemmâmi filius: At ego persequutus illum,^{Singulare pro}
fui, ponè ab eo avertens conspectum mei; &^{Plurali po-}
à tergo legi²³ vestigia ejus ab eâ parte, quâ^{nitur: vel}
videre me non posset: donec perveniret ad^{usurpatur ut}
cryptam quandam, in quam irrepsit incautè.^{Præpositio, à}
Concessi autem illi moram, usque dum exu-^{tergo inces-}
isset calceos suos, & lavisset pedes. Deinde^{per vestigia}
irruì ad illum, atque repperi assidentem di-^{ejus.}
scipulo cuidam ad panem²⁴ similagineum hoc-
dumque assatum, & positâ ante ambos seriâ^{24 Arabicè}
vini. Dixique illi: Hem²⁵ tu! estne illud^{nomen con-}
quod dicis, & hoc cine quod de te dicendum?^{venit cum}
Tum ille gemebundus spirare, ac si exspiras-^{Græco στυβ-}
set æstum: parùmque aberat, quin dirumpe-^{δαλιν.}
retur irâ. Neque cessavit torvè ad me respi-^{25 Ad verbū}
cere, aded quidem, ut timerem ne insultaret^{O hic: poni-}
mihi. At postquam deferbuisset ignis ejus, ac^{tur tertia}
confedisset flamma, recitavit carmen:^{persona pro}

Indui²⁶ prætextam expetens²⁷ commodio-^{26 Est vestis}
rem vitam, & hamum injeci meum in^{nigra qua-}
quemcunque²⁸ fructum.^{drata, gemi-}
Constituique monitionem meam rete, quo^{no signo}
caperem²⁹ omnis generis prædam.^{limbove in-}
Nam^{signis: juxta}
^{alios, vestis}
^{virgatæ ge-}
^{nus.}

^{27 commodiorem vitam] seu suaviorem: dulce quid & delicias; propriè edu-}
lium ex dactylis & butyro.

^{28 fructum] notat vilis dactylorum genus, osse carens: vel piscis mino-}
ris speciem; quod convenit hamo, nomini præcedenti.

^{29 propriè feram matrem & foemellam,}

وَالْجَائِي الدَّهْرُ حَتَّى وَجَدْتُ

بِلُطْفِ احْتِمَالِي عَلَى اللَّيْتِ * عَيْصَةً ،

عَلَى أَذْنِي لَمْ أَهْبْ صَرْفَةً

وَلَا دَبَضْتُ لِي مِنْهُ فَرْصَةً ،

وَلَا شَرَعْتُ بِي عَلَى مُؤَرِّدٍ

يُدْخِلُ عَرْضِي دَفْسَ حَرْبَةٍ ،

وَلَوْ أَدْصَفَ الدَّهْرُ فِي حَكْمَةٍ

لَمَا مَلَكَ الْحُكْمُ أَهْلَ النَّقِصَةِ ،

* *vel* وَقُلْ

(surge) &
dic, quod li-

bet.

* *legi quoq;*

عَزَمْتُ *po-*
test.

ثُمَّ قَالَ لِي أَذْنُ وَكُلُّ وَإِنْ شِئْتُ فُقِمْتُ * وَقُلْ فَالتَفَتُّ

إِلَى قَلَمِيذِهِ وَقُلْتُ * عَزَمْتُ عَلَيْكَ بِمَنْ تَسْتَدْفِعُ بِهِ الْآنَ لِي

لِتُخْبِرَنِي مَنْ ذَا فَقَالَ هَذَا أَبُو زَيْنِ السَّرُوجِيِّ سِرَاجُ

الْغُرَبَاءِ وَتَاجُ الْأَنْبَاءِ فَأَنْصَرَفْتُ مِنْ حَيْثُ أَتَيْتُ

* *vel* قَصَصْتُ

وَقَصَيْتُ الْعَجَبَ مِمَّا رَأَيْتُ ،

* *pro-*
prie, ex ar-
boribus in
se perple-
xis sylva, &
arundine-
tum: qua
cubilia esse
solent leonū.

Namque me impulit sæculi fortuna, ut intrare
debeam lenitate technæ meæ latibulum
leonis.

Nec verò extimesco ³⁰ impetum ejus, neque ^{30 seu casum}
commota mihi indè scapula tremiscit. ^{& mutatio-}

Non tamen duxerit me ad potum, qui conta- ^{feratur ad}
minet honorem meum, anima avara. ^{fortunam.}

Quod si justa esset Fortuna in judicio suo, e-
quidem non committeret illa imperium
hominibus vitiosis.

Deinde dixit mihi: Accede, & comede; & si
voles, consiste, ac quiesce. Ego autem conversus
ad discipulum ejus, inqueiebam: Conjuro te per
eum, quem imploras ³¹ depulso rem mali, ut si-
gnifices mihi, quisnam hic sit. Respondit ille:
Est Abuzeidus ³² Serogianus, peregrinorum lu-
cerna, & literatorum corona. Tum verò ego re-
cepi me unde veneram, summâ affectus admira-
tione eorum, quæ vidissem.

³¹ id est, Deū
omnipoten-
tem.

³² à *سرو*
Serogium,
quod Mesopo-
tania est op-
pidum, prope
Harrân sive
Carras: fre-
quentatum
ab Harirao;
ut scribit Ia-
cobi.

NUNC & Ligata orationis pro exercitatione specimen adjiciemus, quod cum præcedenti Narratione sive Confessu quondam à me philarabibus simul traditum atque expositum fuit. De versione & scholiis præsentique instituto meo idem habendum, quod ibidem præfatus fui. Est autem hoc poëta perquã celebris carmen, scilicet Abu'l,ole, Mearrensis, Tenochitæ. Quippe patria معرفة fuit, quæ & معرفة النعمان vocata ad alterius معرفة النعمان distinctionem, in Syria ditione Emessana oppidum: tribus verò sive familia, ex qua natus, قتيخ fuit, ita dictorũ Arabum, qui illic sedem fixerant. Patrem & complures habuit propinquos literis & doctrinã claros. Circa Hizjra, id est, Epochæ Muhammedicæ, quadringentesimum vixit floruitve annum, dimidio quasi seculo ante Hariraum, de quo proximè verba fecimus. Ætatis anno tertio ecthymatis seu variolis correptus amiserat visum: eoq; majori studio & curâ educтус edoctusq; fuit, ut hoc nature damnum mentis acie & meliori lumine pensari posset. Et quanquã unius duntaxat visi coloris rubri se meminisse diceret; visibiles tamẽ res præcipuas ferè omnes ad vivum eleganter carminibus expressit. Qualia plurima exstant cùm in variis scriptis alibi, tum in eo potissimum opere, quod سقطة الزند Sikta'zzendi, elapsam excussamve igniarii scintillam, ingenii nempe scientiæve specimen, inscribere visum

sum illi fuit. Aliud quoq; & longè majus composuit opus, plures quàm decies mille versus continens, quod à finalibus carminum Consonantiis لزوم ما لا يلزم vocavit: ubi è contrario de intellectualibus rebus, & de vanitate mundi ac contemptu tractat. Ex primo illo opere, ob mirandam hominis solertiam, velut ab ortu cæci, القصيدة poëma hoc, quod ordine primum occurrit, hîc exhiberi tibi, Linguae studiose Lector, non fore ingratum neque infructuosum spero. Argumentum miscellum est & varium: scopus tamen primarius, celebrare Arabum principem quen-
dam; cujus ita enarrat virtutes, ut laudet quoque arma & equos. Ad eum cùm ipse itinere contendisse se scribat fingarve, de suo etiam, quo vectus esset, jumento verba facit; nec non de loci illius, quem transisset, expetita ad conjugium, nobili puella. Exordium verò ducit à fallaci apparentium rerum imaginatione: pro qua nō omnes, qui oculis præditi, rectè de vero judicare possint, nec quod esset itineris ab ipso suscepti institutum. Si aliqua fortè occurrant, quæ à genio & stylo nostri orbis abhorrere videantur; scito cuique suum, & Orienti peculiarem esse; ac sæpe idem significari ab omnibus, sed non eodem modo. Quintalis diversitas etiam in una eademque spectatur gente. Antiquos suorum Arabum poëtas, Scenitarum imprimis, noster hîc voluit imitari; inter quos ejusmodi tum vitæ mores, tum orationis tropi & schemata obtinebant.

قَالَ السَّيِّخُ أَبُو الْعَلَا أَحْمَدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ ابْنُ سُلَيْمَانَ
فِي مَذْهَبِ الْأَمَدِيحِ وَلَمْ يَكُنْ مِنْ طُلَّابِ الرَّفْدِ *

¹ est incessus, qui celeriter diductoq; gradu, ac cum succussu fit.

وَالْوَزْنُ مِنَ الْوَافِرِ الْأَوَّلِ وَالْعَافِيَةِ
مِنَ الْمَتَوَاتِرِ وَهُوَ مُتَحَرِّكٌ ،

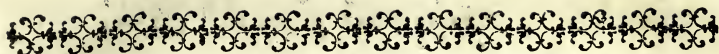
² Semet alloquitur Poëta, vel sociū. at Tabrizius hoc Verbum, & sequētia, in Fœm. per T1 finale legit, & ad animā refert.

أَعَنُ ¹ وَخَدِ الْقِلَاصِ ² كَشَفْتُ ³ حَالًا
وَمِنْ عِنْدِ الظَّلَامِ طَلَبْتُ * مَا لَا ، ^{* vel quod non est :}
وَدَّرَا خَلْتُ أَنْجُمَهُ عَالِيَهُ
وَهَلْ لَا خَلَّتْهُنَّ بِهِ دَبَالًا ،

³ حَالًا pro
licentiā poëtica,
ad servandā
Consonan-
tiam.
⁴ prop. est li-
quefactio.

وَقُلْتُ الشَّمْسُ بِالْبَيْدِ بِبَيْرِ
وَمِثْلِكَ مِنْ تَخَيَّلٍ فِيمَ خَالًا ،
وَفِي ⁴ دُوبِ الْجَحِينِ طُمَعْتُ لَمَّا
رَأَيْتُ سُرَابَهَا يَغْشِي الرِّمَالَا ،

رَمَاكَ

Infit V. Rev. Abu 'lola, Ahmed,
fil. Abdallæ, fil. Solimân, more encomiasti-
co. Non tamen ex iis fuit, qui remu-
nerationem captant.

*Metro carminis Copiosi, ita ceu proprio dicti nomi-
ne, & quidem generis primi; Consonantiâ au-
tem consequente & mobili. De qui-
bus consule Prosodiam.*

NUM ex properato gressu camelorū ^{1 vel an sta-}
detexeris? statum, ^{tum modum-} *(robur eorum, vel iter?)* ^{que ejusmodi}
& ex obscura nocte quæſiveris opes? ^{gressus spe-}
^{ctas? Interro-}
^{catio in hisce}

Et margaritas *esse* imageris stellas in ea,
& an non putes eas *esse* ibi ellychnia *accensa*?

Dicasque solem in deserto esse aurum?
 at tui similis fuerit, qui imaginetur inibi
 2 nævum: qualis in facie saepe micat.

Fufumque argentum concupifcas, quando
vides ³ vaporem ejus (*folis*) regentem are-
nas?

Ff 3

Con-

1 *Vol an statum modumque ejusmodi gressus spectas? Interrogatio in hisce aequivalet prohibitioni: ne facito talia.*
2 *nam in tremulo ejusmodi lumine quid simile apparet.*
3 *Vide Adag. LV, pag. 92. Sic falluntur homines exterâ rerum specie.*

رَمَاكَ اللَّهُ مِنْ ثَوْبٍ بِرُوقٍ

سنه Sing.
pec. annus
sterilis.

مِنْ السَّنَوَاتِ تُشْكِلُكَ الْإِفَالَا ،

وَقَدْ أَكْثَرْتَ ثِقَلَتَنَا وَكَانَتْ

صِغَارُ الشَّهْبِ أَسْرَعَهَا آتِقَالَا ،

د ثوي à

Principe, ita
dictus prope

Cufam lo-

cus ; carce-

re celebris ,

in quo cum

illo Principe

& alios infi-

diatores vi-

ta sua capti-

vos tenebat

Nomân Ibn

Mundar. Tac.

7 Nom. lo-

ci in Syria.

Tac.

تَذَكَّرَكِي⁶ الثَّوِيَّةُ مِنْ⁷ ثَدْيِي

ضَلَالٍ مَا أَرَدْتَ بِهِ ضَلَالَا ،

وَلَوْ أَنَّ أَلْمَطِي لَهَا عُقُولُ

وَجَدَكِي لَمْ نَشُدَّ بِهَا عِقَالَا ،

مُوَاصِلَةً بِهَا رَحْلِي كَأَنِّي

مِنْ الدُّنْيَا أُرِيدُ بِهَا أَنْفِصَالَا ،

سَأَلَنْ فَعَلْتِ مَقْصِدَنَا بِسَعِيدِ

فَكَانَ اسْمُ الْأَمِيرِ لَهُ^{*} قَالَ ،

* pro قَالَ

مُكَلِّفَ خَيْلِهِ قَنْصَ الْأَعْيَانِي

وَجَاعِلَ غَابَةِ الْأَمَلِ الطَّوَالَا ،

تَكَانَ قَسِيَّةً مِنْ غَيْرِ رَامِ

تَمَكَّنَ فِي قُلُوبِهِمُ النَّبَالَا ،

تَكَانَ

Conjecit (*vel conjiciat*) te Deus ⁴ ex camelis ⁴ *vel ô camelle fœ. tū- que in hoc & sequenti versu secūda persona in genere fœm. legi debet, cum Kesra. Ita & Tabrizius habet.*
in dentatos (voraces mordacesque)

annos, similem te reddentes camelis minutis, (*id est extenuantes te.*)

Iamque multiplicasti migrationem meam, & fuerunt

minores * stellarum celerrimæ latione.

Memorat te Tewîa indè à Tudeio,

pro errore quem voluisti errare, (*id est errabundum.*)

Et quidem si jumentis aliquæ intelligentiæ,

⁶ profectò non illigassemus illis pedicam: ⁵ *ex Syria in Mesopotamiā per solitudines vetus camelo fuerat.*
ut consisterent ad aliquam quietis moram.

Continuatum iis iter meum; ut viderer ego è mundo velle ipsorum ope discedere.

Quæsiwerunt jumenta, quò tenderem; ac dixi:

Quem petimus, Saîdus est.

atque fuit hoc nomen Principis bonum

ipsis ⁷ omen: nempe, ut videtur, ad accelerandum iter. ⁷ *nam Saîd est felix.*

Qui adigit equos (*vel equites*) suos ad venandum hostes,

constituens sylvā suam hastas proceras.

Parum abest, quin arcus ejus sine sagittario,

defigant in illorū (*hostium*) cordibus sagittas.

Tantum

تَكُنْ سَيُوفُهُ مِنْ غَيْرِ سَلٍّ
 نَجِدُ إِلَى رِقَابِهِمْ أَنْسِلًا ،
 تَكُنْ سَوَابِقَ حَمَلَتُهُ تَغْنِي
 عَنِ الْأَقْدَارِ صَوْنًا وَأَبْتَدَا ،
 وَلَمَّا لَمْ يُسَابِقْهُنَّ شَيْءٌ
 مِنَ الْخَيَوَانِ سَابَقُنِ الظَّلَا ،
 تَرَى "أَعْطَاهَا تَرْمِي حَمِيمًا
 كَأَجْحُحَةِ الْبُرَاةِ رَمَتْ فِسَالًا ،
 وَقَدْ ذَابَتْ بِنَارِ الْحَقْدِ مِنْهَا
 شَكَايُمُهَا فَمَا زَجَتْ أَلْرُوَالَا ،
 يَذِقُنْ بَنِي الْعُصَاةِ الْيَتَمَ صِرْفًا
 وَيَتْرُكُنْ ¹⁰ الْجَانِزَ وَالسَّخَالَ ،
 صَيْدُ الْمُلُوكِ ثَعَالِبٌ وَأَرَادِبٌ
 وَإِنَّا رُكِبَتْ فَصَيْدُكَ الْأَبْطَالَا ،
 فَمَا يَرْمِينَ بِالْأَجَالِ إِجْلًا
 وَيَرْمِينَ الْمَقَابِلَ وَالرَّعَالَا ،

9 sunt partes corporis præ cæteris ad flexum factæ: ut crura, inguina, colla equorum.

10 Singul.
 جِيذَرُ
 جُونَرُ

Tantum non enses illius citra educationem

⁸ properant ad cervices eorum surrependo.

Tantum non veloces (equi,) qui illum vehunt, carere possunt

regimine, quo consistant & sese effundant.

Et cum non certat cursu cum iis aliquod

animal, cursu contendunt ipsi contra umbras suas.

Videas latera eorum ejicere sudorem;

sicuti alæ accipitrum rejiciunt ⁹ plumas:

Et quasi liquefcere igne acris iræ eorum

lupata sua, quæ se commisceant salivæ.

Gustare faciunt equi filios rebellium orbitatem omnino,

parcuntque ¹⁰ pullis vaccarum sylvestrium pullisque caprearum.

Præda regum vulpes & lepores:

at cum tu equitas, utique venaris heros.

Neq; verò impetunt equi extremis fatis ¹¹ pulchrarum turbam;

sed petunt cohortes virorum & turmas.

G g

Relin-

⁸ vel amputant, aut frangunt: sed sum Proposio pendet à sequenti Act. surrependo.

⁹ cum albicantibus plumis comparat album sudorem.

¹⁰ per eos formose denotantur virgines: quia animalia illa oculis, corporis symmetria & nitore excellunt; fugiuntq; conspectum.

¹¹ prop. bucellarum sylvestriū agmen: & in ipsâ nominum convenientiâ ludit.

* in Accus.
quia modus
indicatur.

يُغَادِرُنْ أَلْكُوعِبُ * حَاسِرَاتِ

بَيِّنِ مِنْ أَلْعِدَاةِ مِنْ أَسْتَنَالَا ،

¹¹ à ورت
prop. hære-
ditatem.

يُبْعِنُ ¹¹ تَرَاتِ آبَاءِ كِرَامِ

¹² Si. حَجَلْ

وَيُشْرِينَ ¹² أَلْحَجُولِ ¹³ وَأَلْحَجَالَا ،

¹³ Si. حَجَلَة

يُغَالِبِنَ أَلْمَدَارِعَ ¹⁴ وَأَلْمَدَارِي

¹⁴ est pro

وَيَرْخِصُنَ أَلْمَنَاصِلَ ¹⁵ وَأَلنِّصَالَا ،

¹⁵ Sim. دَصَلْ

أَلْمَدَارِي

¹⁶ à دموم

يُبِلُّ بِهَا أَلْبَسَابِسَ ¹⁶ وَأَلْمَوَامِي

quod vide in
Lexico.

فَتِي لَمْ تُخَشِ هِمَّةً مَلَالَا ،

ذِكِّي أَلْقَلْبِ يُخَضِّبُهَا نَجِيعَا

¹⁷ Sim. جُلْ

بِمَا جَعَلَ أَلْحَرِيرَ لَهَا ¹⁷ جَلَالَا ،

مَتِي يَذِمُّمَ عَلَيَّ بَلَدِ بَسُوطِ

فَقَدْ أَمِنَ أَلْمُتَعَفَّةَ أَلنَّهَالَا ،

¹⁸ Sin. صَارِمِ

سَقَاهَا مِنْ ¹⁸ صَوَارِمِ سِجَالَا ،

¹⁹ al. شَاكِي

وَيُضْحِي وَأَلْحَدِيدُ عَلَيْهِ ¹⁹ شَاكِي

شوكي

وَيَكْفِي مِنْ مَهَابَتِهِ أَلنِّزَالَا ،

فيغني

Relinquant juvencæ, denudantes vultum,

¹² intervallo sequentis diei illos, qui è *suis* ^{12 i.e. posttri-}
 oppetivere *fatum*. ^{die.}

Vendunt *ipsæ* ¹³ bona patrum nobilium;

atq; emunt compedes aureas & thalamos
 sponfales.

¹³ imprimis
 arma: quod
 iis permittit
 clemens vi-
 ctor, ut ornâ-
 tum sibi com-
 parent, con-
 jugio expe-
 tenda.

Caro comparât tunicas & discriminales acus;
 vilique æstimant enses cuspidesque. *Quod,*

uti videtur, puella ejusmodi numero permulta sint.

¹⁴ Rigat iis (*equis*) deserta & periculosa loca
 Vir; cujus generosus animus haud ullum
 metuit tædium.

¹⁴ id est, per-
 vadit, sub-
 jugatque, &
 domat.

Acer corde, tingit illos cruore *hostium*,

pro eo quod posuerit sericum ipsis in tegu-
 menta: *domi molliter habiti equi illi, norunt gaudentque su-
 bire in bello labores & discrimina.*

Cùm clientelæ submittit regionem flagello,
 protinus tuta est ab ¹⁵ hastis ¹⁶ sitibundis. *At*
si quæ in clientelam & fidem se dare recusaverit,

¹⁵ prop. in re-
 ctum æqua-
 tis instrumē-
 to, quod TI-
 KÂE dicitur.

Quum propinat cœlum terræ urnam,

Ipsæ affundit illi è gladiis suis ¹⁷ urnas.

¹⁶ i.e. sangui-
 ni fundendo
 factis.

Illustris fulget, dum in corpore suo ¹⁸ ferrum

ceu ¹⁹ spinis horret: sed ipse sufficit venera-
 bili aspectu suo ad pugnam. *Satis est illum vel*

armis nudum descendere in arenam.

¹⁷ Hostilis
 sanguinis co-
 piâ effundit.
¹⁸ i.e. arma.]

¹⁹ quæ in me-
 ritur contra-
 ctus: vel præ
 se fert virtu-
 tem.

فَيَغْنِي الدَّرْعَ لِبَسًا * وَالْيَمَانِي

صَحَابًا وَالرُّدَيْنِيَّ آعَتَقَالَ ،

يَبِيتُ مُسَهَّرًا وَاللَّيْلُ يَدْعُو

بِضَوْءِ الصَّبْحِ خَالِقُهُ آبَتْهَا لَا ،

إِذَا سَيِمَتْ مُهَنَّدَةٌ يَمِينُ

لَطُولِ الْحَمْلِ بَدَلَهُ شِمَالًا ،

أَفَانِ الْمُرْهَقَاتِ ضِيَاءُ عَزَمِ

فَصَارَ عَلَيَّ جَوَاهِرُهَا صَقَالًا ،

وَأَبْصُرْتُ الذَّوَابِلَ مِنْهُ عَدَلًا

فَأَصْبَحَ فِي ²⁰ عَوَامِلِهَا آعَتَدَالَ ،

وَجَنَحَ قَمَلًا الْفَوْدَيْنِ شَيْبَا

وَأَكُنَّ يَجْعَلُ الصَّخْرَ خَالًا ،

أَرَدْنَا أَنْ نَصِيدَ بِهِ مَهَاءَ

فَقَطَعْتَ الْحَبَائِلَ وَالْحَبَبَالَ ،

Ita ut loricam usurpet pro veste, enssem
pro comitatu, & hastam ut sibi supponat;
*brachio femorive suo, prout gestare eam equiti
mos est.*

Dum pernoctat vigilans, nox *terrata* invocat,
ut illucescat aurora, creatorem lucis obnixâ
supplicatione.

Quando pertæsa est gladium illius dextra
ex longa gestatione, permutatim ipse trans-
fert eum in sinistram.

Impertit ensibus lucem studii constantis,
quæ super ²⁰ præstantiæ eorum notis existat
politura.

Spectant flexiles hastæ justitiam illius,
quæ facit ut in extremis suis se dirigant in
rectum. *Vt quasi obsequantur illi suo pte nutu, & ad exer-
cendam justitiam inserviant; vel ut suâ eam rectitudine imitentur.*

²⁰vide قرنى
in Lex. Sunt
stricturæ ver-
miculares
vel undosæ,
quæ ex opti-
mo ferro in
conspetum
prodeunt po-
liendo.

Et pars noctis implet tempora canitie;

at ipse facit campum in iis esse ²¹ nævum.
*Hinc transit jam Poëta ad mentionem amoris sui, & simul descriptio-
nem equi. Fabulatur se à noctis illius luce invitatum esse, ut adiret ab-
duceretque quam votis expetisset. Etenim Scenitæ Arabes in laude
ponebant, conjugem deponere ejusmodi, tanquam fortis animi, faci-
nre & documento.*

²¹Nox splen-
dore ensium
lucet: humus
verò denigra-
tur cruore.
atque ita duo
contraria ipse
jungit.

Voluimus venari in eâ (nocte) * buculam fe-
ram sed ipsa rupit retia & funes.

* Vide notam
num. 10.

وَقَدْ بَطِئَ بِهَا السَّارِي جَوَانُ

فَجَنَّبْنَا الزِّيَارَةَ وَالْوَصَالَ،

وَأَيَّقُظُ بِالصَّهِيلِ الرَّكْبُ حَتَّى

ظَنَنْتُ صَهِيلَهُ قِيْلًا وَقَالَ،

وَلَوْ لَا غَيْرُهُ مِنْ * أَعْجَجِي لَبَات

يَرِي الْغَزَالَةَ وَالْغَزَالَ،

يُحَسُّ إِنْ الْخَيَالَ دَنَا إِلَيْنَا

فَيَمْنَعُ مِنْ تَعَهُدِنَا الْخَيَالَ،

سَرِي بَرَقَ الْمَعَرَّةُ بَعْدَ وَهْنٍ

قَبَاتٍ بِرَامَةٍ يَصِفُ الْكَلَالَ،

شَجَا رُكْبًا وَأَقْرَاسًا وَابْدَالَ

وَمِرَادًا فَكَانَ أَنْ يَشْجُو الرِّحَالَ،²¹

بِهَا كَانَتْ جِيَانُهُمْ مِهَارًا

وَهُمْ مُرَدًّا وَبُرْلَهُمْ فَصَالَ،

ومن

* *ab* ^{أَعْجَجِي}
nomen equi,
virtute suā
quōdam ce-
leberrimi.

²¹ *potius à S.:*
مريد au-
dax, quā ab
امرئ im-
berbis.

Prodiditque imaginem ejus noctu obeuntem
 equus cursu præstans, (*etiam visu & auditu:*)
 atque prohibuit nos visere *eam* & adire.

Excitavit hinnitu comitum turbam, ita ut
 putarim hinnitum esse * verba & dicta.

* vel dicere
 & dici, i. e.
 sermonem.

Et si non obfuisse æmulatio, ne hinnitu & subtili
perceptione vinceretur ab Awazjô; sanè po-
 tuisset equus, vel comitatus, eâ nocte

videre ²² Solem, dorcadisque pullum.

²² Solem no-
 ctu contueri,
 plus quàm
 mirū. Est &
 hic notanda
 paronomasia:
 cujus utrâq;
 re pulchram
 virginē desi-
 gnare solent.

Sentiebat equus, quando spectrum ad nos ac-
 cederet,

& impediēbat ne desiderato potiremur
 spectro.

Noctu processit fulgur Mearræ post elapsam
 mediam noctis partem;

& pernoctando substitit in ²³ Rama, com-
 monstrans hebetudinem (*seu lassitudinem.*)

²³ No. man-
 sionis in Ara-
 bia Petraa;
 qua 12 diebus
 itinere à Ba-
 srâ distat.
 Meccam ver-
 sus.

Commovit comites, & equos, camelosque,
 & juvenes; parumque aberat, quin etiam
 commoveret fellas ac strata.

In eâ enim, Mearrâ, equi eorum fuerant equulei,
 ipsimet juvenes verò imberbes, & adulti ca-
 meli eorum fuerant pulli.

Qui

²² A frustra-
tione noctis,
de qua su-
pra, occasio-
ne capiat di-
cendi de for-
tuna, mori-
busque ho-
minum, ac
denuo Prin-
cipem lau-
dandi.

²³ vel اليد
manum.

²⁴ frigida
valde: nam
hoc & sequens
aquam fri-
gidam no-
tat.

وَمَنْ صَحِبَ ²² اللَّيَالِي عِلْمَتُهُ خِدَاعُ
أَلْفٍ وَأَلْفٍ وَالْقِيلَ أَلْفٌ حَالًا ،
وَعَبَّرَتْ أَلْحُطُوبُ عَلَيْهِ حَتَّى
ذُرِّيَّة ²³ أَلَيْدٍ يُحْمِلُنَ الْجِبَالَ ،
فَلَيْتَ شَبَابَ قَوْمٍ كَانَ شَيْبًا
وَلَيْتَ صِبَاهُمْ كَانَ أَكْثَهَالًا ،
صَحَبْنَا بِالْبَدِيَّةِ فِي شَتَاءٍ
وَمَحَلٍ شَرٍّ مِنْ صَحْبِ الرِّجَالَا ،
إِنَّا سَقَيْتُ ضَيُوفَ النَّاسِ مُحْضًا
سَقَوْا أَضْيَافَهُمْ ²⁴ شَيْبًا زَلَالًا ،
وَلَكِنْ بِالْعَوَاصِمِ مِنْ عَدِي
أَمِيرٌ لَا يُكَلِّفُنَا أَلْسُسَ وَالًا ،
إِنَّا خَفِغَتْ لِبَغْرِهَا أَلْبُورِيَا
تَوَقَّتْ مِنْ أَسِنَّةِ أَغْبِيَالَا ،
وَلَوْ شِئْسَ الصَّحْيِ قَدَرْتُ لِعَانَتِ
مُشْرِقَةُ إِنَّا رَأَتْ أَلْزَوَالَا ،

فقل

Qui autem societate experitur noctes, (*i. e.*
temporum casus,) hunc docuerint *illa* fucum
amicitiæ, & sermonem * mendacem;
Mutarintque res (fortunas) illi, adeò ut
videre eum faciant similem, cui ferendos
imponant montes.

* *proprie im-*
possibilem,
absurdum.

Utinam verò juvenus hominum sit canities,
& utinam adolescentia eorum virilis ætas.

Versati sumus ²⁴ in Bediâ, tempore hyemis
sterilisque anni, cum pessimis eorum, qui
versati sint cum viris.

²⁴ *No. loci seu*
aqua, bidui
itinere ab
Halepo dis-
sita, qua itur
Salamiam.

Quando propinatum bibunt hospites homi-
num (*i. e.* aliorum) lac merum,
propinant *illi* hospitibus suis frigidâ aquâ.

At verò in ²⁵ Awâsim, ex Aditis (*Arabum tribu*)
Princeps est, qui non cogit nos finitve ro-
gare: *verùm ultrò largitur, ac suâ sponte confert*
beneficia.

²⁵ *Si. مولى*
munimentū:
Awâsim au-
tem est Syria
extrema re-
gio, cujus An-
tiochia me-
tropolis est.
Aliis verò
ipsa Mearra,
qua munita
montibus, ita
dicitur.

Cùm vergunt ad occasum suum Pleiades,
metuunt ab hastis ejus de improvviso opprimi.
Et si Sol illustris diei posset, utique rediret
ad ortū, quando viderit declinandum esse
ad occasum. *Regionem illam, quæ ad occasum sita, adire &*
in eam tentare quid verentur alii Principes & Reges.

H h

Equi.

وَقَدْ لَمَجِبِلْهَا فَوْقَ الْأَعَادِي
 إِذَا مَا لَمْ يُجِدْ قُرْسٌ مُجَالًا ،
 لَقَدْ جَسَمَتْ طَرَفُكَ مُثْقَلَاتِ
 فَجَسَسَهُنَّ أَرْبَعَةٌ عِجَالًا ،
 أَذَانُ الْجَرِيِّ مِنْهُ زَبْرَجْدِيَا
 وَمَا حَقَّ الْكُفْرُ أَنْ يُذَالَ ،
 وَقَدْ يُلْفِي زَبْرَجْدُهُ عَقِيْقًا
 إِذَا شَهِدَ الْأَمِيرُ بِهِ الْفِعَالًا ،
 أَخَفَّ مِنْ أَلُوجِيَّةِ يَدَا وَرَجَلَا
 وَأَكْرَمَ فِي الْجِيَانِ أَبَا وَخَالًا ،
 وَكُلُّ دَوَابَّةٍ فِي رَأْسِ خَوْدِ
 تَمَنِّي أَنْ يَكُونَ لَهُ شِكَاَلَا ،
 يَوْمَ الْقَبْرِ لَوْ أَمْسَى حَدِيدًا
 إِذَا حَذَى الْحَدِيدُ لَهُ نِعَالًا ،
 إِذَا مَا الْغَيْمُ لَمْ يُمْطَرْ بِسَلَا
 فَإِنَّ لَهُ عَلَيَّ يَدَكَ أَتْكَالَا ،

Equidem dicito ei, qui equos illos suos convertit supra hostes, (*nempe ipsa hostium corpora,*)
cùm non invenit (*ob loci angustiam*) equus
ullus ubi se convertat:

Utique imponis ²⁶ nobili equo tuo res graves
& arduas, ut penetret obteratque hostes;
at ipse equus imponit perficiendas eas quatuor
celeribus (*i.e. pedibus suis.*)

²⁶ Nom. prop.
equi præstan-
tissimi, qui
Arabum Be-
ni Tarif fuit.

Vilem reddit ejus cursus ²⁷ topazinam ungu-
lam,

²⁷ i. e. attri-
vit cursus
ungulæ: quæ
subviridico-
lore imita-
tur topazii;
nempe vete-
rem, quam
nunc vulgò
chrysolithum
vocat.

licet haud æquū sit rem pretiosam vile fieri.
At sæpe comperit topazium suā fieri sardam,
cùm conferit Princeps eo *vetus* pugnam,
& ungulas tingit cruore hostium.

²⁸ Nom. E-
qui olim ce-
leberrimi.

Levior quàm ²⁸ Wazjîhus anteriore pede &
posteriore,
& nobilissimus inter veloces equos patre
& ²⁹ matre.

²⁹ propriè a-
vunculo: i. e.
paternâ &
maternâ stir-
pe.

Et cincinnus omnis in capite formosæ
exoptat, ut possit illi esse vinculum pedis.

Amat aurum fieri ferrum,
cùm aptatur ferrum ipsi in soleas.

Si quando nubes non compluerit regionem,
utiq; illi in manu (*i.e. liberalitate*) tuâ fiducia.

وَلَوْ أَنَّ الرِّيحَ تَهَبُّ غَرْبًا

وَقُلْتُ لَهَا * هَلْ لَأَهْبَتِ شِمَالًا ، هَلَا ^{pro}

وَأُقْسِمُ لَوْ غَضِبْتَ عَلَيَّ فَبِمِرِّ

لَأَزْمَعَ عَنْ مُحَلَّتِهِ أَرْحَالَ ،

فَإِنْ عَشِقْتَ صَوَارِمَكَ آلْهُوَإِي

فَمَا عَدَمْتُ مِنْ تَهْوِي أَتِّصَالَ ،

وَلَوْ لَا مَا بِسَيْفِكَ مِنْ * نُحُولٍ

لَقُلْنَا أَظْهَرَ الْكَمْدِ أَتَحَالَا ،

سَلِيلُ النَّارِ دَقَّ وَرَقَ حُجَّتِي

كَأَنَّ أَبَاهُ أَوْرَثَهُ السُّلَالَا ،

مُحَلِّي * الْبَرِّ تَحْسِبُهُ ذُرِّيَّ

نَجُومُ اللَّيْلِ وَأَتَعَلَّ آلْهُلَالَا ،

مَقِيمُ النَّصْلِ فِي طَرْفِي تَقِيضُ

يَكُونُ تَبَايُنٌ مِنْهُ أَشْتِكَالَا ،

* In hoc versu, atque in sequenti, animadvertenda quod est paronomasia.

* id est, غمد السيف Tabrizius.

Et si * venti spirent in occasum ,
dixerisque illis , Agite ; spiraverint in se-
ptentrionem.

Ac juro , si iratus fueris ³⁰ Tebiro ,
equidem statuerit è loco suo discedere .

Cum monte hoc comparare videtur validum quemque Ducem.

Quòd si amaverint enses tui cervices ,
utiq; non possint non cum iis quas ament
conjugi.

Et ni esset , quæ in ense tuo appareat ³¹ tenuitas , ³¹ prop. ma-
amorem illum arguens, cics.

equidem dixerimus: Manifestat hunc ³² pal- ³² pec. cum
lor vendicatâ sibi virtute. mœrore jun-
ctus ; qualis

Fœtus ignis , qui tenuis est & subtilis adeò , ut
videatur pater suus ipsum reliquisse hære-
dem tabis.

*esse solet a-
mantii. Pal-
lori comparat
ususcatum
nitorè ensis.*

Ornatus vaginam , quam putes palliatam
fideribus noctis , & calceatâ cornutâ lunâ.

*scil. quæ gemmis & auro obsita sit, supernè & infernè, juxta dictas
duas formas: quales illic regiorum ensium vaginæ spectari solent.*

Erecta facies cuspidis in illo ense (lamelle, lateris)
in conspectu meo contrarium quid ; duas in se
res contrarias habet :

cujus illa discrepantia existat similitudo :
ita ut contraria vix discerni possint.

تَبَيَّنَ فَوْقَهُ ضَخْخَاحُ مَاءٍ

وَتَبَصَّرُ فِيهِ لِلنَّارِ أَشْعَعُ عَالَا ،

غَرَارَاهُ لِسَانًا * مُشْرِفِي

يَقُولُ غَرَابِيبُ أَلْمَوْتِ أَرْجَالَا ،

إِنَّا بَصَرَ أَلْأَمِيرُ وَقَدْ نَضَاهُ

بِأَعْلَى الْجَوِّ ظَنِّ عَلَيْهِ آلَا ،

وَنَبَتَ فَوْقَهُ حُمُرُ أَلْمَنَائَا

وَلَكِنْ بَعْدَ مَا مُسِخَتْ بِمَالَا ،

يُذِيبُ أَلرُّعْبُ مِنْهُ كُلَّ عَضْبٍ

فَلَوْ لَا أَلْغَمْدُ يَمْسُكُهُ لَسَالَا ،

وَمَنْ يَكُنْ ذَا خَلِيلٍ غَيْرَ سَيْفٍ

يُصَادِقُ فِي مَوْتِهِ أَخْتِلَالَا ،

* وَذِي ظُمَاءٍ وَلَيْسَ بِهِ حَيَاةٌ

تَيَقَّنُ طَوْنَ حَامِلِهِ فَطَالَا ،

تَوَهَّمُ كُلَّ سَابِغَةٍ غَدِيدِرَا

فَرَدِّفَ يَشْرَبُ أَلْحَلْفَ أَلدِّخَالَا ،

ملات

Poss. irreg. ab
المشارف،
Eminentes
tractus, &
pagi, inter
Syriá & A-
rabiam Pe-
treã sití; ubi
insignes cu-
duntur en-
ses. Regionis
caput est Bo-
stra.

رُبَّ pro و*
vel supplen-
dum hoc.

Apparet super eo *ense* tenuis fluor aquæ,
& vides in eo ³³ ignis ardorem.

Duæ acies ejus *sunt* duæ linguæ Musjrefici
operis,

³³ *Geminam
ejusmodi a-
qua & ignis
speciem exhi-
bent expolita
ferri stric-
ta; de quibus
suprà.*

loquentis admiranda mortis ex tempore.
Quâdo respicit Princeps illo primùm educto
ad summum aëris; putat in eo *existere*

³⁴ speciem splendentis aquæ.

³⁴ *Vide Lex.
in اول.*

Repuntque super illo rubræ mortes;
sed postquam transformatę fuerint in for-
micas. *Lentum motum sanguinis notat in ensis facie verminante.*

Liquefacit terror ejus quemcunq; *ensem aliũ;*
ut si eum non contineat vagina, difflexerit.

Qui verò amicum habet alium à gladio,
verè deprehendet in amicitia ipsius hiatũ,
(defectum.) *Armis munitũ esse principem oportet.*

Quandoque sitiens *hasta*, in qua non est vita,
agnoscit longitudinem (*i.e. excellentiam*) ge-
statoris sui, ipsa existens longa. *Ad haste
laudem & longitudo facit.*

Persuasum habet (*illa hasta*) quamlibet profu-
sam (loricam) esse lacum,

quem obeat *avis instar*, ut potet annulos in-
vicem insertos; *ex quibus contexta est lorica.*

Imple-

مَلَأْتُ بِهٖ صُدُورًا مِنْ أُنَاسٍ
 فَلَا قَتَّ عَنْ ضَغَائِنِهَا أَشْتَعَالًا ،
 وَإِنَّكَ لَوْ تَعَلَّغْتَ آلَ رَزَايَا
 بِعَلِّكَ مَا قَطَعْتَ الْقِبَالَا ،
 لِيُهْنِكَ فِي أَلْمَكَايِمِ وَالْمَعَالِي
 كَمَا لَمْ أَعْلَمْ أَلْقَمَرُ الْكُمَالَا ،
 حَفِظْتُ الْمُسْلِمِينَ وَقَدْ تَوَالَتْ
 سَحَابِي تَحْمِلُ النَّوْبَ الْتَعَالَا ،
 وَصُنْتُ عِيَالَهُمْ إِنْ كَلَّ عَمَلِي
 تَعُدُّ سَوَانَ نَاطِرِهَا عِيَالَا ،
 بِوَقْتٍ لَا يُطِيفُ اللَّيْلُ فِيهِ
 مُسَاوَرَةً وَلَا الذَّيْبُ أَخْتِيَالَا ،
 وَمَنْ يَغْرَابَ شِمَّتِهَا اللَّيَالِي
 تُجَبِّكَ إِلَيَّ إِرَانُكَ أَمْتِيَالَا ،
 فَأَنْتَ أَجَلٌ مِنْ عَيْنٍ تَهْنَأُ
 بِعَوْنَتِهِ فَهَنْيْتُ أَلْجَلَالَا ،

Implevisti eâ *hastâ* pectora hominum,
ut invenerint ab odiis suis *aliâ* occupatio-
nem.

Tu utique *talis*, si adhærerent ærumnæ & mala
soleæ tuæ, non possent rumpere illi (*vel il-*
lius) corrigiam.

Faveat tibi in generosis celsisque factis
perfectio illa, quæ docet Lunâ perfici, & *totâ*
lumine impleri; id est, perfectio & potentia Divina.

Servasti Fideles, cû aliæ post alias secutæ essent
nubes, quæ portarent infortunia gravia.

Et custodivisti domesticos eorum, (qui ad eos
pertinerent:) siquidem omnis oculus

reputat " nigrum pupillæ suæ ad se specta- 35 Princeps
existens oculi
instar, Fide-
les suam ve-
lut pupillam
servat. quo-
rum domesti-
ci tanquam
circulus pu-
pillam am-
biens.

re, (*vel suæ commissum curæ.*)

Tempore, quo non valeret leo
infilire, nec lupo huc illuc se movere.

Impera ut missam faciant naturam suam no-
ctes, (*adversæ & iniquæ fortunæ:*)

annuent voluntati tuæ gerendo morem.

Itaque tu illustrior quocunque festo,
cujus læti fruimur recursu: tu autem lætus
fruiere hâc gloriâ illustri.

HAut multis annis antè, quàm nasceretur Abu'lola, cujus jam carmē absolvimus, è vivis excesserat etiam clarior poëta, Mutenabbis, subornatâ nece à rege Adado'd-daula. Est is, de quo Hist. Sar. p. 220 223 & 224 meminit,

ابو الطيب احمد بن الحسين بن الحسن الجعفي الكندي المتنبى
Abu'tthaib, Ahmed, f. Hoseini, f. Háseni, Zjofita tribu, Kindæus patriâ, (*Kinda vicus est in ditione Cusæ*), cognomine Mutenabbis, quod propheticum sibi genium vendicaret. Poëmata ejus doctis scholiis illustravit alter ille, Abu'lola. Vt expleam, quod hîc aliàs vacaturum video, chartæ spatium, primos ex Poëtæ illius opere versus apponam, quos adolescentulus composuisse scribitur, ut summum suum Præceptorî testaretur amorem.

أَبْنَى الْهَوَى أَسْغَا يَوْمَ النَّوَى بَدْنَى

وَقَرَّبَ الْهَجْرَ بَيْنَ الْجَفْنِ وَالْوَسْنِ ،

Trivit amor præ dolore die discessûs corpus meum,

Et distinxit absentia inter palpebram & somnum.

رُوحٌ تَرَدَّدَ فِي مِثْلِ الْخِلَالِ إِذَا

أَطَارَتْ عَنْهُ الرِّيحُ الثَّوْبَ لَمْ * يَبْنَ * * pro يَبْنَ

Spiritus movetur in eo quod simile tenui culmo; quando discusserit ab eo ventus vestem, non apparuerit.

كَفَى بِجِسْمِي نُحُولًا أَتَنَّى رَجُلٌ

لَوْ لَا مُخَاطَبَتِي إِيَّاكَ لَمْ * قَرَّبَ * * pro قَرَّبَ

Sufficit in corpore meo ad maciem, quod ego homo sum, quem nisi alloquentem te cernere nequeas.

Conti-

¹ ut somnum oculis non viderim.

² Est denticulatum, &

planta è cuius umbella

decerni illa

solent, nempe Vishnaga

Matthioli.

Alii legunt

الخيل

spectro.

Continuæ orationis exercitiis jam præmissis, pro Coronide accedat etiam aliquid ex Christianorum scriptis depromptum. Et quidem ex iis, quæ styli ab Hariræo usurpati formam imitentur. Tales sunt Homiliæ, Paræneses, & Liturgiæ quædam, in Academiæ nostræ bibliotheca extantes, autore Patriarchâ Antiocheno, Eliâ III: qui circa annum Christi 1180, quo tempore bellum sacrum in Palæstina gerebant Franci, se vixisse non uno loco testatum fecit. In Codice illo hæc prima occurrit in Natalem Domini brevis homilia, sive allocutio ad Christianos: quam etiam unâ cū aliis illis progymnasmatibus olim interpretatus fui. Non tamen pro genuino aded Arabicæ linguæ factu censenda est, quàm si à mero & vero Arabe continnatam constaret. Nam licet Arabicam pro vernacula habuerit idem Patriarcha, tum & culturæ ejusdem curam operamque dedêrit; utriusque tamen speciminis factâ comparatione discrimen faciliè apparebit: scilicet accuratam minùs hîc esse dictionem; quandoque etiam Syris aut Mesopotamiis, nec non Christianis peculiarem. Sed quia eam quoque nosse interfit, utique hoc Progymnasma æquè ac cætera promovendo Linguae studio usuique conduxerit. Præterea, cū in aliis istis sit spectanda oratio ferè sola, hoc insuper res ipsa atque argumentum commendant. quamvis & hîc subinde plusculum sit coloris: prout populi tum & seculi mos erat. Attamen eo etiam, velut tragemate quodam, corrigi poterit aut discuti, si quæ forte à paganis illis ferculis nausea rosiove stomachum affecerit teneriorem. Quare id omne boni consule, benigne Lector, & propensè in commoda tua voluntati fave.

¹ à Chald.
expositio.
Syr. ܡܪܕܝܬܐ
Domini. etiam
defuncti tri-
buitur, ut fe-
rè nomē Di-
vius.

تَرْجَامُ عَيْدِ الْمِيلَانِ الْمُبَارِكِ

² Vox Chald.
Syr. ܡܪܕܝܬܐ
Domini. etiam
defuncti tri-
buitur, ut fe-
rè nomē Di-
vius.

لِلآبِ الْقَدِيسِ الْجَائِلِيفِ الْفَطْرِ دِرِكِ² مَارِ أَلْبَا

³ Si. ܡܪܝܬܐ
res vitupe-
rio digna,
aut obno-
xia.

الْتَالِي الْمَعْرُوفِ بَابِنِ الْاَحْدِيثِي³

⁴ Sing. ܡܪܝܬܐ
res vitupe-
rio digna,
aut obno-
xia.

الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي ذَفَرَتْ ذَاتُهُ بَوَصْفِ الْاَحْدِيَّةِ فَلَا

يُقَاسُ بِالْاَحَادِ وَتَمَيَّزَ بِتَثْلِيثِ صِفَاتِهِ عَنِ الْمَرَاتِبِ

الْعَدِيَّةِ فَلَا يُمَازِلُ خَصَائِصَ الْاَعْدَانِ ، وَعَلَى بَعِزِّ

الْعُظْمَى وَالْاَقْتِدَارِ عَنِ الْاَشْبَاهِ وَالنُّظَرَاءِ وَالْاَعْدَانِ ،

وَنَعَسَ بِسُلْطَانِ الرَّؤُوبِيَّةِ وَالْاِعْتِلَاءِ عَنْ⁴ نَمَائِمِ اَوْصَافِ

الْعِبَانِ ، الَّذِي اَفْرَغَ بَدَائِعِ صُورِ الْخَلَايِفِ الْكُونِيَّةِ

فِي قَوَالِيهِ⁵ اَلْمَوَانِ⁴ وَاَخْرَجَهَا اِلَى نُوْرِ كِمَالِ الْعَقْلِ

مِنْ ظُلْمَةِ دُعَايِصِ الْقُوَّةِ وَالْاِسْتِعْدَانِ ، وَاَرْشَدَنَا مِنْ

فِتْنَةِ ظُلَامِ الْاَضَالِيلِ بِنُوْرِ الْاِهْتِدَادِ اِلَى اَنْهَجِ⁵ الْجَوَانِ وَقَصَمَ

عَنْ اَعْنَاقِنَا اَرْبَاقَ الْخَطَايَا يَوْمَ اِشْرَاقِ مَسِيحِهِ مِنْ اَلْمَطْلَعِ

الْبَتُولِي

Exegetis sive homilia in

festum Natalis Benedicti,

(Dominici sive Salutiferi.)

Autore Patre Sancto, Catholico, Patriarcha,

D. Elia Tertio, vulgò dicto Ibn Hadîti.

L A V S D E O, cujus singulariter secreta est essentia attributo Unitatis, ut comparari nequeat cum iis quæ Unitate constant; & qui distinctus est Trinitate personarum suarum ab ordinibus numericis, ut nil simile habeat proprietatibus numerorum. Qui eminet incomparabili gloriâ majestatis & potentiae supra similes, ¹ quocunque modo dici possint. Sanctificatus imperio dominii absoluti & celsitudinis, procul ab imperfectis laudibus cultorum (*id est* hominum.) Qui infudit mirabiles, quæ nunquam fuerant, creaturarum ² generalium formas modulis materialium, eduxitque eas in lucem perfectionis auctus è tenebris defectuum potentiae & dispositionis. Et direxit nos è deserto caliginis errorum lumine recti ductus in apertissimam viam. Et rupta detraxit de collis nostris vincula peccatorum, cum effulsit Christus ejus è sinu (*proprie ortu*)

¹ *Tria nomina idem notant, nempe similes.*

² *vel sensibilibus. Veramque enim significationem vocis tribuit Lib. Tarifas.*

اَلْبَتُّوْلِي بِالْمِيْلَانِ ، نَحْمَدُ حَمْدًا يَبْرَأُ مِنَ الْمَعَاصِيِ
 وَالتَّزْيِيفِ فِي حَقِّ حَقِّقَةِ النَّعْمَانِ وَتَشْكُرُ سَوَابِغَ أَنْعَمِهِ ⁶ حَقِّقَةُ
 الْجَسِيمَةِ شُكْرًا تَتَرَجَّحُ لِرُودِفِ بَنَةِ سَوَامِخِ الْأَوْطَانِ ، حَانَقِ ⁷
 أَبْهَآ الْمُؤْمِنُونَ إِنْ يَوْمَكُمْ هَذَا أَشْرَفُ الْأَيَّامِ وَالْأَطْفِ
 الْمَوَاقِيْتِ الْمَعْظَمَةِ وَبِكُرِّ الْأَعْيَانِ الْكَرَامِ ، يَوْمَ الْفَرَجِ
 الْأَعْظَمِ وَالسُّرُورِ الْكَامِلِ يَوْمَ الْأَسْعِدِ بَشَارِ الْأَكْرَمِ وَالْحُبُورِ
 الشَّامِلِ ، يَوْمَ الْهِنَاءِ الْأَوْفَرِ وَالْجَذَلِ الْجَدِيدِ يَوْمَ الْعِيدِ
 الْأَكْبَرِ وَمِيْلَانِ الْمَجْدِ الْوَحِيدِ ، يَوْمَ آتِبْهَاجِ الْقُلُوبِ
 وَالْآنْ هَا يَوْمَ إِنْ أَلَا الذُّخْبِ بِالْغَفْرَانِ ، يَوْمَ أَنْذَرْتَ بِهِ
 الْبَشَائِرِ النَّبُوَّةِ يَوْمَ جَلَّ عَنْ النِّظَائِرِ وَالْأَشْبَاهِ الْمَثَلِيَّةِ ،
 يَوْمَ تَفَتَّحَتْ فِيهِ أَبْوَابُ السَّعَادَاتِ إِمَامَ الْبَشَرِ وَحُصِّلَتْ
 فِيهِ غَرَائِبُ الْإِفَادَاتِ بِمِيْلَانِ الْمَسِيحِ الْمُنْتَظَرِ ، هَذَا
 الْيَوْمُ الَّذِي أَفْتَرَّتْ فِيهِ نَوَاجِدُ الْحَقَائِقِ وَتَبَسَّمتْ تَغُورُ ⁸ نَاجِدُ
 الْجُودِ وَالْأَنْعَامِ فِي وُجُوهِ الْخَلَائِقِ ، هَذَا الْيَوْمُ الَّذِي فِيهِ
 كَتَبَتْ صُكُوكِ الْخَلَاصِ الْمَطْلُفِ وَأَسْفَرَ لَيْلُ الشُّكُوكِ
 عَنْ غُرَّةِ الصَّبَاحِ الْأَشْرَقِ ، هَذَا الْيَوْمُ الَّذِي قَالَفَ فِيهِ
 كَوَكَبِ

virgineo per nativitatem. Laudamus illum laude, quæ pura esse possit à vitiis & 3 adulterio sub oculis acutè cernentium 4 inspectorum. Et gratias illi agimus pro amplis beneficiis & ingentibus eâ gratiarum actione, quâ ceu splendore quodam diffusâ titubent excelsi montes. O Fideles, equidem dies hic vester (hodiernus) nobilissimus *est* dierum, gratissimus statutorum temporum venerabilium, & prima (*seu* primogenita) solennitatum sacrarum. dies lætitiæ summæ & hilaritatis perfectæ: dies Evangelii faustissimi, & gaudii quod ad omnes pertingit; dies prosperitatis affluentissimæ, & exultationis novæ. dies festi maximi ac nativitatis Filii illius unici: dies quo lætè sese efferunt præcordia & mentes. dies quo devicta sunt peccata condonatione: quo prædicata sunt euangelia prophetica. dies præcellens similibus 5 quibuscunque: dies quo apertæ sunt fores felicitatum coram genere humano, & provenerunt insolita bona per nativitatem expectati Messiae. Hic est dies ille, quo 6 revelata sunt arcana veritatum, atque blandè soluta Bonitatis & Beneficentiæ ora arriserunt creaturis. Hic est dies ille, in quo scripta sunt diplomata libertatis absolutæ, & illustrata fuit nox dubiorum à luce auro-ræ splendidissimæ. Hic dies est, quo emicuit
 stella

3 vel iminutione, prop. quâ acciditur moneta.

4 Sin ناقص, etiam qui nūmos probos à sequioribus secer-nit.

5 nam duo sequentia synonyma sunt, ac idem notant. Vid. not. nu. 1.

6 à strictis, ac nudantibus se, animalium dentibus petita metaphora: atque huc pertinent etiam sequentia.

9 **مَلَكُوتٍ** *est mundus invisibilis, proprius spiritibus, & animabus. Liber Tarifât, id est, Notionum.*
 10 **عَطْفٌ** *Si. etiam humerus.*
 11 **مَدِيَّةٌ** *S.*
 12 **صَالِحٌ** *S.*
 13 *Vide notas ad Versionem.*
 14 **سِغٌ** *Sing.*
 15 **هَضْبَةٌ** *Si.*

كُوكِبُ الْحَيَاةِ مِنْ أَقْرَبًا وَحَقَّقَ لَنَا فِي الْعَالَمِ الْمَلَكُوتِيِّ
 حِصَّةً فِي النُّورِ وَارِثًا ، هَذَا الْيَوْمَ الَّذِي أَشْرَقَتْ فِيهِ
 لِلْمُتَّقِينَ شَمْسُ الْبَرَارَةِ وَوَدَّتْ مِنْ أَلْفَلَكِ الْمَرِيَمِيِّ فِي آفَاقِ
 الْمَغَارَةِ ، هَذَا الْيَوْمَ الَّذِي أَهْتَرَتْ لِفَرْحَتِهِ 10 أَعْطَافُ
 الْجُجُونِ وَهَظَلَتْ عَلَى كُلِّ الْأَنَامِ سَحَابَةٌ أَلْغَمَاءُ وَأَلْطَافُ
 الْجُجُونِ وَأَنْشَقَّتْ 11 بِمَدْيِ الْحَقَائِقِ أَصْدَافُ الْوُجُودِ وَتَلَاَّتْ
 أَضْوَاءُ نُورِ الْحَيَاةِ فِي أَكْنَافِ قُرْبَةِ دَاوُدَ ، هَذَا الْيَوْمَ
 الَّذِي ظَهَرَ فِيهِ السَّيِّدُ الْمَسِيحُ مِنْ الْمَقْصُورَةِ الْبَتُولِيَّةِ
 مُجَلِّبًا بِالنَّاسُوتِ عَلَى نُورِ الْأَزَلِيَّةِ وَبَشَّرَتْ فِيهِ 12 بِصَوَالِحِ
 الرَّجَاءِ أَصْقَاعُ الْبَرِيَّةِ وَتَيَمَّنَ بِمَوْلَدِهِ الْجَسَدِيِّ أَبْنَاءُ الْعَجَبِلَةِ
 الْبَشَرِيَّةِ ، الْيَوْمَ قُورَتْ شَعَائِشُ إِشْعِيَا النَّبِيِّ الْمُمَجَّدِ فِي
 الْأَنْبِيَاءِ 13 أَنْ الْبَتُولُ الطَّرْمِي تَحْبَلُ وَتَلِدُ ، الْيَوْمَ أَنْقَضَ
 الْكُوكِبُ الصُّبْحِيُّ مِنْ فَلَكَ الْإِلِ يَعْقُوبَ وَقَضَّ بِنُورِهِ أَعْسَاقُ
 الضَّلَالِ مِنْ آفَاقِ الْقُلُوبِ ، الْيَوْمَ ذُصِّلَ خِضَابُ
 الْأَضَالِيلِ أَصْحَرَتْ 14 هَضَابُ الْأَبَاطِيلِ تَنَازَرَتْ أَوْرَاقُ
 الرن ایل

stella vitæ ex 7 Ephrata, afferuitque nobis
in Mundo spirituali portionem lucis in hære-
ditatem. Quo die effulsit Deum timentibus
Sol iustitiæ, prodiitque è 8 sinu Mariæ in
tractibus Speluncæ. Hic dies est, cujus
gaudio concussa sunt latera Universi, & in
omnes mortales stillarunt nubes felicitatis
& charismata liberalitatis: & fissis acie
ipfarum veritatum conchæ promissionum,
resplenduit lux multiplex, quam habet mar-
garita Vitæ, in finibus verbis David. Dies
est, in quo apparuit Dominus Messias ex
adyto virgineo, indutus humanam natu-
ram supra lucem 10 naturæ æternæ, & læ-
tum sanctæ spei nuntium acceperunt regio-
nes Mundi, atque beati evasere per nativita-
tem corpoream filii progeniei humanæ. Ho-
diè quieverunt ejus clamores Esaia, laudati
inter Prophetas, 11 quodd virgo concipiet,
ac pariet. Hodie descendit stella matu-
rina ex orbe familiæ Iacob, & dispulit
luce suâ tenebras incitiæ à regionibus cor-
dium. Hodie decessit inductus errorum
color. Atque in planum confidère montes
inanium rerum. Et defluentibus foliis vi-

7 i.e. Bethle-
hem, Genes.
xxxv, 19, &
Micha v, 1.

8 propr. orbe,
cælo: ut in-
sistat meta-
phora; quò
etiam perti-
net nomen
quod sequi-
tur.

9 nempe loci
subterranei,
ubi natus est
Christus: què
eo nomine ap-
pellant.

10 id est

اللاهوت
Deitatis, qua
illâ secta fuit.
Vide Coloss.
11, 9.

11 Sequentia
verba Ara-
bicè in mar-
gine adscri-
pta erant: ubi
vox TORMA
perperam in-
serta; ut qua
in Esaia, vii,
14, deest: ne-
que Arabi-
bus usitata

Kk

tiorum

est aut cognita, quòd sciam. Attamen pro Thematìs ratione significare posset,
butyri & mellis abundans. Atque ita arrepta videtur ex versu Esaia proximè
sequenti; & hic apposita temerè & insulsè ab ejusdem commatis librario. Vel per
eandem vocem TORMA, ab Ebr. תורמא deductam, intelligi possit nondum tacta,
intacta virgo.

الرَّادِ اِبِلْ بَدْءَ الْاِیْرَافِ فِي اَعْصَانِ الْفَضَائِلِ ، اَلْیَوْمَ تَبَلَّجَتْ

15 Sin. عرف
Prominen-
tia montis.
Nafus.
Gloss.

اَقْمَارُ الْكُفَافِ نَارَجَتْ بِعَرَفِ الْمِیْلَانِ الْمَسِیْحِ 15 اَعْرَافُ

اَلْخِلَافِ ، فَتَحَتْ الذَّخَائِرُ وَالْكُنُوزُ نَضِیْتُ سُتُورُ

اَلْاَسْرَارِ مِنْ وَجْهِ الْاَمْثَالِ وَالرُّمُوزِ ، اَلْیَوْمَ تَدَعَدُ كُنُ

16 اَعْرَانُ الصَّلَالِ تَبَرَّكَتِ اَلْاَنَّهُانِ بِمِیْلَانِ مُغِیْدِ الْكَمَالِ

تَنْقَسُ صَبَاحُ السَّعَادَةِ وَالْاِقْبَالِ ، تَسْرُبَلَتْ جِبَلُهُ اَنَامُ مِنْ

فَخْرِ الْوِلَانَةِ الْمَسِیْحِيَّةِ اَسْنِي حُلَّةٍ وَاَبْهَى سَرِبَالِ ، اَلْیَوْمَ

اَنْجَمَ سَحَابُ الْوَعَايَا اَنْجَمَ 17 صَبَابُ الْخَطَايَا ، فَتَحَتْ

خَزَائِنُ الْمَوَاهِبِ مُنَحَّتْ صَوَائِنُ اَلْاَنَّهُانِ خَارِ لِكُلِّ آتٍ وَنَاهِی ،

اَلْیَوْمَ سَقَطَتْ 18 اَجْنَةُ الطُّغْيَانِ لِبِسَتْ جَنَّةُ الْغُفْرَانِ ، ظَهَرَتْ

سَنَةِ الْاِیْمَانِ قَهَقَرَتْ الْاَلَكَةُ عَنِ الْقُلُوبِ وَالْاَنَّهُانِ ، اَلْیَوْمَ

اَصْبَحَتْ الْقُلُوبُ مِنْ اَلْاَنَّهُانِ مُخْمُومَةٌ وَاَعْصَانُ الذُّنُوبِ

عَنِ اَلْاَنَّهُانِ 19 مُجْبُومَةٌ وَالْاُمَّةُ الْیَهُودِيَّةُ عِنْدَ الْاَنَامِ

مَذْخُورَةٌ مَذْمُومَةٌ وَبَاخْجَارُ الْهَجَاءِ * وَالْمَذَامُ مَحْضُومَةٌ

مَرْجُومَةٌ ، فَمِنْبَغِي لَنَا مَعَاشِرُ الْمُؤْمِنِينَ اَنْ نَحْتَلِيَ مُحَاسِنَ

اَلْاَعْيَانِ بِابْصَارِ الْبَصَائِرِ وَنَسْتَشْفِ بِعَيْنِ الْاَعْتِبَارِ هَذِهِ

النعم

16 pro
عرانین

17 S. ضبابه

18 S. جنین

Illius cum se-
quenti جنة

hic Parono-
masia est.

19 id est
مقطوعه

Gloss.
من ذمة

* Si. ذمة

tiorum coeperunt frondere rami virtutum. Hoc die effulsere plena lumina ¹² veritatum; & recreatæ sunt suavi odore natalis Messia ¹³ nares populorum. Apertæ sunt reconditæ opes & thesauri. Detracta sunt arcanorum velamenta à faciebus typorum atque ænigmatum. Hodie ¹⁴ complanati sunt scopuli erroris, ac felicitate erectæ mentes per natalem qui perfectionem confert: diffusa est beatitudinis & prosperitatis auro-
ra. Induta fuit progenies Adami ex gloria nativitatis Messia pretiosissimam ¹⁵ stolam atque nitidissimam ¹⁶ tunicam. Hodie perennem pluviam fudit nubes donis fecunda; in serenitatem desierunt nebulae peccatorum. Reclusa sunt horrea muneribus plena; & gratis distributi reconditi thesauri venienti cuique atque abeunti. Hodie * abortivi excidere foetus iniquitatis, & indutus est * clypeus gratiæ condonantis. Clarè apparuit lex & regula Fidei: recessere tegumenta à cordibus mentibusque. Die hoc reddita sunt præcordia à sordibus ¹⁷ nitida, & peccatorum rami ab animis fuere resecti: & populus Iudaicus apud homines evasit reprobatione dignus & despectus, lapidibusque opprobrii & multi vituperii petitus ac percussus. Itaque decet nos, o Societas Fidelium, contemplari beneficia Festorum oculis intellectualibus, atque perspicere seriæ attentionis intuitu bona

¹² vel ipsarum rerum, quæ promissæ fuerant.

¹³ Ita hic apposita Glossa exponunt.

Sed & pro

اعراف legi-

tur اسراع

aures; & ita pro odore

reddi poterit cognitione.

¹⁴ vel depressus est

omnis fastus erroris.

¹⁵ & ¹⁶, vel

exteriorem vestem, & interiorem ve-

stem:

* Nota & in duobus hisce

Paronomasiis.

¹⁷ prop. versa, verrendo

mundata.

النَّعَمُ الْغَزَايِرُ، فَإِنَّا نَرِي حَمَلًا تَنْزَعُ عَنْ مُسَاقَطِ النَّطْفِ
الزَّرْعِيَّةِ مِيلَانًا لَمْ تَنْقُصْ بِهِ الْخِتُومَ الطَّبِيعِيَّةَ، أَمَّا شَاخُ
مَعَهَا أَسْمُ الْبَتُولِيَّةِ خُطْبًا يَفْصَحُ بِالنِّثَاءِ عَلَى الْقُدْرَةِ
الْعَلِيَّةِ، مَعْلَقًا أَزْرِي بِرُوقَةِ عَلِي السُّدَنِ النُّورِيَّةِ مُغَارَةً
أُرْبَتْ شَرْفًا عَلَى الْأَوَادِنِ السَّرِيَّةِ رِعَاةً شَبَّوْا مِنْ شَطَايَا
الْعَصِي نَارًا مُضِيَّةً مَجُوسًا تَقَرَّبَ الْقَرَابِيدُ وَتَدْنِي الْهَدِيَّةُ
مَلَائِكَةً تَنَادِي بِالسَّلَامِ وَالرَّجَاءِ فِي أَرْجَاءِ الْبَرِيَّةِ كَوَكْبًا
يَهْدِي مَوَكْبًا مِنْ أَقْيَالِ الْمُجُوسِ إِلَى وَصِيدِ الْمَغَارَةِ
الْبَيْتِ لَحْمِيَّةً قُمَطًا تَشْرِفُ بِهَا الْأَعْلَامُ وَالْبَنُونَ الْمَلَائِكَةُ
طِفْلًا تَرْتَجُ لِهَيْبَتِهِ أَقْطَابُ الْكَرَاتِ الْفَلَائِكِيَّةِ، فَهَلُمُّوا
الآنَ يَا أَصْفِيَاءَ الْمَسِيحِ تَنْثُرُ مِنْ صَدَفِ الْأَقْوَامِ

لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، ذَكَرْتُ مِنَ اللَّهِ عَجَبٍ لِهَذِهِ الرَّأْفَةِ وَنَقَفُ

أَمَامَ اللَّهِ بِالرَّعْدَةِ وَالْخَافَةِ، دَتَوَاهِبُ الصَّغَايِنِ وَخَسَائِسُ

الْأَحْقَادِ وَكَحَلِي¹⁹ أَجْيَانُ²⁰ الْعَقَايِدِ بِنَغَايِسِ²¹ عُقُودِ

الْإِعْتِقَادِ، نَفْسُ مَنْ دَسَاتِيرِ الْقُلُوبِ أَسَاطِيرُ السُّلُوكِ

نُخْرُ لَهُ سَجْدًا بِقَرَابِيدِ الْأَعْمَالِ مَعَ الْمُلُوكِ، نُخْلَصُ

النِّيَّاتِ

جيد¹⁹ Sin.

Collum.

عقود²⁰ عقيدة²⁰ S.

Confessio.

عقد²¹ Sing.

hæc conferta. Utique nos videmus conce-
ptum, eximium purumque ab iis, quæ ad illa-
psum pertinent genituræ cujuscunque sperma-
ticæ: nativitatem, quâ non divulsa sunt naturalia
gilla: matrem cum quâ consenuit nomen vir-
ginitatis; sponsum, qui clarâ laude celebrat
potentiam excelsam. Præsepe *spectamus*, ex-
cellens pulchritudine suâ præ soliis splendidis-
simis: cryptam, quæ aucta sit eminentiâ super
porticus regias: pastores, accendentes ex assu-
lis fragmentisve lignorum ignem lucentem.
Magos *cernimus*, offerentes sacrificia, & appor-
tantes munus: angelos, præconium facientes
pacis & spei per tractus Universi: stellam, du-
centem agmen ex principibus Magorum ad
cryptæ Bethlehemiticæ limen: tænias, qui-
bus nobilitata sunt signa & vexilla regum:
infantem, præ cujus majestate contremi-
scunt vertexes sphærarum cœlestium. Quare
agite nunc, ô Electi Messæ, spargamus ex
¹⁸ ore, velut concha, margaritas sacræ laudis;
¹⁸ ad verbum
concha oriū.
frequentes simus in glorificandâ hâc cle-
mentiâ, consistentes coram Deo cum tremore
ac timore. Condonemus invicem simul-
tates turpiaque odia: & exornemus Con-
fessiones Fide, * uti ornari colla pretiosis so-
lent monilibus. Abluamus de libris (tabu-
lisve) cordium lineas offensionum; & proci-
damus illi adorantes, oblatiis sacrificiis operum
libus Fidei.
una cum Regibus. Puras & integras servemus

الْتِبَاتِ وَالسَّرَابِ وَنَعِدُّ لَنَا فِي ظُلْلِ النَّوْرِ أَخِيرَ الدَّخَائِرِ ،
تَتَطَهَّرُ مِنْ أَوْضَارِ الْجَسُومِ وَخَطَايَا النَّفُوسِ وَتَقْدِمُ لَدَى
الطَّاعَةِ الْقَلْبِيَّةِ مَعَ هَدَايَا الْمَجُوسِ ، نُظْرَبُ بِمَوْلَدِهِ مَعَ
رِعَاةِ الْأَغْنَامِ وَنُسْرُ بِالْفَرْحَةِ الَّتِي عَمَّتِ الْيَوْمَ كُلَّ الْأَنَامِ ،

* ماثرة Sin.
مكرمة q.

22 Est pro
الرزين
proprie re
gravi, &
magnimo-
menti.

23 Sing.
مدرجة

24 مريحة 348.

* مريحة 348.

نُسْتَسْرِى هَذِهِ الْمَغَاخِرَ وَالْمَنَاقِبَ وَنُسْتَشْفُ * مَآثِرَ الْعِيدِ
السَّعِيدِ بِالْأَرَاءِ التَّوَاقِبِ ، نَقِفُ فِي هَذَا ²² الرَّازِبِ
الشَّرِيفِ وَقُوفِ الْمَلَائِكَةِ الْأَطْهَارِ وَتَتَأَمَّلُ الْأَسْرَارَ الْإِلَهِيَّةَ
بِعُيُونِ الْعُقُولِ وَالْأَفْكَارِ ، وَنَضْرَعُ إِلَى الَّذِي هَدَانَا مِنْ
مَتَابِيهِ الْأَصَالِيدِ وَقَانَنَا إِلَى ²³ مَذَارِجِ الْهَدْيِ بِخَزَائِمِ
أَوْامِرِ الْإِنْجِيلِ ، أَنْ يُشْرِفَ جَوَارِحُنَا بِطَاعَتِهِ وَيُضَاعِفَ
²⁴ مَرَاتِبَنَا بِرَأْفَتِهِ وَيُسَدِّلَ عَلَيَّ أَبْوَابِ خَوَاسِنَا سَتُورَ عِصْمَتِهِ
وَيَجْعَلَ هَذَا الْعِيدَ السَّعِيدَ مُبَارَكًا عَلَيَّ أُمَّتِهِ مَيِّمُونَ
التَّقَائِبِ عَلَيَّ شُعْبَةِ الْمُقَدَّسِ وَرِعِيَّتِهِ وَجَزَعِ الْأَلْفَةِ
وَالْمَحَبَّةِ فِي بَيْعَتِهِ وَنُحْمِهِ نَوَائِرِ الْفَتَنِ * التَّوَائِرِ فِي أَقْطَارِ نَاجِرَةِ *
الْأَرْضِ بِرَحْمَتِهِ وَيُعِينُ كُلَّ ضَلِيلٍ حَائِدٍ عَنْ جَدِّهِ
الْأَسْتَوَاءِ إِلَى زَمَرَتِهِ وَيُقْصِي كُلَّ مُرِيدٍ خُلَعَ رِبْقَةِ الطَّاعَةِ عَنْ
اظلال

intentiones atque conscientias, & paremus
nobis in umbris lucis optimos thesauros.
Mundemus nos ab inquinamentis corporum,
& peccatis animarum, atque exhibeamus illi
obedientiam animi cum muneribus Mago-
rum. Exulemus ob nativitatem ejus cum pa-
storibus ovium; & latemur gaudio, quod
comprehendit totum genus humanum. ¹⁹ Ex- 19 Verbum so-
nat, s. r. i.
IAN, i. e. emi-
nentem &
illustrem æ-
stimare & ef-
ferre. Vide
pag. 258, l. 5.
tollamus gloriosas hæc res & magnificas,
& penetrantibus perspiciamus mentibus in-
signia beneficia Festi Beati. Intenti simus
huic ²⁰ mysterio excelsa, ita uti intenti sunt 20 Verbum
quoque notas
Sublimem ef-
ferre & venera-
bilem.
Angeli puri; & attenti contemplemur ar-
cana divina oculis intellectuum & cogita-
tionum. Supplicemus ei, qui duxit nos
labyrinthis errorum, direxitque nos ad vias
tramitis recti habentis mandatorum Euangelii.
Nobilitet præcordia nostra obedientiâ sui,
duplicetque gaudia nostra suâ clementiâ; &
demissa obtendat portis sensuum nostrorum
vela præsidii sui; ac reddat hoc sacrum festum
salutare & faustum populo suo, successibus-
que felix sanctificato cœtui & gregi suo.
Serat concordiam, & amorem in Ecclesia
sua, & extinguat misericordiâ suâ ²¹ ignes 21 vel odia &
simultates, à
Sing. فائرة
Vide دور in
Lexico.
tumultuum, qui excitati sunt per tractus
Terræ. Et reducat errantem omnem, & ex-
orbitantem à semita æquabili ad cœtum su-
um; procul autem amoveat quemvis re-
bellem, qui exuerit vinculum obedientiæ,
ab um-

أَظْلَالٍ عَنَائِدِهِ وَتُجْعَلُ سَيِّدَنَا وَمَوْلَانَا قُلَانَا فِي أَكْنَافِ
 الْحَرَمِ الْحَرِيمِ الْأَمْنَعِ وَالْطَّافِ الظِّلِّ الْمَدِيدِ الْاَوْسَعِ ،
 وَأَعْرَافِ الْحِمِي الْعَزِيزِ الْأَشْرَسِ وَأَعْلَا ذِرْوَاتِ الْعِزِّ
 الشَّدِيدِ الْأَقْعَسِ ، وَيُسَبِّحُ ظِلُّهُ الظِّلِيلُ الْمُسْتَنْصِرِيَّ عَلَى
 شُعْبِ السَّيِّدِ الْمَسِيحِ النَّاصِرِيَّ لِيَحْمِيَ شَرِبَهُمْ مِنْ
 الْاَنَاءِ بِصَارِمِ عَدْلِهِ وَيَحْرُسَ شَرِبَهُمْ مِنْ الْاَقْدَاءِ بِوَافِرِ
 احْسَانِهِ ، وَعَزِيزِ فَضْلِهِ بِشَفَاعَةِ الْأَطْهَارِ مِنْ الشُّهَدَاءِ
 وَالْقَدِيسِينَ وَصَلَاةِ الْأَخْيَارِ مِنْ السُّعْدَاءِ وَالْمُتَزَهِّدِينَ ،
 آمِينَ ،

ab umbris gratiæ suæ. Atque ut collocet Dominum ac Principem nostrum ²² & *θεῶν* in se- ²² *Hinc apparet, ista à Patriarcha scripta & præscripta esse cum Formulas quasdam.*
 ptis adyti muniti & inaccessi, & multijugi gratiæ
 protectionis extensæ ac patentissimæ, atque
 bonis præsidii incomparabilis (divini) insu-
 perabilisque, & in supremo fastigio potentiæ
 validæ & immotæ. Utque * dimittat umbram * <sup>L. Arab. po-
 tius cum</sup> suam continuam, & ²³ propitiam, supra po-
 pulum Domini Christi Nazareni; ad gregem
 eorum à noxis tutandum gladio justitiæ
 suæ, & custodiendum unde bibunt fontem ²³ *proprie ex-
 pectat ad au-
 xiliū: pro eo
 etiam legitur*
 ab ²⁴ inquinamenti. Idque copiosâ benefi- <sup>الناسرى
 نى post, i. e.
 adjutricem.
 24 proprie fe-
 stucis; id est
 sordibus.</sup> centiâ suâ & singulari bonitate, interceden-
 tibus puris (justis) Martyribus & Sanctis, pre-
 cantibusque beatorum ac piorum optimis.
 Amen.

Interpretis ductum secuti hætenus Tyrones, & alieno præsidio nixi, eos nunc fecerint baud dubiè progressus, ut præberi sibi materiam exoptent, in qua suoapte Marte aliquid tentare possint, atque exercendo hîc vires & artem augere. Quare haud dissimilia iis, quæ cum versione præmissa fuerunt, sed quæ facilioris generis sint, quædam merè Arabica subtexam. Atque illa haud minori commodo ac delectationi futura puto: quin eo majori potius, quo propriis conatibus magis excitari ingenium, eisdemque animus magis gaudere solet.

PROVERBIA SEU SENTENTIÆ QUÆ DAM.

1 أَلَدُنْيَا نَاجَةٌ ،	13 نِعَمَ اللَّهِ جَارَةُ الشُّكْرِ ،
2 تَهَانُوا تُحَابُّوا ،	14 كُلُّ شَرَفٍ دُونَهُ لَوْمٌ ،
3 الصَّدَقُ مُنْجَاةٌ ،	15 نَاصِحُ الْأَحْمَقِ عُدُوٌّ ،
4 أَلْبَغْيٌ مُضَرٌّ ،	16 مُطِئَةُ الْجَهْلِ السَّيِّئَةُ ،
5 لِكُلِّ غِنٍ طَعَامٌ ،	17 أَلَدُنْيَا مَزْرَعَةُ الْآخِرَةِ ،
6 أَنْجَزُ حُرٍّ مِمَّا وَعَدَ ،	18 أَلْمَوَدَّةُ أَقْرَبُ الْأَسْبَابِ ،
7 مَنْ خَافَ نَجَا ،	19 سَائِلُ اللَّهِ لَا يَخِيبُ ،
8 لَا رَأْيَ لِمَنْ كَذُوبٌ ،	20 كَلَّ لَوْمٌ دُونَهُ شَرَفٌ ،
9 اللَّهُ غَالِبٌ فِي أَمْرِهِ ،	21 فَضِّلِ الْيَوْمَ عَلَى الْغَدِ ،
10 كُلُّ يَوْمٍ هُوَ فِي شَأْنٍ ،	22 ذَلَّ طَالِبًا لَتَعِزَّ مَطْلُوبًا ،
11 أَلْبَرَكَةُ مِنْ أَلْحُرْكَةٍ ،	23 أَلْسَيِّدُ يَنْعَمُ أَلْعَبْدُ يَمْنَعُ ،
12 لِكُلِّ أَمْرٍ مَا نَوَى ،	24 ذُبَّتْ أَجْلُكَ بَيْنَ عَيْنَيْكَ ،
13 أَلْأَعْمَالُ بِالنِّيَّاتِ ،	25 لَا مَلْجَأَ مِنَ اللَّهِ إِلَّا إِلَيْهِ ،
14 نِيَّةُ الْمُؤْمِنِ خَيْرٌ مِنْ عَمَلِهِ ،	15 مَا لِي إِلَّا فَعْرُ إِلَيْهِ ،
	الشَّيْءُ

40 مَنْ صَبَرَ غَنِمَ مَنْ سَكَتَ سَلِمَ ، 26 أَلَشَّيْءُ بَعْدَ عِزِّ يَهُوْنُ ،

41 مَنْ سَأَلَ خُلِقَهُ ضَاقَ رِزْقُهُ ، 27 مَا دَأَى أَعْيَا مِنْ جَهْلٍ ،

42 خَيْرُ الرَّأْيِ خَيْرٌ مِنْ فُطِيرِهِ ، 28 أَيُّ النَّاسِ زَوَّارُ الْمَقِيلِ ،

43 لَا مَالٌ لِلْبَخِيلِ وَإِنَّمَا هُوَ لِمَالِهِ ، 29 أَلَتَدْبِيرُ نَصْفِ الْمَعِيشَةِ ،

44 مَا لَكَ إِلَّا مَا قَبِلْتَ عَقَوُ ، 30 مَنْ قَلَّ لَبُهُ زَانَ عَجَبُهُ ،

45 بَاعَدَنِي مِنْهُ حَرَصِي عَلَيْهِ ، 31 قَلْبُ الْأَمْرِ ظَهْرُ لِبْطُنٍ ،

46 طُنَّ السُّوءُ بِالنَّاسِ مِنَ الْحَزَمِ ، 32 قَرْنُ اللَّهِ وَعْدُهُ بِوَعِيدِهِ ،

47 فِي كُلِّ شَيْءٍ يُرْجَى مُخَافَةٌ ، 33 صَنَائِعُ الْمَعْرُوفِ لَا تَبْلَى ،

48 مَا أَلْعِيشُ إِلَّا تَطِيبُ أَوَاخِرُهُ ، 34 مَا كُلُّ مَنْ قَالَ فَعَلَ ،

49 مَا عَاشَ مِنْ عَاشٍ غَيْرَ مُحْمَدٍ ، 35 آخِرُ الصَّبْرِ أَوَّلُ الْفَرْجِ ،

50 نَهَبَ الْقَضَا بِحِيلَةٍ أَلْمَحْتَمَالِ ، 36 وَمِنْ أَلْعَنَا التَّفَرُّنُ بِالسُّودِ ،

51 لَا آخِرَ شُغْلٍ يَوْمَكَ لِغَدَاكَ ، 37 أَلْجَوُّ حَارِسِ الْأَعْرَاضِ ،

52 أَلْفَضُّ حَيْثُ الدِّينُ وَالْأَدَبُ ، 38 مَا سَأَلِمَ عَمَّا قَلِيلٌ بِسَالِمٍ ،

53 أَلَا يَأْتِي تَصِيرُ الْحَرَّ عَبْدًا ، 39 أَلَمْ حَاجِرَةٌ قَبْلَ الْمُنَاجِرَةِ ،

- 66 لَا تَشْكُ إِلَيَّ غَيْرَ مُصِيبٍ ، 53 أَنْتَ بِخَيْرٍ مَا ظَنَنْتَ خَيْرًا ،
 67 لَا يَنْفَعُ كَنْزٌ لَا يَنْفَعُ مِنْهُ ، 54 إِصْلَاحُ أَلْمَالِ خَيْرٌ مِنْ طَلِبِهِ ،
 68 رِضَا النَّاسِ غَايَةُ لَيْسَ تَذَرُكَ ، nam لِكُلِّ مَا تَصَاحَةُ دِمَاءٍ وَنَقَاءٍ
 69 حَسْبُكَ مِنَ الْغِنَى شَبْعٌ وَرِيٌّ ، 55 كَثِيرٌ مِنَ الْكَبِيرِ قَلِيلٌ ،
 70 مَنْ سَرَّ بَنُوهُ سَاءَتْ نَفْسُهُ ، 56 قَدْ يَسُونَ غَيْرَ السَّيِّدِ أَلْمَالُ ،
 71 أَعْرَضَ عَنْ شَتَمِ اللَّيَامِ تَكْرُمًا ، 57 قَدْرُ كُلِّ أَمْرٍ مَا يُحْسِنُهُ ،
 72 لِلْمُتَجَنِّبِ بَعْدَ إِرْضَائِهِ عَقَبٌ ، 58 أَحْمَدُ مَا جَرَبْتَ عَاقِبَةُ الصَّبْرِ ،
 73 تَنْشِطُ دَفْسُ أَلْمُومِينَ بِقَبْضِهَا ، 59 قَبْلَ الْإِذْكَارِ وَجْهُهُ عَابِسٌ ،
 74 عَانَةُ السَّوْءِ شَرٌّ مِنَ الْغَرَمِ ، 60 مَا كُلُّ مَنْ يُحْسِنُ مُشْكُورٌ ،
 75 قَالَتْ خَيْرٌ مَسْئُولٌ وَمَأْمُولٌ ، 61 مُغْلُوبٌ هُوَ وَقَدْ كَانَ غَالِبًا ،
 76 كَمْ مِنْ دِيمٍ سَفَكَةٌ فَمٌ ، 62 مَنْ يَكْثُرُ التَّسَالُ يُخْبِرُ ،
 77 أَلْتَنَاصَرُ عِزُّو أَلْتَوَاكُلُ مَذَلَّةٌ ، 63 أَخَوَاتُ كُلِّ شَانَةِ التَّوْهِينِ ،
 78 مَا لَكَ إِلَّا مَا عَلَيْكَ مِثْلُهُ ، 64 مَا كَفَى مِنَ الدُّنْيَا لِلزَّاهِدِ ،
 79 كُلُّ سِرٍّ جَاوَزَ الْإِثْنَيْنِ شَائِعٌ ، 65 مِلٌّ مِنْ أَمْرِكَ أَنْ تَسْأَلَهُ

- 80 اِنَّا ذَلَّ مُوَلِّيَ الْاَمْرِ فَهُوَ ذَلِيلٌ ،
 81 عَلَيَّ الْمُرِيبِ شَوَاهِدٌ لَا تُدْفَعُ ،
 82 قَدْ يَتَنَاسَى شَيْءٌ وَهُوَ حَبِيبٌ ،
 83 الْفُضْلُ قَدْ يُجْنِي عَلَيَّ اَرِيَابَهُ ،
 84 لَوْ لَا الدَّمُوعُ احْتَرَقَتِ الصَّلَوعُ ،
 85 الشَّاكِرُ النِّعْمَاءِ كَالْحَازِي بِهَا ،
 86 مَنْ اَعْجَبَتْهُ اَرَاؤُهُ غَلَبَتْهُ اَعْدَاؤُهُ ،
 87 مَنْ اَخْطَا وَجْهَهُ الْمَطَالِبُ خُدَلَتْهُ ،
 88 شِدَّةُ الْاِسْتِكَاةِ تَرِيدُ فِي الْاَفَاةِ ،
 89 مَا كُلُّ مَا تَشْتَهِي النَّفْسُ يَتَفَقَّ ،
 90 حَقٌّ يَضُرُّ خَيْرٌ مِنْ بَاطِلٍ يَسُرُّ ،
 91 مَنْ اَكْذَبَ اَلْمُحْضُ سِلَاحُ الْفَاجِرِ ،
 92 مَنْ غَلَبَ هَوَاهُ لَعَلَّهِ هَلَكُ ،
 93 اَخْضَرُ النَّاسِ جَوَابًا مَنْ لَمْ يَغْضَبْ ،
 94 مَنْ عَوَّبَ عَلَيَّ ذَنْبٍ مَا اَمْتَعَضُ ،
 95 لَا تَتْرِكِ الْفَرِيضَةَ وَتَطْلُبِ الْفَضِيلَةَ ،

- 96 عَذَّبَ حُسَّانُكَ بِالْإِحْسَانِ إِلَيْهِمْ ،
 97 أَلَرَأَيْ يَهْلِكُ بَيْنَ الْعَجَزِ وَالضَّجْرِ ،
 98 مَنْ غَابَ أَصْلُهُ يَسْتَدِلُّ عَلَيْهِ بِفِعْلِهِ ،
 99 مَنْ قَعَلَ عَلَى صَدِيقِهِ خَفَّ عَلَى عَدُوِّهِ ،
 100 أَيْدِي النَّدَاةِ فِي الصَّالِحِينَ قُرُوضٌ ،
 101 حَيَاةُ الْفَتَى سَيْرٌ إِلَى الْمَوْتِ قَاصِدٌ ،
 102 الْمَوْتُ أَقْرَبُ مِنَّا مِنَ الْجَفَنِ بِالْعَيْنِ ،
 103 الطَّائِسُ مَعَ حُسْنِهِ يَغْتَدِي بِالسُّمُومِ ،
 104 مَنْ طَلَبَ الْبَقِيَّةَ عَلَى صَاحِبِ أَغْصَى ،
 105 مَا قَلَّ وَكَفَى خَيْرٌ مِمَّا كَثُرَ وَالْهَي ،
 106 مَنْ أَخَذَ إِلَى التَّوَانِي حَرِمَ الْأَمَانِي ،
 107 لَا تَوَاحِ إِنْسَانًا إِلَّا وَهُوَ أَنْصَفُ عِنْدَ غَضَبِهِ ،
 108 أَحْسَنُ الْكَلَامِ لَا يَحْتَاجُ إِلَى الْكَلَامِ ،
 109 خَيْرُ الْغِنَى الْقَنُوعُ شَرُّ الْفَقْرِ الْخُصُوعُ ،
 110 أَفْضَلُ مَا يَفْتَنِيهِ الرَّجُلُ صَدِيقٌ مُخْلِصٌ ،
 111 ظَاهِرُ الْعِتَابِ خَيْرٌ مِنْ بَاطِنِ الْخَيْدِ ،

- 112 أَعْسُرُ الْعُيُوبِ إِصْلَاحًا الْعَجَبُ وَاللَّجَاجُ ،
 113 طُوبَى لِمَنْ شَعَلَهُ عَيْبُهُ عَنْ عُيُوبٍ غَيْرِهِ ،
 114 بَادِرِ الْعَمَلِ وَكَذِّبِ الْآمَلِ وَلَا حِطَّ الْأَجَلِ ،
 115 أَقْضِلِ النَّاسَ مِنْ لَمْ تُفْسِدْ شَهْوَتَهُ دِينَهُ ،
 116 اعْمَلْ لِنَفْسِكَ مَا اسْتَطَعْتَ فَإِنَّهَا نَارٌ وَجَنَّةٌ ،
 117 مَنْ لَا يَعْرِفُ السِّرَّ مِنَ النَّاسِ يَقَعْ فِيهِ ،
 118 التَّنَاءُ عَلَى الْغَائِبِ اسْتِمَالَةٌ لِقَلْبِ الشَّاهِدِ ،
 119 مَنْ يَكْنِزِ الْأَمْوَالَ يَنْفَعُ مِنَ الْعَرَضِ ،
 120 لَا بُدَّ مِنَ الشَّكْوَى إِذَا لَمْ يَكُنْ صَبْرٌ ،
 121 أَنْ تُعِ إِلَى طَعَامِكَ مَنْ تَدْعُو إِلَى جِفَانِكَ ،
 122. e. خَصِّ بِمَعْرُوفِكَ مَنْ تَسْتَعْمِلُ فِي حَوَائِجِكَ ،
 122 لَا تُقَلْ فِي غَيْرِ تَفَكِيرٍ وَلَا تَعْمَلْ بِغَيْرِ تَدْبِيرٍ ،
 123 مَنْ أَرَادَ صَدِيقًا بَلَا دُعْصَانٍ فَلَا صَدِيقَ لَهُ ،
 124 الْعَافِيَةُ الْمَوْجُودَةُ مُجْهُولَةٌ وَالْمَعْدُونَةُ مَعْرُوفَةٌ ،
 125 الْمَرْءُ عَلَى دِينِ خَلِيلِهِ فَلْيَنْظُرْ مَنْ يُخَالِلُ ،
 126 النَّفْسُ مِلْكٌ إِنْ تَبِعْتَهَا وَمَمْلُوكٌ إِنْ أَتْبَعْتَهَا ،

- 127 مَنْ حَسَنَ ظَنُّهُ بِالرَّسَائِلِ فَقَدْ اسْتَهْدَفَ لِنِبَالِهِ ،
 128 مَنْ لَمْ يَسْكُنْ إِلَى الْغِنَى لَمْ يَسْتَكِنْ لِلْعَاقَةِ ،
 129 مَنْ كَادَتْ لَهُ فِكْرَةٌ فَعِيَ كُلَّ شَيْءٍ لَهُ عِبْرَةٌ ،
 130 الْخَيْلُ مَذْمُومٌ وَالْحَسُونُ مَغْمُومٌ وَالْحَرِيصُ مُحْرَمٌ ،
 131 لَا تَخَفْ مِنْ تَحْذُرٍ وَلَكِنْ أَحْذَرْ مِنْ تَأْمِنٍ ،
 132 أَلْعَجَبُ مِنْ رَجَا فَلَمْ يَعْمَلْ وَمِنْ خَافَ فَلَمْ يَكْفِ ،
 133 عَمَالُ النَّاسِ كَأَعْمَالِهِمْ كَمَا يَكُونُوا يُؤَلِّي عَلَيْهِمْ ،
 134 الرِّقْفُ يَفْعُلُ حَدَّ أَلْمُخَالَفَةِ وَالْبِشْرُ يُطْعِي نَارَ الْعِدَاوَةِ ،
 135 مَنْ أَظْهَرَ لَكَ عِدَاوَتَهُ فَقَدْ ذَبَّكَ عَلَى مُوَاقِعِ دِبَالِهِ ،
 136 أَلْمُؤْمِنُ كَالْحَلَّةِ لَا تَأْكُلُ إِلَّا طَيِّبًا وَلَا تَطْعَمُ إِلَّا طَيِّبًا ،
 137 أَلْمَوْتُ فِي الْحَفِّ فِي نَفْسِهِ آثَرٌ مِنْ الْحَيَاةِ فِي الْبَاطِلِ ،
 138 أَلْعَالِمُ وَالْمَتَعَلِّمُ شَرِيكَانِ فِي الْخَيْرِ وَسَائِرُ النَّاسِ هَمَجٌ ،
 139 أَلذَّنْبُ يُجَرُّ إِلَى الذَّنْبِ كَمَا تَجُرُّ الطَّاعَةُ إِلَى الطَّاعَةِ ،
 140 اعْتَزِلِ الشَّرَّ يَعْزِلْكَ الشَّرُّ فَإِنَّ الشَّرَّ يُسْرِعُ إِلَى الشَّرِّ ،
 141 مَنْ أَرَادَ يَسْتَعْنِي مِنَ الدُّنْيَا بِالدُّنْيَا كَالْمُطْعِي النَّارَ بِالتَّبَنِ ،
 142 إِنَّ أَلْعَالِمَ إِذَا لَمْ يَكُنْ زَاهِدًا فَهُوَ عُقُوبَةٌ لِأَهْلِ زَاهِدِهِ ،
 أَحْرَثَ

143 اٰخِرَتْ لِدُنْيَاكَ كَعَاثِكَ تَعِيشُ اَبَدًا وَاَعْمَلُ لِاٰخِرَتِكَ
كَعَاثِكَ تَمُوتُ غَدًا ،

144 مَنْ فَقَدَ الْعِلْمَ قَلَبَهُ مَرِيضٌ وَمَوْتُهُ لَا رَيْبَ ، اَيُّ النَّاسِ مُوْتِي
وَاَهْلُ الْعِلْمِ اَحْيَاءُ ،

145 مَا لَمْ يَعْلَمْ كَلِمَةً لَا تَتْرَكَ كَلِمَةً فَاِنَّ الْعِلْمَ بِاَلْبَعْضِ خَيْرٌ
مِنْ الْجَهْلِ بِاَلْكُلِّ ،

146 حُذُوا صَفَاءَ الدُّنْيَا وَذُرُّوا كُدْرَهَا فَلَيْسَ اَلصَّغُوْرُ مَا عَانَ
كُدْرًا وَلَا كُدْرٌ مَا عَانَ صَفُوًّا ،

147 اَيُّهَاكَ اَنْ تَعْرَكَ كَثْرَةُ النَّاسِ فَاِنَّكَ تَمُوتُ وَحْدَكَ
وَتَحَاسِبُ وَحْدَكَ ،

148 اَصْبِرْ عَلٰى عَمَلٍ لَا بُدَّ لَكَ مِنْ ثَوَابِهِ وَعَنْ عَمَلٍ لَا صَبْرَ لَكَ
عَلٰى عِقَابِهِ ،

149 لَا تَحُلْ مِنْ عُدُوْكَ عَاقِلٍ اَوْ جَاهِلٍ فَاَحْذِرْ حِيْلَةَ الْعَاقِلِ
وَجَهْلَ الْجَاهِلِ ،

150 الْعَاقِلُ ثَلَاثٌ مَنْ تَرَكَ الدُّنْيَا قَبْلَ اَنْ تَتْرُكَهُ وَبَنَى قَبْرَهُ
قَبْلَ اَنْ يَدْخُلَهُ وَاَرْضِي خَالِقَهُ قَبْلَ اَنْ يُلْقَاهُ ،

151 مَنْ شَغَلَهُ فِي دُنْيَاهُ وَوَكَّلَهُ إِلَى هَوَاهُ هُوَ ظَلَمَ الْعِبَانَ
وَرَكِبَ الْفُسَانَ ،

152 كَفَى بِالسَّعَايَةِ عَيْبًا أَنْ أَحْسَنَ الْأَشْيَاءَ وَهُوَ الصَّدَقُ
يَقْبَحُ فِيهَا ،

153 يُكْتَبُ إِلَى الْكَسْبِ إِلَى الْأَدَبِ وَالسُّرُورِ إِلَى الْأَمْنِ وَالْقَرَابَةِ
إِلَى الْمَوَدَّةِ وَالْعَقْلِ إِلَى التَّجَرُّبَةِ ،

154 تَعَلَّمْ قَوْلَ لَا أَدْرِي فَأَتَكَ فَإِنْ قُلْتَ لَا أَدْرِي عَلَّمُوكَ
حَتَّى تَدْرِي وَإِنْ قُلْتَ إِنِّي أَدْرِي سَأَلُوكَ حَتَّى لَا
تَدْرِي ،

155 زَمَانَ الْعَافِيَةِ بِيَدِ الْبَلَاءِ وَرَأْسَ السَّلَامِ تَحْتَ جَنَاحِ
الْعُطَبِ وَبَابَ الْأَمْنِ مَرْدُونَ عَلَى الْخَوْفِ فَلَا تَكُونَنَّ فِي
حَالٍ مِنْ هَذِهِ الثَّلَاثِ غَيْرَ مُتَوَقِّعٍ لِإِضْدَاعِهِ ،

156 أَلْعِلْمُ خَيْرٌ مِنْ أَلْمَالِ أَلْعِلْمُ يُحْرِمُكَ وَأَنْتَ تُخْرِسُ
أَلْمَالُ وَالْعِلْمُ حَاكِمٌ وَالْمَالُ مُحْكَمٌ عَلَيْهِ وَالْمَالُ يَنْقُصُ
بِالنَّفَقَةِ وَالْعِلْمُ يَزْكُو بِالْإِنْفَاقِ ،

S E N T E N T I Æ

PETITÆ EXPOETIS.

Versus dimidiati.

- 157 فَلِلْمَوْتِ مَا قَلِيلٌ وَالِدَّةُ ،
 158 صَحْبَةُ يَوْمٍ نَسَبٌ قَرِيبٌ ،
 159 وَكُلُّ نَعِيمٍ لَا مُحَالَةَ زَائِلٌ ،
 160 وَقَبَسَ بِهَا رَأْيَتَهُ مَا لَمْ تَرَهُ ،
 161 نَظَرَ الْعَدُوَّ بِهَا أَسْرَ يَبُوحُ ،
 162 وَيَعْدُو عَلَى الْمَرْءِ مَا يَأْتِمُرُ ،
 163 وَلَيْسَ فِي طَبَعِ اللَّيِّيمِ شُكْرٌ ،
 164 مَا أَحَبُّ إِلَّا لِلْحَبِيبِ الْأَوَّلُ ،
 165 وَمَا أَلْمَالُ إِلَّا مَعْمَرَاتٌ وَنَادِجٌ ،
 166 وَحَسْبُكَ مِنْ غِنَى شَبَعٌ وَرِيٌّ ،
 167 يَسْتَحْسِنُ الْمَرْءُ الدُّنْيَا فَتَغْتَلَهُ ،

- 168 قَاتِ الذَّنْبَ يُغْفِرُ الْكَرِيمُ ،
 169 عِشْ عَزِيزًا أَوْ مَتًى وَأَنْتَ كَرِيمٌ ،
 170 مَنْ مَنَّحَ الْجَهَّالَ عِلْمًا أَضَاعَهُ ،
 171 تُخْفِي الْعَدَاوَةَ وَهِيَ غَيْرُ خَفِيَّةٍ ،
 172 لَا يَجْزَعُ الْحَرُّ مِنَ الْمَصَائِبِ ،
 173 أَيْعَمِي الْعَالَمُونَ عَنِ الضِّيَاءِ ،
 174 خَيْرُ الْمَوَاهِبِ مَا أَتَاكَ مَيْسَرًا ،
 175 إِنَّكَ إِنْ يَضْرَعُ أَخُوكَ تَضْرَعُ ،
 176 وَظَلَمَ نَوِي الْقُرْبَى أَشَدَّ مَضَاضَةً ،
 177 الصَّبْرُ أَرْوَحُ مِنْ حَاجٍ تَكَلَّفُهُ ،
 178 مَنْ يَفْعَلِ الْمَعْرُوفَ فَهُوَ مِنْ أَهْلِهِ ،
 179 ائْتِجِ إِلَى مَنْ شِئْتَ فَأَنْتَ أَسِيرُهُ ،
 180 أَحْسِنِ إِلَى مَنْ شِئْتَ فَأَنْتَ أَمِيرُهُ ،
 181 اسْتَعْنِ عَمَّنْ شِئْتَ فَأَنْتَ نَظِيرُهُ .

Versus integri & singulares.

- 182 أَظْهَرُوا لِلنَّاسِ نُسْكَكُمْ وَعَلَى الْمَنَقُوشِ دَارُوا ،
 183 بَجِدِّ لَا بِجِدِّ كُلِّ مَجِدِّ وَمَا جِدُّ بِلَا جِدِّ يُمَجِّدُ ،
 184 وَمَنْ يُنْزَحْ بِهِ لَا بَدَّ يَوْمًا يُجِيءُ بِهِ نَعِيٌّ أَوْ بَشِيرٌ ،
 185 إِنْ أَلَمْ تَسْتَطِعْ أَمْرًا فَدَعُهُ وَجَاوِزُهُ إِلَيَّ مَا تَسْتَطِيعُ ،
 186 فَإِنَّ خُمُولَكَ دَرَعٌ عَلَيْكَ وَقِيَّتُهَا عَائِبَا أَوْ حُسُونُ ،
 187 لِلْفَتَى عَقْلٌ يَعِيشُ بِهِ حَيْثُ تَهْدِي سَاقَةُ قَدَمِهِ ،
 188 تَرْفَعُ دُنْيَانَا بِتَمَرُّقِ دِينِنَا فَلَا دِينَئَا يَبْقَى وَلَا مَا تَرْفَعُ ،
 189 لَيْسَ بِعِلْمٍ مَا يَعِي الْقَمْطَرُ مَا الْعِلْمُ إِلَّا مَا وَعَاهُ الصَّدْرُ ،
 190 إِنَّ رَبًّا كَفَاكَ الْأَمْسَ بِمَا كَانَ سَيَكْفِيكَ غَدًا بِمَا يَكُونُ ،
 191 إِنْ أَمَا عَلَى الْمَرْءِ رَأْمُ الْعُلَا وَيَقْنَعُ بِاللَّذَوْنِ مَنْ كَانَ دُونَا ،
 192 إِنَّ الْعَرَادِينَ قَلَعَاهَا مُحْسَدَةٌ وَلَنْ تَبْرِي لِلْيَّامِ النَّاسَ حَاسِدًا ،
 193 لَوْلَا الْمَشَقَّةُ سَأَلَ النَّاسُ كُلَّهُمُ الْجَوْنَ يَفْقِرُ وَالْأَقْدَامُ قَتَالُ ،
 194 لَعَنَرُكَ مَا بِالْمَوْتِ عَارٌ إِنْ أَلَمْ تُصَبِّهِ فِي الْحَيَاةِ الْمَعَايِرُ ،

- 195 وَمَا يَسْبَحُ الْإِنْسَانُ فِي لَحْ غَمْرَةٍ
 مِنْ الْعِزِّ إِلَّا بَعْدَ خَوْضِ السَّدَائِدِ ،
- 196 وَمَنْ يَوْفٍ لَا يَذَمُّهُ وَمَنْ يَغْضُ
 قَلْبُهُ إِلَى مُطْمَئِنِّ الْبِرِّ لَا يَتَجَمَّعُ ،
- 197 إِنْ الْغُصُونُ إِذَا قَوْمَتَهَا أَعْتَدَتْ
 وَلَا يَلِينُ إِذَا قَوْمَتُهُ خَشَبٌ ،
- 198 وَمَنْ هَابَ أَسْبَابَ الْمَنَايَا يَنْلَنَّهُ
 وَلَوْ بِأَمِّ أَسْبَابِ السَّمَاءِ بِسَلَمٍ ،
- 199 وَكُلُّ أَمْرٍ يُؤَلِّي الْأَحْمِيلَ مُحِبٌّ
 وَكُلُّ مَقَارٍ يُنْبِتُ الْعِزَّ طَيِّبٌ ،
- 200 وَكَفَيْكَ قَوْلُ النَّاسِ فِيمَا مَلَكَتُهُ
 لَقَدْ كَانَ هَذَا مَرَّةً لِفُلَانٍ ،
- 221 إِنْ مِصْلَاحُ الْعَالِمِ عِلْمُهُ وَلِسَانُهُ
 كَمَا إِنْ سِلَاحُ الْمَلِكِ سَيْفُهُ وَسِنَانُهُ ،
- 222 إِذَا أَنْتَ أَكْرَمْتَ الْكَرِيمَ مَلَكَتُهُ
 وَإِنْ أَنْتَ أَكْرَمْتَ اللَّيِّيمَ كَمَرَدَا ،

Plurium versuum dicta.

223 أَنْ شَيْئًا عَيْشًا طَيِّبًا صَفُّوا بِـلَا مَنَازِعَ ،

فَأَقْتَنَعَ بِمَا أُوتِيَتْهُ فَالْعَيْشُ عَيْشُ الْعَادِعِ ،

224 كَأَنَّمَا الْعَالَمُ ضَانٌ عُدْتُ لِلرَّغَى وَالْمَوْتُ أَبُو جَعْدَةٍ ،

وَالْآخِرُ يَذَرُكَ مَنْ قَبْلَهُ وَيَتْرَكُ الدُّنْيَا لِمَنْ بَعْدَهُ ،

225 إِنْ كُنْتُ فِي بَغَمٍ فَأَرْعَهَا لِأَنَّ الْمَعَاصِيَ تَزِيلُ النِّعَمَ ،

وَدَاوِمَ عَلَيْهَا بِشُكْرِ آلَاءِهِ فَإِنَّ آلَاءَهُ سَرِيعُ النِّقَمِ ،

226 تَعْصِي آلَاءَهُ وَأَدَّتْ تَظْهَرُ حَبَّةٌ هَذَا الْعَمْرِي فِي الْفِعَالِ بَدِيعَ ،

لَوْ كَانَ حُبُّكَ صَادِقًا لَأَطَعْتَهُ إِنَّ اللَّهَ حَبَّ لِمَنْ يُحِبُّ مُطِيعَ ،

227 إِنْ مَا شِئْتَ ارْغَامِ الْأَعَادِي بِلَا سَيْفٍ تَسْلُ وَلَا سِنَانِ ،

فَزِنْ فِي مَكْرَمَاتِكَ وَهِيَ أَعْدِي عَلَى الْأَعْدَاءِ مِنْ ذُوبِ الرِّمَانِ ،

228 نَظَرْتُ إِلَيْهِ الدُّنْيَا بِمُقْلَةٍ نَاقِدٍ

فَلَمْ أَرْ فِيهَا نَافِعًا غَيْرَ تَرْكِهَا ،

هِيَ الْأَلَمُ لَكِنِّي أَرَى فِي عُقُوقِهَا

مِنْ الْبِرِّ مَا يَعْلُو عَلَى تَاجِ مُلْكِهَا ،

لَعَمْرُكَ

229 لَعْمُكَ مَا الْإِنْسَانُ إِلَّا آتِنِ يَوْمَهُ
 عَلَيَّ مَا تَجَلَّى يَوْمَهُ لَا آتِنُ أَمْسِي ،
 وَمَا الْفَخْرُ بِالْعَظِيمِ الرَّمِيمِ وَإِذَا
 فَخَارَ الَّذِي يَبْغِي الْفَخَارَ بِنَفْسِهِ ،

230 عَجِبْتُ لِلْإِنْسَانِ فِي فَخْرِهِ وَهُوَ غَدَا فِي قَبْرِهِ يَقْبَرُ ،
 مَا بَالُ مَنْ أَوَّلُهُ نُطْفَةٌ وَحَيْفَتُهُ آخِرُهُ يَقْفَرُ ،
 أَصْبَحَ لَا يَمْلِكُ تَقْدِيمَ مَا يَرْجُو وَلَا تَأْخِيرَ مَا يُحْدَرُ ،
 231 لَا تُجْزَعُ وَإِنْ أَعْسَرَتْ يَوْمًا فَقَدْ آيَسَرَتْ فِي الزَّمَنِ الطَّوِيلِ ،
 وَلَا تَظُنَّنَّ بِرَبِّكَ ظَنًّا سَوِيًّا فَإِنَّ اللَّهَ أَوْلَى بِالْجَمِيلِ ،
 فَإِنَّ الْعُسْرَ يَتَّبَعُهُ يُسَارٌ وَقَوْلَ اللَّهِ أَصْدَقُ كُلِّ قِيلِ ،
 232 إِنْ عَنِ اللَّهِ الْخُلُقُ بِالْخَالِقِ تَسَدَّ عَلَيَّ كُلُّ كَانٍ وَصَادِقِ ،
 وَأَسْتَرْزِقُ الرَّحْمَنَ مِنْ فَضْلِهِ فَلَيْسَ غَيْرَ اللَّهِ مِنْ رَازِقِ ،
 مَنْ ظَنَّ أَنَّ النَّاسَ يُغْنُونَهُ فَلَيْسَ بِالرَّحْمَنِ بِوَائِقِ ،

CAPUT SECUNDUM.

De Syntaxi Verborum.

VERBA Substantiva & Nuncupandi, ut كَانَ *fuit*,
 صار *factus est*, لَيْسَ *non est*, مَا نَامَ *quamdiu fuit*
 vel *mansit*, & alia similia, quæ esse vel fieri significant
 aut includunt, quæque apud Latinos ante & post se No-
 minativum adsciscunt, hic pro secundo Nominativo, quî
 scilicet exprimit prædicatum, assumunt Accusativum: ut

كَانَ قَدِيرًا *Deus est potens*; زَيْدٌ صَارَ غَنِيًّا *Zeydus fa-*
ctus est dives; مُحَمَّدٌ ابْنُ يُسُفٍ *filius ejus vocatur Mu-*
ammed, &c. quod & interdum accidit omisso illo Verbo

Substantivo; cum subjectum habet ante se مَا vel لَا *non*.

Verba Activa pleraque Accusativum regunt: plurima
 Genitivum, mediante Præpositione فِي, عَنْ, لِ, بِ: quod usu discendum, & ex Dictionariis.

Verba quædam usque adeò tenacia sunt Præpositio-
 num, ut eas etiam non sequente Nomine exigant; ut
 لَا أَقْدِرُ عَلَى أَنْ أَقُولَ *non possum super ut dicam*, id est,
nequeo dicere.

Instrumentum per Genit. præfixo بِ effertur. Motus
 ad rem, cum فِي & إِلَيْ; à re, cum عَنْ & مِنْ. Sed nota,
 Verba veniendi etiam per ellipsin Præpositionis إِلَيْ cum

Accusativo eleganter construi : ut جَاءَنِي venit ad me,
 أَتَيْتُ إِلَيْكَ, جَاءَ إِلَيَّ veni ad te ; pro أَتَيْتُكَ.

Ad quando & quamdiu respondetur per Accusativum ;
 ad quanto tempore , per Genitivum , præmisso فِي .

Gerundium in do, seu Participium quomodo res gera-
 tur explicans , per Accus. Participii Activi effertur : ut
 يَأْكُلُ وَاقِفًا venit equitans, seu equitando, رَاكِبًا
 edit stans, صَرُخَ نَائِمًا vociferatur dormiens.

Gerundium in dum, vel, ut verbo dicam, finis , per Ac-
 cus. Nominis verbalis exprimitur : ut ضَرَبْتُهُ تَأْدِيبًا verbe-
 ravi eum ad erudiendum , id est, ut erudirem eum.

Quod Latini ponunt post quoad vel ratione, respectu, id
 per nudū Acc. hîc effertur : ut طَابَ إِسْحَافٌ نَفْسًا bonus est
 لَا مَاتَ يَسُوعُ الْإِلَهِيَّةُ بَلْ مَاتَ نَاسُوتًا
 Isaac quoad animam; Non mortuus est Iesus ratione naturæ divinæ, sed mortuus
 est ratione naturæ humanæ.

Infinitivus Verbo suo, aut alii ejusdem notionis, signi-
 ficationis augendæ causâ appositus, est casus Accusativi;
 ut ضَرَبْتُهُ ضَرْبًا verberavi eum verberando; قُمْتُ وَقُوفًا steti
 stando.

Atque in his omnibus Accusativi terminatio adverbial-
 em significationem nomini videtur inducere.

Pro Infinitivo autem nostro adhibetur verbale : ut
 ضَرِبَا

CAPUT CORANI XXXII.

سُورَةُ السَّجْدَةِ مَكِّيَّةٌ وَهِيَ ثَلَاثُونَ آيَةً ،

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ *

أَلَمْ تَنْزِلْ أَلْكِتَابَ لَا رَيْبَ فِيهِ مِنْ رَبِّ الْعَالَمِينَ ، أَمْ يَقُولُونَ افْتَرَاهُ بَلْ هُوَ الْخَفِيُّ مِنْ رَبِّكَ لِتُنذِرَ قَوْمًا مِمَّا أَتَيْهِمْ مِنْ نَذِيرٍ مِنْ قَبْلِكَ لَعَلَّهُمْ يَهْتَدُونَ ، اللَّهُ الَّذِي خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ ثُمَّ اسْتَوَى عَلَى الْعَرْشِ مَا لَكُمْ مِنْ دُونِهِ مِنْ وَلِيٍّ وَلَا شَفِيعٍ أَفَلَا تَتَذَكَّرُونَ ، يَذَرُ الْأَمْرَ مِنَ السَّمَاءِ إِلَى الْأَرْضِ ثُمَّ تَعْرُجُ إِلَيْهِ فِي يَوْمٍ كَانَ مِقْدَارُهُ أَلْفَ سَنَةٍ مِمَّا تَعُدُّونَ ، ذَلِكِ عَالِمُ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ ، الَّذِي أَحْسَنَ كُلَّ شَيْءٍ خَلْقَهُ وَبَدَأَ خَلْقَ الْإِنْسَانِ مِنْ طِينٍ ، ثُمَّ جَعَلَ نَسْلَهُ مِنْ سُلَالَةٍ مِنْ مَاءٍ مُهِينٍ ، ثُمَّ مَوَّجَهُ وَنَفَخَ فِيهِ مِنْ

رُوحِهِ وَجَعَلَ لَكُمُ السَّمْعَ وَالْأَبْصَارَ وَالْأَفْئِدَةَ قَلِيلًا مَّا
 تَشْكُرُونَ ، وَقَالُوا أَيُّذَا ضَلَلْنَا فِي الْأَرْضِ أَإِنَّا لَفِي خَلْقٍ
 جَدِيدٍ ، بَلْ هُمْ بِلِقَاءِ رَبِّهِمْ كَافِرُونَ ، قُلْ يَتُوبُ كُفْرُكُمْ
 مَلِكُ الْمَوْتِ الَّذِي وُكِّلَ بِكُمْ ثُمَّ إِلَىٰ رَبِّكُمْ تُرْجَعُونَ ،
 وَلَوْ تَرَىٰ إِنَّ الْأَعْمَىٰ نَاكِسًا رُؤُسِهِمْ عِندَ رَبِّهِمْ رَبَّنَا
 أَبْصَرْنَا وَسَمِعْنَا فَارْجِعْنَا نَعْمَلْ صَالِحًا إِنَّا مُوقِنُونَ ، وَلَوْ
 شِئْنَا لَآتَيْنَا كُلَّ نَفْسٍ هُدًىٰ بِهَا وَلَكِن حَقَّ الْقَوْلُ مِنِّي
 لَأَمْلَأَنَّ جَهَنَّمَ مِنَ الْإِنْسِ وَالْجِنَّةِ أَجْمَعِينَ ، فَذُوقُوا بِمَا
 دُسِّبْتُمْ لِقَاءَ يَوْمِكُمْ هَٰذَا إِنَّا نَسِينَاكُمْ وَذُوقُوا عَذَابَ الْخُلْدِ
 بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ، إِنَّمَا يُوَفَّىٰ بَأْيَاتِنَا الَّذِينَ إِذَا نُكِّرُوا
 بِهَا خَرُّوا سُجَّدًا وَسَبَّحُوا بِحَمْدِ رَبِّهِمْ وَهُمْ لَا يَسْتَكْبِرُونَ ،
 فَتَجَاوَىٰ جُنُوبَهُمْ عَنِ الْمَضَاجِعِ يَدْعُونَ رَبَّهُمْ خَوْفًا وَطَمَعًا
 وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ يُنفِقُونَ ، فَلَا تَعْلَمُ نَفْسٌ مَّا أُخْفِيَ لَهُم مِّنْ
 قُرَّةِ أَعْيُنٍ جَزَاءً بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ، أَفَمَن كَانَ مُؤْمِنًا
 كَمَن كَانَ فَاسِقًا لَا يَسْتَوُونَ ، أَمَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا
 الصَّالِحَاتِ فَلَهُمْ أَجْنَتُ الْمَأْوَىٰ نُزُلًا بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ،
 وَاِمَا

وَأَمَّا الَّذِينَ فَسَقُوا فَمَأْوِيَهُمُ النَّارُ كُلَّمَا أَرَادُوا أَنْ يَخْرُجُوا مِنْهَا أُعِيدُوا فِيهَا وَقِيلَ لَهُمْ ثَوُّوا عَذَابَ النَّارِ الَّذِينَ كُنْتُمْ بِهِ تُكَذِّبُونَ ، وَلَنْ يَغْفِرَ اللَّهُ عَنْهُمْ مِنَ الْعَذَابِ إِلَّا نَدَى نَوْنُ الْعَذَابِ الْأَكْبَرِ لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ ، وَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنْ ذُكِّرَ بِآيَاتِ رَبِّهِ ثُمَّ أَعْرَضَ عَنْهَا إِنَّا مِنَ الْمُجْرِمِينَ مُنتَقِمُونَ ، وَلَقَدْ آتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ فَلَا تَكُنْ فِي مِرْيَةٍ مِنْ لِقَائِهِ وَجَعَلْنَاهُ هُدًى لِبَنِي إِسْرَءِيلَ ، وَجَعَلْنَا مِنْهُمْ أُمَمَةً يَهْدُونَ بِأَمْرِنَا لَمَّا صَبَرُوا وَكَانُوا بِآيَاتِنَا يُوقِنُونَ ، إِنَّ رَبَّكَ هُوَ يُفَضِّلُ بَيْنَهُمْ يَوْمَ الْقِيَمَةِ فِيمَا كَانُوا فِيهِ يَخْتَلِفُونَ ، أَوَلَمْ يَهْدِ لَهُمْ كَمْ أَهْلَكْنَا مِنْ قَبْلِهِمْ مِنَ الْعُرُونِ يَمْشُونَ فِي مَسَاجِدِهِمْ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ أَفَلَا يَسْمَعُونَ ، أَوَلَمْ يَرَوْا أَنَّا نَسُوفُ السَّمَاءَ إِلَى الْآرْضِ فَتُجْزَى فَتُخْرِجُ بِهِ زَرْعًا تَأْكُلُ مِنْهُ أَنْعَامُهُمْ وَأَنْفُسُهُمْ أَفَلَا يُبْصِرُونَ ، وَيَقُولُونَ مَتَى هَذَا الْفَتْحُ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ، قُلْ يَوْمَ الْفَتْحِ لَا يَنْفَعُ الَّذِينَ كَفَرُوا إِيمَانُهُمْ وَلَا هُمْ يُنْظَرُونَ ، فَأَعْرَضَ عَنْهُمْ وَانْتَظَرِ إِلَيْهِمْ مُنْتَظَرُونَ ،

*Finem hisce imponat Gnomologicum Abu'lola sive
 Abu'lalâi carmen: nempe primum, quod sese offert in
 Opere ipsius, يلزم ما يلزم in scripto; de quo antè
 mentionem fecimus pag. 277.*

في الهمزة المضمومة مع الباء والطويل الثالث ،

أَلُو الْفَضْلِ فِي أَوْطَانِهِمْ غُرَبَاءُ تَشَدُّ وَتَنَاقَى عَنْهُمْ الْقُرَبَاءُ
 وَحَسَبُ الْغَنِيِّ مِنْ ذِلَّةِ الْغَيْشِ أَنَّهُ يَرُوحُ بِأَنِّي الْقَوْتُ وَهُوَ حَيَاءُ
 أَرَابِيكَ فِي آلُوِّ آلَنِي قَدْ بَدَلْتَهُ فَأُضْعِفُ إِنْ أَجْدِي لَدَيْكَ رِبَاءُ
 أَجْدَكَ لَا تُرْضِي الْعَبَاءُ مَلْبَسًا وَلَوْ بَانَ مَا تُسَدِّيه قِيلَ عِبَاءُ
 تَوَاصَلَ حَبْلُ النَّسْلِ مَا بَيْنَ أَكْثَرِ وَبَيْنِي فَلَمْ يَوْصَلَ بِلَا مِي بَاءُ
 وَزَهْدِي فِي الْخَلْقِ مَعْرِفَتِي بِهِ وَعِلْمِي بِأَنَّ الْعَالَمِينَ هَبَاءُ
 إِنْ أَنْزَلَ الْمَقْدَارُ لَمْ يَكُنْ لِلْقَطَا تَهْوُضٌ وَلَا لِلْمُخْدِرَاتِ إِبَاءُ
 عَلَيَّ الْوَلَدُ يَجْنِي وَالِدٌ وَلَوْ أَنَّهُمْ وَلَاؤُا عَلَيَّ أَمْصَارَهُمْ خُطْبَاءُ
 يَرُونَ أَبَا لِقَاهُمْ فِي مَوَرِّ مِنَ الْعَقْدِ ضَلَّتْ حَلَّةُ الْأَرْبَاءِ
 فَتَبَعْنَا فِي كُلِّ نَفْعٍ وَتَحْزِيمٍ مَنَاقِبًا لَهَا مِنْ جَنَسِهَا نَقَبَاءُ

الحمد لله وحده ،

أُرِيدُ ضَرْبًا *cupio verberationem*, id est, *verberare*, vel cum
 Præpos. اَلضَّرْبُ عَلَيَّ اَقْدِرُ لَا *non possum verberare*: aut
 Futurum præposito اَنْ اَسْمَعَ اَنْ اُرِيدُ *cupio audire*.

Sed verba Notitiæ & Opinionis eleganter adsciscunt
 duplicem Accusativum: ut ظَنَنْتُ اَبَاكَى غَنِيًّا *opinor*
patrem tuum esse divitem, عَلِمْتُ زَيْدًا بُخِيلًا *scio Zeydum*
avarum esse.

CAPUT TERTIUM.

De Syntaxi Particularum.

CONIUNCTIONES copulativæ similes casus con-
 jungunt: secus tamen interdum accidit, cùm Nomen
 præcedens est Vocativus, aut Nominativus cum Accu-
 sativi terminatione: qua de re aliàs.

Præpositiones omnes tum conjunctæ tum separatæ re-
 gunt Genitivum: بَيْتِي *in domo*, فِي بَيْتِي idem: لِلّٰهِ *Deo*,
 تَحْتَ مَائِدَةٍ *sub mensa*, &c. Sed exceptivæ, حَاشَا, عَدَا,
 قَامَ الْقَوْمُ خَلَا زَيْدٌ, sæpe quoque Accus. regunt; ut خَلَا
 & زَيْدًا *stat populus præter Zeydum*. اِلَّا autem, cùm oratio
 est affirmans, regit Accusativum, ut غَرِقَ النَّاسُ اِلَّا نُوْحًا
submersi sunt homines præter Noachum. si negans, & nomen
 unde

unde fit exceptio subdiceatur, exceptum Nominis subintellecti casum accipit : ut *مَا قَامَ إِلَّا زَيْدٌ* non stat (scilicet, quisquam) nisi Zeidus, *مَا رَأَيْتُ إِلَّا نُوحًا* non vidi nisi Noachum. si vero exprimatur illud nomen, exceptum indifferenter aut ejusdem cum illo casus est, aut Accusativi : ut *مَا قَامَ أَحَدٌ إِلَّا نُوحٌ* non stat quisquam præter Noachum. *سَوَاءٌ*, *سَوِيٌّ*, *سَوِيٌّ* autem *غَيْرٌ* regulariter perpetuò regunt Genitivum ; sed ipsæ terminationem mutant eo modo quo exceptum per *إِلَّا* : nam in affirmatione terminantur fathâ ; in negatione, eâ vocali quâ nomen præcedens, aut fathâ, si nomen illud exprimatur : ut *خَرَجَ الْقَوْمُ غَيْرُ زَيْدٍ* egressus est populus præter Zeidum, *مَا خَرَجَ غَيْرُ زَيْدٍ* non est egressus nisi Zeidus ; & in negatione, *مَا ضَرَبْتُ غَيْرُ زَيْدٍ* non verberavi nisi Zeidum, *مَا خَرَجَ إِنْسَانٌ غَيْرُ زَيْدٍ* non est egressus quisquam præter Zeydum, &c. Observa autem per hanc voculam *غَيْرٌ* solere exprimi nostra composita per *in* : ut *غَيْرٌ مُكْمَلٌ* imperfectus, *غَيْرٌ مُكَمَّلَةٌ* imperfecta.

F I N I S

GRAMMATICÆ ARABICÆ.

